

Täysistunto

Torstai 1.12.2022 klo 15.59—1.13

Täysistunto alkoi klo 15.59. Täysistunto päättyi 2.12.2022 klo 01.13.

Puhetta johtivat toinen varapuhemies Juho Eerola (15.59—17.00, 17.51—19.47 ja 21.57—23.03) ja ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne (17.00—17.51, 19.47—21.57 ja 23.03—1.13).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Suullinen kyselytunti

Vastaamassa olivat seuraavat ministerit
valtiovarainministeri Annika Saarikko
oikeusministeri Anna-Maja Henriksson
perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru
kuntaministeri Sirpa Paatero
pohjoismaisen yhteistyön ja tasa-arvon ministeri Thomas Blomqvist
eurooppa- ja omistajaohjausministeri Tytti Tuppurainen
liikenne- ja viestintäministeri Timo Harakka
sisäministeri Krista Mikkonen
ympäristö- ja ilmastoministeri Maria Ohisalo
maa- ja metsätalousministeri Antti Kurvinen
sosiaali- ja terveysministeri Hanna Sarkkinen
tiede- ja kulttuuriministeri Petri Honkonen

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Päiväjärjestyksen 2. asiana on suullinen kyselytunti.

Pyydän paikalla olevia ministereitä siirtymään ministeriaitioon. Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää kysymyksen ministerille, ilmoittautumaan painamalla P-painiketta ja nousemalla seisomaan.

Jotta kyselytuntiin saadaan sisällytettyä mahdollisimman monta kysyjää, on toivottavaa, että kysymys kattaa kerrallaan vain yhden kysymyksen, joka kohdistuu yhdelle ministerille. Välihuutoja ajatellen pyydän huomioimaan, etteivät ne häiritse varsinaista keskustelua.

Ministereille esitettiin seuraavat kysymykset:

Pöytäkirja PTK 133/2022 vp

2.1. Suullinen kysymys sähkön riittävydestä (Riikka Slunga-Poutsalo ps)

Suullinen kysymys SKT 199/2022 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Slunga-Poutsalo.

Keskustelu

16.00 Riikka Slunga-Poutsalo ps: Arvoisa puhemies! Energiantuotannossa on tehty selkeästi vastuuttomia linjauksia, ja nyt Suomi on energiapoliittisilla päätöksillään sitonut meidät tavan kansalaiset tuulivoiman armoille. Sähkön pörssihinnan jäätyminen korkealle ei johdu tällä hetkellä siitä, ettei tuulisi, vaan siitä, että tuulimyllyt uutistietojen mukaan yllättäen jäätyivät. Täällä eteläisessä Suomessa ei ole vielä edes nähty kunnon pakkasia, ja silti saamme kuulla, kuinka lähellä jo oli se hetki, että sähköä ei enää riitäkään kaikille.

Arvoisa hallitus, olette tehneet toimia, joilla osa kalliiden laskujen kanssa painivista kotitalouksista voisi saada pientä rahallista apua. Perussuomalaiset ovat esittäneet listan toimista, joilla voidaan vaikuttaa sekä energiantuotannon turvaamiseen että sähkölaskujen kohtuullisuuteen. Arvoisa varapääministeri Saarikko, onko hallitus tehnyt mielestänne kaikkensa, jotta sähköä tulevana talvena riittäisi kaikille?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja ministeri Saarikko.

16.02 Valtiovarainministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Perussuomalaiset, esitätte kysymyksen siltäkin osin varsin tärkeänä päivänä, että tänään astuu voimaan hallituksen linjaus sähkön arvonlisäveron määräaikaisesta alentamisesta. Olen tyytyväinen tuohon päätökseen ennen kaikkea siksi, että se auttaa kaikkia suomalaisia sähkönkuluttajia, ja käsitykseni mukaan ministeri Lintilän johdolla myös yritykset, sähköyhtiöt, kantavat yhteiskuntavastuuta niin, että tuo hinnanalennus alvina näkyy myös sähkölaskun lopullisessa hinnassa. Näin kuuluukin toimia, yritysten on oltava nyt vastuullisia.

Tämän lisäksi hallitus on valmistellut ja tuonut itse asiassa eduskunnallekin käsittelyyn verovähennyksen sellaisiin kotitalouksiin, joissa sähkölasku kasvaa poikkeuksellisen suureksi, ja kaikkein pienituloisimmille kohdistetaan vastaava sähköavustus Kelan kautta.

Myönnän avoimesti, että hallitus ei voi paikata koko riskiä ja harmia kotitalouksille energiakriisistä, mutta kyllä, arvoisat perussuomalaiset, hyvä eduskunta, hallitus tulee suomalaisia vastaan [Puhemies koputtaa] edessä olevana poikkeuksellisenä talvena.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja seuraavaksi pyydän niitä edustajia, jotka tästä aihepiiristä haluavat esittää lisäkysymyksen, nousemaan seisomaan ja painamaan sitä V-painiketta. — Ja edustaja Slunga-Poutsalo jatkaa.

16.03 Riikka Slunga-Poutsalo ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt oli kysymys energian riittävydestä eikä laskujen kompensoinnista.

Mutta mennään niihin laskuihin. Meillä on kahden kerroksen väkeä: monella on vielä edullinen määräaikainen sähkösopimus, kun taas toiset ovat sidoksissa pörssisähkösopi-

Pöytäkirja PTK 133/2022 vp

muksiin tai koko ajan nouseviin kiinteisiin sopimuksiin ilman vaihtoehtoa. Näissä sähköar-pajaisissa toiset maksavat sähköstä 50 senttiä ja toiset 5 senttiä. Edullisen sähkösopimuk-sen kanssa ei tarvitse sähköä säästellä. Toisaalla kulutuksesta on karsittu jo kaikki, jopa se asumismukavuus — mistä asiantuntijoiden suulla ei saa muka karsia — koska rahat eivät vaan riitä. Samaan aikaan liikkuminen on kallista, ruoan hinta nousee ja talvi kylmenee. Yhä suurempi joukko keskituloisiakin ajautuu tilanteeseen, missä joutuu pohtimaan päivit-täistä selviämistä — joukko, joka on liian köyhä pärjätäkseen omillaan mutta liian rikas saadakseen yhteiskunnalta tukia edes näistä tilapäisistä sähkötuista. Tämä hallitus on pe-rännyt koko kauden [Puhemies koputtaa] kansalaisten yhdenvertaista kohtelua eri esitys-tensä kohdalla. [Puhemies: Ja nyt se kysymys!] Arvoisa hallitus, missä on kansalaisten yh-denvertainen kohtelu nyt?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja ministeri Saarikko.

16.04 Valtiovarainministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhe-mies! Kysymyksessänne tuli nyt valtavasti eri ulottuvuuksia, ja uskon teidän erityisesti keskittyvän ainakin tähän osuuteen, joka on yleinen hinnannousu, joka vaikuttaa suoma-laisten arkeen. Ja kyllä, hintojen nousu esimerkiksi ruokakaupassa vaikuttaa suhteellisesti eniten kaikkein pienituloisimpiin. Siksi on tärkeää toteuttaa oikeudenmukaista politiikkaa, josta hyvä esimerkki on se, miten sosiaaliturvan hintojen nousua vastaava tasokorotus to-teutettiin jo ennenaikaisesti tämän vuoden puolella. Ja kyllä suomalainen sosiaaliturvajär-jestelmä toimii yleisesti ottaen hyvin tältäkin osin, että se on sidottu indekseihin, hintojen tason nousuun ja sitä kautta indeksi nousee kustannuksia vastaavalla tavalla. Tämän lisäk-si hallitus on tehnyt toimia juuri äsken mainitsemallani tavalla nimenomaan sähkölaskuja koskien: sähkövähennys verotuksesta, pienituloisimmille sähköavustus ja kaikkia suoma-laisia koskeva sähkön arvonlisäveron alennus.

Mutta kyllä totean myös vastuullisen talouden näkökulmasta: meidän ei ole mahdollista tilkitä [Puhemies koputtaa] kaikkia niitä talouden aukkoja, joita inflaatio kansalaisille tuot-taa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Meri.

16.06 Leena Meri ps (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Toivon, että, mi-nisteri Saarikko, vastaatte siihen ensimmäiseen kysymykseen, jonka perussuomalaiset esittivät: mitä me teemme sähkön riittävyydelle? Tämä oli aika järkyttävä uutinen tuulivoi-masta, johon te olette koko energiapolitiikkanne oikeastaan kaataneet, että siellä lavat jää-tyvät. Nyt on kyllä vakava paikka, ja haluaisin kuulla tähän vastauksen.

Ja tuosta sähkön säästämisestä: siellä on sellainen tilanne ihmisillä, ministeri Saarikko, että talojen rakenteet menevät pilalle, mikäli ei lämmitetä, ja pyykkiä on pakko pestä. Tämä on erittäin vakava tilanne. Ja kun ajatellaan sitä, että kysymys on peruspalvelusta ja ihmisen yhdenvertaisesta kohtelusta, niin mitä vastaatte: mitä voisimme tehdä sille sähkön hinnalle, jotta ihmisillä olisi oikeus saada yhdenvertaisin sopimuksin kohtuuhintaista säh-köä? Kuten edustaja Slunga-Poutsalo sanoi, hintahaitari on valtava.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja ministeri Saarikko.

Pöytäkirja PTK 133/2022 vp

16.07 Valtiovarainministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vastaan parhaan kykyni mukaan ja samalla totean, että energia-asioista vastaava ministeri Lintilä, aivan kuten eduskunnalle on etukäteen ilmoitettu, on virkamatkalla eikä tänään paikalla, mutta vastaan tietenkin kysymyksiinne, jotka liittyvät sähkön riittävyyteen ja toisaalta sähkön säästämiseen.

Kyllä, uskon ja tiedän, että suomalaiset ovat hyvin valveutuneita tämän poikkeuksellisen energiakriisin äärellä. Siitä hyvä osoitus olivat syyskuun tilastot. Pelkästään vuoden takaiseen verrattuna syyskuun vertailussa Suomi käytti yhdeksän prosenttia vähemmän sähköä kuin vuoden takaisessa ajassa. Se on noin saman verran sähköä kuin Seinäjoen kaupungin asukkaat käyttivät koko vuoden aikana. Tuon tämän esille vain siksi, että meillä on ollut mahdollisuutta tinkiä sähköstämme, mutta tunnistan edustaja Meren kysymyksestä, tietenkin tilanne voi ajautua joillekin kansalaisille kohtuuttomaksi ja siksi me olemme tehneet näitä yksittäisiä avustuspäätöksiä juuri tällaisille kotitalouksille, omakotitaloille, jotka lämpiävät sähköllä, käytännössä niihin tämä tuki kohdistuu.

Mitä tulee sähkön riittävyyteen, [Puhemies koputtaa] se polku, jonka Suomi on valinnut uusiutuvan energian tiellä, on ainut tae [Puhemies: Ja nyt on aika kulutettu loppuun!] sähkön riittävyyteen. Perussuomalaiset ei ole valinnut samaa linjaa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Lehto.

16.08 Rami Lehto ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tapahtui maailmalla mitä tahansa, niin yksi on ja pysyy: hallituksen tavoite pakottaa Suomi hiilineutraaliksi vuoteen 2035 mennessä.

Hyvä hallitus! Te ette näe tavoitteiden vihersokaisemana kansamme hätätilaa. Maataloutemme omavaraisuus on luhistumassa, ja te, hallitus, haluatte kurittaa entistä enemmän maataloustuottajien ahdinkoa maatalouden päästövähennystoimillanne.

Bensiinin kuluttajahinnasta reilusti yli puolet on veroa, ja te, hallitus, haluatte kurittaa autoilijoita vielä lisää. Teidän EU:ta kumartelevalle ilmastoposeerauksenne nostaa ennen kaikkea elintarvikkeiden hintoja alkutuotannosta lähtien, jolloin suomalaisilla eivät riitä rahat ruokaan.

Arvoisa hallitus! Kansa tarvitsee kohtuuhintaista ruokaa, sähköä ja liikenne- ja lämmityspolttoaineita. Tuplalapsilisän kertakorvaus ei paljon lämmitä yksin asuvia tai lasten etävanhempia, jotka ottavat osaa lastensa kasvatukseen.

Arvoisa tasa-arvoministeri Blomqvist, [Puhemies: Kysymys!] hallituksen ilmastotoimet vaativat paljon rahaa. [Puhemies koputtaa] Kysynkin teiltä, kohtelevatko hallituksen kunnianhimoiset ja kalliit ilmastotoimet kansalaisiamme tasa-arvoisesti ja yhdenvertaisesti.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Koetetaan sisällyttää nämä kysymykset sekä vastaukset yhteen minuuttiin. — Ja nyt ministeri Blomqvist, var så god.

16.09 Pohjoismaisen yhteistyön ja tasa-arvon ministeri Thomas Blomqvist (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ymmärrän tämän huolen siitä, kohteleekeko tämä kriisi nyt kaikkia kansalaisia tasa-arvoisesti ja yhdenvertaisesti, mutta mitä tulee tasa-arvoministerin tehtäväkenttään, niin se käsittää tasa-arvoa miesten ja naisten välillä, enkä minä sen takia nyt pysty vastaamaan yksityiskohtiin tässä kysymyksessä. [Välihuutoja eduskunnas-

Pöytäkirja PTK 133/2022 vp

ta] Sen voin sanoa, että tietysti hallituksessa jokaisessa päätöksessä ja jokaisessa lakihankkeessa mietitään juuri tätä tasa-arvonäkökulmaa ja yritetään tehdä niin hyviä lakeja ja tasa-arvon täyttäviä lakeja kuin mahdollista.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Koponen.

16.10 Ari Koponen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten olemme tässäkin kuulleet, hinnat nousevat ja ihmiset kärsivät. Hallitus puhuu kauniisti vähempiosaiten auttamisesta, mutta sen omalla vahtivuorolla on viimeisen vuoden aikana lapsiköyhyyteen pudonnut 30 000 uutta lasta, minkä lisäksi myös yksin asuvia ja ikäihmisiä 30 000. Priorisointe rahanne väärin, viimeksi esimerkiksi laittomasti maassa olevien terveydenhuoltoon, mutta ette ole saaneet tässä yli kolmen vuoden vallassa olon aikana valtionbudjettiin pysyvää määrärahaa, mistä annettaisiin tuki vähävaraisia auttaville, ruokaa jakaville järjestöille. Nyt sille olisi kovempi tarve kuin koskaan. Tämä on aivan käsittämätön arvovalinta. Ministeri Kiuru, vuodet vierivät, suu liikkuu, mutta mitään ei tapahdu. Kertokaa, milloin tämä raha löytyy.

Loppuun vielä: puhutte tasa-arvosta ja miten kaikki pidetään mukana, mutta unohdatte täysin kaasulla kotiaan lämmittävät ihmiset.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: No niin, olkaa hyvä... Nyt Sarkkinen, ministeri Sarkkinen. — Jo toinen kerta, kun kyselytunnilla unohdan teidän nimenne, anteeksi.

16.11 Sosiaali- ja terveysministeri Hanna Sarkkinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hintojen nousu todella koettelee nyt kaikkia suomalaisia: energian hintojen nousu mutta myös laaja-alaisempi inflaatio. Mutta erityisen paljon hintojen nousu koettelee pienituloisia kotitalouksia ja pienituloisia lapsiperheitä. Hallitus on tällä kaudella vahvistanut Suomen sosiaaliturvajärjestelmää, mutta tämä hintojen nousu uhkaa ajaa lapsiperheitä köyhyyteen, ja siksi hallitus on tehnyt päätöksiä tästä sähkötuesta, sähkövähennyksestä, ja sen lisäksi joulukuussa kaikille perheille maksetaan kaksinkertainen lapsilisä, ja pienituloisille lapsiperheille tullaan ensi vuonna myös antamaan lisätukea työttömyysturvan lapsikorotuksen, toimeentulotuen lapsen perusosan korotuksen kautta. Sen lisäksi ulosoton suojaosaa korotetaan, lääkekatto jäädytetään, jotteivät lääkekustannukset kasva, ja sen lisäksi vuodenvaihteessa tulevat isot indeksikorotukset työeläkkeisiin, mutta sen lisäksi myös uudet indeksikorotukset kansaneläkeindeksiin sidottuihin etuuksiin, ja me teimme jo syksyllä ylimääräisen indeksikorotuksen, eli hallitus on päämäärätietoisesti pyrkinyt tässä vaikeassa tilanteessa ehkäisemään köyhyyden lisääntymistä, [Puhemies koputtaa] mutta olosuhteet ovat erittäin vaikeat. [Perussuomalaisten ryhmästä: Järjestöistä oli kysymys!]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Laakso.

16.13 Sheikki Laakso ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos sähkö loppuu ensi talvena, Suomessa on paljon asukkaita, jotka joutuvat käyttämään sähköisiä apulaitteita pysyäkseen esimerkiksi koko yön hengissä tai terveenä. Miten aiotte pitää, hallitus, huolen siitä, että tällaiset henkilöt tulevat saamaan sähkönsä siinäkin kohtaa, jos sähkökatkoja aiotaan tehdä?

Pöytäkirja PTK 133/2022 vp

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja ministeri Saarikko.

16.13 Valtiovarainministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin sähkökatkojen varalle suomalaiset energiayhtiöt ja myöskin hallituksen varautumisen ministerityöryhmä on tehnyt omia suunnitelmiaan. Suomalaisten kannattaa varautua poikkeukselliseen talveen, mutta tiedossani ei ole sellaista tilannetta, jossa esimerkiksi meidän olisi syytä varautua pitkiin yhtenäisiin sähkökatkojaksoihin, jotka koskisivat kaikkia kotitalouksia. Meillä on myös selkeä priorisointilista siitä, mitkä toimialat ovat sellaisia, jotka sähkökatkonkin tilanteessa pitää kyetä priorisoimaan.

Aiemmissa kysymyksissä, hyvät perussuomalaiset, nostitte esiin ihan oikeutetun kysymyksen: kohteleeeko energiakriisi kaikkia suomalaisia samalla tavalla? Reilu vastaus, mutta ikävä tosiasia samalla, on se, että ei kohtelee. Ei kohtelee. Tämä riippuu erittäin paljon esimerkiksi siitä, millaisessa asunnossa asuu, millainen lämmitysmuoto kotona on, kuinka paljon joutuu käyttämään omaa autoaan, ja kyllä silloin esimerkiksi pitkien välimatkojen, maakuntien Suomessa inflaatio koettelee huomattavasti enemmän, ja kuten jo sanoin, [Puhemies koputtaa] pienituloisia se koettelee huomattavasti enemmän vaikkapa ruokakaupassa. Mutta hallitus tekee toimia, jotka kohtelevat ihmisiä tasa-arvoisesti. [Jukka Gustafsson: Hyvä! Oikein!]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja nyt seuraava kysymys. — Edustaja Grahn-Laasonen.

16.14 Sanni Grahn-Laasonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ei suomalaisilla ihmisillä ole tuhansien eurojen puskuria näihin nouseviin arjen kustannuksiin, kun ajatellaan sähkölaskuja, bensakuluja, joululahjojen kallistumista, ruoan kallistumista, [Jari Myllykosken välihuuto] koko arjen kallistumista, ja siitä syystä — vaikka ymmärrämme hyvin, että Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan on se juurisyy siellä, emmekä syytä hallitusta nyt tästä sähköongelmasta — kun meillä tämä tilanne on käsillä, silloin tietysti hallituksella on vastuu etsiä ratkaisuja. Meillä on suomalaisten kotien luottamus omaan talouteensa ennätysheikolla.

Kokoomus julkaisi eilen vaihtoehtobudjetin, jossa me tarjotaan toivon viestiä huomiselle muun muassa sitä kautta, että työn tekemisestä tulee kannattavaa, että ihmisille jää palkasta enemmän käteen. Mitkä ovat hallituksen lääkkeet siihen? Mitä ajatuksia teillä on siitä, miten tavallinen suomalainen, joka käy töissä ja haluaa elättää perheensä, selviää näistä kasvavista arjen kustannuksista?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: No niin, ja ministeri Sarkkinen.

16.15 Sosiaali- ja terveysministeri Hanna Sarkkinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täytyy kyllä kokoomukselle todeta, että me eilen käytiin keskustelua teidän vaihtoehtobudjetistanne ja muista opposition vaihtoehtobudjeteista ja kokoomuksen vaihtoehtobudjetti sisältää erittäin suuria leikkauksia pienituloisille suomalaisille [Aino-Kaisa Pekonen: Kyllä! Näin on!] asumistuen leikkauksen kautta, työttömyystuen leikkauksen kautta. Laskimme, että kokoomuksen esittämä 350 miljoonan euron leikkaus asumistukeen tarkoittaisi keskimääräiseltä asumistuen saajaruokakunnalta 77 euron leikkausta kuu-kaudessa, [Vasemmalta: Ohhoh!] yli 900 euron leikkausta vuodessa. Monet näistä kotita-

Pöytäkirja PTK 133/2022 vp

louksista ovat pienituloisia työssäkäyviä kotitalouksia, jotka eivät ole oikeutettuja esimerkiksi toimeentulotukeen, mutta näin isojen leikkauksien kautta he voisivat joko pudota toimeentulotuella tai sitten pienituloisen työssäkäyvän kotitalouden käytettävissä olevat tulot pienenevät erittäin radikaalisti, ja en kyllä näe, että tämä myöskään kannustaa työssäkäyntiin. Eli totta kai hallitus kantaa vastuuta tässä maassa, mutta odotan kyllä [Puhemies koputtaa] myös johdonmukaisuutta oppositiolta.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Essayah.

16.17 Sari Essayah kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä valtiovarainministeri aivan oikein totesi, että tämä energiakriisi ei todellakaan kohtele kansalaisia yhdenveroisesti, ja erityisesti nostitte esille nämä haja-asutusalueilla ja pitkien välimatkojen perässä asuvat ihmiset. Huolestuneena on yhteinen. Mutta ihmettelen, että kun hallitus on löytänyt näitä erilaisia tapoja kompensoida, niin kuitenkin esimerkiksi juurikin maatilat, jotka sijaitsevat useimmiten siellä haja-asutusalueilla, eivät ole saaneet minkäänlaista energiatukea tai kompensatiota. Tai entäs pienet yritykset? Meillä tällä hetkellä kaatuu pieniä yrityksiä, muun muassa elintarvikekioskeja ja vastaavia, joilla on suuret sähkölaskut, joita he eivät pysty enää maksamaan.

Eli missä vaiheessa hallitus aikoo huomioida maatalojen ja yritysten asian? Vaikka nyt ollaan tekemässä tämä arvonlisäveron alennus, niin sehän ei näitä toimijoita hyödytä, koska arvonlisävero on niille läpilaskutettavaa erää. Koska hallitus aikoo tuoda nyt maatalojen ja myöskin yritysten energiatukikompensaation?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja ministeri Saarikko.

16.18 Valtiovarainministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin maataloudesta, alkutuotannosta ja meidän kaikkien suomalaisten ruokaturvasta — toimialasta, joka on kärsinyt energiakriisistä ja Ukrainan sodan heijasteista erityisen paljon lannoitteiden hinnan vuoksi, sähkön hinnan vuoksi ja muiden kustannusten nousun vuoksi, ja myös siksi, että markkinoilta ei ole ollut saatavilla takaisin koko sitä hintaa, mitä kustannusten nousu maataloille on tarkoittanut — onneksi jonkin verran kuitenkin. Siinä edustaja Essayah, vaikka monesti olette oikeassa, olette nyt hiukan väärässä. Hallitus nimenomaan on tuhlannut energiaveron palautuksen tälle vuodelle maataloille [Timo Heinosen välihuuto] juuri tämän taloudellisen tilanteen vuoksi liittyen energialaskuihin.

Ja mitä tulee yrityksiin, tilannetta seurataan koko ajan. Tätäkin hallituksen varautumisen ministerityöryhmä on käsitellyt. Tiiviisti myös yhteistyössä Suomen Yrittäjien kanssa me seuraamme tilannetta, miten energiakriisi vaikuttaa yrityksiin. Myös virkakunta on tehnyt aiheesta nopean selvityksen, ja sen lopputulemana oli, että me emme vielä ole tunnistanee suoria selkeitä tukimuotojen tarpeita. [Puhemies koputtaa] Mutta olemme valmiudessa ja toivon, että niitä ei tarvittaisi.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Malm.

16.19 Niina Malm sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomalaisen palkansaajan sähkölaskut ovat syksyn 2022 aikana kohonneet moninkertaisiksi. Syynä tietenkin ovat

Pöytäkirja PTK 133/2022 vp

Ukrainan sodan vaikutukset ja Venäjän hyökkäys Ukraina. Vaikka sähkön pörssihinnat ovat nousseet, sähkön tuotantokustannukset eivät kuitenkaan ole nousseet kuin pienellä osalla energiayhtiöistä. Loput yhtiöistä hyötyvät korkeasta sähkön hinnasta ja ovat tehneet ennätystuloksia. Energiakriisin aikana Suomen on otettava kaikki keinot käyttöön, jotta kotitaloudet tulevat selviämään. Ministeri Saarikko, aiotteko te tehdä mitään sähköyhtiöiden voittojen rajoittamiseksi?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja ministeri Saarikko.

16.20 Valtiovarainministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aion kyllä, aion toimia myös mahdollisimman nopeasti tässä asiassa. Sen lisäksi, että tämä energiakriisi, joka on vakava ja tärkeä aihe, sodan heijaste meidän elämässämme, ei kohtelee kaikkia kansalaisia yhdenveroisesti, se on tuottanut myös ansaitsemattomia voittoja energiayhtiöille. Yritystoiminnasta kuuluu ja saa tulla voittoa, ja yrityksillä pitää olla pääomaa investoida vaikkapa juuri vihreään energiaan — toisin kuin perussuomalaiset haluavat. Mutta tähän ansaitsemattomaan voittoon toteutamme ylimääräisen määräämiskäisen lisäveron. Se valmisteltiin pika-aikataululla, taustalla myös EU:n yhteiset päätökset. Tuo vero tulee koskemaan ensi vuotta, energiayhtiöitä ja nimenomaan sitä osuutta, joka on ylimääräistä, sähkömarkkinan toiminnasta johtuvaa voittoa yrityksille, joka heille ei ole ansaittua voittoa, vaan se on pois kansalaisten arjesta. [Aino-Kaisa Pekonen: Aivan loistavaa! — Jukka Gustafsson: Hyvä vastaus hyvään kysymykseen!]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kulmuni.

16.21 Katri Kulmuni kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tilanne on tietenkin todella vakava eurooppalaisilla sähkömarkkinoilla ja myös Suomessa, ja varmasti kaikki ymmärtävät nyt, miksi on niin tärkeää vahvistaa huoltovarmuutta ja omavaraisuutta myös sähkön suhteen, missä Suomi ei ole vielä läpi vuoden suinkaan omavarainen. Siitä tähän tämä ongelma nyt juontuu, toki taustalla se Venäjän hyökkäyssota Ukraina.

Arvoisa hallitus! Kun nämä veronkevennykset tietenkin ovat yksinkertaisia ja helpoimpia toteuttaa, niiden kääntöpuoli on se, että ne kohdistuvat varsin laajalle, joten ne eivät aina auta kaikista eniten niitä pienituloisia ja kaikista suurimmassa hädässä olevia. Tilanne on tietenkin se, että nämä isot sähkölaskut, jotka voivat nousta, kivuta, tuhansiin euroihin, koskettavat nyt myös keskituloisia. Ongelma on ollut se, ettei meillä ole järjestelmää, ei Kelan kautta pysty kohdentamaan tukea. Onko päästy Kelan kanssa eteenpäin siinä, onko tulevalle talvelle olemassa jonkinlaista uutta järjestelmää, [Puhemies koputtaa] jolla voitaisiin kohdentaa tukea paremmin?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja ministeri Sarkkinen. Nyt muistuu nimi.

16.22 Sosiaali- ja terveysministeri Hanna Sarkkinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täytyy todeta, että edustajan analyysi tilanteesta on ihan oikea. Me ollaan hyvin poikkeuksellisessa tilanteessa, jossa tukitarpeita on muillakin ihmisillä kuin niillä, keitä me olemme tottuneet tukemaan meidän sosiaaliturvajärjestelmän kautta. Tukitarpeita voi olla keskituloisilla ihmisillä tai ihmisillä, joilla on poikkeuksellisen huono sähkösopimus, kallis sähkösopimus, iso sähkönkulutus. Nämä meidän normaalit järjestelmät hyvin

Pöytäkirja PTK 133/2022 vp

kankeasti reagoivat tähän tilanteeseen, ja tämänkin takia hallitus on päättänyt selvittää tällaisen kokonaan uuden energiatuen luomista. Valitettavasti se ei ole vielä käytössä tänä talvena, joten sen takia joudumme käyttämään näitä tylpempiä keinoja, joita ovat tämä Kelan kautta maksettava sähkötuki niille, jotka eivät voi verotuksen kautta tehtävää sähkövähennystä tulojen pienuuden takia hyödyntää. Se tulee olemaan käytössä, ja se tulee ensi vuoden ensimmäisille kuukausille niille, keillä on pienet tulot ja isot sähkölaskut, he voivat Kelasta sitä hakea. [Puhemies koputtaa] Mutta se on kovin tylppä työkalu, joten odotan kyllä, että saisimme käyttöön paremman energiatukivälineen.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Hassi.

16.23 Satu Hassi vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä energiakriisi, joka johtuu Venäjän hyökkäyksestä Ukrainaan, on vaikeuttanut todella monien ihmisten elämää. Ilman tuulivoimaa, jota perussuomalaiset jatkuvasti kritisoivat, Suomi olisi todella suurissa vaikeuksissa. [Ben Zyskiewicz: Entäs ilman ydinvoimaa, jota te vastustatte?] On huomattava myös, että tähän samaan soppaan tulee nyt Olkiluoto kolmosen viivästyminen, Ranskan useiden ydinvoimaloiden seisokit korroosio-ongelmien takia, Ruotsin yhden ydinvoimalan sulkeminen myös teknisten ongelmien takia. Arvoisa pääministerin sijainen, pyytäisin teitä esittämään kuvauksen siitä, millä tavalla nyt parannamme ylipäättensä Suomen energiaitsenäisyyttä ja samalla myöskin häiriönkestokykyä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja ministeri Saarikko.

16.24 Valtiovarainministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! ”Energiaitsenäisyys” oli näin itsenäisyyspäivän lähestyessä hyvä sanavalinta. Itsenäisyyttä on niin monin tavoin isänmaallamme. Energiaitsenäisyydessä me olemme kehittyneet varsin hyvään suuntaan, itse asiassa erittäin hyvään suuntaan, sekä uusiutuvan energian osalta — ympäristölle, luonnolle, ilmastolle kestävänsä energian osalta — että myös kotimaisuusasteen osalta. Itse asiassa kaikki merkittävät energiainvestoinnit, joita Suomessa tällä hetkellä toteutetaan miljardeilla, vahvistavat omavaraisuuttamme, kotimaisuusastetta ja uusiutuvaa energiaa. Tätä kaikkea me vauhditamme nyt vielä myös sillä, että luvituspäätöksille muodostuu pikakaista niille investoinneille, jotka vauhdittavat kotimaista uusiutuvaa energiaa. Se on oikeaa politiikkaa poikkeuksellisessa ajassa.

Nämä päätökset eivät ole syntyneet itsestään. Ne ovat Suomessa pitkän jatkumon tulos, jota tämä hallitus on halunnut jatkaa, ja siksi oikea kysymysosoite on perussuomalaiset. Teidän politiikkanne on hiilenmustaa politiikkaa. Se on lyhytnäköistä politiikkaa, joka ei ajattele [Puhemies koputtaa] tulevia sukupolvia. On kallista politiikkaa, myös euroissa katsottuna, hirttäytyä kiinni [Puhemies koputtaa] fossiiliseen maailmaan.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja nyt vastauksen antaa perussuomalaisten eduskuntaryhmän puheenjohtaja, edustaja Tavio.

16.25 Ville Tavio ps (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Hallitushan on itse romuttanut turvekoneiston ja lakkauttanut hiilivoimaa ja aikoo lakkauttaa hiilivoimaloita. Me haluamme pitää suomalaiset sähköt päällä, joten kyllä me tarvitsemme muutakin kuin tätä tuulivoimaa, mikä on jäätyneenä tuolla teidän pelloillanne.

Pöytäkirja PTK 133/2022 vp

Siis nyt tämä sähkön hintakriisi on todellinen. Jokainen koti tarvitsee sähköä, erityisesti sähkölämmittäjät. Ja onhan tämä ennennäkemätöntä, että Suomen perheet asetetaan eriarvoiseen asemaan ja taloudelliseen ahdinkoon. Niistä, jotka sähkölämmittävät, eivät edes työssäkäyvät perheet pysty maksamaan näitä sähkölaskuja, saati sitten pienituloinen eläkeläinen.

Tällä hetkellä on, kuten tässä on keskustelussa todettu, hyvinkin sattumanvaraista, kenellä on mikäkin sähkösopimus ja ketkä ovat pörssisähkön varassa. Perussuomalaisten mielestä se on kestämätöntä, että ihmisten asema sähkölaskun saajina määrittyy ihan sattumanvaraisesti. Kun tässä on myönnetty, että tämä on tasa-arvokysymys, niin perussuomalaiset kysyvät uudelleen: mitä te olette tehneet korjataksenne tämän yhdenvertaisuusongelman? [Sanna Antikainen: Vastaus on, että ajoitte turpeen alas!]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja ministeri Saarikko.

16.27 Valtiovarainministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen aivan samaa mieltä edustaja Tavion kanssa siitä, että ei Suomen kannata itse asiassa nojata yhteenkään yksittäiseen energiamuotoon, ei edes tuulivoimaan, ei myöskään yksin ydinvoimaan, vaan meidän voimavaramme on hajautettu energiapaletti, johon kuuluu muuten myös turvetuotanto. Tämä hallitushan teki energiakriisin alkaessa päätöksen siitä, että toisin kuin aiemmin, Suomessa varmuusvarastoidaan myös turvetta. Se on oikea ja viisas päätös kansalaistemme ja energiainsinöörin turvaamiseksi.

Mitä tulee sähköjärjestelmäämme, sähkömarkkinaan, luulen, että jaamme laajasti arviot: Se on kriisin aikana osoittanut myös monet ongelmansa. Se ei toimi. Ja erityinen ongelma on maakaasun hinnan sitominen muun sähköntuotannon hintaan. Se on ongelma, joka pitäisi kyetä ratkomaan Eurooppa-tasolla. Se on vastuullisin ja järkevin tie myös suomalaisten, meidän kansalaistemme, kukkaron kannalta. Näitä päätöksiä Suomi aktiivisesti ajaa pääministerin, elinkeinoministerin ja kaikkien meidän johdolla. Ministeri Lintilä energia-asioista vastaavana käy tätä varmasti mielellään [Puhemies koputtaa] sekä teidän että suomalaisten kanssa läpi tarkemmin. Ensi viikolla hän järjestää kansalaisinfon aiheesta.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Hienoa.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.2. Suullinen kysymys hallituksen talouspolitiikasta (Kai Mykkänen kok)

Suullinen kysymys SKT 200/2022 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Sitten seuraavan aihealueen meille esittelee edustaja Mykkänen. Olkaa hyvä.

Keskustelu

16.28 Kai Mykkänen kok: Arvoisa puhemies! Kokoomus on vaihtoehtobudjetissa esittänyt keinot velkaantumisen vähentämiseksi. Valtiovarainministeri Saarikko, te olette anta-

Pöytäkirja PTK 133/2022 vp

nut tukenne monille kokoomuksen ajatuksille — kiitos siitä. [Ben Zyskowicz: Niin, puheissa!] Teidänkin mukaan me tarvitaan ”järeää uudistusta työttömyysturvaan ja asumistukiin, tukijärjestelmän tulee kannustaa töihin, ei työttömyyteen”. Hyvin sanottu, ministeri Saarikko. Mutta puheet eivät riitä. Tarvitaan kykyä päättää ja johtaa maata eduskunnan enemmistöllä. Hallituksessa te olette umpikujassa. Hallituksen päätöksentekokyvyn murenemista joudumme nyt seuraamaan hetki hetkeltä tosi-tv-sarjana. Uskotteko te, ministeri Saarikko, käsi sydämellä, hallituksen kykyyn päättää asioiden tärkeysjärjestyksestä? Vai olisiko aika nyt viimein tunnustaa tosiasiat: täältä, tästä salista, löytyy eduskunnan enemmistö talouspolitiikan ryhtiliikkeeseen, jos te niin päätätte. [Puhemies koputtaa] Voisitteko te valmistella esityksen, jonka avulla teidänkin peräänkuuluttamianne järeistä uudistuksista päätettäisiin, [Puhemies koputtaa] vähennettäisiin velkaa ja pidettäisiin ruokaturvasta kriisitalvena kiinni?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja nyt ministeri Saarikko vastaa. — Voisitteko?

16.29 Valtiovarainministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aloitan oikeutetusta kysymyksestä liittyen hallituksen toimintakykyyn.

Meillä on ollut erimielisyytemme, ja se taitaa olla kuva suomalaisesta politiikasta usean vaalikauden loppusuoralla. On kuitenkin hyvä asettaa nämäkin vaikeat erimielisyydet siihen mittasuhteeseen, miten toimintakykyinen hallitus suomalaisten tuella on kyennyt olemaan. Yli 900 hallituksen esitystä on tuotu valtioneuvostosta eduskunnan käsittelyyn. Yhdessä eduskunnan kanssa olemme luotsanneet tämän maan läpi kriisien, ja ne kriisit ovat edelleen kesken. Yksi tämän hallituskauden saldo on myös ennätyksellisen korkea työllisyysaste. Yhä useampi suomalainen on työssä. [Ben Zyskowicz: Ja velkaantuminen!] — Ja kyllä, edustaja Zyskowicz, myös poikkeuksellisen korkea määrä velkaa, ja se mittakaava velassa, siinä arviomme on ollut käytännössä hyvin yhteneväinen. Itse asiassa korona-aikana teidän puolueenne, edustaja Zyskowicz, olisi ottanut enemmän velkaa kuin maan hallitus. Nämä kaikki löytyvät eduskunnan ratkaisuksista. Olemme eläneet valmiuslain poikkeuksellisia aikoja. Ja kyllä, maa tarvitsee toimintakykyisen hallituksen, [Puhemies koputtaa] ja en epäile, ettemmekö kykenisi näitä esityksiä jatkossakin edistämään.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja nyt ne edustajat, jotka tämän tematiikan piiristä haluavat esittää lisäkysymyksen, nouskaa ylös ja painakaa V-painiketta. — Edustaja Mykkänen jatkaa. [Mikrofoni on kiinni] — Nyt, arvoisa edustaja, laittakaa mikrofoni päälle, niin kuuluu kaikelle kansalle.

16.31 Kai Mykkänen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Saarikko, minäkään en epäile, etteikö tästä salista löytyisi enemmistö talouspolitiikan ryhtiliikkeeseen, jossa asettaisimme asiat tärkeysjärjestykseen, vähentäisimme velkaantumista tuntuvasti, tukisimme ahkeruutta, työtä, vähentäisimme sitä työttömyyttä, jota on 230 000 suomalaisen edestä tänäkin päivänä. Mutta teidän takianne näin ei voida tehdä, koska olette kiinni hallituksessa, jonka toimintakyky on rapautunut. Mutta enemmistö voisi tehdä toisin.

Me uskomme myös siihen, että tätä maata rakennetaan työllä ja yrittämisellä — sillä, että siirrämme verotusta pois työn ja yrittämisen verotuksesta haittoihin. Kokoomus kattaisi esittämämme veronkevennykset lisäämällä muiden verojen tuottoja. Kokonaisuutena

Pöytäkirja PTK 133/2022 vp

vähentäisimme valtion velkaantumista yli miljardin, vaikka vaihtoehtomme sisältää verotuksen keventämistä kaikilta palkansaajilta. Me siis vähentäisimme elvytystä, emme lisää, toisin kuin te olette jatkuvasti vastoin tosiasioita väittäneet.

Hyvä ministeri Saarikko, vuosi sitten lupasitte itse tuloverotuksen keventämistä. Entä tänään, [Puhemies koputtaa] vastustatteko ansiotulon veron keventämistä, vaikka kevennys katetaan verotuottoja lisäävillä muutoksilla muissa veroissa?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja aika on täyttynyt. — Ministeri Saarikko vastaa, olkaa hyvä.

16.32 Valtiovarainministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen ja opposition yksi keskeinen ero on se, että oppositiossa on kovin helppoa olla yksin oikeassa ja hallituksessa, niin kuin hyvin edustaja Mykkänen tietää — yhdessäkin olemme hallituksessa istuneet —, pitää kyetä muodostamaan myös kompromisseja. Ja on aivan selvää, että talouspolitiikassa hallituksella on ollut merkittäviäkin näkemyseroja, [Kai Mykkänen: Paitsi verot!] ja näkemyseroja on myös tämän puheenvuoron ja oman ajatteluni välillä esimerkiksi suhteessa veronkevennyksiin. Sanoin muistaakseni aika tarkalleen näin: veronkevennykset on hyvä pitää mukana hallituksen työkalupakissa riippuen talouden suhdanteista. Ja nyt oma arvioni — johon muuten yhtyy valtaosa talouden asiantuntijoista — on se, että veronkevennykset velaksi, joita te faktisesti toteutatte seitsemän miljardin alijäämällä, [Kai Mykkäsen välihuuto] seitsemän miljardin alijäämällä, ei ole oikeaa suhdannepolitiikkaa inflaation keskellä. Tämä on minun ja monen talousasiantuntijan näkemys. Vaikka totta on, että henkilökohtainen näkemykseni työmarkkinoiden uudistamisesta on tismalleen samankaltainen monessa asiassa kanssanne, niin veronkevennyksiä [Puhemies koputtaa] velaksi tuolla mittakaavalla en pidä järkevänä. [Sari Sarkomaa: Ei ole velaksi!]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja aika on täynnä. — Edustaja Zyskowicz.

16.33 Ben Zyskowicz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Arvoisa hallitus! En niinkään käsittele nyt hallituksen sisäisiä erimielisyyksiä — luulen, että teillä on keskenänne ihan riittävästi pohtimista niissä. Mutta me kokoomuksessa emme ole niinkään moittineet hallituksen koronapolitiikkaa, vielä vähemmän olemme moittineet hallituksen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa, jota kannatamme ja tuemme — on hienoa, että Nato-päätös pystyttiin tekemään, on hienoa, että Ukrainalle annetaan vahvasti tukea. Se, mitä olemme moittineet, on hallituksen kyvyttömyys laittaa menoja tärkeysjärjestykseen, mistä on seurauksena ollut ennennäkemätön velkaantumismuutos. Tällaista velkarallia emme me eikä Suomen kansa voi hyväksyä.

Mitä verotukseen tulee, me olemme esittäneet, että kevennetään työnteon verotusta ja korotetaan haittojen, kuten tupakan ja alkoholin, verotusta. Ministeri Saarikko, onko hallitus tästä eri mieltä?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ministeri Saarikko.

16.34 Valtiovarainministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Itse asiassa hallitus on tainnut kumpaakin veroa, sekä tupakka- että alkoholiveroa, ai-

Pöytäkirja PTK 133/2022 vp

nakin tupakkaveroa, matkansa varrella korottaa. Se on ollut monen hallituksen keino paikata menovajetta, ja teillä se on tapa hoitaa veronkevennyksiä suomalaisille. [Kai Mykkäsen välihuuto] Mutta samalla on hyvä muistuttaa siitä asiasta, jonka kävin kanssanne jo eilen läpi. Esityksenne pohjaa paljolti juuri tupakkaveron alentamiseen ja terveysveroon, ja entinen valtiovarainministeri Petteri Orpo tietää kyllä, että terveysvero on ajatuksena huomattavasti helpommin toteutettavissa kuin käytännössä tehtävissä siksi, että meitä sitovat tässä myös EU:n yhteiset ratkaisut ja valtiontukien säännökset.

Teidän vaihtoehtonne on tältä osin rakennettu erittäin paljon toiveiden varaan — sellaisen toiveen, että suomalaiset edelleen tupakoisivat paljon kalliimmalla tupakka-askihinalla. [Ben Zyskowiczin välihuuto] Mehän toivomme, että se vähenisi, ja silloin myös verotulot vähenisivät. Ja kyllä, kaikki me — ainakin minä — kannatamme terveysperustaista verotusta, mutta olen nähnyt eri vastuuministeritehtävissä, miten vaikeaa sen toteuttaminen on, [Puhemies koputtaa] ainakaan ensi vuoden alusta. Petteri Orpo, te tiedätte, että se ei ole lainkaan realistista. [Kokoomuksen ryhmästä: Keinot löytyy, kun on tahto!]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Edustaja Satonen.

16.36 Arto Satonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Menen tähän työllisyystilanteeseen. On totta, että työllisyys on nyt parantunut, mutta samaan aikaan meillä on edelleen korkea pitkäaikaistyöttömyys ja on myös niin, että meillä on kymmeniätuhansia ihmisiä työttömänä, joilla edes kokoaikainen työllistyminen ei juurikaan paranna heidän tilannettaan. Tämä esimerkiksi Etlan selvityksistä käy täysin selvästi ilmi.

On myös hyvin todennäköistä, että me olemme menossa kohti taantumaa, jolloin meillä samaan aikaan toisaalla käydään yt-neuvotteluja ja on irtisanomisia ja sitten toisilla aloilla ja toisilla yrityksillä on edelleen huutava työvoimapula, jolloin on aivan avainasia se, kuinka nopeasti me saamme ihmisiä siirtymään työstä työhön. Tässä on ihan olennainen kysymys kannustinloukut, ennen kaikkea se, miten työn tekeminen kannattaa suhteessa ansiosidonnaiseen työttömyysturvaan, ja myös se, kuinka nopeasti meidän järjestelmässämme on mahdollista, kun me laadimme erilaisia todistuksia, jotta voi tehdä jotain työtä, ihmisten työtä vaihtaa.

Kysynkin: [Puhemies koputtaa] mitä aiotte tehdä, jotta mahdollisimman moni pääsee mahdollisimman nopeasti työnsä menettäessään kohti uutta työtä?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja ministeri Sarkkinen.

16.37 Sosiaali- ja terveysministeri Hanna Sarkkinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomalaisen työllisyyden vahvistaminen ja työttömyyden vähentäminen on meidän yhteinen tavoitteemme oikealta vasemmalle. Ja on todella hyviä uutisia, että työllisyys on tällä hetkellä lähihistorian korkeimmalla tasolla. Siitä meidän kaikkien on syytä olla äärettömän tyytyväisiä. Se näkyy myös siinä, että sosiaaliturvamenot ovat tänä vuonna pienemmät kuin ennustettiin ja verotuottokertymä on taas vahvistunut.

Myös pitkäaikaistyöttömyys on vähentynyt, mutta valitettavasti ei niin paljon kuin haluaisimme. Me tiedämme esimerkiksi OECD:n tilastoinnista, että merkittäviä esteitä työllistymisen tiellä ovat terveysongelmat sekä koulutuksen ja soveltuvien työmahdollisuuksien puute, eli meidän pitää myös näitä asioita katsoa, kun haluamme jouduttaa ihmisten työllistymistä.

Pöytäkirja PTK 133/2022 vp

Sen sijaan sosiaaliturvaleikkaukset eivät nähdäkseni ole hyvä tapa vahvistaa työllisyyttä eivätkä edes tehokas tapa vahvistaa työllisyyttä. Jos työllistymisen esteenä ovat esimerkiksi terveysongelmat, niin silloin kyllä sosiaaliturvaleikkaus [Puhemies koputtaa] ainoastaan köyhdyttää ihmisiä, [Puhemies huomauttaa ajasta] ei kannusta töihin, toisin kuin kokoomus omassa vaihtoehtobudjetissaan antaa ymmärtää.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Kiuru.

16.38 Pauli Kiuru kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Korona-aika löi montaa yrittäjää kovalla kädellä, samoin tekee noussut sähkön hinta. Meillä on Suomessa noin 180 000 yksinyrittäjää, jotka kamppailevat sähkön hinnan ja koronan aiheuttamien ongelmien kanssa. Hallitus on tullut siihen vastaan osittain, ja oppositiosta on tullut hienosti tukea. Ongelma on yhteinen. Nyt kuitenkin tilanne on se, että kuluttajien luottamus kaiken tämän päälle on ennätysellisen alhaalla. Inflaatio on korkealla.

Tässä 180 000 yksinyrittäjässä on merkittävä potentiaali työllistymiselle, verotulojen kasvattamiselle, kunhan me saamme sinne yrityksiin palkattua lisää työntekijöitä. Yksinyrittäjille suuri, ehkä suurin kynnys on sen ensimmäisen työntekijän palkkaaminen. Se on merkittävä riski pienelle yritykselle. Kysymykseni on: mitä hallitus aikoo tehdä sille, että yksinyrittäjät uskaltavat palkata ensimmäisen työntekijän yritykseensä?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja ministeri Saarikko.

16.39 Valtiovarainministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä ei ole energiaministeri eikä työministeri paikalla, mutta yritän parhaan kykeni mukaan vastata.

Nostatte, edustaja Kiuru, esiin tärkeän teeman: yrittäjyyden ja valtavan yksinyrittäjien joukon. Ja siksi ensimmäiseksi haluan lausua eduskunnalle lämpimät kiitokset siitä, miten sosiaali- ja terveysvaliokunnassa edustaja Lohen johdolla hyvällä yhteistyöllä saatiin aikaiseksi ratkaisu yrittäjän eläketurvasta, uudistuksesta, joka parantaa nyt yrittäjien asemaa ja selkiyttää mallia, ja se eduskunnassa kehittyi erittäin hyvään suuntaan. [Ben Zyskiewicz: Te esitte eri mallia!] Tämä on myöskin yksi vastaus hallitukselta yrittäjille, ja olen tyytyväinen siihen, että yrittäjät ovat nyt kokeneet uudistuksen tällä mallilla järkeväksi. [Ben Zyskiewicz: Miksi esitte eri mallia?]

Mitä tulee yksittäisesti yritysten sähkökustannuksiin, niin kuten aikaisemmin vastasin, näitä seurataan tarkkaan, ja vielä emme ole tunnistanee yksittäistä toimialaa, jonne tukea tarvitsisi kohdistaa. Toivottavasti näin ei käykään, koska se tarkoittaa tietysti valtion kassasta pois olevaa rahaa.

Ja mitä tulee tukeen ensimmäisen [Puhemies koputtaa] henkilön työllistämiseksi, uskon että kaikkein tärkeintä on ennustettavuus. [Puhemies: Aika on täynnä!] Siksi yritysten verotusta ei ole kiristetty, [Puhemies: Nyt kiristetään aikataulua.] ja siksi toimintaympäristöä on haluttu pitää ennustettavana kriiseistä huolimatta.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Saramo.

16.41 Jussi Saramo vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kokoomus tosiaan haluaa pienentää velkaa tuomitsemalla köyhyyteen neljä- ja puolituhatta lasta, viisi- ja

Pöytäkirja PTK 133/2022 vp

puolituhatta vanhusta ja seitsemän- ja puolituhatta työntekijää. Pienituloiselta työntekijältä veisitte vielä asumistuet. Ensimmäinen kysymys, ministeri Saarikko: mikä vaikutus tällä olisi talouteen ja valtiontalouteen? Aiemmin on laskettu, että pieni- ja keskituloisilta leikkaaminen vähentää verotuloja, nostaa sosiaalimenoja, kuten tässä ministeri Sarkkinenkin totesi, ja lisää tietysti siltä osin velkaakin. Tällainen finanssipoliittinen kerroinhan voi olla jopa niin iso, että kahden miljardin leikkaus sitten säästää vain yhden miljardin.

Eikö olisi vastuullisempaa korjata osinkoverojärjestelmää, on minun toinen kysymykseni. Talousasiantuntijoiden mukaan se taas ei toisi näitä haitallisia vaikutuksia vaan hyviä vaikutuksia, kun se kohentaisi markkinoita ja siten taloutta. Kysynkin ministeri Saarikolta: onko niin, että tämä kaikkein rikkaimpien verotuki, mitä ei ole missään muualla maailmassa, tällainen suomalainen kummajainen, on ensi vuonna jopa lähes [Puhemies koputtaa] miljardi euroa?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja ministeri Saarikko.

16.42 Valtiovarainministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Saramo sai erinomaisen tilaisuuden esitellä ilmeisesti vasemmistoliiton vaalitavoitteita, mutta tämän hallituksen ohjelmaan tuo ei kuulu, [Naurua] koska tämä hallitus on sitoutunut siihen, että me emme kiristä yritysten verotusta, ja sitä esimerkiksi tuo viesti osinkoverotuksesta olisi. Sanon hyvin selkeästi tämän: Tämä maa nousee vain yrittäjyydellä, työnteolla ja yrittäjyydellä, sellaisena maana, jossa jokainen työikäinen ja työkykyinen tekee työtä, ja sellaisena maana, jossa yrittäjän ympäristötoimia on ennustettava ja kannustettava. Sellaista Suomea tämä hallitus on halunnut olla rakentamassa, ja henkilökohtaisesti olen ollut tästä pitämässä huolta. [Välihuutoja]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Vähämäki.

16.42 Ville Vähämäki ps (vastauspuheenvuoro): Kunnioitettu puhemies! Tämä meille esitetty ensi vuoden budjetti sisältää velanottoa jokaista suomalaista kohti noin 1 500, kuluvana vuonna jopa enemmän. Mutta mitä sillä on tehty? Sillä on tuettu pienituloisia, keskituloisia, tuotettu ihmisille palveluita, tuettu maataloutta, kaikkea hyvää, mitä eduskunta on halunnut tehdä. Mutta eihän näin voi jatkua, koska valtion velanhoitokulut uhkaavat kadota käsistä.

Sen takia me olemmekin esitelleet ja tehneet vaihtoehtobudjetin — tehty suomalaisille — mikä kasvattaa valtiontasetta 800 miljoonaa, vähentää velanottoa vuosittain 953 miljoonaa ja lisää kansalaisten ostovoimaa Yle-leikkauksen muodossa 144 miljoonaa. Miksi näitä hyviä ehdotuksia ei voitaisi ottaa valtion ensi vuoden budjettikäsittelyn pohjaksi, kun ne on täällä kuitenkin hyvin esitelty ja ne aiomme budjettikäsittelyssä tuoda vielä äänestyksiin?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ministeri Saarikko.

16.44 Valtiovarainministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitän taas kerran edustaja Vähämäkeä rakentavasta otteesta, jossa tuotte esiin, että on helpompi puhua ja kertoa, kuinka ongelmallinen asia velka on, mutta on tietysti myös tärkeää avata, miksi sitä velkaa on jouduttu ottamaan. Siitä olen aivan samaa mieltä: ikään-

Pöytäkirja PTK 133/2022 vp

tyvässä Suomessa, jossa kaikista on luvattu pitää huolta mutta lapsia syntyy ennätysellisen vähän, työvoimapula on ilmeinen, meillä ei ole mahdollisuutta jatkaa loputtomasti näin. Kriisien aikana sen velan suhteen toimiminen on ollut järkevää ja itse asiassa välttämätöntäkin. Kiitän myös siitä, että perussuomalaisten vaihtoehtobudjetti tukee pitkälti juuri hallituksen linjaa ja myös poliittisia valintoja.

Mutta tähän yksityiskohtaan Yle-verosta: Tämän kävinkin kanssanne eilen jo läpi. Tässä Yle-veroesityksessä siis leikkaisitte Yleisradion toiminnasta merkittävästi, mutta se on veroluonteinen maksu, joka kerätään, ja sitä kautta se ei automaattisesti tuottaisi tuloja valtion budjettiin. [Jani Mäkelän välihuuto] — Te taidatte tuntea tämän, edustaja Vähämäki, oikein hyvin, eli sitten te ette voi vastaavasti kertoa käyttävänne tätä rahaa muualle.

Ja saman totean kokoomukselle: Myös teidän budjetissanne on ongelmia, [Puhemies koputtaa] koska esitätte 60 miljoonan säästöä kivihiiltä korvaaville energiainvestointituille. [Puhemies: Näin, ja nyt on aika täyttynyt!] Sitä ei enää edes ole budjetissa. [Sari Sarkomaa: Kyllä se on mutta toisella nimellä!]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Heinonen.

16.45 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Vasemmisto unohtaa, että kokoomuksen Kestävän tulevaisuuden valintoja -vaihtoehtobudjetti toisi 100 000 työttömälle työtä. He nousisivat sieltä pahimmasta köyhyydestä pois. [Välihuutoja vasemmalta]

Hyvä hallitus, kun te saitte tämän maan vastuullenne, valtiontalous oli lähes tasapainossa, mutta te valitsitte 2019 velkavetoisuuden, jo ennen koronaa, ennen Ukrainan sotaa. Nyt te olette ottaneet velkaa noin 40 miljardia, lopputulos tulee olemaan ehkä jopa noin 50 miljardia. Tärkeitä menoja on ollut paljon, mutta te ette ole pystyneet löytämään mitään vähän vähemmän tärkeitä, mistä olisi voinut säästää. Teidän itse asettamanne talouden arviointineuvosto esitti, että noin yksi miljardi vuodessa täytyisi tulevaisuudessa säästää kahden vaalikauden ajan, että meidän valtiontalous ja velkaantuminen saataisiin taittumaan. Eilen te, valtiovarainministeri Saarikko, vähän naureskelitte, [Puhemies koputtaa] kun kokoomus esitti näitä miljardin säästöjä. Nyt kysyn: oletteko te itse sitoutuneet tähän teidän asettamaanne [Puhemies: Aika on täyttynyt!] arviointineuvoston tavoitteeseen, että miljardi vuodessa tulevina vuosina säästettäisiin?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Vastauspuheenvuoro, ministeri Saarikko.

16.46 Valtiovarainministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin tartun edustaja Heinosen huomioon siitä, että kokoomuksen vaihtoehtobudjetti työllistää suomalaisia. Ehei, ne ovat suomalaiset yritykset, jotka työllistävät. [Naurua — Välihuutoja kokoomuksen ryhmästä] — Se ei ollut, edustaja Heinonen, mikään tahallinen heitto suuntaanne, vaan tärkeä muistutus siitä, ettei kannata työllisyysmenestystä kenenkään meistä omia pelkästään politiikan ansioksi. [Timo Heinonen: Niinkö tein?] Se on suomalaisten yritysten ansiota ja myös meidän järjestelmän ansiota, joka luovi tämän maan koronan läpi.

Mitä tulee velkaan, kyllä, itse asiassa valtiovarainministeriö on tehnyt sekä julkiset esitykset kehysten, tulevienkin hallitusten menoraamien, toimivuudesta, ja pidän niitä esityksiä hyvänä. Niin ikään pyynnöstäni virkakunta valmistelee menokartoitusta, käy läpi bud-

Pöytäkirja PTK 133/2022 vp

jetin ja tekee sieltä esityksiä ennen kaikkea niistä menoista, joissa näyttää olevan merkittävää kasvua viime vuosina, onko se perusteltua se kasvu. Toinen erityinen toiveeni on, että virkakunta käy läpi ne asiat, joihin viime vuosina eri hallitukset ovat päättäneet lisätä rahaa, toivoneet niille vaikuttavuutta, onko näin tapahtunut. Tuohon työhön on tärkeää [Puhemies koputtaa] meidän kaikkien sitoutua, kun VM sen julkaisee. [Ben Zyskowiec: Seuraavan hallituksen pitää tehdä, ei teidän!]

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.3. Suullinen kysymys hoitovelasta ja hoitajapulasta (Päivi Räsänen kd)

Suullinen kysymys SKT 201/2022 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Seuraavan aihealueen meille esittelee edustaja Räsänen.

Keskustelu

16.47 **Päivi Räsänen kd:** Arvoisa herra puhemies! Hyvinvointialueet aloittavat toimintansa ensi kuussa, mutta niillä on jo lähtövaiheessa puolentoista miljardin euron rahoitusvaje, mikä saattaa johtaa palveluiden rajuihin leikkauksiin ennen pitkää. Terveys- ja vanhushpalvelut on ajettu itse asiassa ennennäkemättömään kriisiin nyt sosiaalidemokraattien johtamassa hallituksessa. Hoitajavaje uhkaa edelleen syventyä väestön ikääntyessä ja palvelutarpeen kasvaessa, ja koronan aiheuttama hoitovelka on edelleen korjaamatta, mutta korjausten sijaan hallitus vaikeuttaa hoitojonojen purkamista romuttamalla yksityisten lääkäri- ja terapiapalveluiden Kela-korvaukset.

Kysynkin: oletteko te, ministeri Kiuru, tutustunut vaihtoehtobudjettiimme, jossa esitämme ensi vuodelle puolen miljardin euron pakettia hoitovelan ja hoitajavajeen korjaamiseksi ja muun muassa omaishoidon tuen verovapautta, jolla voitaisiin tukea tätä arvokasta työtä tekeviä?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja ministeri Kiuru, olkaa hyvä.

16.49 **Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yksityiskohtiin en ole päässyt vielä perehtymään, mutta näin joitakin otsakkeita tästä, ja pidän noita ehdotuksia lähtökohtaisesti hyvin samanlaisina, joilla itsekkin olen ollut julkisuudessa esillä. En ota kantaa tähän verovähennykseen, kun se kuuluu kollegalleni tässä vieressä. Mutta omaishoidon osalta on tehtävä omaishoidon tasoon liittyviä valtakunnallisia päätöksiä ensi kaudella, ja siihen on varauduttu virkakunnassa, jotta materiaali on jo valmiina, päätökset sitten vain puuttuvat.

Mitä tulee tähän kysymyksen alkuasetteluun, niin on sanottava, että ei täällä, eduskunnassa, edustaja Räsänen, ole kukaan tehnyt sellaista päätöstä, että meillä sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut romuttuisivat — päinvastoin. Me olemme siinä tilanteessa, että tämä pitkäaikainen koronakriisi, jota vieläkkään ei oteta tarpeeksi vakavasti, hoitajapula sekä pitkittynyt työmarkkinakriisi ovat johtaneet siihen, että meille on syntynyt valtava määrä hoi-

Pöytäkirja PTK 133/2022 vp

vavelkaa. Viittasitte myöskin yksityisiin palveluntarjoajiin ihan yksistään, 10—40 prosenttia [Puhemies koputtaa] ovat nousseet asumispalveluiden hinnat vanhuspalveluissa, että kyllä meillä haastetta on, ja nämä eivät ole hallituksen aiheuttamia.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Aika on täyttynyt, ja aika rientää. Emme ehdi lisäkysymyksiin tästä aiheesta.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.4. Suullinen kysymys hintojen noususta ja yritysten voitoista (Harry Harkimo liik)

Suullinen kysymys SKT 202/2022 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Seuraava aihealue, edustaja Harkimo.

Keskustelu

16.50 Harry Harkimo liik: Arvoisa puhemies, ärade talman! Palaan vähän tähän ensimmäiseen aiheeseen. Inflaatio on kymmenen prosenttia ja palkat ovat nousseet kaksi—kolme prosenttia, mikä tarkoittaa sitä, että ihmisten ostovoima pienenee ja me ajaudumme lamaan, koska ihmiset eivät voi ostaa palveluita ja muita. Sähkön hinta nousee koko ajan, vaikka sähkön tuottajahinnat eivät nouse. Myös ruuan hinta kallistuu, vaikka tuottajat eivät saa siitä enempää rahaa. Miten on mahdollista, että sähkön- ja ruuanmyyjät käyttävät tilaisuutta hyväkseen ja tekevät ennätystuloksia? Hallitus, teidän toimet eivät riitä. Suomessa on jopa 500 000 ihmistä ulosotossa. Mitä meinaatte tehdä tälle, että yritykset tekevät valtavia voittoja ja ihmiset köyhtyvät?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja ministeri Kurvinen.

16.51 Maa- ja metsätalousministeri Antti Kurvinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Edustaja Harkimolla oli laaja-alainen kysymys liittyen siihen, miten inflaation keskellä yhteiskuntapolitiikkaa tehdään ja tuetaan opiskelijoita, eläkeläisiä ja työsikäyviä ja yrittäviä ihmisiä. Puutun nyt oman sektorini kannalta tähän ruuan hintakysymykseen.

Jaan kyllä aika lailla tämän edustaja Harkimon tilannekuvan siitä, että varmasti paineita on kaikilla, kaupalla on paineita, teollisuudella on paineita ja tiloilla kamppaillaan paikka paikoin tilan eloonjäämisestä, mutta kyllä näyttää ihan tilinpäätösten mukaan se raha sinne kaupalle jäävän. Tämän eteen olenkin yrittänyt tässä noin seitsemän kuukautta kestäneen maa- ja metsätalousministerikauteni aikana tehdä töitä. Ja sillä lailla tänä iltana on iso ilta, että käsissäni on nyt hallituksen esitys elintarvikemarkkinalain kiristämiseksi, se saapuu eduskuntaan, ja siinä tätä kaupan valtaa suhteessa tuottajiin vähennetään. Toivon, että edustaja Harkimokin on paikalla täällä illan myöhäisempinä tunteina selvittämässä tätä asiaa lisää, onko tämä riittävä vai tarvitaanko enemmän. [Ben Zyskowiec: Hän on aina paikalla!]

Pöytäkirja PTK 133/2022 vp

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.5. Suullinen kysymys sotaveteraanien sote-palveluista (Anders Adlercreutz r)

Suullinen kysymys SKT 203/2022 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Följande fråga, ledamot Adlercreutz.

Keskustelu

16.52 Anders Adlercreutz r: Ärade talman! Siirrymme tästä ministeri Kurvisen mainitsemasta tärkeästä asiasta ehkä vielä tärkeämpään asiaan.

Ärade talman! I dag har republikens president bjudit in våra veteraner och lottor på självständighetsmottagning till slottet. Det finska folket står i stor tacksamhetsskuld för deras uppoffringar som innebär att vi i dag kan leva i den demokratiska rättsstaten Finland, i landet som i internationell jämförelse bedömts som världens lyckligaste.

Arvoisa puhemies! Ensi viikolla Suomen lippu nostetaan taas salkoon ja juhlistamme Suomen itsenäisyyspäivää. Venäjän julma hyökkäyssota Ukrainassa muistuttaa meitä meidän omien sotiemme veteraaneista, joiden uhrausten ansiosta voimme tänään elää demokraattisessa hyvinvointivaltiossa. Veteraanit ovat tällä hetkellä keskimäärin 95-vuotiaita, ja tästä johtuen erityisesti heidän sote-palveluidensa toimivuus on hyvin tärkeä asia. Kysyn siksi ministeri Kiurulta: millä tavalla veteraanit huomioidaan nyt tässä sote-uudistuksessa, ja millä tavalla voidaan varmistaa se, että tämä siirto heidänkin näkökulmastaan sujuu mahdollisimman hyvin, joustavasti, niin että palvelut eivät vaarannu? [Eduskunnasta: Tärkeä kysymys!]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja ministeri Kiuru, olkaa hyvä.

16.53 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen erittäin iloinen, että kysytte veteraanien ja sotainvalidien asemasta. Hyvin harvoin me muistamme näitä kysymyksiä keväällä, mutta syksyllä tämä tulee mieleen. Kyllä varmasti monien mielessä on tuo sukupolvi, joka tämän sodan on eläessään nähnyt, ja kun me katsomme noita maailman kuvia, niin varmasti jokaiselle meistä tulee mieleen, että olemme niin kovasti kiitollisia sille sukupolvelle, joka tämän kaiken on kestänyt, siitä, mitä meillä tänä päivänä on.

Omalta osaltamme olemme halunneet varmistaa, että kun sote-palvelut siirtyvät, niin myöskin nämä palvelut siirtyvät turvallisella siirtymällä. Ja sitä kautta Valtiokonttori on ohjeistanut kenttää, pitänyt erilaisia tilaisuuksia vastuuhenkilöille ja halunnut varmistaa omalta osaltaan, että turvallinen siirtymä on mahdollinen. Olemme myös ministeriössä hyvin tiiviissä yhteistyössä kentän kanssa, ja jatkuvasti nämä kysymykset ovat esillä. Tässä puolen kuun aikaan tapaamme jälleen niin, että ministeriryhmälle raportoidaan jälleen kentältä, miten toimeenpano on onnistunut, ja siinä kuulemme, onko riskikohtia näkyvissä. Oletan, ja ainakin minulle tulleen tiedon mukaan sellaisia tällä hetkellä ei ole, ja toivom-

Pöytäkirja PTK 133/2022 vp

me, että näin myös nämä palvelut siirtyvät tässä muutoksessa turvallisella siirtymällä eteenpäin.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja nyt poikkeuksellisesti, vaikka kyseessä on hallituspuolueen esittämä kysymys, sallin tässä lisäkysymykset niille edustajille, jotka tästä aiheesta haluavat lisäkysymyksiä. — Edustaja Juvonen.

16.55 Arja Juvonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kaikki kunnia ja arvostus sotiemme veteraaneille. Heitä on vielä keskuudessamme.

Arvoisa puhemies! Minulla on ystävä. Hän on pitkälle yli 90-vuotias rouva, ja hän soitti minulle eilen. Hän on sotiemme veteraani, ja hän kertoi siitä tuskasta, mitä Ukrainan sota hänelle mielessä aiheuttaa. Hän muistaa pommien äänet, ja hän lähetti ne terveiset, että hän pyysi, että kertokaa ne terveiset, ettei kukaan joutuisi enää koskaan kokemaan vastaavaa.

Mutta, arvoisa puhemies, hän kertoi, että hänen pitää mennä lääkäriin ja hän joutuu odottamaan. Hänellä käy kotipalvelu, hänellä käy kotihoitajia, jotka eivät hallitse suomen kieltä. Hän joutuu taistelemaan palveluista, yksinäinen yli 90-vuotias sotiemme veteraani. Hän toivoisi kuntoutusta, hän ei pääse sinne. Hänellä oli ongelmia näön kanssa, ja hän on menossa silmälääkäriin vasta hyvin pitkän ajan päästä, yksityiselle tietenkin. Kysyisinkin, todellakin: millä tavalla me ja te — me kaikki — tuemme näitä sotiemme veteraaneja, yli 90-vuotiaita kodeissaan, että he saisivat [Puhemies koputtaa] palveluja?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ministeri Kiuru.

16.56 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En tunne tätä kyseistä esimerkkiä, koska en ole tämän rouvan kanssa puhunut, mutta jos hän on tunnuksellinen veteraani ja sitä kautta sitten kuuluu näihin joihinkin erityisryhmiin, joiden on mahdollista saada palveluita — niin kuntoutusta kuin asumispalveluita tai kotona asumista tukevia palveluita — niin hän ne kyllä saa. Mutta se on sanottava, että kuvaillette hyvin tätä nykyistä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestelmää, ja tämä kertoo siitä, että meillä ei ole enää varaa tällä nykyisellä järjestelmällä jatkaa. Kunnat ovat hyvin eritasoisesti näitä velvoitteita riittävyyden ja oikea-aikaisuuden näkökulmasta toteuttamassa, ja nyt on hyvä, että nämä palvelut siirtyvät suuremmille hartioille, joilla tämä asia suoraviivaistetaan. [Petri Huru: Joka on alibudjetoitu!]

Olen itse hyvin huolissani siitä, saavatko ihmiset riittävinä ja oikea-aikaisina nämä kotiin annettavat palvelut, ja eduskunnassa on tehty erittäin esimerkillistä työtä tämän hallituksen esityksen johdosta, jossa nämä palvelut on ihan eri tavalla laitettu nyt linjaan: mitä velvoitteita tulevilla hyvinvointialueilla on myös kotiin annettavien palveluiden osalta.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Orpo.

16.57 Petteri Orpo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On erinomaisen tärkeää, että tämä asia otettiin esille. Ehkä tässä Ukrainan sodan kauheuksien keskellä me ymmärrämme paremmin kuin koskaan sen, kuinka tärkeää työtä veteraanit, menneet sukupolvet, ovat tehneet taistellessaan meidän itsenäisyyden puolesta. Heitä on edelleen jäljellä, mutta heidän määränsä vähenee tosi nopeaa vauhtia, ja nyt niistä sankareista, jotka elossa ovat, pitää pitää hyvää huolta.

Pöytäkirja PTK 133/2022 vp

Me teimme itsenäisyyden 100-vuotisjuhlan kunniaksi tässä salissa päätöksen, juhlapäätöksen siitä, että jokaisen veteraanin palvelut hoidetaan. Sain juuri vähän aikaa sitten viestini, että 95-vuotias veteraani oli ollut erikoissairaanhoidon piirissä, mutta hän joutuu maksamaan sen, koska Valtiokonttori tulkitsee niin, että tätä ei korvata. Mielestäni tässä on selkeä ristiriita sen päätöksen kanssa, mikä me ollaan tehty, ja minä toivoisin, että te, ministeri Kiuru, olisitte yhteydessä Valtiokonttoriin, kävisitte läpi nämä ohjeistukset. Kaikki sote-kustannukset näille veteraaneille tulee korvata. Mielestäni se oli meidän päätöksen tahto.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja ministeri Kiuru.

16.58 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen samaa mieltä kuin edustaja Orpo siitä, että tässä salissa on parlamentaarisesti tehty todella paljon töitä, että invalidien ja veteraanien palvelut paranevat ja myöskin kuntoutukseen pääsee, ja tämä eduskunnan sana on kyllä sillä tavalla pyhä, että jos tällaisia esimerkkejä tulee, niin kuin teihin on tämä yksi henkilö ottanut yhteyttä, niin mielelläni toimin omalta puoleltani eduskunnan viestinviejänä, että on vakavasti otettava.

Me emme voi mitään sille, että tämä järjestäjäverkko on ollut tällainen kuin tämä on. Se on ollut vuosikymmenten työ. Nyt se tulee siltä osin, voisiko sanoa, suoraviivaisempaan otteeseen, ja me myöskin ohjauksella pystymme kyllä näihin asioihin puuttumaan, kun vain tiedämme, että tällaisia epäkohtia vielä esiintyy, ja näihin kyllä puututaan.

Kysymyksen käsittely päättyi.

Kyselytunti päättyi.

3. Jenna Simulan vapautuspyyntö suuren valiokunnan jäsenyydestä

Vapautuspyyntö VAP 39/2022 vp

Ainoa käsittely

Eduskunta hyväksyi vapautuspyynnön.

Täydennysvaali toimitetaan perjantaina 2.12.2022 kello 13 pidettävässä täysistunnossa. Ehdokaslistat on jätettävä keskuskansliaan viimeistään 2.12.2022 kello 10.

4. Valtioneuvoston selonteko oikeudenhoidosta

Valtioneuvoston selonteko VNS 13/2022 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan.

Oikeusministeri Anna-Maja Henrikssonin esittelypuheenvuoron jälkeen keskustelu käydään etukäteen pyydettyjen puheenvuorojen osalta nopeatahtisena. Aluksi pidetään ryhmäpuheenvuorot, joiden pituus on enintään viisi minuuttia. Muiden etukäteen varattu-

Pöytäkirja PTK 133/2022 vp

jen puheenvuorojen pituus on enintään viisi minuuttia. Puhemiesneuvosto suosittaa, että myös nopeatahtisen keskusteluosuuden jälkeen pidettävät puheenvuorot kestävät enintään viisi minuuttia. Lisäksi puhemies voi myöntää harkitsemassaan järjestyksessä vastauspuheenvuoroja.

Tässä vaiheessa lähetekeskusteluun varataan puolitoista tuntia.

Esittelypuheenvuoro, ministeri Henriksson, olkaa hyvä. [Hälinää] — Hetkinen, pyydän siirtämään muut keskustelut salista ulkopuolelle, jotta voidaan keskittyä nyt käsittelyssä olevaan asiaan. — Olkaa hyvä, ministeri Henriksson.

Asian käsittelyssä noudatettiin aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

17.01 Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies, värderade talman! Suomalainen demokratia nojaa oikeusvaltioon. Oikeusvaltion toimintaedellytysten turvaaminen on eduskunnan tehtävä, ja nyt meillä on käsissämme historian ensimmäinen oikeudenhoidon selonteko.

Statsrådet har gett den första redogörelsen någonsin om rättsvården i Finland till riksdagen. Redogörelsen ger oss en helhetsbild av rättsvårdens tillstånd och finansieringsunderskott hos samtliga aktörer inom rättsvården.

Oikeudenhoidon selonteko antaa kokonaisvaltaisen ja tiiviin kuvan suomalaisen oikeudenhoidon nykytilasta, toimintaedellytyksistä, rahoitusvajeesta ja kehityssuunnista. Laajasta oikeudenhoidon kokonaisuudesta selonteko keskittyy tuomioistuinlaitoksen, Syyttäjälaitoksen, Ulosottolaitoksen, Rikosseuraamuslaitoksen, oikeusapu- ja edunvalvontapiirien, Oikeusrekisterikeskuksen, kuluttajariitalautakunnan sekä yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan toimintaan.

Arvoisa puhemies! Suomalainen oikeusvaltio on vankalla pohjalla. Samalla Suomen keskeisiä ongelmakohtia ovat oikeusprosessien pituus ja oikeudenkäyntien kalleus. Tätä kritiikkiä tulee niin kansainvälisistä vertailututkimuksista kuin myös kansalaisilta ja eduskunnastakin. Selonteko antaa työkaluja tähän rahoituksen korjauksen osalta ja toimenpiteiden kautta.

Den finländska rättsstaten står på en stabil grund. Samtidigt är längden på rättsprocesserna och de höga rättegångskostnaderna problem som vi har. Redogörelsen innehåller verktyg för att lösa dessa problem genom att korrigera finansieringen och genom att förverkliga de konkreta åtgärdsförslag som ingår i redogörelsen.

Arvoisa puhemies! Tällä hallituskaudella työtä oikeudenhoidon toimintaedellytysten parantamiseksi on tehty päättäväisesti. Edellisten hallitusten tekemät säästöpäätökset ovat vähentäneet oikeudenhoidosta merkittävästi henkilötöyvuosia ja siten heikentäneet hyvin resurssisidonnaista oikeudenhoitoa. Nykyinen hallitus on korjannut tilannetta ja lisännyt pysyvästi vuosittain oikeudenhoidon resursseja 80 miljoonalla eurolla. Selonteko kertoo, että tämänkin jälkeen oikeudenhoidon rahoitusvaje on vuosittain 90 miljoonaa euroa. Työ-

Pöytäkirja PTK 133/2022 vp

tä on siis jatkossakin vielä tehtävänä ja rahoitusvaje täytettävänä. [Ben Zyskowicz: Voisiko prosesseja kehittää?]

Selonteon lähtökohtana on erityisesti kysymys, kuinka kansalaisten ja yritysten oikeusturva toteutuu käytännössä suomalaisessa oikeusvaltiossa ja hyvinvointiyhteiskunnassa. Sujuvat oikeusprosessit ja oikeusvarmuus ovat myös tärkeitä yritysten investoinneille ja kilpailukyvyille. Tuomioistuinten riippumattomuus sekä luottamus oikeuslaitoksen toimintaan ovat vahvuustekijöitä, joiden varaan Suomen oikeusvaltion tulee jatkossakin rakentua.

Selonteossa asetetaan tavoitteet, joihin on oikeusturvan toteutumisen takaamiseksi ensi vaiheessa pyrittävä. Kyse on alkuvaiheen keskimääräisistä käsittely- ja jonotusaikatavoitteista, joihin oikeudenhoidon prosessin on mahdollista päästä, kun resursseja lisätään ja toimintaa kehitetään. Kun oikeudenhoitoon panostetaan mainittu 90 miljoonaa euroa, voi yhteiskunta saada vastineeksi parempaa ja laadukkaampaa oikeudenhoitoa. Tämä konkretisoituu kansalaisille esimerkiksi lyhyempinä oikeusprosesseina.

Nykyisin rikosasioiden käsittely kärjäoikeudessa voi kestää vuosia. Keskimääräinen kesto on puoli vuotta. Tavoitteena on nyt saada käsittelyaika lyhenemään keskimäärin neljään kuukauteen. Kuluttajariitalautakunnan käsittelyaika on nykyisin keskimäärin jopa 14 kuukautta. Tavoittelemme puolen vuoden käsittelyaikaa. Kun nämä ensisijaiset tavoitteet on saavutettu, tulee jatkoon tavoitteita tarkastella riittävän kunnianhimoisesti ja käsittelyaikoja entisestään lyhentää. Pitkällä aikavälillä prosessit tulee saada vieläkin nopeammiksi.

Oikeusministerinä korostan kuitenkin, että valtioneuvosto tai oikeusministeriö ei ole tässäkään yhteydessä asettanut yksittäisille asioille käsittelyaikatavoitteita, vaan jokainen yksittäinen asia hoidetaan oikeusvaltioperiaatteen mukaisesti siten kuin kukin riippumaton viranomainen asian käsittelee ja ratkaisee. Selonteko kuvaa tavoitteellista oikeudenhoidon tilaa nykytilasta katsottuna.

Värderade talman! Under denna regeringsperiod har vi målmedvetet arbetat för att förbättra finansieringen av rättsvärdens. Till rättsvärdens har regeringen kanaliserat tilläggsresurser på 80 miljoner euro årligen. Detta tillägg är bestående. Ur redogörelsen framgår att det årliga behovet av tilläggsresurser är ytterligare 90 miljoner euro. I redogörelsen ingår 31 åtgärdsförslag för att uppnå de fastställda målen.

Arvoisa puhemies! Oikeusprosessien lisäksi selonteossa näkyvät muut oikeudenhoidon tavoitteet. Esimerkiksi rikosseuraamuspuolella vankien kuntouttavaa toimintaa on tavoiteltavaa lisätä paristakymmenestä tunnista 35 viikkotuntiin ja laitosturvallisuusindeksiä tulisi parantaa ja turvata vankilaturvallisuus. Oikeudenhoidon selonteossa tavoitellaan tilaa, jossa nykyisen 14 päivän sijaan julkisen oikeusavun jonotusaika olisi keskimäärin 8 päivää.

Todettu 90 miljoonan euron rahoitusvaje tarkoittaa sitä, että vuonna 2030 oikeudenhoidon toimijoiden henkilöstöä on kasvatettu noin 1 200 henkilöllä. Tavoiteltu henkilöstömäärä jakaantuu suhteellisen tasaisesti oikeudenhoidon ketjussa: kolmasosa tuomioistuinten, syyttäjien ja oikeusapuun, kolmasosa Rikosseuraamuslaitokselle ja loppukolmannes muille oikeudenhoidon toimijoille.

Selonteosta on tehty hyvin konkreettinen. Selontekoon on koottu 31 toimenpidettä tavoitellun oikeudenhoidon tilan saavuttamiseksi. Selonteon pääpainopiste on oikeudenhoidon rahoitusvajeen kuvaus ja toimenpiteet, jotka me voimme oikeudenhoidossa toteuttaa.

Pöytäkirja PTK 133/2022 vp

Kuluvalla hallituskaudella ei ole tehty oikeuslaitoksen toimipaikkaverkostoa koskevia muutoksia, eikä selonteossa oteta kantaa toimipaikkaverkostoa koskeviin seikkoihin.

Arvoisa puhemies! Hyvin toimiva oikeudenhoito on oikeusvaltion perusta. Luottamus oikeusvaltioon on keskeistä yhteiskunnan yhtenäisyyden, demokraattisen toimintakulttuurin, yhteiskuntarauhan ja kansantalouden kannalta. Lopuksi haluan tuoda esille myös sen, ettei toimiva oikeudenhoito ole vain valtion budjetin menoerä, vaan oikeudenhoidolla on myös merkittävä valtiontalouden fiskaalinen vaikutus. Oikeudenhoito tuo valtionkassaan tuloja vuosittain 700 miljoonaa euroa.

Arvoisa puhemies! Selonteon myötä tilannekuva oikeudenhoidon tarpeesta on koottu nyt tiiviisti jatkokeskustelua varten. Hallitus on tehnyt paljon oikeudenhoidon eteen, ja työtä selonteon pohjalta on välttämätöntä jatkaa ja varmistaa oikeudenhoidon toimintaedellytykset. Nyt on jatkokeskustelun ja tekojen paikka.

Värderade talman! En fungerande rättsvård utgör grunden för rättsstaten. Förtroendet för rättsstaten är centralt för enigheten i samhället, för demokratin, samhällsfreden och nationalekonomin. Den här redogörelsen kommer att fungera som ett verktyg och som en vägkarta för kommande regering. — Tack så mycket, kitioksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia esittelystä. — Sitten siirrytään ryhmäpuheenvuoroihin. — Edustaja Werning, sosiaalidemokraattien ryhmä.

17.10 Paula Werning sd (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oikeudenhoidon toimijat ja toiminnot muodostavat yhteiskunnassamme tärkeän selkärangan, johon voimme nojata niin hyvinä kuin huonoina aikoina. Oikeuden toteutumisen avulla rakennetaan turvallista yhteiskuntaa jokaiselle. Turvallisuuden rakentaminen on erityisen keskeistä nykyisessä maailmanpoliittisessa tilanteessa, jossa turvallisuusympäristömme on muuttunut.

Oikeudenhoidolla on keskeinen rooli siinä, että perus- ja ihmisoikeudet toteutuvat yhteiskunnassamme. Jokaisen on voitava luottaa saavansa oikeudesta apua. Vaikka suomalainen oikeusvaltio lepää eri kansainvälisten vertailujen mukaan suhteellisen hyvällä pohjalla, on meilläkin huolenaiheita näkyvillä. On kestänyt, että oikeusprosessien kesto on pidentynyt ja ne ovat myös kallistuneet vuosien saatossa.

Arvoisa puhemies! Oikeuden pitäisi olla saatavilla kaikille tulotasosta tai yhteiskunnallisesta asemasta riippumatta. Monilla ihmisillä ei tällä hetkellä ole käytännössä mahdollisuutta viedä esimerkiksi riitaa tuomioistuimeen, tai ratkaisun saaminen kestää liian pitkään.

Selonteon mukaan myös ruotsinkielisten palveluiden saatavuudessa on ollut haasteita kaksikielisillä alueilla.

Enligt redogörelsen har det även funnits utmaningar i tillgången till svenskspråkiga tjänster i tvåspråkiga områden.

Oikeusvaltion yhdenvertainen toteutuminen edellyttää oikeudenhoidon resurssien kasvatamista sekä oikeudenkäyntien kokonaiskeston lyhentämistä ja hinnan alentamista. Tällä hallituskaudella suunta on ollut oikeaa kohti ja oikeudenhoidon resursseja on lisätty. Lisäresurssien lisäksi tarvitaan kuitenkin jatkossa myös toimintatapojen muutoksia, joilla oikeusturvaa ja oikeuden saatavuutta voidaan parantaa. Pidän tärkeänä, että esimerkiksi

Pöytäkirja PTK 133/2022 vp

vaihtoehtoisten sovittelu- ja riidanratkaisumallimenetelmien mahdollisuudesta keskustellaan enemmän niissä tilanteissa, kun ne voisivat toimia sopivana väylänä yhteisymmärryksen löytämisessä.

Meille sosiaalidemokraateille on myös tärkeää, että henkilöstön jaksamisesta ja turvallisuudesta huolehditaan. Niistä huolehtiminen on samalla keskeinen tekijä alan pito- ja vetovoiman lisäämisessä.

Arvoisa puhemies! Rikosasioissa pitkät käsittelyajat lisäävät epävarmuutta, jolla on negatiivinen vaikutus etenkin rikosten uhreille ja heidän läheisilleen. Oikeuden parempi saatavuus lisää luottamusta ja vakautta yhteiskunnassa, kun ihmisillä on mahdollisuus hakea oikeutta järjestelmän kautta. Toimiva oikeudenhoito on tärkeä osa sisäistä turvallisuutta. Pelkästään esimerkiksi poliisin määrärahan nostaminen ei yksin riitä rikosvastuun toteutumiseksi käytännössä. Vain yhteen paikkaan resurssien lisääminen muodostaa pullonkaulan myöhemmäksi ketjuun. Panostuksia on siis tehtävä tasapuolisesti koko ketjulle.

Vankiloiden roolilla on merkitystä paitsi rangaistusten täytäntöönpanijoina myös uusintarikollisuuden ehkäisemisessä. Tuomituilla pitää olla mahdollisuus saada apua myös sosiaaliin ongelmiin, näin taataan tasaisempi polku takaisin vankeuden jälkeiseen aikaan. Tärkeimpiä rikollisuutta ehkäiseviä toimia ovat kuitenkin ongelmien juurisyihin puuttuminen — syrjäytymisen ja eriarvoistumisen ennaltaehkäiseminen, koulutukseen panostaminen sekä kiinnijäämisriskin nostaminen.

Arvoisa puhemies! Yhteiskunta ympärillämme muuttuu jatkuvasti, ja se vaikuttaa myös oikeudenhoidon toimintaympäristöön. Teknologian kehitys, kansainvälistyminen ja asioiden monimutkaistuminen näkyvät myös siellä. Oikeudenhoidon toimijoiden osalta luottamus ja riippumattomuus pysyvät kuitenkin avainsanoina muuttuvassa yhteiskunnassa. Meidän on kyettävä huolehtimaan siitä, että toimijat Syyttäjälaitoksesta aina Oikeusrekisterikeskukseen pystyvät vastaamaan muutoksiin ja säilyttämään kansalaisten luottamuksen sekä huolehtimaan oikeuksien yhdenvertaisesta toteutumisesta. Se on myös yhteiskuntarauhan kannalta tärkeää.

Toivon jokaisen puolueen olevan valmis sitoutumaan yhteisesti työhön ihmisten oikeusturvan parantamiseksi ja varmistamiseksi. Nyt ensimmäistä kertaa käsittelyssä oleva oikeudenhoidon selonteko antaa tähän työhön arvokasta pohjaa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja sitten edustaja Meri, perussuomalainen eduskuntaryhmä, olkaa hyvä.

17.15 Leena Meri ps (ryhmäpuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Käsittelemme ensimmäistä oikeudenhoidon selontekoa. Kiitän oikeusministeriä ja erityisesti lakivaliokuntaa, jonka ehdotuksen pohjalta selonteko on valmisteltu. Oikeudenhoidon viranomaiset ylläpitävät yhteiskuntarauhaa ja turvallisuutta. Se ansaitsee oman selontekonsa.

Lakivaliokunta on jo vuosia toistuvasti kiinnittänyt vakavaa huomiota oikeudenhoidon perusrahoituksen riittämättömyyteen sekä sen aiheuttamiin merkittäviin ongelmiin ja pitänyt välttämättömänä, että oikeudenhoidon perusrahoitusta viipymättä korotetaan olennaisesti ja pysyvästi.

Nyt käsiteltävän selonteon mukaan oikeudenhoidon toimintaedellytysten turvaamiseksi ja kohtuullisiin oikeudenhoidon tavoitteisiin pääsemiseksi tarvitaan noin 1 200 henkilötyövuotta vuoteen 2030 mennessä, mikä edellyttää oikeudenhoidon perusrahoituksen pysy-

Pöytäkirja PTK 133/2022 vp

vää lisäämistä keskimäärin 90 miljoonalla eurolla vuodessa. Tämä on lähes 10 prosenttia oikeusministeriön hallinnonalan nykyisistä vuotuisista kokonaismäärärahoista. Rahoitusvaje on järkyttävä, ja se näkyy käytännössä henkilöstön ylisuurina työkuormina ja oikeusprosessien pitkinä kestoina.

Kuulemme toistuvasti, kuinka vanginvartijat joutuvat turvallisuutensa uhalla työskentelemään yksin ja kuinka loppuunpalaneet syyttäjät ja tuomarit suunnittelevat uranvaihtoa. Ei ihme: Rikosseuraamuslaitokselta puuttuu ainakin 400 henkilötyövuotta, syyttäjien pöydillä on yli 18 000 ratkaisematonta rikosasiaa, ja rahapulasta kärsivissä käräjäoikeuksissa ratkaistiin pelkästään viime vuonna 480 000 siviiliasiaa, joista osa on odottanut ratkaisua jo yli puolitoista vuotta. Miettikää, missä ahdingossa meidän oikeudenhoito on.

Selonteossa esitetään sinänsä hyviäkin toimenpide-ehdotuksia, mutta siinä on myös puutteita. Siellä ei esimerkiksi kiinnitetä huomiota ulkomaalaisasioiden kohtuuttoman suureen määrään hallintotuomioistuimissa. Ainakin Helsingin hallinto-oikeus ja korkein hallinto-oikeus ovat jo pitkään olleet todella turvoksissa ulkomaalaisasioista.

Selonteossa todetaan suoraan, että ulkomaalaistaustaiset henkilöt ovat suhteellisesti muuta väestöä useammin rikoksesta epäiltyinä. Rikollisuus on entistä järjestäytyneempää, monikansallista, kulttuurien rajat ylittävää, ja järjestäytyneen rikollisuuden ohella myös jengirikollisuus on yleistynyt.

Näiden maahanmuuton aiheuttamien ongelmien ratkaisemiseen ei esitetä selonteossa toimenpiteitä. Ongelman juurisyyn korjaamiseen tarvitaan perussuomalaisten esittämiä keinoja, kuten maahanmuuttopolitiikan kiristämistä ja ulkomaalaisten rikollisten karkottamista.

Arvoisa puhemies! Ihmettelen myös kirjausta selonteossa, että suomalainen yhteiskunta on objektiivisesti mitattuna turvallisempi kuin aiemmin. Henkirikoksia ja niiden yrityksiä on viime aikoina tehty enemmän kuin vuosikausiin. Väkivaltarikosten ja ryöstöjen määrä on kasvussa, ja varsinkin alaikäisten tekemiä vakavia rikoksia on kirjattu viime vuosina ennätysmäärät. Katuväkivalta ja jengirikollisuus rehottavat maassamme. Tilanne on äärimmäisen huolestuttava.

Selonteossa ei myöskään tunnisteta tarvetta rangaistusten kiristämiselle, vaikka on tiedossa, että Suomessa on monien vakavien henkeen ja terveyteen kohdistuvien rikosten osalta löperömmät rangaistukset kuin muissa Pohjoismaissa. Päinvastoin selonteossa ehdotetaan yhdyskuntaseuraamusten lisäämistä. Rangaistuksista ja niiden täytäntöönpanosta puhuttaessa selonteossa painotetaan ennen kaikkea sosiaalista tasa-arvoa ja kuntouttavaa terapiaa. Vankila ei kuitenkaan voi olla pelkkä terapiatalo, ja rangaistus on tarkoitettu kielteiseksi seuraamukseksi rikoksentekijälle. Tämä on selonteossa täysin unohdettu.

Perussuomalaiset julkaisi äskettäin kriminaalipoliittisen ohjelman, jossa esitimme vakavien rikosten rangaistusten kiristämistä, vaarallisten vankien pitämistä lukkojen takana ja useita muitakin toimenpiteitä seuraamusjärjestelmän uudistamiseksi. Ne toteuttamalla yhteiskuntamme olisi turvallisempi ja samalla suomalaisten luottamus oikeudenmukaisuuteen ja oikeuslaitokseen paranisi.

Arvoisa puhemies! Suomi on, ja Suomen hallitus, kuluvalla hallituskaudella käynyt saarnaamassa ympäri Eurooppaa oikeusvaltion tärkeydestä, mutta kuten selonteosta ilmenee, on meidän oma oikeusjärjestelmämme aliresursoitu ja heitteillä. Hallituksen olisikin pitänyt keskittyä oman oikeudenhoidon kuntoon laittamiseen, näin perussuomalaiset olisivat tehneet. — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 133/2022 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Keto-Huovinen, kokoomuksen eduskuntaryhmä, olkaa hyvä.

17.20 Pihla Keto-Huovinen kok (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri! Kokoomukselle vahva oikeusvaltio on yhteiskunnan perusta. Oikeusvaltio mahdollistaa kansanvallan ja perusoikeuksien toteutumisen sekä koko muun yhteiskunnan toiminnan. Se varmistaa, että julkisen vallan käyttö perustuu lakiin ja että oikeusturvaa saa, kun sitä tarvitsee. Suomen oikeusvaltio on maailman vahvimpia, ja siitä meidän on syytä olla ylpeitä.

Viime vuosina oikeusvaltion ylle on kuitenkin alkanut kertymään tummia pilviä. Oikeusprosessien kestot ja kuluriski ovat kasvaneet tavalla, joka voi estää oikeuksiin pääsyn. Käsittelyaikojen pitkittyminen kuormittaa asianosaisia sekä heikentää todistelun luotettavuutta ja luottamusta oikeusjärjestelmäämme. Kun ihmiset huomaavat, ettei oikeutta saa tai sen saaminen on muuttunut kohtuuttoman vaikeaksi, kalliiksi ja uuvuttavan pitkäkestoiseksi, johtaa tämä siihen, ettei rikoksista ilmoiteta eikä oikeusturvaa haeta. Jos ihminen menettää uskonsa oikeusjärjestelmään, hän menettää uskonsa koko yhteiskuntaan.

Tilanne on myös oikeudenhoidon henkilöstön kannalta kestävä: henkilöstöä on liian vähän, ja työkuorma on kohtuuton. Oikeudenkäyntien viivästyminen on myrkkyä taloudellemme ja Suomen houkuttelevuudelle investointikohteena. Valtiolle aiheutuu myös kustannuksia hyvityskorvausten muodossa.

Oikeusvaltion säilyminen ei ole itsestään selvää, vaan tarvitaan tekoja. Käsittelyssämme oleva historian ensimmäinen tilannekuvan ja konkreettiset kehitysehdotukset sisältävä oikeudenhoidon selonteko on tässä työssä erittäin tärkeä.

Arvoisa puhemies! Keskeisin syy oikeusprosessien pitkään kestoon on oikeudenhoidon riittämätön perusrahoitus. Jotta suomalaisten oikeusturva voi toteutua, on koko rikosprosessiketjun oltava riittävästi resursoitu aina poliisista Syyttäjälaitoksen kautta tuomioistuimiin ja Rikosseuraamuslaitokseen. Riittävät resurssit ovat edellytys sille, että prosessien kestot lyhenevät eivätkä luopumismääräysten määrät enää lisäänty.

Selonteossa on tuotu esille tuomioistuinlaitosten keskimääräisiä käsittelyaikoja, mutta ne eivät anna oikeaa kuvaa käsittelyaikojen pituudesta, sillä käsittelyajat vaihtelevat asiarhmittain. Tosiasiassa rikosasioiden kesto on kohtuuton asianosaisten, erityisesti uhrin, näkökulmasta. Esimerkiksi raiskausasian käsittely tapahtumasta käräjäoikeuden tuomioon kestää noin kaksi vuotta.

Oikeusprosessien pitkien kestojen ohella oikeusturvaa uhkaa oikeudenkäyntien kalleus. Selonteon mukaan oikeudenkäyntikulut ovat lähes kolminkertaistuneet vuodesta 1995. On ilmeistä, että näin korkea kuluriski heikentää ihmisten käytännön mahdollisuuksia hakea asialleen oikeutta.

Syyttäjien tilanne Suomessa on kriittinen. Tämä näkyy viranomaisten tietoon tulleiden rikosten osalta nostettujen syytteiden lukumäärän jatkuvana vähenemisenä. Syyttäjät ovat huolestuttavan uupuneita työtaakkansa alla, heistä noin 80 prosenttia kokee työuupumusta. Syyttäjien määrässä Suomi laahaakin reilusti Euroopan keskiarvon alapuolella. Kun Suomessa on noin 7 syyttäjää 100 000:ta asukasta kohti, on Ruotsissa vastaava luku 10 ja Norjassa 16.

Myös Rikosseuraamuslaitoksen henkilöstöresurssit ovat riittämättömät suhteessa toiminnan laajuuteen, laitosrakenteeseemme ja täytäntöönpanon vaikuttavuustavoitteisiin. Euroopan neuvoston kidutuksen vastainen komitea onkin toistuvasti kiinnittänyt huomiota

Pöytäkirja PTK 133/2022 vp

vankitoiminnan ja koulutetun henkilökunnan riittämättömyyteen sekä vankiterveydenhuollon resursseihin. Vankiloissa erityisen työturvallisuusriskin muodostaa myös yksin työskentely.

Arvoisa puhemies! Kokoomuksen arvovalinta on puolustaa oikeusvaltiota ja suomalaisten oikeusturvaa. Nykytilanne on täysin kestävä. Ei voi olla niin, että Suomessa harmaantuu ja joutuu mittailemaan lompakkoaan ennen kuin saa asialleen oikeutta. Hallituksen on ryhdyttävä välittömästi toimiin oikeudenkäyntien kestojen lyhentämiseksi ja kulu-riskin alentamiseksi, ja selonteko tarjoaa tähän hyviä aineksia.

Kokoomus on vaihtoehtobudjetissaan esittänyt hallituksen politiikalle vaihtoehdon, joka turvaa oikeusjärjestelmän resurssit. Lyhentäisimme oikeudenkäyntien kestoa osoittamalla tuomioistuimille kymmenen miljoonaa euroa enemmän kuin hallitus. Helpottaisimme syyttäjien työtaakkaa vahvistamalla Syyttäjälaitoksen rahoitusta kymmenellä miljoonalla eurolla. Lisäksi parantaisimme vankilaturvallisuutta lisäämällä Rikosseuraamuslaitokselle viisi miljoonaa euroa.

Tämä kaikki tehdään osana budjettia, jossa työn verotus laskee ja Suomen velkaantumisen vähenee. Vaihtoehtoja on, kyse on menokohteiden priorisoinnista. Oikeusvaltiolle tarvittavat rahat ovat pieniä suhteessa kokonaisuuteen, jossa hallitus on lisännyt pysyviä menoja vaalikauden aikana yli 1 000 miljoonalla eurolla. Arvoisa hallitus, oletteko valmiit tarttumaan kokoomuksen esitykseen ja lisäämään oikeusjärjestelmän resursseja? — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Huttunen, keskustan eduskuntaryhmä, olkaa hyvä.

17.26 Hanna Huttunen kesk (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Laeilla on maa rakennettava. Tämä on ollut kestävä periaatteena itsenäisen Suomen kehitykselle oikeusvaltiona. Toisin kuin monissa muissa maissa, meillä kansanvalta toimii, oikeutta jakavat riippumattomat tuomioistuimet ja voimme luottaa viranomaisiin. Meillä on myös vahva halu toimia oikeudenmukaisesti, ja tunnemme vastuumme kanssaihmisistä. Nämä asiat ovat olleet yhteiskuntarauhan ja eheyden tae vaikeinakin aikoina.

Kuitenkin maailma muuttuu nopeasti ympärillämme, eikä mikään ole itsestään selvää. Tuoreimpana huolenaiheena ovat olleet koronaepidemia, sota Ukrainassa, energiakriisi, inflaation tuomat talousongelmat, nuorten pahoinvointi, verkkorikollisuus ja uusimpana ilmiönä raaistunut jengiväkivalta. Kaikki nämä vaikuttavat myös oikeudenhoitoon ja koettelevat kansalaisten oikeudenmukaisuuden ja turvallisuuden tunnetta. Siksi meidän päättäjien on paneuduttava oikeudenhoidon haasteisiin viimeistään seuraavissa hallitusohjelmaneuvoittelussa. Meillä ei ole varaa menettää kansalaisten luottamusta Suomeen oikeusvaltiona.

Arvoisa puhemies! Selonteon mukaan meillä on 90 miljoonan euron sekä 1 200 henkilötyövuoden resurssivaje. Selonteko sisältää yhteensä 31 toimenpide-ehdotusta. Niiden joukossa on hyviä ehdotuksia, toki puutteitakin löytyy. Tuomioistuimissa arkipäivää ovat jo kauan olleet valtavat jutturuuhkat, päätösten venyminen vuosikausiksi sekä syyttäjien ja tuomareiden uupumiset liiallisen työtaakan alla.

Keskusta yhtyy selonteon näkemykseen lisävoimavarojen tarpeesta. Ne on kuitenkin turvattava koko oikeudenhoidon ketjulle aina poliisista ja sen suorittamasta esitutkinnasta alkaen. Olemme kestävässä tilanteessa, jos yhä useammat rikokset vain kirjataan ylös mutta ne jäävät tutkimatta poliisin resurssipulan takia.

Pöytäkirja PTK 133/2022 vp

Selonteossa ei pohdita lainkaan oikeudenhoidon palveluiden alueellista saatavuutta ja saavutettavuutta. Toki sähköisiä palveluja luvataan kehittää, mutta ne eivät ole jokaisen saavutettavissa. Siksi me keskustassa lähdemme siitä, että jokaisessa maakunnassa on oltava vähintäänkin yksi käräjäoikeuden kanslia sekä tarvittava määrä muita toimipaikkoja. Vain tällä tavalla voimme taata jokaiselle mahdollisuuden saada asiansa viivytyksettä ja riippumattoman tuomioistuimen käsittelyyn, kuten perustuslakiimme on kirjattu.

Meidän tulisi hyödyntää myös poikkeusoloista saatuja kokemuksia. Korona-aikana haajauttaminen vahvisti kriisinkestävyttämme. Esimerkiksi hajautettu vankilaverkko osoit-tautuikin meidän vahvuudeksemme.

Arvoisa puhemies! Jatkuvasti nousseiden oikeudenkäyntikulujen takia jo keskitulois-tenkin oikeusturva uhkaa vaarantua. He eivät välttämättä uskalla saattaa asiaansa tuomio-istuimen ratkaistavaksi, vaikka aihetta olisi. On ollut murheellista saada viestejä esimer-kiksi hometalon ostaneelta, jolla koti sekä omaisuus ovat vaarassa. Oikeutta ei uskalleta lähteä hakemaan ylisuurten kulujen ja pitkään kestävien oikeudenkäyntiprosessien takia.

Keskusta esittää oikeudenkäyntikulujen suitsimiseksi ratkaisuna asianajotoiminnan va-pauttamista arvonnäköverovelvollisuudesta, sikäli kuin kyseessä on yksityisen henkilön asian ajaminen tuomioistuimessa. Myös oikeusavun saamisen perusteena olevien tulorajo-jen korottaminen olisi syytä ainakin selvittää.

Meidän tulisi tarkastella koko oikeudenhoidon prosessiketjua myös rikoksen uhrin kan-nalta. Rikoksen uhriksi joutuneita ei tulisi pyöritellä eri oikeusasteissa yhä uudelleen ja uu-delleen. Nykytilanteessa esimerkiksi väkivalta- tai seksuaalirikoksen uhrit joutuvat käy-mään läpi heitä syvästi järkyttäviä asioita monien vuosienkin päästä. Syynä tähän on oi-keusjärjestelmämme armoton hitaus.

Arvoisa puhemies! Lopuksi haluaisin kiittää hallitusta ja kiittää oikeusministeriä siitä työstä, jota tämä hallitus on tehnyt ylivelkaantuneiden auttamiseksi. Moni velallinen ja vel-kaongelmiin joutunut, olipa kyse ihmisestä tai yrityksestä, on saanut ja saamassa apua ah-dinkoonsa. Vaikeiden aikojen keskelläkin meidän on kyettävä tekemään päätöksiä ja anta-maan ennen kaikkea toivon näköaloja kansalaisille.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja edustaja Hyrkkö, vihreä eduskuntaryhmä, olkaa hyvä.

17.31 **Saara Hyrkkö vihr** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Luottamus on yh-teiskunnan perusta. Vakaata demokratiaa ja riippumatonta oikeusvaltiota ei tule pitää itses-täänselvyytenä. Esimerkit maailmalta osoittavat, että kun kansainvälisen oikeuden periaat-teet, yhteiset arvot ja sovitut pelisäännöt hylätään, oikeusvaltio voi hapertua silmänräpäyk-sessä. Meillä Suomessa luottamus on vahva. Saamme myönteisiä arvioita oikeusjärjestel-män riippumattomuudesta, sananvapaudesta ja korruption torjunnasta. Se ei ole sattumaa, se on pitkäjänteisen työn tulos ja suoraselkäisten ammattilaisten ansiota. Maalissa emme kuitenkaan ole. Oikeusprosessit ovat aivan liian pitkiä ja kalliita. Vihreille on tärkeää, että jokaisella on aito mahdollisuus hakea ja saada oikeutta.

Ärade talman! Jag vill offentligt tacka justitieminister Henriksson för att hon tagit med sig många lagförslag som har bekräftat rättsstaten.

Pöytäkirja PTK 133/2022 vp

Haluan kiittää ministeri Henrikssonia ja myös siitä, että pääsemme käsittelemään tätä kaikkien aikojen ensimmäistä oikeudenhoidon selontekoa. Olemme lakivaliokunnassa kantaneet yli puoluerajojen huolta oikeudenhoidon rahoituksesta ja siksi ehdottaneet korjaavien askelmerkkien kokoamista selonteon muotoon. Kuluvalle vaalikaudella pysyviä määrärahoja on lisätty tuntuvasti, mutta rahoituksen taso ei ole vielä riittävä. Oikeudenhoidon tekijät ovat harvoin barrikadeilla tai otsikoissa vaatimassa itselleen lisää rahoitusta, silti tai ehkäpä juuri siksi toivon, että jokainen puolue sitoutuu turvaamaan oikeudenhoidon riittävän perusrahoituksen ja pitämään huolta kohtuullisista käsittelyajoista ja jokaisen ihmisen oikeusturvasta. Vihreät ovat tähän työhön valmiita.

Arvoisa puhemies! Niin, oikeudenhoidon parissa työskentelevät ovat tosiaan harvoin barrikadeilla, vaikka ehkä syytä olisi. He ovat toistuvasti tuoneet esille työn kasvavia vaatimuksia, jaksamisen haasteita, keskeneräisten järjestelmien kuormittavuutta ja riittämättömiä resursseja. Epävarmasta rahoituksesta johtuva määräaikaisten työsuhteiden suuri määrä lisää hallinnollista taakkaa ja vaikeuttaa työsuhteiden täyttämistä. Vihreät pitävät välttämättömänä, että henkilöstön jaksamisen haasteisiin ja työsuhteiden määräaikaaisuuteen puututaan. Meidän on pidettävä parempaa huolta näistä ihmisistä, jotka työksensä turvaavat oikeutta ja puolustavat demokratiaa.

Arvoisa puhemies! Oikeudenhoidon voimavaroihin ja oikeusvaltion peruskysymyksiin kytkeytyy kiinteästi myös rikollisuuden määrä. Suomessa rikosten määrä on ollut jo pitkään laskussa, mutta rikollisuus kasautuu voimakkaasti sekä tekijöiden että uhrien osalta. Julkisessa keskustelussa rangaistusten koventamista tarjotaan usein ihmelääkkeeksi rikollisuuden vähentämiseen. Näyttää tämän keinon vaikuttavuudesta ei juuri ole. Tärkeämpää olisikin tunnistaa niitä todellisuudessa toimivia keinoja ennaltaehkäistä rikollisuutta ja katkaista rikoskierteitä.

Vankeinhoidon laadun parantaminen voisi olla tällainen keino. Puolet vangeista uusii rikoksen viiden vuoden kuluessa vapautumisesta, jopa 90 prosentilla vangeista on jonkinlaista päihdetaustaa ja asunnottomuus, päihdeongelmat ja oppimisen haasteet vaikeuttavat monien vapautuvien vankien arjessa selviytymistä. Tämä kierre voidaan katkaista. Euroopan neuvoston kidutuksen vastainen komitea on toistuvasti kiinnittänyt huomiota vangeille järjestettävän mielekkään toiminnan ja koulutetun henkilökunnan riittämättömyyteen sekä vankiterveydenhuollon resursseihin. Vihreät ehdottavat, että tulevalle hallituskaudella rikollisuutta vähennetään vankeinhoidon laatua parantamalla.

Arvoisa puhemies! Oikeudenhoidon ketju on yhtä vahva kuin sen heikoin lenkki. Toimiakseen se edellyttää tasapainoista ja riittävää rahoitusta kaikille ketjun viranomaisille ja myös esimerkiksi rikosten uhrien tukemiseen. Terve oikeusvaltio on pienen ihmisen turva, josta kannattaa pitää huolta. Epäluottamuksen kylväminen tuomioistuimia ja erilaisia instituutioita kohtaan tai eri ihmisryhmien välille on aina hälytyskello myös oikeusvaltiolle. Vihreät haluavat rakentaa oikeusjärjestelmää, joka on ihmisten luottamuksen arvoinen. Vastuu sen luottamuksen rakentamisesta on yhteinen.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kontula, vasemmistoliiton eduskuntaryhmä, olkaa hyvä.

17.36 Anna Kontula vas (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomalainen oikeudenhoito on terveellä pohjalla. Se vartioi ansiokkaasti riippumattomuuttaan ja nauttii kansalaisten luottamusta. Kehitettävää kuitenkin löytyy: käsittelyajat ovat paikoin kohtuutto-

Pöytäkirja PTK 133/2022 vp

mia, oikeudenkäyntikulujen vuoksi ei kaikilla ole yhtäläistä pääsyä oikeusturvaan, rikostutkinta on tehotonta, ja vankiloiden korjausvelkakello tikittää. Koronaruuhkatkin ovat vielä purkamatta. Suomessa on perinteisesti pidetty tärkeänä rangaistusjärjestelmän yleisestävää vaikutusta. Yhdyskuntaseuraamukset ovat tästä näkökulmasta lyhyiden rangaistusten kohdalla usein vankeutta toimivampia, silti niiden käyttö on vähentynyt.

Arvoisa puhemies! Selonteko kuvaa, miten kansainvälistyminen, teknologian kehitys, väestömuutokset ja velkaantuminen haastavat oikeudenhoitoa. Asiat ovat aikaisempaa monimutkaisempia ja vaativat entistä enemmän asiantuntemusta. Yhteiskunnan muutos kutsuu myös oikeuslaitosta muuttumaan. Kun paljon aikaa ja erilaisia konsultaatioita edellyttävien tapausten määrä lisääntyy, pitää sen näkyä myös resursseissa. Nyt henkilöstön määrä on päinvastoin vähentynyt. [Leena Meri: Nii-in!]

Muutostarpeet ovat myös laadullisia. Työnteon tapoja ja tietojärjestelmiä on kehitettävä edelleen. On arvioitava, mitkä asiat on tarkoituksenmukaisempaa käsitellä muissa menettelyissä ja viranomaisissa. Vaihtoehtoisia riidanratkaisumenetelmiä on hyödynnettävä laajemmin siellä, missä niiden tiedetään tuottavan ratkaisuja kustannustehokkaammin ja lisäävän kiistan osapuolten tyytyväisyyttä lopputulokseen.

Jostakin syystä selonteko on unohtanut toimintaympäristön analyysistään ympäristökatastrofin. Nyt olisi jo korkea aika hahmottaa, että ympäristö ei ole sektorikysymys vaan kaikkea yhteiskunnallista toimintaa määrittävä megatrendi. Vasta tällä viikolla saimme kuulla Suomen ensimmäisestä ilmasto-oikeudenkäynnistä. Järjestöjen hallintovalitus kääntää todennäköisesti kokonaan uuden lehden suomalaisen ympäristöoikeuden historiassa.

Hyvä eduskunta! Oikeusvaltio toimii, kun kansalaiset voivat luottaa oikeuksiensa toteutumiseen ja oikeussuojaan. Tällä tiellä Suomi on edelläkävijä, mutta ei läheskään perillä. Rikosoikeus on alkujaan kehittynyt julkisten paikkojen järjestyksenpitoa varten, siksi se puree huonosti yksityisen piirissä tapahtuneeseen rikollisuuteen. Esimerkiksi raiskauksista alle prosentti päättyy tuomioon — kuulitte oikein, alle prosentti. Tuoreimman uhritutkimuksen mukaan nimittäin raiskauksia tehdään vuodessa yli 40 000. Näistä viranomaisten tietoon tulee noin puolitoista tuhatta, ja viime vuonna raiskauksista langetettiin 186 tuomiota. Summaarisuudestaan huolimatta laskelma kertoo, että kymmenettuhannet ihmiset Suomessa arvioivat vakavaa väkivaltaa koettuaan, että rikosilmoitusta ei kannata tehdä. Se kertoo myös, että heidän arvionsa ainakin osin osuu oikeaan.

Toinen merkittävä kehityskohde on puuttuminen rakenteiden kautta tapahtuviin oikeusloukkauksiin. Vaikka esimerkiksi syrjintä on perustuslaissa kielletty, oikeusjärjestelmämme on hampaaton silloin, kun syrjintä voidaan osoittaa rakenteellisella tasolla, mutta on vaikea näyttää toteen yksittäisissä tapauksissa. Tiedämme tilastoista, että päihdesairausdiagnoosi tuottaa kielteisen sairauspäivärahapäätöksen kymmenen kertaa keskimääräistä todennäköisemmin. Tiedämme tutkimuksista, että vierasperäisellä nimellä on vaikeampi päästä työhaastatteluun. Silti laillisuusvalvonnalla ei ole tehokkaita keinoja puuttua näihin ilmiöihin.

Arvoisa puhemies! Hyvät kollegat! Vhs-nauhurit olivat aikanaan edistysaskel, mutta ei niillä Netflixiä katsota. Oikeuslaitos voi säilyttää uskottavuutensa ja hoitaa tehtävänsä vain, jos se ymmärretään jatkuvasti kehittyvänä instituutiona. Eduskunnan tehtävä on huolehtia, että oikeudenhoidolla on tähän riittävät resurssit, hallintopuitteet ja säädöspöytäkirja.

Pöytäkirja PTK 133/2022 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Biaudet, ruotsalainen eduskuntaryhmä, olkaa hyvä.

17.41 **Eva Biaudet r** (ryhmäpuheenvuoro): Ärade talman, arvoisa puhemies! Rättsvården är en av grundpelarna för vårt demokratiska samhälle och vår rättsstat. Under justitieminister Anna-Maja Henrikssons ledning ger regeringen nu en historisk redogörelse över rättsvården. Vi är nöjda att regeringen haft resurser att avge en redogörelse om rättsvården trots denna tid av akuta omvärldskriser. Hela rättsvårdskedjan måste granskas för att kunna prioritera de åtgärder som behövs för att lösa utmaningarna. Med denna redogörelse i handen har de kommande regeringarna ett bra arbetsverktyg.

Arvoisa puhemies! Olemme RKP:n eduskuntaryhmässä tyytyväisiä siihen, että tällä hallituskaudella ei ole pelkästään turvattu oikeudenhoitoa vaan siihen on määrätietoisesti panostettu siitä huolimatta, että ajat ovat olleet äärimmäisen haasteellisia muun muassa koronan takia, joka kasvatti tuomioistuinten jonoja. Useita vuosia jatkuneiden oikeudenhoitoon tehtyjen juustohöyläleikkausten jälkeen tämä hallitus on kuitenkin lisännyt oikeudenhoidon pysyvää rahoitusta 80 miljoonalla eurolla. Näillä rahoilla on palkattu tuomareita ja henkilöstöä, helpotettu työntekijöiden kuormitusta ja lyhennetty käsittelyjonoja.

Panostukset eivät kuitenkaan saa loppua tähän. Selonteon mukaan oikeudenhoidon vuositista pysyvää rahoitusta on lisättävä vielä noin 90 miljoonalla eurolla, jotta se saataisiin jotakuinkin kestäväälle pohjalle. Julkisen talouden haasteet ovat kaikkien tiedossa. Tulevien hallitusten tehtävä ei tietenkään ole helppo. RKP:n mielestä oikeudenhoitoon panostaminen on keskeistä, koska se on suora panostus demokratian ja oikeusvaltion vahvistamiseen. Myös tulevien hallitusten on kannettava siitä vastuuta.

I redogörelsen finns 31 åtgärdsförslag för att stödja rättsvården. Nu finns konkreta förslag för att trygga resurserna, för att effektivisera processerna och förbättra tillgången till juridiska tjänster. Många utmaningar är akuta, såsom de oskäligt utdragna straffprocesserna i sexualbrott eller till exempel de av justitiekanslern påtalade bristerna i utredningar av sexualbrott. Därför är det nödvändigt att varje led i rättsvårdskedjan fungerar klanderfritt. Var och en i vårt samhälle ska kunna förlita sig på rättvisan i alla situationer.

I redogörelsen lyfts också de långa behandlingstiderna upp som ett problem. Situationen har pågått länge och har även påtalats här i riksdagen flera gånger. I redogörelsen finns nu målsättningar för genomsnittliga behandlingstider. De här målsättningarna är ett steg i rätt riktning, men för att uppnå dem är det nödvändigt att den bestående finansieringen höjs under de kommande regeringsperioderna.

Arvoisa puhemies! Lopuksi haluan tuoda esiin erään vallanjakoa koskevan periaatteen. On välttämätöntä, että jatkossa pystymme turvaamaan riippumattoman tuomioistuinlaitoksen aseman kaikissa olosuhteissa. Ympäröivä maailma ja poliittiset muutokset jopa läntisissä demokratioissa, jopa täällä Euroopassa, ovat osoittaneet, että emme voi jättää oikeusvaltion perustavia rakenteita pelkästään poliittisten vallanpitäjien hyväntahtoisuuden varaan. Me RKP:ssä haluamme tukea selonteon ehdotusta, että arvioidaan, miten tuomioistuinten ja muiden toimijoiden riippumattomuutta voidaan vahvistaa. Perustuslain muuttaminenkin saattaa olla tarpeen. Riippumattomien tuomioistuinten vahvistaminen on äärimmäisen tärkeitä maamme demokratian turvaamisen kannalta.

Pöytäkirja PTK 133/2022 vp

Ärade talman! Medborgarnas tillit till rättsvärderna är en viktig måttstock för hur vår rättsstat fungerar. Människor ska kunna lita på att de får sina ärenden behandlade av en opartisk domstol inom rimliga tidsramar och att de behandlas jämlikt och rättvist. Ifall myndighets-service eller processerna inte fungerar och man upplever att man inte hörs, då försvagas också finländarnas traditionellt starka tilltro till systemet. Tilliten mäts av hur olika befolkningsgrupper, med olika bakgrund och livssituation, upplever förtroendet för samhällets institutioner. Finland är ett tryggt land där det finns tillit till våra myndigheter, och det är grunden till vårt välbefinnande och det ska vi värna om även i framtiden. — Tack.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Tack. — Kristillisdemokraattisen eduskuntaryhmän ryhmäpuheenvuoro, edustaja Laukkanen. Myönnän poikkeuksellisesti luvan pitää ryhmäpuheenvuoro paikaltaan.

17.46 Antero Laukkanen kd (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies, kiitos tästä.

Arvoisa puhemies! Uskoisin, että useimmat meistä ovat nähneet vanhan elokuvan Vain muutaman dollarin tähden. Tänään suomalaisen oikeuslaitoksen toimintakyky on merkittävästi heikentynyt vain 90 miljoonan euron tähden. Tämä ei ole hyväksyttävää, ei nyt eikä huomenna. 84 miljardin budjetista luulisi löytyvän 90 miljoonaa euroa näiden epäkohtien poistamiseksi, jotka oikeuslaitoksessamme tällä hetkellä on.

Toimiva ja luotettava oikeusjärjestelmä on demokraattisen oikeusvaltion keskeinen pilari. Se luo vakautta, pysyvyyttä, ennakoitavuutta ja luottamusta. Suomella on tässä hyvä historia, ja kansainvälisten vertailututkimusten mukaan suomalainen oikeusvaltio on van-kalla pohjalla. Nyt tämä pohja on murtumassa. Meillä tehdään erittäin paljon laadukasta työtä, ja oikeudenhoidon eri sektoreilla on korkean tason asiantuntijuutta. Kuitenkin meillä on myös paljon ongelmia ratkaistavana, jotta oikeusjärjestelmämme ja oikeudenhoito nauttisi jatkossakin sille tärkeää luottamusta.

Arvoisa puhemies! Selonteko nostaa esiin keskeisenä ja pidempään vallitsevana vakavana ongelmana puutteellisen perusrahoituksen. Tämä on ollut lakivaliokunnassakin selkeästi esillä jo monien vuosien ajan. Itse olen istunut valiokunnassa nyt lähes kahdeksan vuotta, ja joka vuosi käymme keskustelua samasta asiasta. Asia ei korjaannu satunnaisilla lisärahoilla, vaan tarvitsemme pysyväle rahoitukselle selkeän korotuksen. Vain perusrahoitusta nostamalla voidaan panostaa pitkäjänteiseen ja vakautta luovaan työhön oikeudenhoidossa.

Rahoitusvaje heijastuu erityisesti henkilöstöön. Oikeudenhoidon henkilöstön määrä on vähentynyt selvästi 2000-luvulla, ja resurssipuutteen vuoksi henkilöstö on tällä hetkellä kuormittunutta ja monet ovat lähtökuopissa vaihtamassa alaa. Tämä korostuu muun muassa tuomarien ja syyttäjien kohdalla. Juttumäärät ovat lisääntyneet ja tapaukset monimutkaistuneet, eikä töitä saada tehtyä niin sanotun normaalityöajan puitteissa, vaan töitä tehdään ylitöinä vapaa-ajalla. Tämä on erittäin huolestuttava tilanne niin työntekijöiden jaksamisen ja hyvinvoinnin näkökulmasta kuin myös kansalaisten oikeusturvan toteutumisen kannalta.

Arvoisa puhemies! Selonteossa nostetaan keskeisenä ongelmana myös oikeusprosessien pituus ja oikeudenkäyntien kalleus. Oikeudenkäyntikulujen kasvaminen on ongelma erityisesti riita-asioissa, mikä vaatii jatkossa kunnon tarkastelua ja lisää toimia. Kansalais-ta kohtaava hometalokauppa on jo itsessään tragedia, saati sitten sen päälle tuleva pelko jopa satojentuhansien oikeudenkäyntikuluista tappion sattuessa. Asiat tulee voida saada oi-

Pöytäkirja PTK 133/2022 vp

keuden ratkaistavaksi ilman pelkoa henkilökohtaisen taloutensa romahtamisesta, sillä muutoin meillä ei toteudu perustuslain mukainen oikeus oikeudenmukaisesta oikeudenkäynnistä.

Vastaavasti pitkät käsittelyajat ovat olleet meillä jo pitkään ongelma, ja Suomea on niistä myös huomautettu. Korona pahensi tilannetta entisestään. Asioiden käsittely useamman vuoden viiveellä on selkeästi omiaan heikentämään kansalaisten luottamusta oikeusjärjestelmään.

Oikeudenkäyntikuluihin liittyen myös oikeusapujärjestelmä vaatii perusteellista uudistamista, jotta se mahdollistaisi isommalle osalle tukea kustannuksiin.

Meillä on myös paljon inhimillisiä ongelmia yhteiskunnassa ja ilmiöitä, jotka heijastuvat oikeudenhoidon eri sektoreihin ja viranomaisten työhön. Esimerkiksi kotitalouksien velkaantumistaso ja maksuhäiriöisten henkilöiden ja ulosottovelallisten määrät ovat kasvaneet. Nykytilanne, muun muassa elinkustannus- ja asumiskustannusten nousu, ei lupaa muutosta parempaan näihin asioihin. Siksi on tärkeää, että pyritään ehkäisemään velkaantumista ja tarjoamaan apua velkakierteestä ulospääsemiseksi.

Vastaavasti rikollisuuden puolella meillä on kasvavana ongelmana muun muassa nuorten jengirikollisuus, [Puhemies koputtaa] jonka kehityskulusta näemme tällä hetkellä vakavia uutisia Ruotsista.

Selonteossa nostettiin hyvin esille myös, kuinka rikosseuraamusasiakkaila korostuvat esimerkiksi päihde- ja mielenterveysongelmat. Näitä meidän pitäisi yhdessä pystyä ratkomaan.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin, kiitoksia. — Nyt ministeri Henriksson, kolme minuuttia.

17.51 Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson: Arvoisa puhemies, värderade talman! Kiitos teille kaikille hyvistä ryhmäpuheenvuoroista. Yksi asia on ylitse muiden, ja se on se, että tämä huoli on meidän yhteinen. Se on hyvä lähtökohta sille, että myös tästä eteenpäin muistetaan, että myös seuraavissa hallitusneuvotteluissa on tähän asiaan syytä panostaa.

Haluan muistuttaa edustajia siitä, että tällä hallituskaudella hallitus on lisännyt oikeudenhoidon määrärahoja 80 miljoonalla eurolla vuosittaisella tasolla. Se on paljon, mutta me tarvitaan lisää. Kun verrataan edellisiin hallituksiin, kun verrataan esimerkiksi Sipilän hallitukseen, niin me olemme tällä hallituskaudella lisänneet paljon, ja perussuomalaiset ja myös kokoomus olivat siinä Sipilän hallituksessa. Tämä on syytä muistaa. Sen hallituksen aikana tehtiin käräjäoikeusverkkouudistus, tällä hallituskaudella ei olla tehty tällaista uudistusta. Ja tässä tuli yhdessä puheenvuorossa esille myös se, että joka maakunnassa pitäisi olla käräjäoikeus tai oikeuspalveluita. Yhdyn siihen näkemykseen, ja sen takia me emme ole tällä hallituskaudella vähentäneet näitä palveluita.

Arvoisa puhemies! Tämä selontekohan on tehty juuri sitä varten, että annetaan koko eduskunnalle laaja kuva siitä, mikä on oikeudenhoidon tilanne tänä päivänä. Maailma monimutkaistuu, ja ne jutut, jotka tulevat meidän tuomioistuinten käsiteltäviksi, ovat tänä päivänä paljon, paljon monimutkaisempia kuin aikaisemmin. Se vaatii paljon meidän tuomareilta, syyttäjiltä ja niin edelleen. On totta, että henkilöstö on ylikuormitettu, ja sen takia me tarvitaan vielä lisää henkilöstöä ja me tarvitaan myös hyvää johtajuutta. Nämä yhteiskunnalliset muutokset ja oikeusongelmien monimutkaistuminen tietysti heijastuvat oikeudenhoidon viranomaisille käsiteltäviksi tulevien asioiden määrään ja myös laatuun. Tässä on

Pöytäkirja PTK 133/2022 vp

hyvä myös muistaa, että oikeudenhoidon toimijoiden toimintamenot ovat noin 1,3 prosenttia valtion talousarvion loppusummasta. [Leena Meri: Niinpä!] Oikeudenhoidon henkilöstön määrä on vuodesta 2006 vuoteen 2018 vähentynyt yhteensä noin 1 100 henkilötyövuodella, eli näinä vuosina on karsittu ja leikattu. Nyt me nähdään, mihin se on johtanut, ja nyt on se paikka, kun tätä pitää korjata. Se korjaus on aloitettu tällä hallituskaudella, mutta meidän on tehtävä vielä enemmän.

Sitten haluan muistuttaa siitä, [Puhemies koputtaa] että tilastojen perusteella pitää paikkansa se, että Suomi on yksi maailman turvallisimmista maista, ja sitten pitää paikkansa myös se, että esimerkiksi henkirikoksia tapahtuu tänä päivänä paljon vähemmän kuin esimerkiksi 1980-luvulla.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja nyt keskustelu jatkuu. — Edustaja Honkasalo.

17.55 Veronika Honkasalo vas: Arvoisa puhemies! Näissä ryhmäpuheenvuoroissa tuli hienosti esille se, mitä tapahtuu, kun oikeuslaitos ei toimi ja se ei ole tarpeeksi resursoitu ja ihmiset eivät enää luota siihen, että he saavat oikeutta, eivätkä vie sitten omia asioitaan eteenpäin, vaikka syytä olisi. Erityisen surullista tämä on seksuaalirikosten osalta. Edustaja Kontulan puheenvuorossa nämä luvut olivat todella karua luettavaa — ja myös ne huomautukset, mitä tästä on saatu yleisemmin viime aikoina. Tämä on kyllä aihepiiri, johon meidän kaikkien pitää kiinnittää huomiota.

Sitten olisin nostanut esille täältä selonteosta sovittelun. Itse olen tehnyt kirjallisen kysymyksen siitä, että lähisuhdeväkivalta pitäisi rajata kokonaan sovittelun ulkopuolelle. Me tiedetään, että Suomi on saanut myös kansainvälisiä huomautuksia siitä, että meidän sovitelmäärät näissä lähisuhdeväkivaltatapauksissa ovat viime vuosien aikana lisääntyneet dramaattisesti, vaikka me tiedetään, että uhri ei millään tavalla ole yhdenvertaisessa asemassa neuvottelemassa tästä. Eli kun on kyse lähisuhdeväkivallasta, se ei ole neuvottelukysymys. Samoin voi miettiä alaikäisten kohdalla, onko sovittelu hyvä tapa ratkaista esimerkiksi väkivaltatapauksia.

Sitten olisin nostanut esille edustaja Hyrkön hienon noston siitä, mikä ei nyt täällä selonteossa tule katetuksi, koska se on ikään kuin tämmöinen väliin jäävä aihe, eli vankilasta vapautuvien vankien asemasta. Heistä todella merkittävä osa tällä hetkellä vapautuu suoraan asunnottomuuteen: joka kolmas vanki vapautuu asunnottomuuteen. Se tarkoittaa, että tuhat vankia vuosittain vapautuu suoraan asunnottomuuteen. Se helposti ajaa heitä suoraan uusien rikosten pariin. Se ajaa heitä myös siihen, että he ovat itse alttiita rikoksille. Meidän pitäisi pystyä käsittelemään tätä asiaa paljon hanakammin niin, että kunnat satsaisivat enemmän esimerkiksi siihen aikuissosiaalityöhön, jota vankiloissa tällä hetkellä tehdään. Nämä vangit, jotka vapautuvat, ovat kuntalaisia, ja heille kuuluu myös asunto, se perusoikeus. Kuntienkin pitäisi tuntea tässä todellakin oma vastuunsa.

Usein, kun vapaudutaan suoraan asunnottomuuteen, se tarkoittaa myös sitä, että esimerkiksi katkeaa se päihdekuntoutus, joka on saattanut olla siellä vankilassa toimivaa. Tämä on asia, johon tulevaisuudessa pitäisi kiinnittää huomiota paljon enemmän. — Kiitos, puhemies.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kilpi.

Pöytäkirja PTK 133/2022 vp

17.58 Marko Kilpi kok: Arvoisa puhemies! Kannan tässä kovasti suurta huolta oikeudenhoidon tilasta, niin kuin me kaikki täällä, ja täällä näissä keskusteluissa ja itse asiassa koko tämänkin eduskuntakauden aikana ovat selkeästi nousseet esille ihan ne perusongelmat, mitä meillä oikeudenhoidossa on, niin kuin tänäkin päivänä tässä istunnossa on hyvin noussut esille, mitenkä hurjan suuria ongelmia käsittelyissä on käsittelyaikojen osalta ja minkälaisia ongelmia on työntekijöiden jaksamisen kanssa, ja kuinka tämä tilanne ajaa väkeä väkisinkin ulos alalta ja uusia ei tule tilalle kuin korkeintaan hetkeksi. Ja sekin on ymmärretty, että monet rikosalueet ja -sektorit, mitä sitten käsitellään tuolla, ovat semmoisia alueita, joissa tarvitaan ihan oikeasti hyvinkin pitkäjänteistä ja erityistä osaamista, ja tällaisia nyt ovat esimerkiksi lapsiin kohdistuvat rikokset. Sinne ei nyt ihan ketä tahansa voi niitä asioita laittaa selvittämään ja hoitamaan.

Itse näin poliisitaustaisena kansanedustajana olen seurannut tätä tilannetta niin kauan kuin tuolla hallinnossa olen ollut, ja aina on ikuinen vääntäminen resurssien ja rahojen riittävyydestä, ja se on kyllä todella väsynyttä tarinaa. Ja sekin on minusta niin kuin outoa, että näissä tilanteissa, vaikka me ymmärretään nämä perusongelmat, niin sitten keskustelu hyvin usein menee siihen, että kuka teki mitään ja milloin, että minkälainen vastaus se oikein on näihin kysymyksiin, näinkin vakaviin, tärkeisiin kysymyksiin. Minä en tässä nyt etsi syyllisiä enkä kiitä ketään, vaan puhtaasti tuon tätä perusasetelmaa esille, että vihdoinkin tälle asialle pitäisi jotain tehdä eikä vain jatkuvasti käydä tätä samaa loputonta keskustelua kestävämmästä tilanteesta, jossa jatkuvasti taistellaan ja väännetään jo valmiiksi riittämättömistä rahoista ja resursseista, ja tähänkin prosessiin palaa kyllä sitten valtavasti ylimääräistä resurssia. Pitää saada rakenteellisia muutoksia, joilla saadaan pitkäkestoista, suunnitelmallista rahoitusta, jonka pitää ulottua yli vaalikausien. Ja joka kerta, kun poliitikot pääsevät rahoitukseen ja näihin budjetteihin käsiksi, niin silloin ongelmat alkavat, ja tämä on yksinkertaisesti vain kestävätilanne.

Arvoisa ministeri, rahoitus oikeusketjussa, kuten myös siellä poliisin puolella, on vain yksinkertaisesti kroonisesti alijäämäinen, ja se on saatava riittämään ja rakenteelliset ongelmat pitää saada kuntoon. Pitää olla järjestelmä, joka tunnistaa ne muutokset, mitä tapahtuu, ettei tarvitse joka kerta niitä erikseen hieroa ja tapella. [Puhemies koputtaa] Ongelmat tässä asiassa ja tämän ymmärtämisessä, niin eihän tässä mitään vaikeutta ole, mutta ne teot puuttuvat. [Puhemies: Aika!] Ja sitä minä ihmettelen, missä ne teot näitten asioiden kanssa oikein viipyvät. [Puhemies: Aika on täyttynyt!] — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Edustaja Zyskiewicz poissa. — Edustaja Eestilä.

18.02 Markku Eestilä kok: Arvoisa puhemies! Itse kuuntelen näitä puheita tietenkin maallikkona. Tämä toimiala ei ole kovin tuttu itselleni, mutta sen ymmärsin, että kaikki haluaisivat oikeudenhoitoon lisää resursseja, ja se on ymmärrettävää. Mutta kyllä tietenkin täytyy siinä ohella tuoda se julki, että kyllähän nämä prosessit varmaan pitää kammata läpi. Ymmärrän sen, että jutut monimutkaistuvat ja on erinäköisiä rikosprosesseja, joita on vaikea selvittää, järjestäytynyt rikollisuus ja muu, mutta siitä huolimatta sekä rahaa koneeseen että jonkunmoinen selvitys, tehdäänkö siellä päällekkäistä työtä ja jos tehdään, niin minkä takia, koska tällaisiakin kaikuja kentältä kuuluu.

Mutta sen lisäksi, että olen sen kannalla, että tätä täytyy paremmin resursoida ja on esitettävä se joukkopako, mitä sieltä kenties saattaa lähteä näistä ensin mainituista syistä, mit-

Pöytäkirja PTK 133/2022 vp

kä täällä on hyvin tuotu esille, nostan myös tällaisen taloudellisen näkökulman, että jos Pohjois-Ruotsiin tällä hetkellä suunnitellaan tai siellä on menossa erinäköisiä vihreään siirtymään liittyviä hankkeita 78 miljardin edestä — ne ovat kaivoshankkeita, ne ovat akkutehtaita, ne ovat siihen liittyvää infraa — niin jos meillä Suomessa ei mitään tehdä tälle nykytilalle ja ajatellaan vaikka ympäristölupaa, niin keskimäärin sen käsittely aluehallintovirastossa kestää 433 vuorokautta. Jos asia menee Vaasan hallinto-oikeuteen, niin se kestää 360 vuorokautta, ja jos korkein hallinto-oikeus ottaa sen käsiteltäväksi, niin se kestää keskimäärin 488 vuorokautta. Jos korkein hallinto-oikeus on sitä mieltä, että valituslupaa ei myönnetä, niin se kestää keskimäärin 272 vuorokautta — luettelen ulkoa nämä luvut, ilmeisesti pitänevät kohtuullisen hyvin paikkansa. Silloin joudutaan kysymään, että kyllä ehkä saattaisi olla kannattavaa oikeudenhoidon koko järjestelmään satsata jonkun verran lisää resursseja, että se käsittelynopeus saadaan, sillä näin valtavat investoinnit naapurimaahan vetävät työvoimaa Suomesta, ja tämä on iso taloudellinen vahinko, jos investorit näkevät, että Ruotsi on parempi paikka sijoittaa.

Ja kun me puhumme vihreästä siirtymästä, jota itsekkin kannatan, niin sehän väistämättä sisältää kaivosteollisuuden vahvan nousun, satsaamisen akkuteollisuuteen ja maamineraaleihin. Silloin Suomen täytyy kantaa myös oma vastuunsa tässä investointinäkökulmassa, eli ei voi ajatella niin, että kaivokset ovat huono asia, että ne kuuluvat jonnekin muualle mutta me kannatamme vain ilmasto- ja vihreää siirtymää. Tämä oikeudenhoidon näkökulma on nyt vahvasti tekemisissä tämän Suomen houkuttelevuuden kanssa, miten investoijat näkevät, uskaltaako tänne investoida ja ovatko loppujen lopuksi nämä viimekätiset päätökset semmoisia, [Puhemies koputtaa] että ne vastaavat investoijien odotuksia.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Heinonen.

18.05 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Kiitos ministerille ja kaikille keskusteluun osallistuneille. Kuuntelin tuossa työhuoneessa tätä keskustelua, ja on ollut hyviä puheenvuoroja, hyviä, asiantuntevia puheenvuoroja, oikeastaan oikeusketjun kaikilta eri alueilta.

Miksi itse halusin tähän keskusteluun ottaa osaa? Jo vuosia sitten sain yhteydenoton, jossa viesti oli suurin piirtein se, että en olisi enää halunnut elää niitä hetkiä uudestaan, ja tässä yhteydenottaja oli seksuaalirikoksen uhriksi joutunut henkilö. Hänen huolensa oli pitkittynyt rikosprosessi ja oikeusprosessin aikataulut. Nyt kun tuossa tilannetta seurasin ja hieman tutkin tätä keskustelua varten, niin löysin sellaisen tiedon, että tällä hetkellä keskimäärin lasten ja aikuisten seksuaalirikosten prosessi vie noin kaksi vuotta. Ja ihan kohtuuttoreet tiedot kertovat, että lapsen seksuaalisen hyväksikäytön keskimääräiset käsittelyajat ovat itse asiassa selvästi pidempiä kuin aikuisiin kohdistuvien seksuaalirikosten ja pahoinpitelyjen. Pahimmillaan asian käsittely jatkuu useita vuosia. Pisimpään kestää yleensä esitutkintavaihe, jossa myös alueiden väliset erot olivat suurimmat. Näin totesi Asianajajaliitto viime vuoden tammikuussa.

Itse haluan nostaa tätä esille, kun kerran tuon yhteydenoton jälkeen tapasin muutamia tahoja ja heidän huolenaan olivat nimenomaan ne lapsiin kohdistuneiden seksuaalirikosten käsittelyt ja nuorten kohdalla se, kuinka kerta toisensa jälkeen ne arvet revittiin auki eri vaiheissa: ensin kuulusteluvaiheissa, sen jälkeen eri oikeusasteissa ja näin pois päin. Heillä oli jo silloin siitä huoli ja se viesti, että koettakaa tehdä jotain, että tämä oikeusprosessi ei rikkoisi aina sitä työtä, mitä toipumisen parissa tehdään. Rikosprosessien pitkittyminen

Pöytäkirja PTK 133/2022 vp

vaikeuttaa uhrin toipumista, se oli ihan yksiselitteinen viesti. Tiedän, että näiden asioiden eteen on tehty työtä, mutta edelleen näyttää siltä, että tehtävää riittää. Kannustankin tätä nykyistä hallitusta ja tulevia hallituksia tekemään kaikkensa sen eteen, että seksuaalirikoksen uhrien, niin lasten kuin aikuistenkin, toipuminen voisi jatkua eheänä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Kivisaari.

18.08 Pasi Kivisaari kesk: Arvoisa puhemies! Oli todella hyvä ratkaisu, että hallitus päätti noin vuosi sitten antaa selonteon oikeudenhoidon tilasta, ja kyllä myös kuluvalle vaalikaudella eduskunnan lakivaliokunta on yksimielisesti kantanut huolta ja pitänyt esillä oikeudenhoidon riittämättömiä voimavaroja. Koko oikeudenhoidon ketjun voimavarat on tietenkin turvattava aina poliisin esitutkinnasta alkaen, jotta poliisille, syyttäjille tuomioistuimiin muutoksenhakuineen ei syntyisi tulppia. Samalla pitäisi tietysti päästä eroon tilkutäkkimäisistä uudistuksista, jotka totta kai sinänsä ovat hyviä mutta aiheuttavat lisää asioiden ruuhkautumista. Tosiasia on myös syyttäjien ja tuomareiden valtava työruuhka ja myös uupumus. Nämä ovat hälyttäviä mutta myös monella tapaa herätteleviä viestejä.

Jokaisella on tietysti perustuslaillinen oikeus saattaa asiansa tutkittavaksi riippumattomissa tuomioistuimissa, mutta kyllä tosiasia on se, että se edellyttää riittävien voimavarojen lisäksi hajautettua oikeuden palveluiden verkostoa keskittämisen sijasta sekä oikeudenkäyntikulujen kohtuullisuutta.

Puhemies! Rikoksen uhrin asemaa tulisi parantaa. Edustaja Heinonen kuvasi hyvin, että esimerkiksi seksuaali- tai väkivaltarikoksissa uhri joutuu liian usein käymään traumaattisia kokemuksia aina vain uudelleen ja uudelleen läpi useiden vuosien ajan aina sieltä poliisin esitutkinnasta muutoksenhakutuomioistuimiin saakka.

Myös keskusta pitää tärkeänä sitä, että kansalaisten oikeustaju ja arvot heijastuvat kriminaalipolitiikkaan. Rikoksista seuraavien rangaistuksien tulee vastata kansan oikeustajua. Rikoksien tulee siis olla oikeassa suhteessa myös teon moitittavuuteen.

Puhemies! Ylivelkaantuneiden asian kohentamisesta voidaan kyllä antaa hallitukselle reilu tunnustus. Työn tietysti pitää jatkua. Ylivelkaantumista uhkaavat myös jopa tuhansiin euroihin nousevat sähkölaskut ja niistä johtuvat uhkakuvat, että ihminen joutuu ilman omaa syytään ulosottoon. Hallitus on kaavaillut verottavansa korkealla sähkönhinnalla isoa tulosta tekeviä sähköyhtiötä, mutta se ei suoraan auta tavallista kansalaista. Onneksi hallituksella on muita keinoja helpottaa kohonneita kustannuksia, [Puhemies koputtaa] mutta edelleen nämäkin uhkakuvat ovat tosiasia.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Werning.

18.11 Paula Werning sd: Arvoisa puhemies! Haluan nostaa esille vielä kaksi seikkaa.

Ensimmäinen on se, että selonteossa nostettiin esille myös ylivelkaantuminen. Tänäpä on iloinen päivä monille suomalaisille, joilla on ollut maksuhäiriömerkintä mutta jotka ovat saaneet velkansa maksettua. Tänäpä on se päivä, jolloin maksuhäiriömerkinnät lyhenevät kuukauteen siitä, kun tieto maksun suorittamisesta on saavuttanut luottotietoyhtiöt. Muutos koskee yleisimpiä henkilö- ja yritysluottoja.

Olen iloinen siitä, että tällä hallituskaudella on ehkäisty ylivelkaantumista ja helpotettu velkaantuneiden asemaa monin eri keinoin. Olemme saaneet muun muassa säädettyä positiivisesta luottotietorekisteristä, jonka avulla ihmiset saavat paremman kuvan omasta ta-

Pöytäkirja PTK 133/2022 vp

loudestaan ja luotonantajat arvioitua luottokelpoisuutta nykyistä paremmin, sekä lisättyä ulosottovelallisten vapaakuukausia ja väliaikaisesti korotettua myös ulosoton suojaosuutta. Ylivelkaantuminen aiheuttaa taloudellisen ahdingon lisäksi usein sosiaalista ja yhteiskunnallista haittaa. Sen takia toimet sekä ylivelkaantuneisuuden ehkäisemiseksi että jo ylivelkaantuneille ovat tarpeellisia myös jatkossa.

Arvoisa puhemies! Toinen seikka, minkä myös edustaja Honkasalo nosti esille, on sovitteluratkaisu menetelmänä. Sovittelulla on monia etuja, ja siitä on saatu erittäin hyviä kokemuksia. Se on myös kustannuksiltaan oikeudenkäyntiä edullisempaa ja kulultaan nopeampaa. Usein osapuolet ovat yhdessä saatuun ratkaisuun tyytyväisempiä kuin ulkoa määrättyyn tuomioon. Toki se ei tietenkään sovi kaikkien riitojen ratkaisemiseen, vaan joissain asioissa ja tilanteissa on tärkeää saada oikeudenkäynnistä oikeuden päätös. Rikokset voivat liittyä esimerkiksi henkilöön tai hänen omaisuuteensa ja muihin pienekköihin riita-asioihin, joita sovittelulla voidaan ratkaista.

Sovittelun tunnettavuutta pitäisi kuitenkin lisätä, jotta ihmiset olisivat tietoisia vapaaehtoisesta ja luottamuksellisesta väylästä sopia asioita. Toki tämä on osaltaan kustannuskysymys, elikkä resursseja tulisi saada myös tälle alalle. Kuitenkin sovittelun avulla voitaisiin vähentää tuomioistuinten kuormaa ja antaa heidän keskittyä haastavampien ja isompien tapausten ratkaisemiseen.

Tarvitsemme siis monenlaisia erilaisia keinoja ja ratkaisuja oikeudenhoidon tilan parantamiseen.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Kontula. [Mikrofoni on kiinni] — Mikrofoni. — Nyt on päällä.

18.14 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Täällä on käytetty joitakin puheenvuoroja, joissa on peräänkuulutettu turvallisuuden lisäämistä rangaistuksia koventamalla. No, paraneeko turvallisuus rangaistuksia koventamalla? Jos puhutaan reaalisesta turvallisuudesta — ei ihmisten turvallisuudentunteesta, jota on vaikeampaa tutkia, vaan siitä, vähenevätkö vai lisääntyvätkö rikokset, koventuvatko vai lieventyvätkö rikostyytit — niin ei ole mitään tutkimuksellista näyttöä siitä, että rangaistuksia koventamalla turvallisuus lisääntyisi.

Rangaistusten koventamisen pelotevaikute, eli se etukäteen rikoksia estävä vaikutte, on heikko, koska rikoksia tekevä ihminen — jos nyt ylipäättään mitään harkitsee — olettaa, että ei jää kiinni. Jos hän olettaa jäävänsä kiinni, niin siinä tapauksessa hän ei tee sitä rikosta ainakaan siinä tilanteessa ja silloin. Toisaalta uusimisriskin alentamisessa olennaista on uusien toimintatapojen ja sosiaalisten verkostojen omaksuminen niiden vanhojen tilalle, jotka ovat johtaneet siihen rikoksen tekemiseen. Ja tässä suhteessa taas erityispitkä vankeusrangaistus toimii juurikin päinvastoin — jos ei nyt vielä ole ammattirikollinen sinne vankilaan mennessään, niin kyllä ainakin sieltä lähtiessään. Ja vertailu muihin maihin, joissa on kovia rangaistuksia, pitkiä vankeustuomioita, ei myöskään tue sitä ajatusta, että jotenkin yhteiskunta olisi sitä turvallisempi, mitä ankarammin rangaistaan.

No, on todellakin niin, että jonkinlainen sanktiojärjestelmä varmasti kaikissa ihmisyyhteisöissä täytyy olla, ja ihmisten moraalitaju sitä edellyttää, mutta jos me lähdetään järjestyksessä rikostorjuntaan — siis rikostorjuntaan, rikostorjuntajärjestelmään, ei kostonjärjestelmään ensisijaisesti — ja asetetaan ykköstarvoitteenä ihmisten turvallisuus ja mahdollisimman pieni määrä rikoksia, niin silloin tutkimuspohjalta me päädytään aivan erilaisiin ratkaisuihin ja aivan erilaiseen politiikkaan. Silloin yhdyskuntaseuraamusten, joista tuossa

Pöytäkirja PTK 133/2022 vp

selonteossakin puhutaan, lisääminen on kannatettava keino. Silloin toimiva terveydenhuolto ja päihdevieroitus sekä jälkihuolto vankeusrangaistuksen yhteydessä ovat tehokkaita keinoja.

Toinen peruste, millä näitä rangaistusten koventamisia usein vaaditaan, on kansan oikeustaju, ja tästä on myös verraten paljon tutkimusta. Kansan oikeustaju on hirveän hankala mittari sen takia, että kansa ei ole asioista samaa mieltä, ja tutkimuksissa nekin, jotka vaativat yleisellä tasolla hyvin ankaria rangaistuksia, itse asiassa sitten joutuessaan arvioimaan konkreettisia tapauksia päätyvätkin paljon lähemmäs sitä tuomarin arviota kuin mitä olisivat yleisellä tasolla päätyneet.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja Hyrkkö.

18.17 Saara Hyrkkö vihr: Arvoisa puhemies! Vaikka oikeusvaltiomme todella on vahva, on oikeusjärjestelmän ajantasaisuudesta, tehokkuudesta ja riippumattomuudesta pidettävä jatkuvasti hyvää huolta. Esimerkiksi meidän lautamiesjärjestelmämme herättää kansainvälisestikin ihmetystä, ja sitä olisi syytä tästä näkökulmasta punnita.

Kiitan edustajia Honkasalo ja Kontula erittäin hyvistä huomioista koskien vapautuvien vankien asemaa ja myöskin sitä, miten rikosten uusimiskertoja voitaisiin vähentää. On todella tärkeää, että vapautumisen jälkeen ei tarvitse jäädä tyhjän päälle, ja samaan aikaan on tärkeitä, että työtä sen uuden elämän eteen pystytään tekemään jo vankila-aikana tehokkaasti ja inhimillisesti. Rikosseuraamusten tavoitteena ylipäätään tulisi olla vähentää ja ehkäistä rikollisuutta ja auttaa rikoksentekijöitä saamaan uusi ote elämästä.

Kiitos edustaja Kontulalle myöskin ympäristöoikeuden nostamisesta esiin ryhmäpuheenvuorossa. Sanoin itse puheessani, että terve oikeusvaltio on pienen ihmisen turva, mutta parhaimmillaan se on todella myös ympäristön turva. Näin luontokriisin ja ilmastonkadon jyllätessä on todella tärkeää, että me täällä huolehdimme, että lainsäädäntö on myös tältä osin ajan tasalla.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Laukkanen.

18.19 Antero Laukkanen kd: Arvoisa herra puhemies! Ministeri Henriksson nosti täällä esille sen, kuinka tätä rahoitusvajetta on tällä kaudella korjattu, ja se kyllä pitää paikkansa, mutta minusta tämän keskustelun keskeinen huomio ja anti pitäisi olla siinä, että oikeuslaitoksemme oikeudenhoito on tällä hetkellä rikki. Vaikka on tehty paljon hyvää, niin tämän selonteon tarkoitus on — lakivaliokunta nimenomaan toivoi, että se tehtäisiin, ja nyt se on tehty, ja kiitos siitä — että se kertoo meille, mitä pitäisi nyt tehdä ja mitä pitäisi tehdä nopeasti. Tämä on varmaan se, mihin huomio olisi nyt hyvä kiinnittää eikä siihen, mitä hallitukset tällä kaudella, edellisellä kaudella tai sitä edellisellä ovat tehneet. Nyt tilanteemme on vakava. Niin kuin ministeri sen kaikista parhaiten tietää, meillä on valtava määrä osajia lähtökuopissa aivan vain sen takia, että he eivät jaksa enää. He eivät jaksa odottaa sitä, että saa ensi vuonna kymmenen miljoonaa, seuraavana vuonna kymmenen miljoonaa, vaan he odottavat, että tämä perusrahoitus laitetaan kuntoon.

Nyt näemme sen, että tämä tuhannen ihmisen leikkaus täältä on ollut väärä ratkaisu samoin kuin käräjäoikeusuudistus. Minä ja Eva Biaudet ja monet puhuimme tätä vastaan viime kaudella. Kielelliset oikeudet kaventuivat alueellisesti merkittävästi. Onneksi siellä on seurantavelvoite, ja minusta pitäisi tietyillä alueilla palata takaisin, koska tämä järjestelmä

Pöytäkirja PTK 133/2022 vp

on tällä hetkellä rikki. Pitäisi tehdä korjaustoimenpiteitä. Sitähän me teemme täällä lainsäätäjinä joka päivä: me paikkaamme lakeja, joista huomaamme, että ne eivät toimi.

Ministeri Henriksson, kiitän kyllä teitä hyvästä työstä, mutta samalla sanon, että katsotaan yhdessä eteenpäin. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Meri.

18.21 Leena Meri ps: Kiitos, arvoisa puhemies! Tosiaan haluan tässä vielä muistuttaa, että tämä selonteon tekeminen tuli lakivaliokunnan lausuman pohjalta ja edellytyksenä. Haluan kiittää lakivaliokuntaa tästä yksimielisyydestä — ettei se nyt kuitenkaan unohdu, että me olimme yksissä tuumin tästä niin huolestuneita, kun jouduimme jatkuvasti huomauttamaan siitä perusrahoituksen puutteesta, että se ei ole mikään pikkuasia. Toki rahoitusta on, ministeri Henriksson, lisätty, mutta lisätehtäviäkin on kyllä tullut, ei se ilman lisätehtäviä ole sujunut. Ja kyllä me lakivaliokunnan kuulemisissa olemme kuulleet erittäin huolestuttavia kommentteja. Vaikka on todettu, että tähän tulee lisärahat, niin on vastattu aina, että joo joo, mutta kun meillä on se jumalaton ruuhka siellä taustalla — ollaan melkein itku kurkussa. Se on tätä vakavuusluokkaa. Ja tietysti olisi toivonut, että sinne olisi tullut sitä ylimääräistä pysyvää perusrahoitusta enemmän, koska tämä mittaluokka välttämättä ei ole ollut tiedossa. Minusta puhuttiin jossain vaiheessa 20—50 miljoonasta, muistaakseni Lakimiesliitto puhui jostain 50 miljoonasta. Se, että tämä mittaluokka on isompi, yllätti.

Mutta täällä on ollut arvovalintoja. Katsoin esimerkiksi ympäristöministeriön hallinnon alan menoja, ja viime hallituskauden lopussa sen ministeriön loppusumma oli semmoinen 200 miljoonaa euroa ja nyt se on noin 340 miljoonaa, eli sinne on tällä hallituskaudella tullut määrärahalisäystä 140 miljoonaa. Siinä olisi ollut se gäppi. Se on vähän niin kuin valintakysymys siellä hallituksessa. Niin kuin me ollaan sanottu, asiat pitäisi laittaa tärkeysjärjestykseen.

Ja mitä tulee tähän, miksi otin esille nämä rangaistukset, niin pidin erikoisena sitä, että täällä ei puhuta lainkaan siitä, että rangaistus on myös kärsimyksen aiheuttamista. Katsoin esimerkiksi professori Tolvasen ja professori Jussi Tapanin, nykyisen korkeimman oikeuden jäsenen, kirjaa, josta kävi ilmi, että rangaistus merkitsee aina jonkin kielteisen kokemuksen tai suoranaisen kärsimyksen aiheuttamista rikoksentehtäjälle. Tämän rangaistusteorian maininta täältä puuttuu kokonaan. Siellä puhutaan vain ja ainoastaan erilaisista tukitoimista. Eikä siinä mitään, tukea saa ja pitääkin antaa, ja jokainen saa ojentua, mutta tämä ohjelma alkoi näyttää siltä, että siellä ei saa enää mitään kärsimystä aiheuttaa, ja kuitenkin kysymys on rangaistuksesta. Meillä on erilaiset rangaistukset, ja tästä on kyse.

Sitten näistä rangaistustasoista. Täällä on erikoinen kirjaus, että ”rangaistustasot ovat yleisesti ottaen maltillisempia niissä maissa...” — Tulen, puhemies, sinne, koska tämä aika loppuu. [Puhuja siirtyy puhujakorokkeelle]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Tervetuloa vaan.

Kiitos, arvoisa puhemies! — Niin, täällä selonteossa todetaan, että ”rangaistustasot ovat yleisesti ottaen maltillisempia niissä maissa, joille on tunnusmerkillistä sosiaalinen tasa-arvo”. Me perussuomalaisethan teetimme tämän meidän uuden kriminaalipoliittisen ohjelman taustaksi eduskunnan tietopalvelulla rangaistuksien vertailua Pohjoismaiden välillä,

Pöytäkirja PTK 133/2022 vp

ja siellä lopputuloksena on ihan aidosti, että erityisesti henkeen ja terveyteen kohdistuvissa rikoksissa meillä on lievempiä rangaistuksia, lievempiä rangaistusasteikkoja. Esimerkiksi ehdottoman vankeusrangaistuksen yleisyys törkeissä pahoinpitelyissä on Suomessa noin 50 prosenttia, kun se on Ruotsissa, Norjassa, Tanskassa 70 ja siitä ylöspäin, riippuen siitä, onko se sitten vielä erittäin törkeä — siellä on semmoinenkin asteikko. Mutta kuitenkin siellä esimerkiksi ehdottomat ovat yleisempiä. Tämä herätti minulle semmoisen käsityksen, että ei kai nyt sentään kuvitella, että näissä maissa ei olla sosiaalisesti tasa-arvoisia. Kyllä se kuitenkin on perussuomalaisen käsitys, että kyllä meillä pitäisi olla edes pohjoismaisessa vertailussa rangaistusasteikko samalla tasolla. Ruotsissakin ollaan puhuttu rangaistusten kiristämisestä ja tästä niin sanotun paljousalennuksen poistamisesta. Erityisesti just pahoinpitelyrikoksissa meillä on kyllä suhteellisen lievät rangaistukset, jos vertaa esimerkiksi huumausainerikoksiin, joista tulee suhteessa kovat rangaistukset. Tämä on semmoinen asia, mistä ollaan oltu huolestuneita.

Ja sitten sanon lyhyesti vielä tuosta oikeustajuselvityksestä: Siellä oli huomattavissa se, että kansalaiset antoivat helpommin ehdottoman vankeusrangaistuksen kuin tuomarit niissä tapauksissa, kun oli kyse henkeen ja terveyteen kohdistuvista rikoksista. Ja niin kuin edustaja Kontula itsekin myönsi, niin se on vaikeasti mitattavissa oleva asia. Mutta jos me nyt päästäisiin pohjoismaiselle tasolle, se olisi kyllä toivottavaa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Ja ministeri Henriksson, olkaa hyvä. [Anna-Maja Henriksson: Joo, arvoisa puhemies, minä tulen sinne.] — Tulkaa toki.

18.26 Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson: Kiitos, arvoisa puhemies! Yritän nopeassa tahdissa kommentoida.

Kiitos ensinnäkin näistä hyvistä puheenvuoroista. Juuri tätä keskusteluahan me tarvitaan.

Edustaja Laukkanen, sehän on juuri näin: tämä on nyt työkalu tulevaisuutta varten. Se oli meillekin ja minullekin yllätys, että tämä näyttää sen, että tarvitaan 90 miljoonaa euroa lisää, mutta sekin on hyvä nähdä ja muistaa, että me ollaan hallituskauden aikana lisätty se 80. Me ollaan tavallaan kurottu umpeen puolet siitä vajeesta. Me tarvitaan se puolisko lisää.

Ja sitten tietysti, kun muun muassa edustaja Kilpi kysyi, missä teot, kyllähän tässä on tekoja.

Haluan myös kiittää lakivaliokuntaa aloitteesta. Minusta on erinomaista, että teitte sen aloitteen. Olen äärimmäisen iloinen siitä, että olemme nyt saaneet tehtyä tämän historiallisen, ensimmäisen oikeudenhoidon selonteon, ja tämän avulla pystymme yhdessä sitten suuntaamaan eteenpäin.

Haluan myös muistuttaa siitä, että tässähän puhutaan oikeudenhoidon resurssien varmistamisesta, puhutaan myös hyvästä taloudenpidosta, halutaan parantaa tuottavuutta ja halutaan myös, että näitä sisäisiä rakenteita ja prosesseja tehostetaan. Nämä kaikki asiat tulevat esille näissä toimenpide-ehdotuksissa. Meillä ei ole aikaa nyt käsitellä niitä yksityiskohtaisesti, mutta sitä varmasti myös lakivaliokunnassa voitte katsoa. Siinä muun muassa puhutaan myös tästä sovittelutoiminnan valtiollistamisesta.

Me halutaan tuottavaa ict-ohjausta. Täytyy sanoa, että yksi heikkous — ja tämä on meidän kansakunnan heikkous — on se, että meillä on äärimmäisen vaikeata saada toimivia ict-järjestelmiä, puhutaan sitten terveydenhuollosta tai oikeudenhoidosta. [Leena Meri: Se

Pöytäkirja PTK 133/2022 vp

on totta! Kyllä!] Tämä on tavallaan semmoinen ongelma, jota on vaikea ymmärtää, että tässä korkean insinöörituoton omaavassa maassa ei pystytty parempaan.

Sitten me puhutaan myös oikeuspalvelujen saatavuuden ja asiakaspalvelun parantamisesta, ja kaikki nämä sisältyvät tähän.

Mutta, puhemies, vielä siitä, mitä ollaan tehty: Kun tässä puhuttiin paljon myös seksuaalirikoksista ja lapsiin kohdistuvista rikoksista, niin tämä hallitushan on nyt uudistanut seksuaalirikoslainsäädännön. Tämä astuu voimaan vuodenvaihteessa. Kuukauden kuluessa me saamme uuden, modernin seksuaalirikoslainsäädännön. Olen vienyt myös lakivaliokuntaan ehdotuksen siitä, että lapsiin kohdistuvat rikokset käsiteltäisiin nopeammin. Tämä esitys on nyt lakivaliokunnassa, eli kyllähän tekoja on. [Marko Kilpi: Siinä on rakenteellisia ongelmia! — Leena Meri: Se on valmistunut jo!] — Erittäin hyvä.

Ylivelkaantumiselle me olemme tehneet todella paljon, ja tänään on se päivä, [Puhemies koputtaa] kun maksuhäiriömerkinnät poistuvat 30 päivän jälkeen siitä, kun lasku on maksettu.

Elikkä kaiken kaikkiaan kiitoksia tästä keskustelusta. Tätä keskustelua kannattaa jatkaa, ja meidän yhteinen tehtävä on pitää huolta toimivasta oikeudenhoidosta, koska se on demokratian peruskivi.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitokset ministerille. — Tätä keskustelua todellakin jatketaan, mutta ei nyt, koska tämä puolitoista tuntia, joka asian käsittelylle tässä vaiheessa varattiin, on päättynyt. Keskustelu ja asian käsittely siis keskeytetään, ja asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Asian käsittely keskeytettiin kello 18.30.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 0.38.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Nyt jatketaan tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 4 käsittelyä. — Edustaja Kilpi poissa, edustaja Keto-Huovinen poissa. Edustaja Autto, olkaa hyvä.

0.38 Heikki Autto kok: Arvoisa herra puhemies! Tämä valtioneuvoston selonteko oikeudenhoidosta on aivan valtavan tärkeä asiakirja. Jos ajatellaan sitä, kuinka kansainväliset toimijat katsoessaan tänne Suomeen päin arvioivat, että he katsovat yhtä, lähes mittarilla kuin mittarilla mitattuna, maailman parhaista maista, niin Suomesta eittämättä tällaisen hyvän yhteiskunnan tekee se, että olemme niin vahva oikeusvaltio. Suomalaisilla on laaja luottamus lakiin, laaja luottamus toisiinsa ja laaja luottamus niihin instituutioihin, jotka täällä yhteiskunnassamme toimivat, ja tässä tietysti kaiken pohjana on vahva oikeusvaltio, jota taas sitten palvelevat nämä oikeudenhoitoon vaikuttavat viranomaiset.

Arvoisa puhemies! Ehkä viime vuosina suomalaisten usko eri tilanteissa sitten tähän oikeudenhoidon hyvään tilaan on voinut horjua. Esimerkiksi rikosten selvittämistä heikentyy, asioihin liittyvät prosessit pitenevät, tutkinta-ajat venyvät mutta myös sitten sen oikeuden saaminen kestää, ja toisaalta sitten taas myös rikollisten saamiin seuraamuksiin on sel-

Pöytäkirja PTK 133/2022 vp

västi julkisen keskustelun mukaan liittynyt epäluottamusta, ja koetaan, että olisi varmasti tarvetta maltillisesti rangaistuksia Suomessa koventaa. Toisaalta sitten nähdään, kuinka vakavistakin rikoksista tuomitut henkilöt voivat vankeusaikanaan lomailla, jättää palaa-matta lomilta jatkamaan tuomiotaan, toisaalta voivat jopa karata vankeudesta. Kun näiden uutisointien yhteydessä nähdään, että kyse on resurssipuutteista, niin nämä ovat kaikki omiaan heikentämään sitä luottamusta lakiin, ja se on sellainen asia, joka tulee korjata koko tällä oikeudenhuollon ketjulla. Onpa se poliisi, oikeuslaitos, Rikosseuraamuslaitos tai mikä tahansa viranomainen, joka tästä oikeudenhoidosta osaltaan huolehtii, sillä tulee olla riittävät resurssit. Myös mielestäni eduskunnan tulee pohtia sitä, millä tavoin lainsäädäntöä tulee kehittää, jotta sitten taataan se, että oikeus toteutuu ja Suomi on jatkossakin tällainen esimerkillinen oikeusvaltio, mitä eittämättä menneinä vuosikymmeninä olemme varmasti olleetkin.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Vestman, olkaa hyvä.

0.41 Heikki Vestman kok: Arvoisa puhemies! Edustaja Autto puhui edellä hyvin vakuut-tavasti oikeusvaltion merkityksestä, ja olen tismalleen samaa mieltä: oikeusvaltio on suo-malaisen yhteiskunnan perusta, sen kivijalka.

Oikeusvaltio ei ole mikään saavutettu asian tila, vaan se vaatii jatkuvaa keskustelua, valppautta, puolustamista, myös uudistamista. Ajattelen, että suomalaisen oikeusturvan to-teutumisen kannalta merkittävin epäkohta ja uhkakin on tällä hetkellä se, että oikeusval-tion eri lenkit eivät ole riittävästi resursoituja. Tämä ongelma on aivan erityinen rikospro-cessiketjussa, jossa sen ketjun jokaisessa vaiheessa, niin tuomioistuimissa, syyttäjillä, Ri-kosseuraamuslaitoksessa kuin poliisilla, on merkittävää ja kroonista resurssivajetta.

Tuomioistuinprosessien pitkä kesto on ollut Suomessa pitkään ongelmana, Suomi on saanut siitä moitteita myöskin tuolta Euroopan ihmisoikeustuomioistuimelta. Vaaranahan näissä pitkissä prosesseissa on se, että luottamus oikeusvaltioon rapautuu perinpohjaisesti eivätkä ihmiset enää uskalla ja halua lähteä hakemaan asialleen oikeutta. Nämä pitkät pro-cessit ovat ongelmallisia sekä uhrin näkökulmasta — erittäin raastavia — että myöskin epäillyn näkökulmasta. Vuosia kestävät prosessit, joiden lopputulos saattaa olla, että ihmi-nen todetaan syyttömäksi, ovat kohtuuttomia. On todella tärkeätä, että hallitus ryhtyisi vi-hdoin toimenpiteisiin oikeudenkäyntien keston lyhentämiseksi. Tähän tarvitaan sekä lisäre-sursseja tuomioistuimille että näiden prosessien modernisointia. Hallitushan on toki tehnyt tärkeitä parannuksia, mitä tulee esimerkiksi näytön tallentamiseen ja sen tallenteen käyt-töön.

Tuomariliiton kyselyssä lähes 30 prosenttia vastanneista harkitsi alan vaihtoa kuukau-sittain tai on jo lähdössä. Vastaajien mukaan töitä on liikaa ja palkka on huono. Tämä Tuo-mariliiton kysely oli todella vakava hätähuuto siitä vaikeasta tilanteesta, joka suomalaises-sa tuomioistuinlaitoksessa tällä hetkellä on. Vaikka taloudellinen tilanne on vaikea, niin ajattelen, että tämä oikeusvaltio on semmoinen yhteiskunnan [Puhemies koputtaa] perus-ta, että siihen täytyy satsauksia tilanteessa kuin tilanteessa löytää.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Lundén, olkaa hyvä.

0.44 Mikko Lundén ps: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Minäkin tahdon — edustajat Autto ja Vestman puhuivat aivan naulan kantaan — sanoa täällä tästä minun siviiliamma-

Pöytäkirja PTK 133/2022 vp

tistani, että puhun monen, itseni ja monen muun, sadan yrittäjän puolesta koskien myymälävarkaita. Se tilanne on aivan kestävämmän silläkin saralla: samat herrat ja rouvat tulevat joka päivä varastamaan kaupasta tavaraa saamatta rangaistuksia, ja sitten kun ne saadaan kameraan, totta kai, ja tehdään juttu, niin vuoden päästä syyttäjä soittaa, että on niin vähäpätöinen juttu, että ei nosteta syytettä ollenkaan. Se on kumminkin vuodessa noin 550 miljoonaa euroa, mikä on varkaushävikki kaupoissa Utsjoki—Hanko ja ympäri Suomen, mutta tärkeintä on kumminkin se tila, se mitä työntekijä kokee siellä, esimerkiksi kaupan kassalla, kun hänen työvuoroon tullaan jopa kirveellä tai aseella ryöstämään ne muutamat kymmit tai jotkut juoksukaljat, niin siihen minä tahtoisin kyllä ehdottomasti lisää resursseja — siihenkin asiaan. Muuten tämä oikeusvaltio toimii minun mielestäni ihan ok, mutta tässä on semmoinen epäkohta, joka oikeasti satoja yrittäjiä sapettaa joka päivä. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi hyvinvointialueiden rahoituksesta annetun lain 35 ja 35 a §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 309/2022 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle hallintovaliokunnan on annettava lausunto.

Tähän lähetekeskusteluun varataan tässä ensi alkuun enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Ministeri Paatero, olkaapa hyvä.

Keskustelu

18.30 Kuntaministeri Sirpa Paatero (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvät kollegat! Tässä esityksessä ehdotetaan muutettavaksi hyvinvointialueiden rahoituksesta annettua lakia, ja kiitoksia, että voimme tuoda tämän, vaikka se 17.11. on jo mennyt.

Ensin ehdotetaan, että hyvinvointialueiden pysyvässä siirtymätasauksessa negatiivisia rahoitusmuutoksia rajoitetaan nykyistä tiukemmin. Toisena ehdotetaan tarkennuksia siirtymätasauksen käsittelyyn suhteessa rahoitusjärjestelmän muihin elementteihin ja sitä, että tarkennetaan vuoden 23 rahoituksen korjaavaan kertakorvaukseen liittyvää kirjanpitokäsittelyä. Mutta sen sijaan lausunnolla ollut esitys yliopistosairaaloita ylläpitäville hyvinvointialueille ohjattavasta lisärahoituksesta ei ole vielä mukana, mutta se on tulossa, me olemme sitä tekemässä, koska lausuntokierroksen jälkeen siihen haluttiin paljon muutoksia.

Rahoituslakiin sisältyvällä siirtymätasauksella siis tasataan rahoituslain mukaan hyvinvointialueelle kuuluvaa laskennallisen rahoituksen ja kuntien nykyisten sote-kustannusten välistä erotusta. Pysyvällä siirtymätasauksella tasataan rahoituksen alarajaa muutettavaksi tässä esityksessä 100 eurosta 50 euroon per asukas. Jos siis uudistuksen rahoitusmallista seuraisi jollekin alueelle nykytilaan verrattuna yli 50 euron negatiivinen muutos rahoituk-

Pöytäkirja PTK 133/2022 vp

seen per asukas, tämä tasataan pysyvällä siirtymätasauksella ja samalla siirtymätasauksen porrastusta muutetaan tältä osin.

Lisäksi lakiesityksessä esitetään, että kuntien takautuvat palkkaharmonisaatiokustannukset otetaan huomioon, kun siirtymätasaukset tarkistetaan 23. Ehdotus on osa sääntelykokonaisuutta, jolla kunnilta siirtyvistä kustannuksista poistettaisiin vuosille 21—22 kirjautuvat takautuvat palkkaharmonisaatiokustannukset. Sääntelyn tarkoituksena on varmistaa, että kunnilta hyvinvointialueille siirtyvä rahoituksen taso ei vääristy takautuvien kustannusten aiheuttamien kustannuspiikkien vuoksi — vaikkapa oikeuden päätökset, jolloin on jouduttu korvaamaan useiden vuosien harmonisointeja.

Lisäksi esityksessä ehdotetaan täydennettäväksi siirtymätasauksia koskevaa sääntelyä siltä osin, miten valtion rahoittamaa osuutta siirtymätasauksista tulisi käsitellä rahoituksen jälkikäteistarkastuksissa. Mikäli hyvinvointialueella siirtymätasauksena maksettavat erät koko maan tasolla ylittävät niiltä siirtymätasauksena vähennettävät erät, valtio kustantaa rahoituslain mukaan tämän erotuksen. Nyt esiteltävänä muutoksena kuitenkin varmistetaan, että valtion tätä kautta antama rahoitus ei vääristä rahoituslain mukaista jälkikäteistarkastusta ja jää tätä kautta pysyvästi rahoitus pohjiin. Ilman nyt ehdotettua täsmennystä olisi riski, että valtion rahoittama osuus siirtymätasauksissa kasvattaisi vuosi vuodelta rahoituksen pohjaa toisin kuin on tarkoitettu. Lisäksi siirtymätasaus sääntelyyn tehtäisiin teknisluontoisia korjauksia.

Arvoisa puhemies! Toinen esityksenä ehdotettu asiakokonaisuus koskee hyvinvointialueiden vuoden 23 rahoituksen korjauserää, niin kutsuttua kertakorvausta. Hyvinvointialueiden 23 rahoitus korjataan kuntien vuoden 22 tilinpäätöstietoihin perustuvalla hyvinvointialuekohtaisella kertakorvauksella vastaamaan kuntien todellisia, toteutuneita sote-kustannuksia. Nyt ehdotetaan tarkennusta, jonka perusteella kertakorvaus olisi mahdollista kirjata hyvinvointialueen vuoden 23 rahoitukseen, vaikka se maksetaan vuoden 24 tammikuussa. Muutosesityksen tarkoituksena on tasoittaa rahoituksen jakautumista vuosien 23—24 välillä ja parantaa hyvinvointialueiden vuoden 23 tulosta. Näin varmistetaan se, ettei kunnilta siirtyvän sote-rahoituksen alibudjetoinnista seuraa hyvinvointialueille alijäämää vuodelle 23. Tällä on vaikutuksia myöskin vuoden 24 investointivaltuuksiin. Tämä laki on tulossa voimaan 23 keväällä.

Puhemies! Lausunnolla olleeseen rahoituslain muutosesitykseen sisältyy myös esitys yliopistosairaaloita ylläpitäville hyvinvointialueille ohjattavasta lisärahoituksesta. Lausuntopalautteen perusteella katsottiin, ettei ollut mahdollisuutta edetä ehdotetulla mallilla, jossa tämä rahoitus olisi vastaavasti vähennetty muilta hyvinvointialueilta. Tämän vuoksi on jouduttu etsimään uusia ratkaisuja, joita ei ole vielä saatu sisällytettyä nyt annettavaan esitykseen. Me olemme käyneet ja käymme neuvotteluja tästä yliopistosairaalan rahoituksen tuomisesta eduskuntaan vielä niin, että se olisi mahdollista käsitellä täällä tammikuussa eli kuukauden vaihteen jälkeen. Toivottavasti eduskunta on tähän myönteinen ja saamme myöskin tämän tärkeän osan ja palan tätä sote-uudistusta tänne eduskunnan käsiteltäväksi. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitoksia. — Ja edustaja Lindén.

18.36 Aki Lindén sd: Arvoisa puhemies! Tulen tänne eteen sen takia, että oletan, että ehkä menee hieman yli kolme minuuttia, toivottavasti ei kuitenkaan kovin paljon yli.

Pöytäkirja PTK 133/2022 vp

Minusta ministeri Paatero esitteli hyvin tämän selkeän lakimuutoksen, joka tässä nyt on pohjalla, ja siihen sisältyvät käytännössä neljä eri asiaa. Itse keskityn kuitenkin siihen perustaan, koska meillä on nyt erittäin paljon julkista keskustelua käyty niin tässä salissa kuin maakunnissa ja tiedotusvälineissä siitä, onko tämä sote-alueiden eli hyvinvointialueiden rahoitus riittävä, ja jos ei ole, niin mistä se voisi johtua. Tässä on eräitä korjauksia, joilla tätä tullaan korjaamaan: juuri tämä kertakorvausasia. En puhu nyt siitä tarveperusteisesta, lopullisesta rahoituksesta, joka toteutuu vasta vuonna 2029 täysimääräisesti — siihen astihan meillä on käytössä siirtymätasaus — vaan puhun nimenomaan konkreettisesti ensi vuoden rahoituksesta.

Se ei periaatteessa ole kovin monimutkainen se niin sanottu matemaattinen kaava, jolla tuo ensi vuoden rahoitus määritellään. Siinä on viisi osaa. Siellä on kuntien vuoden 21 sote-toimintojen tilinpäätökset, sitten siellä on vuoden 22 talousarviot, ja näiltä lasketaan keskiarvo, joka sitten skaalataan vuoden 22 tasoon. Sen jälkeen siihen lisätään hyvinvointialueiden indeksi eli indeksimuutos, jolla se kerrotaan, ja sen jälkeen yleinen palvelutarpeen kasvua kuvaava luku, joka on siellä rahoituslaissa keskimäärin hieman vaihdellen yhden prosentin molemmin puolin eri vuosina. Ja sitten viimeisenä tekijänä siihen lisätään lakisääteiset uudet tehtävät, jotka valtio eli eduskunta on säätänyt. Ja näistä kolmesta tekijästä — siis tämä hyvinvointialueindeksi ja yleinen palvelutarpeen kasvu sisältäen myös sellaisen 0,2 prosentin suuruisen muutuskertoimen ja nämä uudet lakisääteiset menot — tulee 1,3 miljardia, mikä näkyy valtion talousarviossa ensi vuodelle. Eli sillä summalla on kasvanut käytännössä vuodessa se talousarviokohta tähän kyseiseen tarkoitukseen.

Mutta nyt voisi kysyä, että missä se ongelma sitten on, kun kuitenkin nyt puhutaan puolentoista miljardin tai vähintään miljardin rahoitusvajeesta? Ongelma on siinä, että jokainen näistä viidestä kohdasta... Ne voidaan tietysti kriittisesti arvioida. Ehkä se, mistä ei ollenkaan kritiikkiä esitetä, on tämä yleinen yhden prosentin vuotuinen palvelutarpeen kasvu. Sanoisin siitä asiasta sen verran, että on aika hienoa, että meillä on puitelainsäädäntö rahoituksen osalta, joka sisältää tällaisen luvun. Aikanaan esimerkiksi korkeakoulujen lainsäädäntö sisälsi kyllä indeksejä, joita niitäkin sitten jäädettiin tiukempina vuosina. Mutta tähän lakiin on laitettu joka vuosi kasvava yksi prosentti, joka perustuu palvelutarpeeseen ja väestön ikääntymiseen, tästä ei ole paljoakaan ollut puhetta, mutta siitä indeksistä on tietysti, ymmärrettävästi, sanottu, että onko se nyt sitten riittävä. Meillä ei tämä vuosi ole vielä päättynyt, ja me emme tiedä ihan tarkasti. Voimme toki arvioida, mikä on kuluttajahintojen nousu, mikä on ansiotason nousu. Tämä indeksihän koostuu kolmesta osasta: 60 prosentin painoarvolla palkkojen nousu, siis yleinen ansiotason nousu, 30 prosentin painoarvolla kuluttajahintojen nousu ja 10 prosentin painoarvolla työnantajan sosiaaliturvamaksujen muutos. Ja tämä on nyt tuottamassa tietyn prosenttiluvun tämä indeksi, mutta varmaankin, kun tämä vuosi sitten on päättynyt, niin se tulee olemaan jonkun verran korkeampi. Nytkin se rahoitus tuossa valtion keltaisessa kirjassa, budjettikirjassa, on peräti seitsemän ja puoli sataa miljoonaa euroa, joka tämän indeksin vaikutuksesta tulee.

No, sitten on tietenkin tämä kysymys siitä, kuinka hyvin olemme osanneet arvioida uusien lakisääteisten tehtävien osuuden — on sitten kysymys hoitotakuusta tai lastensuojelun, avohoidon mitoituksista ja muista asioista. Ne ovat sellaisia keskustelukysymyksiä. Itse kyllä uskon, että valtiovarainministeriö — ainakin sen kokemuksen mukaan, mikä itselleni kertyi sosiaali- ja terveysministeriössä, kun kävimme dialogia VM:n kanssa — pitää huolen siitä, että sinne mahdollisimman realistisesti kirjataan ne todelliset arviot siitä, kuinka paljon uudet lait aiheuttavat lisää kustannuksia.

Pöytäkirja PTK 133/2022 vp

Mutta se heikko lenkki tässä yhtälössä — ja siihen nyt tuleeikin korjaus — on se vuosien 21 ja 22 menojen arvio. Vuodesta 21 on tietenkin tilinpäätökset käytössä, mutta sehän oli kuitenkin toinen koronavuosi. Ensimmäinen koronavuosi oli vuosi 20, ja vuosi 21 oli sellainen vuosi, jolloin kuitenkin kunnat saivat paljon näitä valtion koronakorvauksia, jotka yleensä menevät kunnassa sinne talousarvion muihin osiin kuin varsinaisesti sosiaali- ja terveydenhuollon toimialaan, ja sitten oli vähemmän potilaita kuin normaalisti niin sanotusti olisi, ja sen takiahan kunnat ja tulevat hyvinvointialueet ovat olleet sitä mieltä, että se-kään ei ole riittävä.

Ja toinen asia on sitten tietenkin tämä vuosi 22, jonka aivan selvästi kunnat ovat alimi-toittaneet. Mainitsen kaksi lukuesimerkkiä. Ensimmäinen on se, että esimerkiksi juuri lukemani HUSin osavuositarkastuksen mukaan HUSin alijäämä on muodostumassa 135 miljoonaksi euroksi tänä vuonna, ja koska se on HUSin viimeinen kuntayhtymävuosi, niin kunnathan joutuvat maksamaan sen käytännössä pois, ja se on vain osa tätä alijäämää, mikä täällä Uudellamaalla on syntymässä. Sitten kuntien omien sote-menojen arvio on erikseen. Varsinais-Suomessa vastaavasti Turun kaupungin osavuositarkastuksessa kävi ilmi, että kaupungin sote-menot menevät noin 30 miljoonaa euroa yli. Se edustaa ehkä noin 40 prosenttia koko Varsinais-Suomen sote-menoista, jolloin voidaan arvioida, että siellä se ylitys on 70 miljoonaa euroa.

Ja tämä rahahan puuttuu nyt tietenkin siitä vuoden 22 talousarviosta, mutta valtiohan tulee maksamaan aivan täysimääräisesti sitten vuoden 22 tilinpäätösten mukaiset rahat sinne hyvinvointialueille, ja sen takiahan tässä täytyy nyt olla taitoa siinä talousarvion laadinnassa niin, että katsotaan se koko kolmen vuoden taloussuunnitelma kokonaisuutena, ja siellä saa olla — itse kutsun sitä teknilliseksi alijäämäksi vuonna 23, ei siis poliittista alijäämää, mitään toiveiden tynnyriä, vaan ihan laskennallinen alijäämä, joka vastaa sitä arviota, mikä on se vuoden 23 lopulla tuleva lopullinen rahoitus. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitoksia. — Edustaja Eestilä.

18.43 Markku Eestilä kok: Arvoisa puhemies! Arvoisa ministeri! Oli mielenkiintoista kuunnella entisen ministeri Lindénin selvitystä tästä taloudesta. En ihan näin hyvin perillä ole tietenkään asioista — olen kylläkin Pohjois-Savossa rivivaltuutettu, aluevaltuutettu — ja jos oikein ymmärsin, niin lainanottovaltuus Pohjois-Savon hyvinvointialueella on 246 miljoonaa euroa. Siellä on isot investoinnit, jotka pitää toteuttaa, niitä on ilmeisesti vaikeaa kesken jättää. Kun ainakin tähän saakka olen ymmärtänyt, että kun lainaa otetaan, se sitten pitää maksaa takaisin, niin ajattelen näin, että jos pitää palvelutuotannosta se säästö sitten aikaa myöten hakea, niin kyllähän siellä voi joutua aika kipeitäkin päätöksiä tekemään.

Arvoisa ministeri! Oli hyvä kuulla, että tammikuussa tänne sitten saadaan tämä kauan odotettu yliopistosairaалalisen käsittelyyn. Tässä paperissa on kyllä selostettu sitä yliopistosairaалalisen rakennetta, mutta kun teillä on ollut ministerityöryhmän kokous 17. päivä marraskuuta ja te olette linjanneet, että se olisi 116 miljoonaa, niin se noin äkkiä tuntuu siihen todelliseen tarpeeseen nähden kyllä aika vähäiseltä. Jos me otamme yliopistosairaalan varsinaisen tarkoituksen — opetus, tutkimus ja tieteen tekeminen — ja sen pitäisi olla kaikkein korkein taso, missä sitten ympärivuorokautinen päivystys ja erilainen työnjako koko maan sisällä toteutuu, niin pidän tätä 116:ta miljoonaa kyllä todella vähäisenä. Ja jos oikein luin näitä papereita, niin siellä parhaat vaatimukset ovat olleet 600 miljoonaa, että kyl-

Pöytäkirja PTK 133/2022 vp

lä me nyt vähän rahan kanssa olemme tekemisissä. Kyllähän koko tämä hyvinvointialueen rakenne, että valtio maksaa ja muut päättävät rahankäytöstä, vähän ongelmallinen on. Kyllä se pakko on ilmeisesti tässäkin salissa myöntää.

Arvoisa puhemies! Vielä tähän yliopistosairaalisään, koska se Pohjois-Savon hyvinvointivaltuutettuna tietenkin kiinnostaa, sillä siellä on yksi maan viidestä yliopistosairaalarasta. Hieman ihmettelen ministereitten logiikkaa, että hyvinvointialueen asukasmäärän perusteella annatte tämän rahoituksen, mikä on Pohjois-Savolle tietenkin ongelmallinen. Kun yliopistosairaalat toimivat kuitenkin sillä entisellä erityisvastuualueella, nykyisellä yhteistoiminta-alueella, niin minun käsitykseni mukaan olisi pitänyt ilman muuta linjata ministerityöryhmässä, että vaihtoehto B, joka ottaa koko tämän yhteistoiminta-alueen asukasmäärän huomioon, olisi ollut oikeudenmukainen ratkaisu. Eihän se yliopistosairaalan vastuualue rajoitu siihen tässä tapauksessa Pohjois-Savon asukasmäärään, eli se johtaa vähän epätasa-arvoiseen lopputulemaan. Luen tästä hallituksen esityksestä seuraavan sitaatin: ”Erityisesti Pohjois-Savon alueen lausunnonantajat ja Itä-Suomen yliopisto toivat esille, että vaihtoehto A ei kohdentaisi tuotekehitys-, tutkimus-, innovaatio- ja opetustoiminnan volyymia oikein suhteessa yhteistyöalueen toimintaan ja Itä-Suomen alueella vaihtoehto johtaisi merkittävään kokonaisrahoituksen laskuun.” En minä nyt tietysti voi pohjois-savolaisena aluevaltuutettuna ja kansanedustajana kovin tyytyväinen olla tähän kokonaisuuteen.

Lausunnolla olleista yliopistosairaalisien kohdentamisvaihtoehtoista yhteistyöalueen asukasmäärä sai eniten kannatusta hyvinvointialueiden lausunnoissa, mutta silti sitä ei hyväksytty ratkaisun pohjaksi. Että jos nyt pienen toiveen, arvoisa ministeri — ymmärrän kyllä, että paineet ovat kovat joka suunnasta — saisi antaa, niin katsoisitte vielä ennen kuin tämä hallituksen esitys tänne tulee, voidaanko tälle jotakin tehdä. Kyllä oikeasti tämä Pohjois-Savon hyvinvointialue ja se yliopistosairaala siellä on suurissa vaikeuksissa, vaikka se on Suomen suurin lääkäreitten ja sairaanhoitajien kouluttaja. Tämäkin näkökulma pitäisi ottaa huomioon.

Arvoisa ministeri! Jutellaan näistä asioista sitten varmaan tammikuussa, kun te saatte tämän tänne, ja toivon, että valiokunnassakin sitten sitä käsitellään vastuullisesti, tällainen ratkaisu kun on tehty. Tämän koko järjestelmän, kun se uusittiin, keskeinen päämäärä oli se, että perusterveydenhuoltoa vahvistetaan, jolloin näissä jäljelle jäävissä terveyskeskuksissa pitäisi 60 prosenttia olla yleislääketieteen erikoislääkäreitä tai vastaavia ja kokeneita, jolloin läheteet erikoissairaanhoidon vähenevät, eli tämä on myös tällainen rakenteellinen kysymys. Toinen on sitten, mistä me saamme tänne henkilökuntaa.

Mutta, arvoisa puhemies, lopetan tähän.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Hyvä. — Ja edustaja Laukkanen.

18.48 Antero Laukkanen kd: Arvoisa herra puhemies! Onkin nyt hyvä, kun vähän puolivahingossa satuin huomaamaan tämän esityksen, ja jäin tähän saliin ihan sen takia.

Tämä hyvinvointialueuudistus käynnistyy nyt mahdollisimman vaikeissa tilanteissa juuri sen tähden, että tätä rahoitusratkaisua ei oikein ymmärretty tehdä oikeisiin niin sanottuihin uomiin heti. Eli lähes kaikki hyvinvointialueet aloittavat toimintansa tekemällä alijäämäisen budjetin. Se tarkoittaa sitä, että hyvästä tahdosta huolimatta joudutaan heti lähemmään palveluiden leikkaamisen tielle — näin ainakin Länsi-Uudenmaan alueella, ja siellä nyt sitten väännetään poliittista kättä suuntaan jos toiseen, että mistä leikataan. Tämä ti-

Pöytäkirja PTK 133/2022 vp

lanne on tietysti tämän uudistuksen kannalta, jota on markkinoitu, että se on vuosisadan uudistus ja tulee johtamaan palveluiden paranemiseen, sellainen, että kun lähtöruutu on heti huono, niin eihän siitä pelistä oikein meinaa hyvä tulla, jos pelimerkit ovat jo alussa huonot.

Kun tässä järjestelmässä ikään kuin pakotetaan kunnat tekemään tätä alijäämäistä budjettia ja sitten ei kuitenkaan olla ihan varmoja, millä laskentakaavalla lopuksi saadaan nämä rahat, jotka on luvattu, kun ne laskentaperusteet ovat pitkin matkaa koko ajan muuttuneet, niin se epävarmuus kunnissa on aika suuri. Sitten on kuntia, niin kuin Espoo, joka on lähtenyt voimakkaasti myymään omaisuuttaan — talouden ylijäämä viime vuodelta 200 miljoonaa, tältä vuodelta melkein toinen mokoma — ne tulevat olemaan sitten menettäjiä näissä laskentakaavoissa, ja kuitenkin näillä omaisuuden myynneillä ei ole mitään tekemistä sen palvelun hinnan kanssa.

Sitten ovat nämä kolme erilaista harmonisoinnin tasoa: on tämä palkkaharmonisointi, on palvelumaksujen harmonisointi ja sitten on vielä kaikkien tukien harmonisointi. Kaikesta tästä, mikä linja sitten missäkin kunnassa valitaan, kustannukset ovat vielä epäselviä. Että kyllä tässä, hyvä ministeri, seurattavaa on vielä teillekin vähäksi aikaa, ja kuka sitten jatkaa näitä hommia ensi kesänä, niin hänelle vielä enemmän seurattavaa — yhtälö ei ole kauhean helppo. Ja ehkä olen hieman tyytyväinen, kun omalta osaltani tämä seuranta päättyy tässä huhtikuussa, ja siirryn vain palvelujen vastaanottajaksi. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ledamot Östman.

18.51 **Peter Östman kd:** Tack, herr ordförande! Ja kiitos ministerille tämän lain esittelystä. Tämä lakimuutos on tarpeellinen, ja on hyvä, että tämä on niin sanotusti pohjalla, niin kuin edustaja Lindén tuossa totesi, mutta siitä huolimatta yksi keskeinen ongelma on, että puuttuu rahaa, niin kuin me olemme kuulleet edustajakollega Eestilän ja Laukkasenkin suulla tässä. Tosiasia on nyt se, että sote-palveluiden järjestäminen on ensi kuussa hyvinvointialueiden vastuulla, mutta koska palvelut, asiakasmaksut ja mitoitukset ovat pitkälti lakisääteisiä, niin alueiden päätettävissä on ainoastaan, miten ja missä palvelut järjestetään.

Tämän koko sote-uudistuksen tavoitehan oli palveluiden parantaminen ja sujuvoittaminen, mutta nyt on rakennettu uusi hallintohimmeli. Monet hyvinvointialueiden kasvavista kustannuksista eivät oikeastaan liity suoraan palveluiden tason parantamiseen, vaan lisäkuluja syntyy hyvinvointialueiden perustamisista, hallinnosta, tietojärjestelmien muutostöistä ja palkkaharmonisaatiosta. Uusia haasteita on luvassa sittenkin, jos alirahoitettuja hyvinvointialueita joudutaan yhdistämään.

Edustaja Lindén puhui teknisestä alijäämästä, mutta uskon, että hänelläkin on kokemusta bisnesmaailmasta: alijäämä bisnesmaailmassa on tappiollinen tulos, ja alijäämä ja tappiollinen tulos eivät tiedä hyvää koskaan.

Suomen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestelmä oli kriisissä jo ennen koronaa. Ikään-tyvän väestön palvelutarpeiden aiheuttamia haasteita ja hyvinvointialueiden rahoitusongelmia ei pystytty ratkaisemaan ilman, että terveydenhuollon, vanhuspalveluiden ja sosiaalitoimen rahoitusta lisätään merkittävästi.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Lindén.

Pöytäkirja PTK 133/2022 vp

18.53 Aki Lindén sd: Arvoisa puhemies! Ministeri vastaa varmasti sitten itse osaltaan, mutta haluan ensimmäiseksi todeta edustaja Östmanin viimeisestä virkkeestä, että olen aivan samaa mieltä. Me varmasti tarvitsemme lisää julkista rahoitusta Suomessa sosiaali- ja terveydenhuoltoon, ikäihmisille, palveluihin pääsyyn, hammashuoltoon, leikkausjonoihin, terveyskeskustoiminnan kehittämiseen ja niin edelleen. Se on aivan varma.

Mutta itse halusin käyttää tuon puheenvuoron, jonka käytin, sen takia, että tässä on hyvin paljon ollut nyt tietämättömyyttä myös siitä, miten tämä rahoitus käytännössä on järjestetty. Tämä alijäämä käytännössä koskee vain tätä taloussuunnitelmakauden, siis kolmen vuoden, ensimmäistä vuotta. Olen itse nähnyt Länsi-Uudenmaan alueen kolmen vuoden taloussuunnitelman, ja siinä se ensimmäinen vuosi on alijäämäinen, toinen vuosi ei enää ole ja kolmas on itse asiassa ylijäämäinen, mikä johtuu siitä, että osa näistä rahoista tulee jälkeensä. Se on tietysti, voidaan sanoa, ongelma, koska olisi parempi, että ne kaikki tulisivat etukäteen, mutta silloinhan meidän pitäisi tietää nyt — tai ehkä jo viime kesänä olisi pitänyt tietää — millaisia tulevat tänä vuonna olemaan kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon ja kuntayhtymien tuottaman sosiaali- ja terveydenhuollon lopulliset kulut, ja sitä me emme tiedä. Tämä on se haaste. Ja sen takia siellä arviolta on — jos nyt käytän tällaista sanaa kuin ”gäppi” — noin neljän prosentin gäppi, joka sitten tulee olemaan jälkirahoituksella saatava raha. Tämän halusin tässä korostaa, että se tilanne ei kuitenkaan ole sillä tavalla niin dramaattinen.

Tässä ei sinänsä ole minusta mitään uutta, että syksyllä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistä vastaavissa olevat tahot kertovat päättäjille ja julkisuuteenkin, että rahoitus on riittämätön. Se samahan tapahtui kaikkina aikaisempina syksyinä, mutta se tapahtui eri tavalla. Oli jokaisen sairaanhoitopiirin ja kunnan välisissä keskusteluissa aina esillä, että sairaanhoitopiirit olivat sitä mieltä, että kunnat eivät anna tarpeeksi rahaa, mutta sairaanhoitopiirithän pystyivät laskuttamalla vuoden aikana sen hoitamaan, ja sama keskustelu käytiin sitten kuntien keskushallinnon ja sote-toimialan välillä. Mutta kun oli 300 kuntaa, niin oli paljon vaikeampi kenenkään laskea etukäteen yhteen, mikä se mahdollinen rahoitusvaive olisi. Tarkistin tuossa juuri Kuntaliiton tilastoista, että esimerkiksi vuonna 21 kuntien lopulliset, toteutuneet sosiaali- ja terveydenhuollon menot olivat neljä prosenttia suuremmat kuin ennakkoon annetut talousarviot. Ja nyt tavallaan se sama neljä prosenttia tuntuu tietyllä tavalla tässä puuttuvan, mutta se siis tulee lopulta. Tämä on se tärkein viesti, joka pitäisi siellä alueellakin ottaa vakavasti. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitoksia. — Onko edustaja Kalmarin puhe alle kolme minuuttia?

18.56 Anne Kalmari kesk: Arvoisa herra puhemies! Todella vastuullista puhetta ex-ministeriltä, ja semminkin, kun tässä on vielä sellainenkin tärkeä seikka — vaikka totta kai se rahoitus täytyy lopulta hoitaa, siitä ei kahta sanaa, mutta aina kun rakenteellisia uudistuksia tehdään, niin on syytä vähän patistaa myös näitä organisaatioita uudistumaan ja ikään kuin kirittää, ettei anneta ainakaan löysää rahaa, jolloin ihan kaikki jatkuu ennallaan. En sitä tarkoita, että yhtään hyvinvointialuetta jätetään pulaan lopulta, mutta tämä oli erittäin hyvä puheenvuoro entiseltä ministeriltä. Selvensi paljon asiaa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja nyt nykyinen ministeri Paatero, kolme minuuttia, sitten valitettavasti tähän aiheeseen varatut ajat on käytetty.

Pöytäkirja PTK 133/2022 vp

18.57 Kuntaministeri Sirpa Paatero: Kiitoksia, arvoisa puhemies! Muutamia huomioita.

Ihan ensin palautan mieleen lähetekeskustelun tässä salissa. Kun koko sote-paketti tuli, niin ehkä pöytäkirjoista löytyy, miten meillä oli jotenkin syytetty olo, että piikki on auki ja tullaan tuhlaamaan liikaa rahaa ja miksi tässä ei ole niitä kiristäviä elementtejä, että nopeasti saataisiin kustannustehokkuutta lisää. Muistatte ehkä jotkut muutkin tämän keskustelun. No, nyt on ääni kellossa muuttunut ja toteamme sen, että rahoitusta ei ole välttämättä riittävästi, ja ehkä se näyttää myöskin tästä vuosikymmeniä taaksepäin olleen tilanteen, jolloinka vuosi vuodelta ollaan kunnissa lisätty sairaanhoitopiireille syksyllä sitä rahoitusta.

Vielä tähän epävarmuuteen: Me tiedetään nyt, Kuntaliiton arvio on noin 600 miljoonaa, tämä alibudjetointikysymys, jota nyt yritetään tällä lailla sitten aikaistaa, sitä kertakorvauksen maksamista, mutta meillähän ei ole vielä tiedossa kunnista, mitkä ovat inflaatiovaikutukset tälle vuodelle, puhumattakaan ensi vuodesta. Me ei tiedetä, mitkä ovat palkkaratkaisut. Me tiedetään kyllä, että sote-ala on tehnyt oman palkkaratkaisun, mutta kun se on sidottu samalla tavalla kuin koko kuntakenttä teollisuuden, teknologiateollisuuden ja muiden, ratkaisuihin, niin voi olla, että se ei ole se viimeinen luku vielä sieltä puolelta. Elikkä meillä on tällaisia elementtejä tässä vielä olemassa. Kolme vuotta on tietenkin taloussuunnittelukausi, mutta sitten on vielä ylimenokausi niin, että vuoden 23 tilinpäätös on hyvinvointialueilta ensimmäinen, joka tulee vaikuttamaan samalla tavalla kuin kuntien tilinpäätökset vaikuttavat yli vuoden sinne seuraavaan kunnille menevään valtionosuuteen elikkä toteutuneiden kustannusten mukaan, ja silloin vasta, kun saadaan vuoden 23 tilinpäätös hyvinvointialueilta, voidaan suunnata se vuoden 25 rahoitukseen. Tämä mallihan menee näin, koska kuten tiedätte, nyt jotkut alueet ovat olleet huolissaan tässä ihan viime lähiviikkoinakin siitä, että kun viimeiset tiedot vasta tulivat, me laitettiin kirjat kiinni loka-kuun lopussa, jolloinka me saatiin kunnista viimeisimmät luvut vuodelta 21. Vasta vuoden 21 tilinpäätöksen pohjalta voidaan laskea ne eurot, jotka ovat tulossa hyvinvointialueille, mutta myöskin se tieto, millä sitten kunnille tulee tulevaisuudessa valtionosuudet ja myöskin nämä siirtymät. Tämän takia tämä rullaa vähän myöhässä, ja sen takia myöskin tämä huomio siihen, että tämä taloussuunnittelukausi on se.

Ehkä vielä sanon tähän loppuun, että kun kysymys on siitä, leikataanko heti palveluita, niin te, me, kaikki olemme kuntapäittäjiä. Eihän se logiikka ole näin toiminut, vaan on mietitty, mistä sitä rahoitusta saadaan lisää, voidaanko tehostaa jotakin, vaikka jotkut kunnat ovat tehneet, tiedätte, [Puhemies koputtaa] alijäämisiä tilinpäätöksiä ja sitä on joskus jatkunut useampiakin vuosia. Kuntalaisten palvelut eivät ole siihen loppuneet.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle hallintovaliokunnan on annettava lausunto.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi poliisilain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 275/2022 vp

Pöytäkirja PTK 133/2022 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään hallintovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja lakivaliokunnan on annettava lausunto.

Tässäkin lähetekeskusteluun varataan näin ensi alkuun enintään 30 minuuttia. Asian käsitelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Ministeri Mikkonen, olkaatten hyvä.

Keskustelu

19.01 Sisäministeri Krista Mikkonen (esittelypuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Poliisilaki on poliisin toimintaa ohjaava peruslaki. Nykyinen poliisilaki tuli voimaan vuoden 2014 alusta. Laki sisältää yleiset poliisin toimintaa koskevat säännökset, esimerkiksi yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämistä ja voimakeinojen käyttöä koskevat toimivaltuussäännökset, säännökset poliisin salaisesta tiedonhankinnasta rikosten estämisessä ja paljastamisessa sekä vaaran torjumisessa. Tämän hallituksen esityksen tarkoituksena on nyt selventää eräitä poliisilain sellaisia säännöksiä, jotka ovat käytännössä osoittautuneet epäselviksi tai tulkinnanvaraisiksi. Lisäksi esitetään salaisiin tiedonhankintakeinoihin liittyviä muutoksia. Tämä lakiesitys liittyy kiinteästi hallituksen 20. päivä lokakuuta tänä vuonna eduskunnalle antamaan esitykseen pakkokeinolain ja esitutkintalain muuttamisesta, joka on tällä hetkellä lakivaliokunnan käsiteltävänä. Poliisilain ja pakkokeinolain salaista tiedonhankintaa koskevat pykälät vastaavat pääosaltaan toisiaan.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksessä esitetään muutettavaksi etsintäkuulutetun kiinniottamista koskevaa pykälää niin, että se kattaa myös muun kuin etsintäkuulutetun henkilön, jonka tuomioistuin on määrännyt noudettavaksi tuomioistuimeen. On melko tavanomaista, että tuomioistuin päätyy istuntopäivänä siihen, että poissa olevaa asianosaista tai todistajaa yritetään tavoittaa noudettavaksi vielä samalle istuntopäivälle ilman etsintäkuulutusta. Tämän takia poliisilain 2 luvun 3 §:ää muutettaisiin niin, että se kattaisi myös muun kuin etsintäkuulutetun henkilön, jonka tuomioistuin on määrännyt noudettavaksi tuomioistuimeen vangittavaksi tai otettavaksi säilöön.

Arvoisa puhemies! Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi eräitä poliisilain 5 luvun salaisia tiedonhankintakeinoja koskevia säännöksiä. Salaisten tiedonhankintakeinojen osalta ehdotetaan, että lupaa telekuuntelulle tai -valvonnalle ei enää jatkossa haettaisi vain tiettyihin teleosoitteisiin tai telepäätelaitteisiin vaan luvat haettaisiin jatkossa tietyn henkilön telekuunteluun ja -valvontaan. Telekuuntelua koskevan harkinnan osalta olennainen on telekuuntelun aiheuttama perusoikeuspuuttuminen, joka kohdistuu luottamuksellisen viestinnän suojaan. Merkitystä tämän kannalta ei ole tietyn henkilön käyttämien telepäätelaitteiden tai liittymien taikka näihin kohdistuvien telekuuntelulupien lukumäärällä. Olennaista tämän sijaan on, voidaanko tietyn henkilön luottamuksellisen viestinnän suoja rajoittaa hänen viestintäänsä kohdistettavalla telekuuntelulla. Tietyn henkilön käyttämien teleosoitteiden ja -päätelaitteiden yksilöintitietojen selvittäminen jäisi edelleen poliisin, esimerkiksi rikoskomisarion, virkavastuulla selvittäväksi asiaksi. Samalla vahvennettaisiin perusteluvelvollisuutta koskien sitä, että telekuuntelu kohdistuisi vain toimenpiteen kannalta välttämättömiin telepäätelaitteisiin tai -osoitteisiin.

Pöytäkirja PTK 133/2022 vp

Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksessä mahdollistetaan peitelty tiedonhankinta tietoverkossa ennaltaestettäessä rikosta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta, tai sukupuolisiveellisyyttä loukkaavan lasta esittävän kuvan hallussapitoa. Peiteltyssä tiedonhankinnassa kysymys on tiettyyn henkilöön kohdistuvasta lyhytkestoisessa vuorovaikutuksessa tapahtuvasta tiedonhankinnasta, jossa poliisimiehen tehtävän salaamiseksi käytetään vääriä, harhauttavia tai peiteltyjä tietoja. Tietoverkkojen käytön lisääntyessä on lisääntynyt myös poliisin tarve peiteltylle tiedonhankinnalle tietoverkossa. Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että poliisi saisi kohdistaa henkilöön peiteltyä tiedonhankintaa tietoverkossa, jos henkilön lausumien tai muun käyttäytymisen perusteella voidaan perustellusti olettaa hänen syyllistyvän rikokseen, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta, tai jos kysymyksessä on rikoslain 17 luvun 19 §:ssä tarkoitettu rikos.

Peitelty tiedonhankinta eroaa peitetoiminnasta, jolla tarkoitetaan tiettyyn henkilöön tai hänen toimintaansa kohdistuvaa suunnitelmallista tiedonhankintaa käyttämällä soluttautumista, jossa tiedonhankinnan edellyttämän luottamuksen hankkimiseksi tai tiedonhankinnan paljastamisen estämiseksi käytetään vääriä, harhauttavia tai peiteltyjä tietoja tai rekisterimerkintöjä taikka valmistetaan tai käytetään vääriä asiakirjoja. Peitetoiminnan käytön osalta hallituksen esityksessä ehdotetaan, että jatkossa ei enää edellytetä rikollisen toiminnan suunnitelmallisuutta, järjestäytyneisyyttä tai ammattimaisuutta taikka ennakoitavissa olevaa jatkuvuutta tai toistuvuutta silloin, kun kyseessä on tapon, murhan tai surman estäminen.

Arvoisa puhemies! Esityksessä ehdotettavilla muutoksilla on tarkoitus selventää poliisilain eräitä säännöksiä, jotka ovat käytännössä osoittautuneet epäselviksi tai tulkinnanvaraisiksi. Muutoksen myötä tavoitteena on, että säännökset olisivat selkeitä soveltaa. Se lisää sekä käsittelyn tehokkuutta että tiedonhankintakeinojen kohteena olevien yhdenvertaista ja lain soveltajasta riippumatonta kohtelua. Suurin osa esityksessä ehdotettavista muutoksista kohdistuu poliisilain 5 lukuun, joka perustuu olennaisilta osiltaan pakkokeinolain 10 luvun säännöksiin salaisista pakkokeinoista. Tavoitteena on, että esityksessä ehdotettavat poliisilain 5 luvun muutokset vastaavat pääosiltaan tähän esitykseen liittyvässä esityksessä ehdotettavia pakkokeinolain 10 lukuun tehtäviä muutoksia. Tämä tarkoittaa, että hallintovaliokunnan ja lakivaliokunnan on hyvä yhteensovittaa mainittujen lakien yhtäläisiä säännöksiä. Hallituksen esitys on perusteltua lähettää hallintovaliokuntaan käsiteltäväksi ja perustuslakivaliokuntaan lausuttavaksi.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin, kiitokset. — Ja edustaja Kilpi.

19.08 Marko Kilpi kok: Arvoisa puhemies! Julkisen vallan toiminnan on perustuttava aina lakiin, ja poliisillahan on poikkeuksellisen suuret toimivaltuudet. Se liittyy ihan kansalaisten vapauteenkin ja kiinniottoon ja voimakeinoihin, jopa siihen, että voidaan käyttää ampuma-asetta jopa ihmistä kohti. Nämähän ovat tosi poikkeuksellisen voimakkaita toimivaltuuksia. Ja poliisilakihan on sitten se, joka määrittelee eniten ja väkevimmin poliisin toimintaa, ja sen mukaan mennään.

Joskus ennen muinoin, kun poliisilakia ei vielä ollutkaan, niin jokaisessa tilanteessa poliisilla oli omat toimivaltuutensa ja keinonsa toimia, ja sinäkin aikana, kun itse olen ollut poliisina, poliisilaki on koko ajan kehittynyt, ja niinhän sen pitää ollakin.

Pöytäkirja PTK 133/2022 vp

Tässä kohtaa meillä on nyt käsittelyssä muutoksia, jotka ovat hyvin tervetulleita, ja itsekkin olen tähän lakialoitteen tehnyt, nimenomaan tuon ylimääräisen tiedon hyödyntämistä pakkokeinojen kohdalla. Eli kun poliisi on saanut esimerkiksi huumausainerikoksesta tiedon ja se ei ole liittynyt siihen perusterikokseen, mihinkä on niitä pakkokeinoja saatu, niin poliisi on joutunut siltä kohtaa työntämään sormet korviinsa ja uskottelemaan itselleen, että mitään en ole juurikaan kuullut. Poliisi ei ole voinut sitä tietoa hyödyntää millään tavalla, mutta taas vastapuoli on voinut täysimääräisesti sitä tietoa hyödyntää oman syytömyytensä vahvistamiseksi ja todistamiseksi, mikä on tietysti aika erikoinen tilanne ja osoitus siitä, millä tavalla tässä laissa on ollut parantamisen varaa.

Elikkä tämä on minun mielestäni esimerkkitapaus siitä, miten nyt lainsäädännön heikkouksia korjataan, ja tässä kohtaa pitää lausua kiitos sisäministerille ja ministeriölle tästä työstä. Tämä on erittäin hyvä ja tervetullut ja toivottu muutos. Tässähän on elementtejä, jotka ovat olleet jo edelliselläkin kaudella olemassa. Ja kyllä se niin vain on, että rikollisuus meidän yhteiskunnassamme ja nämä ongelmat jatkuvasti vain kehittyvät, monimutkaistuvat, moninaistuvat, ja sillä tavalla pitää yhteiskunnankin myös siihen, näihin muutoksiin ja kehityksiin, vastata, ja tässä kohtaahan me sitä juurikin teemme. — Että oikein paljon kiitoksia.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitoksia. — Ja edustaja Kemppi.

19.10 Hilikka Kemppi kesk: Arvoisa herra puhemies ja ministeri! Kiitän kovasti tästä hallituksen esityksestä. Tämä käytännössä tuo sellaisia työkaluja, joita tarvitaan tämän päivän poliisin kohtaamien merkittävienkin haasteiden ratkaisemiseksi.

Yksi ilmiö tämänkaltaisesta uudesta toiminnasta, mihin poliisin resursseja kiinnitetään ja johon myös tämä hallituksen esitys nyt auttaa, on jengiytyminen ja erityisesti jengiytyminen täällä pääkaupunkiseudulla. Sehän on noussut otsikoihin viime aikoinakin. Jengiytyminen on tämän yhteiskunnan huolestuttavin esimerkki siitä, mihin nuorten pahoinvointi voi johtaa, ja se työllistää poliiseja tälläkin hetkellä. Pidän merkittävänä sitä, että jatkossa poliisin toiminta, anonymi toiminta, tällaisissa tilanteissa, erittäin vakavissakin väkivaltatilanteissa, mitä pääkaupunkiseudulla on nähty, on mahdollista helpommin tämän lain myötä.

Nämä kyseiset jengit koostuvat poliisin mukaan pääasiassa nuorista miehistä, jotka ovat ensimmäisen tai toisen polven maahanmuuttajia. Toimintaan lukeutuu muun muassa väkivaltaa, huumekauppaa ja ryöstelyä. Rikoksia tekee toki vain pieni osa nuorista, ja tässä korostuu monenlaisia kohtia, missä olemme ehkä epäonnistuneet suomalaisessa yhteiskunnassa ja missä haasteissa meidän tulisi paikata. Itä-Uudenmaan poliisi kertoi vastaavasta ilmiöstä Vantaalla aiemmin marraskuussa, ja ajattelen, että myös esimerkiksi ministeri on ottanut kantaa siihen, että tämän jengiytymisen eteen meidän tulisi ehkä koventaa myös rangaistuksia osana tätä jengirikollisuuden vastustamista.

Nämä työkalut poliisille toimia uusissa ilmiöissä ja myös valtuudet tehdä työtään vanhoissa niin, että ei riskeeraa omaa ammattitaitoaan tai omaa henkeään, ovat äärimmäisen tärkeitä. Ajattelen, että myös poliisin itsensä nostama tarve siitä, että he ovat lähempänä lapsia ja nuoria, käyvät kouluissa samalla tavalla kuin he kävivät koulussa meidän lapsuudessa, on tosi tärkeä, jotta saisimme vietyä tätä poliisitoimintaa siihen suuntaan, että se on lähellä kansaa ja sitä kautta myös kansan luottamaa toimintaa.

Kiitoksia tästä hallituksen esityksestä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitoksia. — Edustaja Eestilä.

19.13 Markku Eestilä kok: Arvoisa puhemies! Täytyy tosiaan kiittää hallitusta, että tällainen esitys on tuotu tänne, ja kyllähän tämä parantaa poliisin toimintaedellytyksiä ja mahdollisuuksia saada tietoa.

Erityisesti täytyy kyllä kiittää ammattimies, kansanedustaja Marko Kilpeä, että hän on tehnyt lakialoitteen, joka nyt on hallituksen esityksenä. Näinhän sen pitääkin mennä, että meillä on ihmisiä, jotka tietävät tarkkaan, mitä kentällä tarvitaan, ja on käytännön näkökulma, ja sitten tehdä lakialoite ja sitten se viedään päätökseen, ja eduskunta sen varmaan aikanaan hyväksyy.

Arvoisa puhemies! Kysyn ministeriltä, kun täällä edustaja Kilpi totesi, että rikollisuus monimuotoistuu ja on entistä hankalampi tutkia ja oikeusjärjestelmä kuormittuu paljon, niin pitäisikö yhteiskunnankin koko ajan mennä siihen suuntaan, että semmoisten välineiden kantamisesta, joilla pidetään yhteyttä, tiedotetaan tai muuta, on aina tiedossa, kenenkä se väline on. Kysymys liittyy ministerille, kun itse olen epä tietoinen, miten nämä prepaid-liittymät, joita nyt sitten käsitykseni mukaan kuka tahansa voi ostaa: Mikä on kansainvälinen käytäntö? Pitäähän siellä olla joissakin maissa nimi alla, että tiedetään tarkkaan, kuka sen on ostanut, niin että jos on tarve rikosten tai muun epämääräisen toiminnan yhteydessä seurata tätä prepaid-liittymää, tiedetään, kuka sen on hankkinut? Ja jos ei näin ole, niin kuulisin ministeriltä mielellään, miksi näin ei ole.

Jengirikollisuus, järjestäytynyt rikollisuus ja nuorison epätyytyttävä toiminta, mikä nyt oireilee ja ilmenee monella tavalla: Tästä salista pitäisi tulla signaaleja yhteiskunnalle, kansalaisille, veronmaksajille, että täällä ryhdytään oikeasti toimenpiteisiin. Vaikka se ei kuulukaan sisäministerin toimialaan, niin kuitenkin kehottaisin sisäministeriä tekemään oikeusministerin kanssa yhteistyötä rikoslain muuttamiseksi niin, että luvattoman aseiden kantaminen julkisella paikalla tai autossa ei johtaisi automaattisesti sakkoihin vaan koppihoitoon. Silloin kun me vedetään rangaistukset koviksi tällaisesta luvattoman aseiden kantamisesta pitkin poikin katuja, silloin kun on tietoisuus siitä, että siitä tulee kova rangaistus, se ehkäisee aseiden kantamista ja luvattomien aseiden pyörittelyä joko julkisella paikalla, autoissa tai missä tahansa. Itse näissä rikosasioissa maallikkona näkisin, että kaikkein tärkeintä on, että tämä talo antaa koko ajan signaaleja, että panta kiristyy, ja jos rikolliset toimivat epätoivottavalla tavalla, eri tavalla kuten yhteiskunta edellyttää, niin rangaistukset vaan kovenevat. Ymmärrän sen, että ei kaikkea rikollisuutta voida rangaistuksia koventamalla suinkaan ehkäistä, mutta kyllä tietyissä röyhkeissä rikoksissa ja toisten turvallisuuden uhkaamisessa ja uhkaavassa käytöksessä pitäisi olla niin, että sitten tulee vaikeuksia näille rikollisille. — Tällaisia terveisiä, arvoisa sisäministeri.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kalmari.

19.16 Anne Kalmari kesk: Arvoisa herra puhemies! Erittäin hyvää lainsäädäntöä, tässä on hyvää keskustelua käyty. On aivan selvää, että silloin kun on kyse vakavasta rikollisuudesta, niin meidän pitää päivittää niitä pelisääntöjä, millä poliisit voivat näitä vakavia rikoksia selvittää esimerkiksi tappoa, murhaa tai surmaa selvitetessä, ettei tarvitse olla suunnitelmallisuutta, järjestyneisyyttä tai ammattimaisuutta tai ennakoitavissa olevaa jatkuvuutta, että helpotetaan tätä tutkintaa, että saamme paremmin syyllisiä kiinni, että oi-

Pöytäkirja PTK 133/2022 vp

keusvaltion periaatteet sitten toteutuvat ja myöskin poliisin selvittämismahdollisuudet helpottuvat, samoin tämä laitotarkkailu.

Mutta asia, mistä vielä tässä keskustelussa ei ole tullut kehuja — näistä muista on — on se, että on myöskin tämä oikeuteen hakeminen: Poliisimiehellä on oikeus ottaa kiinni muu henkilö, jonka tuomioistuim on määrännyt noudettavaksi tuomioistuimeen, vangittavaksi tai otettavaksi säilöön. Se on aika turhauttavaa, että silminnäkijät ja muu joukko saapuvat monesti sinne oikeusistuntoon turhaan ja sitten itse syytetty ei vaivaudu paikalle, ja kun tämä muilta vie kallista työaika, niin tämä on todella harmillinen tilanne ollut. Eli myöskin tämä pykälä on käytännön toiminnan kannalta todella viisasta.

Nyt kun sisäministeri on tässä paikalla, niin kysyisin myöskin siitä, että saisimme ehkä resursseja paremmin sinne rikosten selvittämisen puolelle. Jos eläinten hyvinvointilainsäädännön yhteydessä nousseet asiat pystyttäisiin ratkomaan sillä tavalla, että kun on tämmöisiä ristiriitatilanteita eläinten hyvinvointiasista, niin on noussut kysymys, voisiko olla tämmöinen selvittelyn joku neuvottelukunta tai tällainen, joka loisi pelisääntöjä siitä, miten näitä asioita yleisesti tulkittaisiin, että nämä kaikki eivät kuormittaisi sekä tutkintaa että oikeuslaitosta. Miten te näette tällaisen asian, olisiko siinä järkeä?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Vielä edustajat Kilpi ja Koponen, ja sen jälkeen ministerin vastauspuheenvuoro. — Edustaja Kilpi.

19.19 Marko Kilpi kok: Kiitoksia, arvoisa puhemies! Tässä tunsin pakottavaa tarvetta nyt vielä palata edustaja Kempin erinomaiseen puheeseen, ansiokkaaseen puheeseen, joka kosketteli poliisin ennalta estävää toimintaa ja sitä, kuinka poliisin pitäisi enemmän olla lasten ja nuorten arjessa ja ihmisten lähellä. Samalla täällä on myöskin nostettu esiin hyvin päivänpolttava asia, jengirikollisuus, ja siihen lisäisin myöskin nämä hyvin hätkähdyttävät ongelmat, mitä lasten ja nuorten keskuudessa tällä hetkellä on.

Itsehan olen niitä poliiseja, joka on käytännössä koko poliisiuransa käynyt noissa koululuokissa vierailemassa ja tehnyt sitä ennalta estävää työtä lasten ja nuorten keskuudessa. Sanoisin niin, että se on sitä parasta mahdollista poliisityötä, jossa on hyvin iso annos ennalta estävää vaikutusta. Ja kun nyt tästä asiasta puhutaan, niin puhutaan silloin myöskin puhtaasti resurssiasioista. Jos me eletään sellaista tilannetta, että tuolla väkeä on jatkuvasti alimitoitettusti ja mennään hälytystehtävältä toiselle, ei keretä niitäkään hoitaa ja odotusajat ovat liian pitkiä, mennään tukka märkänä ja laikka punaisena tehtävältä toiselle, niin onhan se aivan selvä asia, että sinne koululuokkiin niitä poliiseja ei sitten riitä. Itse asiassa poliisihan on täysin valmis tällaiseen toimintaan. Siellä on ihmisiä, jotka ovat erittäin motivoituneita tekemään tätä tällaista työtä, ja ainoa este ja pullonkaula tälle on se, että niitä tekijöitä ei riitä.

Minä kyllä kehottaisin tähän asiaan kiinnittämään erityistä huomiota, sillä myöskin tämän oman taustani kautta pystyn näkemään, että lasten ja nuorten keskuudessa on tällä hetkellä menossa niin isoja ongelmia, jotka ovat kehittyneet niin pitkällä aikaa, että poliisi ei ole ainoa keino ja lääke tähän asiaan, vaikka sitä helposti siihen monesti tarjotaankin. Tämä on iso yhteiskunnallinen ongelma ja tilanne, johonka pitää ihan kaikkien herätä niin kotona, perheissä kuin sitten kouluissa ja kaikkialla, missä ollaan, tässäkin salissa. Semmoinen laastarointi sinne tänne ei ole apu tähän asiaan. Jos nyt ei pystytä sillä tavalla laajasti tähän tilanteeseen havahtumaan ja heräämään, niin pahoin pelkään, että tulee kyllä olemaan hyvin pitkäjäisiä ja isoja ongelmia ja vaikutuksia. Se tarkoittaa myöskin sitä, että

Pöytäkirja PTK 133/2022 vp

juuri ne lapset ja nuoret, jotka ovat siellä heikoimmassa päässä, tulevat olemaan entistä heikommissa päässä ja itse asiassa niitten porukka vain kasvaa.

Tähän pitää ihan oikeasti nyt tehdä semmoista poikkihallinnollista yhteistyötä laajalla rintamalla, että voidaan torjua se vahinko, minkä ikävä kyllä aistin, että on tulossa. Nämä tapahtumat, mitä on tällä hetkellä uutisissa nähtävissä, ovat vain niitä pieniä pistemäisiä kuplia, jotka kertovat meille tavallisille ihmisille, että jotakin tapahtuu siellä pinnan alla. Nyt pitää pystyä näkemään sinne pinnan alle. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Ja edustaja Koponen.

19.22 Ari Koponen ps: Arvoisa puhemies! Tämä on, aivan kuten tässä on kuultu, kannattava esitys. Sitten täällä puhuttiin tosiaan tästä jengiväkivallasta, ja siinä pitää tosiaan unohtaa ideologiat ja kohdata ne faktat, tosiasiat, mitä asiassa on, ja kuunnella ammattilaisia — he kyllä tietävät sieltä kentältä, mitä siellä tapahtuu — ja ottaa vaikka mallia muista maista, Tanskasta, Ruotsista, mitkä toimenpiteet siellä ovat ehkä onnistuneet. Siellä on niin kovia kuin pehmeitä keinoja.

Perussuomalaisilta on tullut kriminaalipoliittinen ohjelma. Siellä on hyviä kohtia, ja olen myös itse tehnyt 17 kohdan toimenpideoitteen Suomen ja suomalaisten turvallisuuden lisäämiseksi. Myös siellä on juuri näitä kohtia, mitä on todettu esimerkiksi Tanskassa ja Ruotsissa erittäin toimiviksi asioiksi, että tässä vain pitää tosiaan kohdata ne faktat ja tehdä toimenpiteitä niiden perusteella.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja ministeri Mikkonen, olkaa hyvä.

19.23 Sisäministeri Krista Mikkonen: Arvoisa puhemies! Kiitoksia hyvästä keskustelusta. Tämä keskustelu laajeni toki tässä nyt aika paljon muuallekin kuin vain tähän lakiesitykseen, ja niinhän me ollaan tietysti tässä viime aikoina aika useinkin keskusteltu tässä salissa myös tästä nuorten väkivallan lisääntymisestä, jengiytymisilmiöstä ja niin edelleen. Me todellakin olemme kuunnelleet paljon kenttää. Olemme tehneet eri toimenpiteitä, olemme lisänneet poliisin resursseja, koska se on juuri se yksi avain sekä rikostutkinnan nopeuttamiseen että myös siihen, että myös poliisilla on resursseja tehdä sitä ennalta estävää työtä, joka on äärimmäisen tärkeää, mutta aivan yhtä tärkeää on se, että meillä on myös — jo ennen kuin nuoret ovat tehneet sitä ensimmäistä rikostakaan — tukea jokaiselle nuorelle, puhutaan sitten koulusta, puhutaan nuorisotyöstä, puhutaan lastensuojelusta esimerkiksi. Tämän koko ketjun täytyy olla tietysti kunnossa, että me voimme varmistaa sen, että jokaisella nuorella on edes yksi turvallinen aikuinen, jolta tietää saavansa apua ja tukea. Esimerkiksi — itse asiassa juuri eilen — kävin keskusteluja tästä rikollisuudesta kaduilla, ja siellä oli paikalla poliiseja, näitä järjestöjä, jotka tekevät tätä ennaltaehkäisevää työtä, ja nuorisotoimen edustajia ja niin edelleen ja myös niitä nuoria, jotka itse ovat olleet siellä rikoksen polulla kadulla. Heidän suurin viestinsä oli, että he eivät ole saaneet sitä apua riittävän ajoissa, ei ole saanut niitä palveluja, mitä tarvitsee — puhutaan sitten mielenterveydestä tai puhutaan esimerkiksi siitä, että pääsee lastensuojelun piiriin itse halutessaan, ja nämä ovat myös niitä asioita, mihin pitää puuttua.

Mutta tähän lakiesitykseen liittyen todellakin edustaja Kilpi tietysti itse poliisina hyvin tietää sen, että tässä nimenomaan korjataan nyt näitä epäkohtia, mitä on noussut esiin, ja se on tietysti tärkeää tietoa. Ja todellakin tässä tämä, mitä edustaja Kilpi otti esiin, tämän yli-

Pöytäkirja PTK 133/2022 vp

määräisen tiedon käyttäminen, jota itse asiassa tuossa omassa avauspuheenvuorossani en nostanut esiin, on myös tärkeä muutos. Elikkä silloin kun sitä tietoa saadaan, niin sitä voidaan käyttää myös jonkun muun rikoksen selvittämiseen kuin juuri siihen, mitä varten sitä tietoa on haettu, ja silloin kun puhutaan rikoksesta, jonka rangaistus on vähintään kolme vuotta vankeutta, tai sitten on kyse joistakin seuraavista rikoksista, joissa tämä on lueteltu, ja uutena tähän tuli jo todellakin näitten edustaja Kilven mainitsemien huumorikosten lisäksi lahjuksen antaminen, lahjominen elinkeinotoiminnassa tai lahjuksen ottaminen elinkeinotoiminnassa tai lahjuksen ottaminen, virkasalaisuuden rikkominen tai virka-aseman väärinkäyttäminen. Nämä ovat tärkeitä käytännön muutoksia, mitä tässä lakiesityksessä on.

Haluan myös nostaa tämän edustaja Kalmarin nostaman asian, mikä tässä lakiesityksessä todellakin muuttuu, että se on juuri näin, että on paljon niitä tilanteita, joissa olisi oikeudenkäynti menossa ja sieltä puuttuu sitten niitä avainhenkilöitä, ja se on aivan turhaa yhteiskunnan resurssien hukkaan heittämistä ja myös hidastaa näitä oikeusprosesseja, mikä on yksi meidän haasteemme ollut, että prosessit pitkittyvät. Nyt tällä lakiesityksellä myös tämä muuttuu siltä osin, että poliisi voi hakea sen henkilön, jonka tuomioistuon on määrännyt kuultavaksi, vaikka etsintäkuulutusta ei olisi tehty.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin hallintovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja lakivaliokunnan on annettava lausunto.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle Maahanmuuttoviraston automaattisen päätöksenteon oikaisuvaatimusta koskevaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 276/2022 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään hallintovaliokuntaan.

Edelleen lähetekeskusteluun varataan näin ensi alkuun enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Ministeri Mikkonen jälleen, olkaa hyvä.

Keskustelu

19.27 Sisäministeri Krista Mikkonen (esittelypuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Tämän esityksen tavoitteena on mahdollistaa Maahanmuuttoviraston automaattinen päätöksenteko tiettyissä asiaryhmissä. Tässä esityksessä ehdotetaan säädettäväksi oikeudesta vaatia maksutta oikaisua Maahanmuuttoviraston tiettyjä ansiotyön perusteella myönnettäviä oleskelulupia, kuten erityisasiantuntijan oleskelulupaa, sekä Euroopan unionin sinistä korttia koskeviin päätöksiin. Kyse on eduskunnassa parhaillaan käsittelyssä olevan automaattista päätöksentekoa koskevan yleislainsäädännön edellyttämästä oikeussuojakeinosta.

Pöytäkirja PTK 133/2022 vp

On arvioitu, että automaattisen päätöksenteon käyttöönotto Maahanmuuttovirastossa ei edellytä muita muutoksia maahanmuuton erityislainsäädäntöön kuin tämän nyt esittelyssä olevan.

Maahanmuuttoviraston toiminnan tehostaminen automaatiota lisäämällä on tarpeen, sillä toisaalta Maahanmuuttovirastolle valtiontalouden kehyksissä osoitetut määrärahat ovat vähenemässä, mutta samalla kuitenkin tavoitteena on lisätä erityisesti työ- ja opiskelupurusteista maahanmuuttoa, joten Maahanmuuttoviraston tulisi kyetä käsittelemään entistä enemmän hakemuksia käytössään olevilla resursseilla. Myös ylimmät laillisuusvalvojat ovat viime vuosina kiinnittäneet huomiota Maahanmuuttoviraston pitkiin käsittelyaikoihin. Automaation lisääminen yksinkertaisia asioita koskevassa päätöksenteossa on nähty yhtenä ratkaisukeinona Maahanmuuttoviraston toiminnan tehostamiseksi, mutta lainsäädäntö ei ole nykyisellään mahdollistanut täysin automatisoitujen päätösten tekemistä.

Maahanmuuttoviraston automaattisia yksittäispäätöksiä koskevaa sääntelyä ehdotettiin jo edellisellä vaalikaudella hallituksen esityksissä eduskunnalle laiksi henkilötietojen käsittelystä maahanmuuttohallinnossa. Tuolloin esitysten käsittelyn yhteydessä perustuslakivaliokunta totesi, että automatisoituihin päätöksentekomenettelyyn vaikuttaa sisältyvän useita hallinnon yleislajeilla nimenomaisesti säätlemättömiä kysymyksiä, ja edellytti, että valtioneuvosto selvittää automatisoitua päätöksentekoa sääntelevän yleislainsäädännön muutostarpeet ja valmistelee tarvittaessa automatisoitua päätöksentekoa koskevan yleisen lainsäädännön.

No, oikeusministeriö on valmistellut tuon automaattista päätöksentekoa koskevan yleislainsäädännön, ja se on parhaillaan eduskunnan käsiteltävänä. Tuon yleislainsäädännön on tarkoitus tulla voimaan ensi vuoden alusta. Siitä, minkälaiset asiat viranomaisen voisi ratkaista automaattisesti, säädetään ehdotetussa yleislainsäädännössä. Sääntelyn taustalla olevan tietosuoja-asetuksen mukaan ihminen ei saa joutua täysin automaattisen päätöksenteon kohteeksi, ellei siitä ole säädetty laissa, joka sisältää riittävät suojatoimet ihmisen oikeuksien turvaamiseksi. Eduskunnassa parhaillaan käsiteltävänä olevassa yleislainsäädännössä on esitetty täksi tietosuoja-asetuksen edellyttämäksi oikeussuojakeinoksi maksutonta oikaisuvaatimusta. Näin hakija saisi oikaisua vaatimalla automaattisesti ratkaistun asiansa vielä ihmisen arvioitavaksi päätöksen tehneessä viranomaisessa. Nyt tämä käsitelystä oleva laki nimenomaan toisi tämän elementin.

Tässä laissa nyt ehdotetaan siis säädettäväksi oikeudesta vaatia maksutta oikaisua Maahanmuuttoviraston tietyissä asiaryhmissä ratkaisemissa asioissa. Yleislainsäädännön oikaisuvaatimusedellytyksestä voidaan tietyin edellytyksin poiketa, ja Maahanmuuttovirasto voi näissä poikkeustapauksissa ottaa automaation käyttöön suoraan yleislainsäädännön nojalla, mutta oikaisuvaatimus mahdollistamalla voidaan laajentaa automaation käyttöalaa Maahanmuuttovirastossa.

Esityksellä pyritään ennakoimaan automaation yleislainsäädännön ja ulkomaalaislain työntekoa koskevien muutosten voimaantuloa, joten tässä esityksessä ehdotettavan ulkomaalaislain muutoksen on tarkoitus tulla voimaan näiden esitysten hyväksymisen jälkeen.

Automaatiosta olisi hyötyä sekä Maahanmuuttovirastolle että asiakkaille, sillä sen avulla voidaan sujuvoittaa rutiiniratkaisujen tekemistä ja ohjata henkilökunnan työpanosta nimenomaan niihin tehtäviin, joissa tarvitaan asiantuntijan arviota. Esityksessä ehdotettu oikaisuvaatimuksen käyttöönotto on tarpeen, jotta voidaan tehostaa Maahanmuuttoviraston toimintaa mahdollistamalla automaattinen päätöksenteko tietyissä asiaryhmissä ja turvata samalla hakijalle oikeus saada automaattisesti ratkaistu asiansa vielä ihmisen arvioitavak-

Pöytäkirja PTK 133/2022 vp

si. Automaatiota lisäämällä voimme merkittävästi nopeuttaa lupien saamista, mikä on tietysti tarpeen, jotta ihmiset saisivat mahdollisimman nopeasti asiansa käsiteltyä. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin hallintovaliokuntaan.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi elintarvikemarkkinalain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 283/2022 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan ensi alkuun, tässä vaiheessa, enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Ministeri Kurvinen, olkaapa hyvä.

Keskustelu

19.33 Maa- ja metsätalousministeri Antti Kurvinen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Sanna Marinin hallituksen hallitusohjelmassa on kirjaus "parannetaan viljelijöiden asemaa ruokaketjussa ja edistetään ruokaketjun sisäistä vuoropuhelua". Tämä esittelyssä oleva hallituksen esitys on omalta osaltaan varmaan tällä vaalikaudella viimeisiä konkreettisia, ainakin eduskuntaan saapuvia konkreettisia esityksiä, joilla tätä kirjausta toteutetaan.

Kysymys on, arvoisa puhemies, siitä, että aika pitkään olemme puhuneet siitä, kun menemme ruokakauppaan, että tarvitaan reilun kaupan tuotteita, tarvitaan reilua kauppaa, ja silloin se on yleensä näyttäytynyt sellaisena, että kun ostamme kahvipaketin tai ostamme banaaneja, niin mietimme, millä tavalla sitä afrikkalaista tai eteläamerikkalaista viljelijää on kohdeltu ja saako hän elämiseen riittävän säällisen hinnan siitä omasta tuotteesta, minä ostamme. Mutta olemme harvemmin ajatelleet jauhelihapakettia tai maitopurkkia tai kiloa perunaa, että tuleeko siitä riittävästi, reilu osuus tuottajalle. Valitettavasti tilanne on se, että aina se osuus ei ole reilu, näin ei voi sanoa.

Tämän vuoksi tammikuussa 2019 tuli voimaan Suomessa uusi laki, elintarvikemarkkinalaki, jota tällä nyt esittelemälläni esityksellä muutetaan. Taustalla on myös Euroopan unionin direktiivi, joka koskee epäterveitä kauppatapoja ruokamarkkinoilla, myös tätä direktiiviä toteutettiin tällä uudella elintarvikemarkkinalailla. Laissa, joka tuli voimaan silloin kolmen, nelisen vuotta sitten, säädettiin tuottajille mahdollisuus saada maataloustuotteiden myyntiä koskevat sopimukset kirjallisina ja siten, että niissä on tietty vähimmäissisältö. Lisäksi alkuperäisessä laissa kiellettiin kohtuuttomien ehtojen ja hyvän liiketavan vastaisten tai muuten sopimattomien menettelyjen käyttö maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden kaupassa. Lisäksi perustettiin elintarvikemarkkinavaltuutetun virka. Kysymys on riippumattomasta viranomaisesta, valtuutetusta, jonka tehtävänä on valvoa kyseisten vaatimusten ja kieltojen noudattamista.

Pöytäkirja PTK 133/2022 vp

On myös uudistettu jo kerran aiemmin tätä lakia, joka nyt on tänään esillä: on lisätty direktiivin mukaiset hyvän kauppatavan vastaiset kiellot ja säädetty jonkin verran myös direktiiviä tiukemmista maksuaikaa ja peruutuksia koskevista kansallisista säännöistä, joita nyt sitten tällä minun esittelemälläni esityksellä niin ikään edelleenkin vielä lisää kiristettiin. Myöskin elintarvikemarkkinavaltuutetulle on tullut uusia tehtäviä muun muassa tarkastusten tekemiseen.

Arvoisa puhemies! Miksi nyt on esillä tämä lakimuutos kohtuullisen tuoreeseen lakiin? Toimijoilta on tullut paljon palautetta. On katsottu tarpeelliseksi maa- ja metsätalousministeriössä, että selkeytetään ja tarkennetaan lakia tietyiltä osin. Lisäksi on ilmennyt selkeitä tarpeita tiukentaa sallittuja maksuaikoja sekä tiettyjä elintarvikkeitten palautuksia koskevia sääntöjä.

Tämä ei ole, puhemies, mikään vallankumouksellinen hallituksen esitys, sanon sen heti alkuun, vaan kysymys on enemmän korjaussarjasta — olen nimittänyt tämän itse omassa työskentelyssäni elintarvikemarkkinalain korjaussarjaksi. Esityksen tavoitteena on parantaa elintarvikemarkkinoiden toimivuutta ja turvata elintarvikeketjussa heikoimmassa asemassa olevien toimijoiden asemaa. Tällä esityksellä pyritään tarkentamaan elintarvikemarkkinavaltuutetun tehtäviä ja edesauttamaan valtuutetun mahdollisuuksia neuvoa ja auttaa toimijoita markkinoilla. Lisäksi halutaan poistaa tiettyjä epäselvyyksiä ja halutaan myöskin helpottaa kustannuskriisiä, mikä tällä hetkellä on maataloudessa... [Mikrofoni sulkeutui]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt jostain syystä... Mikrofoni on jälleen päällä. — Ministeri Kurvinen, olkaa hyvä.

No niin, tässä eivät enää minuutit näy, mutta yritän olla tässä napakka. — Kysymys on mielestäni samantyyppisestä laista kuin vaikkapa kaikille tuttu työsopimuslaki, jolla suojataan työntekijää suhteessa työnantajaan, kun katsotaan, että aina työsopimussuhteessa työntekijä on rakenteellisesti heikommissa asemassa kuin työnantaja. Ja samoin voisinkin verrata sitä huoneenvuokralakiin, jossa suojataan vuokralaista suhteessa vuokranantajaan, tiettyjä sopimusehtoja kielletään ja rajoitetaan hieman sopimusvapautta.

Tämän lain valmistelun yhteydessä maa- ja metsätalousministeriö on myös aloittanut selvityksen tällaisesta kustannusindeksistä ruoka-alalle, elintarvikealalle. Tämä selvitys tämmöisestä mahdollisesta ruoka-alan kustannusindeksistä valmistuu keväällä 2023. Olen myös patistanut markkinatoimijoita eli ennen kaikkea Maataloustuottajien keskusjärjestö MTK:ta ja muita tuottajajärjestöjä ja teollisuutta ja kauppaa yhdessä myös sopimaan, löytäisikö markkinaehtoinen tapa löytää tällainen sopimusindeksi. Tiedän myös, että Kilpailu- ja kuluttajavirasto on aloittanut tutkimuksen alkutuotannon kannattavuusongelmista ja siitä, miten kuluttajan maksama hinta ruuasta jakautuu ketjun eri toimijoille.

Puhemies! Käyn tiiviisti läpi vielä kuusi keskeistä muutosta, mitä tämä esitys pitää sisällään.

Ensinnäkin on tarkennus viranomaisten määritelmiin.

Sitten meillä on merkittävät muutokset sallittuihin maksuaikoihin. Pilaantuvien elintarvikkeiden osalta 30 päivän maksuaika rajautuu 14 päivään ja pilaantumattomien tuotteiden osalta 60 päivästä 30 päivään, ja näistä voidaan poiketa, jos tuottaja haluaa poiketa. Eli nämä ovat nimenomaan sellaisia, että näihin lainkohtiin voi vedota tuottaja halutessaan, mutta jos hän haluaa pidemmän maksuajan, niin se on sitten mahdollista.

Pöytäkirja PTK 133/2022 vp

Pidän ehkä merkittävimpanä tässä esityksessä tätä myymättä jääneiden tuotteiden palautuksen kieltä niin, että pilaantuvia tuotteita ei voi enää palauttaa ilman korvausta takaisin tuottajalle.

Lisäksi tulee informatiivinen lisäys — tämä on kohta neljä — elintarvikemarkkinavaltuutetun tehtäviin, että tulee seurata markkinoiden toimintaa.

Ja, puhemies, viides muutos on sitten merkittävämpi elintarvikemarkkinavaltuutetun tehtäviin: hänet veloitetaan ottamaan tietoonsa saamia asioita käsiteltäväksi oma-aloitteisesti. Eli nyt on ollut niin, että täytyy ikään kuin tehdä ilmoitus tai kantelu elintarvikemarkkinavaltuutetulle, jos vaikka joku viljelijä kokee tällaista epäeettistä toimintaa markkinoilla, mutta nyt tulee myös valtuutetulle virkavelvollisuus, jos hän tutkimuksissaan ja vierailuillaan huomaa tällaista epävertettä toimintaa, siihen puuttua.

Lisäksi pidän merkittävänä kuudentena muutoksena sitä, että valtuutetulle säädetään mahdollisuus avustaa elintarvikeketjun osapuolia neuvotteluissa myös tilanteissa, joissa sopimuksen noudattamisesta aiheutuu kohtuuttomia seurauksia tavarantoimittajalle, vaikka kysymyksessä ei olisi epäily sopimattomasta menettelystä.

Arvoisa puhemies! Totean loppuun, että tällä hallituksen esityksellä, joka toivon mukaan ehditään eduskunnassa käsitellä, ei ratkaista kaikkia elintarvikemarkkinoitten vääristymiä, vaan katson, että tulevilla vaalikaudella tulee esimerkiksi kilpailulakia tarkastella, pitäisikö sinne tehdä muutoksia. Myös tuottajajärjestöt ovat ottaneet tähän kantaa viime aikoina, että kilpailulain osalta pitäisi ehkä muutoksia tehdä. Haastankin kaikki puolueet ja eduskuntaryhmät siihen, että ensi vaalikaudella ruokamarkkinaa tehdään oikeudenmukaisemmaksi avaamalla kilpailulaki laajemmin.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Arvoisat edustajat! Jos otetaan reilun minuutin mittaisia debattipuheenvuoroja, niin jokainen listalla oleva ehtii puhumaan. Jos otetaan puhujalistan mukaan, niin läheskään kaikki eivät kerkeä. Suurin osa näyttää nousevan seisomaan. — Edustaja Östman, painakaa V-painiketta ja nouskaa seisomaan.

19.42 Peter Östman kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos ministerille tästä esittelystä. Eilen olin hiukan hämmästynyt siitä, kun ministeri Saarikko kyllä tosiaan kiitti kristillisdemokraatteja tästä meidän vaihtoehtobudjetistamme, ja hän oli pannut merkille sen, että me olemme esittämässä lisää määrärahoja ja tukea maataloudelle. Mutta siis se, miten hän jatkoi, kun hän sitten ikään kuin kyseenalaisti sitä, että kai te olette mukana sitten tukemassa elintarvikemarkkinakiudistusta, niin totta kai me olemme tukemassa sellaisia muutoksia, jotka oikoisivat nämä vääryydet, mitä nyt on alalla — että tuottajalle ei jää oikeastaan mitään, vaan tuottajan toiminta jää tappiolle ja kauppa käärii ne suurimmat voitot.

Me, jos joku, olemme tällä kaudella ja myöskin edellisellä kaudella puhuneet muun muassa tästä private label -systeemistä, joka vääristää markkinoita. Kun ajatellaan, että kauppa voi myydä tuotteita omalla tuotemerkillä, vaikka niillä ei ole minkäänlaista jalostusarvoa siinä, niin tätä olen ihmetellyt monta vuotta. Ja on viitattu EU:n kilpailulakiin, mutta kyllä kai tässä pitäisi olla mahdollista saada muutosta aikaiseksi, että hänellä, joka jalostaa sen tuotteen, on oikeus myöskin markkinoida niitä tuotteita omalla nimellään — eikä niin, että kaupassa on Pirkka ja Rainbow ja Kartano ja ties mitä, mutta jatketaan debattia.

Pöytäkirja PTK 133/2022 vp

Toivon mukaan me pääsemme yhteisymmärrykseen ministerin kanssa siitä, että tämä on tosiaan kyllä vain korjaussarja. Me haluttaisiin rajumpia muutoksia, koska muuten tämä tilanne markkinoilla ei korjaannu.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kalmari.

19.44 Anne Kalmari kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tämä lainsäädäntö on todella hyvä. On tärkeää, että maksuajat lyhenevät ja niihin saadaan osapuolten niin sopiessa myös poikkeuksia. Tämä koskee esimerkiksi siementuotantoa.

On tärkeää, että esimerkiksi perunanviljelijän ei tarvitse ottaa sitä myymättä jäänyttä tuotetta takaisin. Eikö tämä olisi kohtuutonta, kun kaupat tekevät ennätystuloksia nytkin, että sitten vielä riskin siitä myymättä jääneestä joutuisi kantamaan tavarantoimittaja?

Ja myöskin ennen kaikkea se on tärkeää, että elintarvikemarkkinavaltuutettu saa velvoitteet ja pelisäännöt puuttua epäterveisiin kauppatapoihin entistä paremmin.

Kiitos, ministeri Kurvinen, tämä on ollut hienoa työtä.

Se ei ratkaise kaikkea. Me tarvitsemme indeksin, jolla saadaan kustannuksia siirrettyä eteenpäin, [Peter Östman: Hyvä!] ja toivon, että kaikki puolueet ovat siinä mukana. Tarvitsemme kilpailulainsäädäntöön selkeitä muutoksia, jotka turvaavat heikomman asemaa tai mahdollistavat samanlaisen tasapainon kuin siellä vahvemman puolella. Meillä on Euroopan keskittynein kauppa, ja meillä on esimerkiksi 25 miljoonalle ihmiselle kauppapinta-alaa, eli sillä puolella kyllä olisi tehtävää niin, että saamme tämän elintarvikeketjun kustannuksia ylös.

Haluan vielä nostaa asian pakkausmerkinnöistä. Kun me vaadimme koko ajan, kiritämme omaa elintarvikeketjuamme erilaisilla säädöksillä — muun muassa tulemme nyt eläinten hyvinvointilainsäädännön osalta säätämään entistä enemmän — niin annan tämän ihan vapaaseen käyttöön kaikille: ihan samalla tavalla kuin olemme nostaneet valiokunnassa paljon näistä private labeleista, [Puhemies koputtaa] niin haluaisin, että pakkausmerkinnöissä, jotka eivät täytä Suomen lainsäädännön ehtoja, [Puhemies koputtaa] lukee pakkauksissa jatkossa aina se, että tämä tuote ei täytä Suomen lainsäädännön vaatimuksia. Saa ottaa kopin.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Pidetään debattipuheenvuorot siinä reilussa minuutissa, ei vajaassa kahdessa. — Edustaja Sankelo. [Tuomas Kettunen: Oli niin tärkeä, hyvä puheenvuoro!] — Oli kyllä.

19.46 Janne Sankelo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minulla ei ole tähän itse lakiesitykseen huomautettavaa. Sehän on hyvä, että edistetään elintarvikemarkkinan ja -ketjun toimivuutta. Puhuisin kuitenkin laajemmin tässä ruokaketjun toimivuudesta.

Nythan on perustettu tämä parlamentaarinen työryhmä, joka pohtii ruoantuotannon kannattavuutta pidemmällä aikavälillä, ja kokoomuskin lähti tähän työhön mielellään mukaan nimenomaan siitä näkökulmasta, että meillä on niitä pitkän aikavälin asioita, jotka liittyvät ruoantuotannon kannattavuuteen.

Nyt meillä on kuitenkin akuutti kannattavuuskriisi päällä tällä hetkellä. Ministeri kertoi, että tämä on viimeinen laki, joka ruokaketjun osalta on tänne tulossa, mutta kun kannattavuustilannehan ei tästä nyt ole paranemaan päin, niin kysyisinkin tässä yhteydessä vielä ministeriltä: Tässä on maaliskuuhun aikaa hallituksella tehdä työtä kannattavuuden osalta.

Pöytäkirja PTK 133/2022 vp

[Puhemies: Kiitoksia!] Mitkä ovat ne toimenpiteet, joilla se tehdään? Muutama kuukausi vielä jäljellä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Satonen, olkaa hyvä.

19.47 Arto Satonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jotta Suomen huoltovarmuus turvataan ja ruokaketju toimii, se edellyttää, että kaikki ketjun osapuolet siinä pärjäävät — siis sekä tuottajat, teollisuus että kauppa — ja on varmasti niin, että tuottajien asema on tässä liian heikko ja siihen ratkaisuja pitää hakea, ja nämä ehdotukset ovat sinänsä ihan tervetulleita. On myöskin varmasti niin, että nämä eivät ole riittäviä, vaan pitää edelleen löytää uusia keinoja. Meillä on tosiaan nyt käynnissä tämä parlamentaarinen työryhmä, joka niitä keinoja osaltaan etsii, ja se on hyvä, että nyt on tällaista laajempaa tukea tälle työlle.

Ja ymmärrän hyvin, että ministeri Kurvisen toimiaikana tätä kilpailulakia ei ehditä ratkaistamaan, mutta sen verran täytyy keskustalaisia haastaa, että te olette tätä sektoria nyt hoitaneet kohta kaksi vaalikautta ja tässä olisi kyllä ollut aika monta paikkaa jo lähteä niitä uudistuksia tekemään. Hyvä, että nyt edes tätä selvitetään sitten [Puhemies koputtaa] ja koetetaan löytää ratkaisua.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kiviranta, olkaa hyvä.

19.49 Esko Kiviranta kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Elintarvikemarkkinalailla ei tietenkään maatalouden leipää saada sen leveämmäksi — ei maataloustuotteiden toimittajien eikä elintarvikkeiden toimittajien — mutta on tietysti tärkeää, että kauppatapoja tehdään sivistyneemmäksi ja heikompa sopimuspuolta suojataan. Ja on erittäin tärkeää, että näitä enimmäismaksuaikoja lyhennetään. On myöskin tärkeää, että ne, jotka haluavat sopia pidemmästä maksuajasta, voivat sen sopia. Tärkeää on tietysti tämä, että tuotteita ei palauteta korvaamatta sitä tuottajalle. Ja on tärkeää tietysti myöskin, että lisätään elintarvikemarkkinavaltuutetun velvoitteita puuttua näihin markkinahäiriöihin.

Me, aika monet täällä, olemme parlamentaarisen maataloustyöryhmän jäseniä, ja olisi tietysti [Puhemies koputtaa] mukava keskustella täällä laajemminkin. Näistä asioista on yleensä helpompi puhua kuin tehdä konkreettisia toteutettavia ehdotuksia. [Tuomas Ketunen: Parlamentaarisen työryhmän puheenjohtaja tietää, mistä puhuu!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Pitko, olkaa hyvä.

19.50 Jenni Pitko vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä elintarvikemarkkinalaki on ihan kannatettava. Se on pieni apu erityisesti niille alkutuottajille. Me tiedämme kaikki, että tässä koko elintarvikeketjussa on ongelmia erityisesti siellä alkutuotannossa tulonmuodostamisen kannalta. Kauppa toimii hyvin, teollisuuskin toimii ymmärtääkseni hyvin, mutta alkutuotannossa on kannattavuusongelma.

Näen kuitenkin, että emme voi ajatella, että on kaupan syytä se, että joku osa tätä ketjua toimii hyvin markkinaehtoisesti ja pystyy myös tekemään tulosta ja hyvääkin tulosta. Ei ole huono asia, vaan on todella hyvä asia, että meillä edes yksi tai kaksi osaa markkinasta toimii hyvin. Meidän tulisi entistä enemmän miettiä, miten me pystytään auttamaan alku-

Pöytäkirja PTK 133/2022 vp

tuotantoa toimimaan markkinoilla tehokkaammin, tuottamaan sitä ruokaa niin, että siitä jää käteen raha, ja myös tuomaan lisää euroja siihen ketjuun. [Puhemies koputtaa] Tämä elintarvikemarkkin laki [Puhemies: Kiitoksia!] on pieni apu siihen.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Harkimo, olkaa hyvä.

19.51 **Harry Harkimo liik** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! Tämä laki on varmaan ihan hyvä. Siinä on ehkä joitain asioita, mistä minä näen, että voi muodostua ongelmaksi. Esimerkiksi se takaisinostoasia on vähän ongelmallinen siinä, että pienet kaupat ympäri Suomea, monet, esimerkiksi leipomot ja muut, antavat sinne kokeiluun tuotteita, ja sitten kun niitä ei saa palauttaa, niin voi olla, että kauppias jättää sitten ostamatta nämä tuotteet, mutta se on pieni asia. Mutta suurin asia on varmaan se, että ne, jotka tuottavat nämä tuotteet, eivät saa tarpeeksi hyvää korvausta siitä, ja siihen olisi kyllä... Ne voivat itseäänkin syyttää vähän siinä, koska kyllä siihen pitäisi saada indeksit mukaan ja kaikki tämmöinen, että on siinä parantamista myös siellä toisella puolella, ja ne voisivat paremmin järjestäytyä myös, että saisivat paremman hinnan tuotteistaan.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Myönnän vielä yhden vastauspuheenvuoron, ja sen jälkeen mennään puhujalistalle. — Edustaja Kemppi, olkaa hyvä.

19.52 **Hilkka Kemppi kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tilanne maataloilla on hirvittävä tällä hetkellä: kohonneet hinnat — lannoite, polttoaine — tulevaisuuden näkymät tilanteessa, jossa kustannukset nousevat. Tilanne on hirvittävä. Ja sen takia kiitan ministeriä siitä sitkeästä, pitkäjänteisestä ja voimakkaasta työstä, mitä olette tehnyt tämän tilanteen korjaamiseksi. Haluamme kaikki parantaa maanviljelijöiden toimeentuloa. Ennätystuloksia keräävällä kaupalla on varaa maksaa viljelijälle paremmin, ja siinä tämä lakipaketti auttaa.

Esityksessä lyhennetään maksuaikoja, kielletään pilaantuvien tuotteiden korvaukseton palauttaminen ja vahvistetaan elintarvikemarkkinavaltuutetun mahdollisuuksia puuttua. Nämä kaikki toimet ovat välttämättömiä. Tämän lisäksi ajattelin, että työtä tulee jatkaa. Tämä on hyppy parempaan, mutta seuraavaksi tarvitsemme kilpailulain kokonaisuudistuksen, vain siten voimme puuttua ongelmiin riittävällä tasolla. Työtä on jatkettava, [Puhemies koputtaa] ja siinä toivotan voimia ministerille.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ministeri Kurvinen, kaksi minuuttia, olkaa hyvä.

19.53 **Maa- ja metsätalousministeri Antti Kurvinen** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, herra puhemies! Arvostan kovasti tätä erittäin vilkasta maatalouspoliittista keskustelua, mikä tässä virisi — hyviä huomioita. On oikeastaan vaikeaa olla kenenkään kanssa varsinaisesti eri mieltä. Kommentoin ihan tiiviisti muutamia puheenvuoroja.

Edustaja Östman nosti esille nämä private label -tuotteet. Nehän ovat tietyllä tapaa kaupalle tapa painaa hintoja alaspäin, se, että on näitä kaupan omia tuotemerkkejä eikä sitten brändejä, suoraan teollisuuden omia brändejä. Tulisi varmasti selvittää, mitä lainsäädännöllä asialle voi tehdä. Jos en väärin muista — voi olla, että muistikuvani on vääräkin —

Pöytäkirja PTK 133/2022 vp

Isossa-Britanniassa olisi jonkinlaista lainsäädäntöä tähän, ja se tulisi kyllä varmasti sitten käyttöön ottaa.

Edustaja Kalmari — ja saattoi olla joku muukin — otti esiin nämä kustannusindeksit. Puhutaan varmaan indekseistä monikossa. Olen ymmärtänyt niin, kun olen keskustellut alan toimijoiden kanssa, että varmasti yhdellä indeksillä ei ihan päästä eteenpäin, koska kulurakenne on hieman erilainen riippuen siitä, onko enemmän eläinperäinen tuote, kuten meijerituote tai lihatuote, vai onko kysymys sitten kasvisperäisistä tuotteista, ja sen mukaan, kuinka jalostettuja tuotteet ovat, on vähän erityyppinen kulurakenne.

Edustaja Kalmarin kanssa, valiokunnan puheenjohtajan kanssa, olen samaa mieltä siitä, että me tarvitaan tiukempia tuotemerkintöjä. Euroopan unioni on uudistamassa omaa tuotemerkkejä koskevaa lainsäädäntöään, ja siitä pitäisi tulla nyt loppuvuodesta ihan esitys, miten sitä kiristetään. Ja olen tukenut Agrifish-neuvoston kokouksissa ja niiden liepeis-, oheistilaisuuksissa sitä, että tätä kiristetään ja mahdollistetaan tämmöiset kireämmät sääntelyt.

Edustaja Sankelolle voin todeta, että tämä on viimeinen esitys tähän ruokamarkkinan toimintaan liittyen. Muutakin voi tulla — pidetään tämmöinen kiinnostus tietyllä tapaa yllä. Tärkeä asia lähikuukausina on muun muassa uuden ohjelmakauden toimeenpano siten, että saadaan maataloustukien maksuaikataulu järkeväksi. Siihen liittyen tapasin kaksi viikkoa sitten maatalouskomissaaria. [Puhemies koputtaa] Ja tämän vuoden eläinpalkkioitakin yritämme vielä saada jonkin verran maksuun.

Totean, puhemies, vielä kaksi asiaa tiiviisti. Muun muassa edustaja Pitkon hyvään puheenvuoroon liittyen: meidän pitäisi saada näitä tuottaja- ja toimialaorganisaatioita enemmän aikaiseksi elikkä näitä tuottajien laillisia kartelleja, joita laki nyt mahdollistaa, sitä, että tuottajat liittoutuvat — erityisesti kasvinviljelytiloilla tuottajat liittoutuvat — suhteessa kauppaan ja teollisuuteen. Ja vientiä pitäisi parantaa, ruokavientiä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kiviranta, olkaa hyvä.

19.56 Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies! Kehuin jo äsken tätä esitystä, joka siivoaa merkittävällä tavalla kauppatapoja. Meillä on tämä parlamentaarinen maataloustyöryhmä, joka on ministeri Kurvisen nimittämä, nimitetty 8. heinäkuuta, ja se aloitti työnsä varsin tarmokkaasti syyskuun alussa, olemme käyneet paljon materiaaleja läpi. Olisi tietysti mukava, jos edustaja Harkimokin tekisi siellä ensiesiintymisensä nyt, kun on jo joulukuu, niin saataisiin häneltäkin näitä ajatuksia, joilla Suomen maataloutta voitaisiin kannustaa parempiin olosuhteisiin.

Esimerkiksi tämä indeksiasia on hyvin problemaattinen. On helppo sanoa, että pitäisi sitoa indeksiin, ja olen tietenkin sitä mieltä, mutta se on hyvin problemaattinen asia sitten käytännössä toteuttaa. On huomattavan paljon helpompaa puhua täällä salissa kuin tehdä jotain.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Kalmari, olkaa hyvä.

19.57 Anne Kalmari kesk: Arvoisa herra puhemies! Edustaja Kiviranta käytti tuossa hyvän puheenvuoron indeksistä. On totta, että tämä ei ole yksinkertaista lainsäädäntöä. Jos se olisi ollut, tiedän, että ministeri Kurvinen olisi sen tänne saliin tuonut. Siksi tähän täytyy

Pöytäkirja PTK 133/2022 vp

tehdä hyvä pohjatyö. On hyvä, että tätä indeksiasiaa valmistellaan nyt kevääseen, niin että on valmiit speksit sitten, kun siihen tullaan.

Sinänsä monilla aloillahan tämä toimii vapaaehtoisesti. On aivan selvää, että kuljetuspuolella, kun polttoaineitten hinnat nousevat, on hintaklausuulit ja niitä voidaan siirtää — tämäkään ei aivan aukottomasti toimi, ja siellä saattaa olla pitkiä viiveitä eri toimittajilla, mutta pääsääntöisesti tämä toimii — tai taksialalla tai muualla. Mutta kun tätä ei luontaisesti tapahdu tietyllä sektorilla, niin kyllä varmasti on mahdollisuuksia näitten säännösten puitteissa saada kuitenkin tähänkin asiaan ratkaisuja.

Kun viittasin kilpailulainsäädäntöön tuossa omassa puheenvuorossani, niin meillä on siis Euroopan keskittynein kauppa Suomessa. Kaksi sisäänostajaa täyttää 80 prosenttia meidän kaupasta, ja jalostajatkin ovat aika voimattomia monelta osin sillä tavalla, että saivat omia hintojaan siirrettyä eteenpäin. Tästä on esimerkkinä se, että monet lihatalotkin ovat aika heikossa tilanteessa tällä hetkellä. Sitten kun mennään vielä ketjussa alaspäin, meidän tuottajat ovat aivan polvillaan. Näin ei voi jatkua, ja siksi esimerkiksi kilpailulainsäädännössä pitää pohtia relevanttia markkina-alueasiaa.

On aika mielenkiintoista, että kun Yara tekee ennätystuloksia nyt ja sitten taas toisessa päässä esimerkiksi kaupat tekevät ennätystuloksia, kaikki käyttävät hädänalaista hyväkseen. Yaran relevantti markkina-alue on ajateltu erilaiseksi kuin elintarvikeketjun jalostajien. Tällä ei välttämättä ole perusteita, ja muissa maissa sitä ei ole samaan tapaan tulkittu. Meillä ei esimerkiksi pystyisi Arlan kaltaisia jättejä syntymään meidän pelisäännöillä. Jos mietitään vaikka tuota liha-alan tulevaisuutta, niin kyllä yksi keskeinen tekijä olisi se, että siellä olisi riittävä vastavoima kaupan vahvalle neuvotteluvoimalle.

Mitä sitten tulee muihin asioihin, niin nostin tuossa nämä pakkausmerkintäasiat. Mehän Suomessa säädämme monenlaisista asioista, mitä siellä pitää suolan osalta tai minkäkin ainesosan kohdalta lukea, myös yli Euroopan lainsäädännön. Kun me kerran pystymme näihin pakkausmerkintöihin tällä tapaa vaikuttamaan, niin mielestäni olisi todella tärkeää kuluttajalle antaa se informaatio, että jos tuote ei täytä Suomen lainsäädännön velvoitteita, se kerrotaisiin. Onhan se aivan sietämätöntä, että me tässä talossa jatkuvasti vaadimme erilaisia toimia mutta kuluttaja ei edes tiedä, että muualta tuodut elintarvikkeet eivät täytä suomalaisen lainsäädännön vaateita. Me emme pysty estämään, vaikka monesti sanotaan, että pitäisi estää tänne markkinoille pääsy. Se on ehkä vielä vaikeampaa kuin edustaja Kivirannan esiin nostamat vaikeudet kilpailulainsäädännössä, mutta uskoisin, että pakkausmerkinnöissä tätä tietä ei oikein vahvasti olla edes kokeiltu.

Toinen asia, mihin meidän pitää pystyä vaikuttamaan, on Hanselin hankinnat. Julkiset ruokahankinnathan muodostavat merkittävän osan elintarvikemarkkinoista ja määrittelevät sitä hintaa. Tällä hetkellä Hanselilla on kymmenen prosentin indeksipykälä, minkä verran korkeintaan ne korotukset voivat todella pitkällä sopimuskausilla olla. Tämän täytyy muuttua, ja täytyy myös olla niin, että sitä pykälää käytetään. Olin Hanselin toimitusjohtajan kanssa yhteyksissä. Aika suoraviivaistakin keskustelua käytiin, mutta arvostan sitä keskustelua. He totesivat, että vaikka tätä indeksiä on käytetty monilla muilla sektoreilla, elintarvikkeitten osalta sitä ei ole käytetty, koska ei ole minkäänlaista varmuutta, että se etenisi alaspäin sinne tuottajille asti, koska nyt jo kaupat ovat tehneet ennätystuloksia. Kieltämättä tuo perustelu on aivan oikea, eli sinne puolellekkin mekanismeja pitäisi luoda, niin että esimerkiksi hankintoja tehtäisiin sitten suoraan jalostajilta eikä käytettäisi näitä muutamaa tukkuporrasta, jotka ovat ennätystulokset nytkin tässä hädänalaisten riistämisessä tehneet.

Pöytäkirja PTK 133/2022 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Asian käsittely keskeytettiin kello 20.03.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 0.45.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 8 käsittelyä. — Edustaja Kinnunen, Mikko, poissa. Edustaja Kettunen, olkaa hyvä.

0.45 Tuomas Kettunen kesk: Kunnioitettu puhemies! Tämä esitys on erittäin tarpeellinen, joskin vasta ensimmäinen askel ruokamarkkinoiden toiminnan parantamiseksi. Tämä lakimuutos nyt ei ratkaise yksistään ruokamarkkinoilla vallitsevaa epätasapainoa, mutta toimet ovat oikeansuuntaisia — oikeaan suuntaan mennään. Syytä on nyt tarkastella, miten lain vaikutukset alkavat näkymään käytännössä.

Puhemies! Kyllä on niin, että lain suurempien muutostarpeiden selvittäminen tulisi aloittaa mahdollisimman pian — puhutaan siis elintarvikemarkkinalain muuttamisesta. Nimitäin näillä toimenpiteillä avitetaan sitä, että suomalainen viljelijä pärjäisi. Tänä on käyty hyvää keskustelua jo aiemmin, ja onkin hyvä, että myös parlamentaarinen työryhmä on laitettu pystyyn ja heinäkuusta lähtien se on työtä tehnyt sen eteen, että etsitään asianmukaiset ratkaisut siihen, kuinka alkutuotannon ahdinkoon vastataan.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Sankelo poissa, edustaja Pitko poissa, edustaja Kivisaari poissa, edustaja Hoskonen poissa. — Edustaja Autto, olkaa hyvä.

0.47 Heikki Autto kok: Arvoisa herra puhemies! Ministeri Kurvinen kovasti toivoi, että kun tämä asia on lähetekeskustelussa, niin silloin kansanedustajat runsaasti osallistuisivat keskusteluun ja ottaisivat kantaa tähän elintarvikemarkkinalakiesitykseen. Siksi näen erittäin tarpeelliseksi, kun arvostan ministerin ponnisteluja suomalaisen maatalouden ja ruoantuotannon edistämiseksi, osallistua nyt keskusteluun.

Kiitän ministeriä lakiesityksestä, jolla pyritään korjaamaan sitä elintarvikemarkkinassa olevaa epäsuhtaa, joka tällä hetkellä vallitsee, että se, joka tekee eniten töitä, saa sitten kuitenkin ehkä sen kaikkein pienimmän siivun siitä koko arvonmuodostuksesta. On tärkeää ja hienoa, että tällainen laki on tuotu eduskuntaan. Mutta on totta, että vielä on varmasti paljon työtä tehtävänä. Kun edustaja Kettunen viittasi, että ikään kuin tämän lain uudistus pitäisi nyt isommasti käynnistää, niin nythän nimenomaan valiokunnissa on sitten mahdollisuus kuulemisten kautta lähteä kartoittamaan vielä sitä tilannetta, joka siellä elintarvikemarkkinassa vallitsee.

Arvoisa puhemies! Se, mikä tässä on todella olennaista, on se, että suomalaiset kuluttajat haluavat syödä hyvää, terveellistä, puhdasta, eettisesti tuotettua suomalaista ruokaa. Uskon, että myös suomalainen elintarviketeollisuus haluaa nimenomaan sitä kotimaista, hyvää raaka-ainetta. Ja tietysti kauppa haluaa myydä kotimaista ruokaa, ja jotta sitä kotimais-

Pöytäkirja PTK 133/2022 vp

ta myytävää on, niin se vaatii sitä, että meidän viljelijämme voivat hyvin, että ne tilat, jotka käytännössä ruuan tuottavat, pystyvät kannattavasti toimintaansa tekemään. Tässä mielessä tämä on nyt yksi työkalu siellä pakissa.

Mutta on kyllä totta — vaikka tässä nyt ei ehkä näin illan tässä vaiheessa ole enää syytä liikaa tällaista poliittista jännitettä tähän hakea — että keskustalainen ministeri on maa- ja metsätalousministerin salkkua nyt kohta kahdeksan vuotta kantanut ja kuitenkin koetaan, että tämä tilanne kaiken kaikkiaan tässä elintarvikeketjussa on viljelijän näkökulmasta nyt ehkä huonompi kuin koskaan. Toki täytyy sanoa, että totta kai nämä ympäröivät olosuhteet, joissa toimitaan, ovat myös rajut, mutta kyllä näihin markkinakysymyksiin olisi varmasti pystynyt tässä niin sanotusti hyvän sään aikana tekemään korjauksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Lundén, olkaa hyvä.

0.49 Mikko Lundén ps: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Käsitlemme nyt todellakin elintarvikemarkkinalain muuttamista — laki, jota minäkään en todennäköisesti vastusta. Täällä on tänäänkin pidetty tosi hyviä puheenvuoroja asian tiimoilta, mutta henkilökohtaisesti pidän siitä, että asiasta keskustellaan kaikkia näkökulmia arvostaen.

Tahdon nyt sanoa muutaman sanan kaupan puolesta, koska koko ruokaketjun ajatuksia pitää mielestäni kuulla, kuten jo mainitsin, ja suoraan sanottuna riitely ei aikuisten oikeasti johda mielestäni mihinkään.

Suomessa on huoltovarmuus ruoan osalta vielä hyvällä tasolla, mutta kuinka kauan? Huoltovarmuudessa tärkeintä on se, että koko suomalainen ruokaketju toimii. Vahvat kotimaiset ruokakaupan toimijat takaavat parhaiten, että myös kriisitilanteissa elintarvikkeet ja muut päivittäistavarat ovat kuluttajien ja ruokahuollon toimijoiden ulottuvilla. Tämä on nähty myös poikkeusoloissa viimeisen kahden vuoden aikana.

Hyvin toimiva ruokakauppa on keskeisessä roolissa ruoan saatavuuden turvaamisessa. Tehokkaasti ja laadukkaasti toimiva ruokakauppa perustuu isoihin volyyymeihin. Kilpailukyvyyn kivijalka on oman toiminnan jatkuva tehostaminen sekä omien kulujen karsiminen. Pinta-alaltaan suuressa mutta väestömäärältään pienessä maassa, kuten Suomessa, logistiikka on avainasemassa. Päivittäistavarakauppa on matalakatteista toimintaa, ja vain tehokkaat pärjäävät. Verkkokauppa tuo tilanteeseen uusia ulottuvuuksia.

Ruokakaupan keskittyminen on tavallista myös muualla Euroopassa, eikä Suomi ole tässäkään mielessä poikkeus. K-ryhmä ja S-ryhmä ovat kehittäneet ja uudistaneet toimintaansa jatkuvasti ja ovat kaupanalan edelläkävijä myös Euroopan mittakaavassa. K-ryhmä ja S-ryhmä myyvät vuosittain suomalaista ruokaa yli 10 miljardilla eurolla. Kummankin toimijan myynnistä kotimaisten tuotteiden osuus on noin 80 prosenttia.

Kuluttajat ovat hintatietoisia, ja näin hintakilpailu on kovaa. Kilpailu on kiristynyt viime vuosien aikana entisestään. Vuodesta 03 Suomessa on toiminut Lidl, yksi maailman suurimmista halpaketuista. Ajan myötä myös ulkomaisen ruoan tuonti ja myynti ovat valitettavasti lisääntyneet merkittävästi.

Arvoisa herra puhemies! Koronakriisi osoitti K-ryhmän ja S-ryhmän kyvyt toimia poikkeustilanteessa. Kaupan luotettavuus ja logistiikan toimivuus testattiin koronapandemian ja kansainvälisen logistiikkakriisin aikana. Huoltovarmuutemme ei ollut vaarassa. Huoltovarmuuden näkökulmasta vahvat kotimaiset ruokakaupan toimijat ovat välttämättömyys myös tulevaisuudessa, jotta ruokahuolto toimii Suomessa kaikissa tilanteissa.

Pöytäkirja PTK 133/2022 vp

Arvoisa herra puhemies! Kotimaisen elintarvikeketjun keskittymät ovat maatalous, elintarviketeollisuus ja kauppa. Kaupan rooli suomalaisessa elintarvikeketjussa on merkittävä, koska tuotteet myydään ja toimitetaan asiakkaille pääsääntöisesti kaupan toimesta. Kauppa hankkii myytävät elintarvikkeet kotimaiselta teollisuudelta ja ulkomaalaisilta tavarantoimittajilta. Kotimaisen kaupan yli 10 miljardin euron hankinnoista vain runsas prosentti tehdään suoraan tuottajilta.

K-ryhmän ja S-ryhmän ensisijaisia sopimuskumppaneita ovat suomalaiset elintarvikeyhtiöt. Suomalaisessa ruokaketjussa kotimaisten elintarvikkeitten rooli on tärkeä. Käytännössä elintarvikeyhtiöt ostavat valtaosan maataloustuottajien tuotteista ja sopivat heidän kanssaan hinnoista ja muista kaupallisista ehdoista. Keskeiset suomalaiset elintarvikeyhtiöt ovat tuottajien omistamia, esimerkiksi HK-Scan, Atria, Valio, Raisio ja Apetit.

Suomalaisen ruokahuollon perusta on kotimainen maatalous, joka on jo pitkään kärsinyt kannattavuusongelmista, kuten varmasti jokainen täälläkin tietää. Tilanne on myös muissa Euroopan maissa maatalouden osalta vaikea. Suomen osalta lisähaastetta tuo meidän maantieteellinen sijaintimme. Olemme maailmassa pohjoisin maa, jossa maataloutta harjoitetaan isommassa mittakaavassa. Olemme omalla maatalouspolitiikallamme pahentaneet maatalouteen liittyviä ongelmia kiristäen koko ajan maatalouden ruuvia muun muassa maailman kunnianhimoisimmalla ilmastopolitiikalla. Monet tilat ovat vaikeuksissa ja toiminnan jatkuvuus on vaarantunut, vaikka meillä maksetut tuottajahinnat ovat Euroopan korkeimpia, ja hälyttävää on se, että se ei todellakaan riitä alkuunkaan. Maataloustuottajien tilanne on viime aikoina pahentunut entisestään. Keskeisenä syynä on pitkittynyt pandemia yhdistettynä nopeasti kohonneisiin energian hintoihin.

Arvoisa herra puhemies! Nopeita toimenpiteitä tarvitaan suomalaisen elintarvikeketjun tulevaisuuden turvaamiseksi. Kauppa varmasti tiedostaa maataloustuottajien tilanteen vakavuuden. Ruokakauppa käy koko ajan neuvotteluja elintarviketeollisuuden kanssa hinnanmuutoksista kohonneiden kustannusten huomioimiseksi. Vastaavasti maataloustuottajat neuvottelevat ja sopivat hinnoista elintarviketeollisuuden kanssa kompensoidakseen nopeasti nousevat omat tuotantokustannukset.

Tuottajien kustannuspaineet näyttävät välittyvän teollisuuden ja kaupan välillä käytäviin ostoneuvotteluihin. Helpotusta on näiden kautta välittymässä tuottajille sitä mukaa kuin ne etenevät. Kauppa pitää tärkeänä, että markkinat toimivat. Kauppa toimii ja kilpailee markkinaehtoisesti määrävän markkina-aseman ja muun lainsäädännön asettamissa puitteissa. Kova kansainvälinen kilpailu haastaa koko ruokaketjua, ja kuluttaja on ratkaisevassa asemassa tehdessään valintoja tuotteiden välillä.

Suomen elintarviketeollisuuden rakennemuutosta tulisi edistää ja nopeuttaa, koska suomalaiset elintarvikeyhtiöt ovat pieniä ja huonosti kannattavia verrattuna kansainvälisiin kilpailijoihin. Kotimaisella, EU:ta tiukemmalla maatalouden sääntelyllä aiheutetaan kustannuspaineita viljelijöille ja heikennetään kansainvälistä kilpailukykyä. Sääntelyn yhtenäisyys on oleellista, jotta suomalainen maatalous pystyy paremmin kilpailemaan samalla viivalla muun eurooppalaisen maatalouden kanssa. Nykyisessä kriisissä valtiovallan tulisi myös harkita akuuttia tukea maatalouden tilanteen ratkaisemiseksi, siis paljon reilummin kuin nyt on ehdotettu.

Arvoisa herra puhemies! Kaupalla ja tuottajilla on keskeistä kuluttajan ostovoiman turvaaminen nykyisessä inflaatioympäristössä. Kuluttajien kukkaroihin kohdistuu paljon painetta suoraan ja välillisesti. Ostovoimaa ei missään nimessä pidä heikentää esimerkiksi veronkorotuksin. Tärkeää on muistaa, että kotimainen tuotanto kilpailee ulkomaisen tuotan-

Pöytäkirja PTK 133/2022 vp

non kanssa. Lopulta kuluttajat päivittäin ruokakaupoissa päättävät, paljonko he ovat valmiita maksamaan kotimaisesta ruoasta. Tutkimusten mukaan suomalaiset arvostavat kotimaista ruokaa ja sanovat olevansa valmiita maksamaan siitä enemmän. Käytännön kokemukset eivät kuitenkaan aina tue tätä, mitä pidän erittäin valitettavana. Puheet ovat puheita, mutta toimet ovat valitettavasti usein aivan erilaisia.

Tässä minun muutamat sanani asian tiimoilta. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Huru, olkaa hyvä.

0.55 Petri Huru ps: Arvoisa herra puhemies! Nyt on käsittelyssä elintarvikemarkkinalain muutos. Tässä aiemmin päivällä eräs edustaja mainitsi tuotemerkinnät. Olen siitä samaa mieltä, että olisi hyvä lisätä siihen liittyviä säädöksiä, kun meillä Suomessa on maataloustuotannossa erilaisia kriteereitä kuin ulkomailla tuotetuissa tuotteissa. On kohtuutonta, että meillä vaaditaan enenevässä määrin tiukempaa sääntelyä kuin muualla. Tämä lisää kustannuksia, ja sitten käytämme ulkomaisia tuotteita. Eli tuotemerkinnöillä olisi ohjattavissa kuluttajien tietoa siihen, että tuote on suomalainen, ja mahdollisesti pystyttäisiin käyttämään kotimaisia tuotteita enemmän.

Osaltaan myös julkiset hankinnat ovat sellaisia, joilla voitaisiin ohjata kulutusta kotimaisiin tuotteisiin. Eli painotettaisiin kriteereitä, jotka mahdollistaisivat kotimaisten ja jopa lähellä tuotettujen raaka-aineiden hankinnan ulkomaisten sijaan. Kotimainen maataloustuotanto on tärkeä osa huoltovarmuutta, ja siksi sen turvaaminen on tärkeää siitakin huolimatta, että jotkin hankinnat olisivat ehkä hieman hintavampia. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kettunen, olkaa hyvä.

0.57 Tuomas Kettunen kesk: Arvoisa puhemies! Kyllähän se on niin, että huoltovarmuuden ja ruokaturvan turvallisuuden peruspilareita on se, että meillä maatalous voi hyvin. Niin kuin on todettu, maatalous voi heikosti kannattavuuskriisissä. Sitä on tuettu tällä vaalikaudella 300 miljoonan huoltovarmuuspaketilla. Nythän on käyty keskustelua, pitäisikö maataloutta vielä tukea. Eilen kävimme opposition varjobudjetteja lävitse, ja kokoomuksen varjobudjetissa kokoomus oli jo valmis tukemaan maataloja kustannuskriisin osalta. Perussuomalaisten suunnalta ei löytynyt semmoista konkretiaa, tuetaanko maataloutta rahallisesti vai ei.

Mutta kuten kokoomuskin on todennut — ja niin kuin itsekin totean ja keskusta toteaa — maatalouden heikkoa kannattavuutta ei kyllä korjata tukieuroilla. Tuottajien on saatava tuotteistaan parempi hinta. Kokoomus on esittänyt vaihtoehtobudjetissaan myös elintarvikemarkkinoiden uudistamista. Nyt me käymme tuota keskustelua osaltaan, mutta kyllä me olemme valmiita kilpailulain kokonaisuudistuksen käynnistämiseen jo heti seuraavalla vaalikaudella. Vain riittävän voimakkailla toimilla markkinoita on todella mahdollista uudistaa. Ja nyt täytyy kysyä: onhan varmasti kokoomuksellakin aito halu ja aito valmius lähteä uudistamaan kokonaisvaltaisesti kilpailulainsäädäntöä?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Vestman, olkaa hyvä.

0.59 Heikki Vestman kok: Arvoisa puhemies! Tuottajien hätä on suuri. Tuottajathan ovat joutuneet eräänlaiseen puristimeen, jossa samaan aikaan kustannukset kasvavat täysin hol-

Pöytäkirja PTK 133/2022 vp

tittomasti ja tuottajahinnat kuitenkin laahaavat perässä. Erityisesti alkutuotannon kustannuksia nostaa sähkön, polttoaineiden ja lannoitteiden hinnan nousu. Sen sijaan tuottajien ruoasta saama hinta ei ole näiden kustannusten mukana noussut. Jokin tässä yhtälössä ei toimi, jokin mättää. Kuten edustajakollega Janne Heikkinen on todennut, elintarvikeketju on rikki, jos se saa vähiten, joka tekee eniten.

Yksi tuottajien kannalta harmillinen asia on tämä hallituksen riitaisa päätöksenteko. Se ei ole edesauttanut tuottajien asemaa eikä sitä, että hallitus saisi niitä vaikuttavia toimia aikaan.

Toiseksi keskusta on pitänyt valtaa maa- ja metsätalousministeriössä lähes kahdeksan vuotta. [Mikko Lundén: Tässä on tulos!] Kahdeksan vuotta on ollut aikaa korjata tuottajien asemaa. Olen kuullut täällä useamman kerran esimerkiksi kyselytunnilla, että keskustalainen maa- ja metsätalousministeri sanoo, että jos tuottajat eivät ala saada oikeudenmukaista hintaa, hallitus tuo elintarvikemarkkinalain uudistuksen eduskuntaan. Ja nyt meillä käsittelyssä oleva lainmuutos ei ole se uudistus, jota keskusta on täällä monesti luvannut. Kokoomus haluaa uudistaa elintarvikemarkkinalain, kokoomus pitää tärkeänä sitä, että tuottaja saa oikeudenmukaisen korvauksen.

Lopuksi, arvoisa puhemies, haluan kiinnittää vielä huomiota tuohon sähkön hinnan nousuun. Minuun otti yhteyttä eräs sikalayrittäjä, joka kertoi kymmenientuhansien eurojen sähkölaskun noususta. Tämä sähkön hinnan nousu on eräille alkutuottajille sellainen, että se tulee johtamaan väistämättä konkurssiin. Nyt hallituksen tekemät toimenpiteet sähkökriisiin eteen eivät ole auttaneet näitä tuottajia oikeastaan millään tavalla. Esimerkiksi se alvin alennus ei auta tuottajaa millään tavalla. Ainoa tehokas keino hoitaa sähkökriisiä ja vastata tähän kotitalouksien ja yrittäjien huoleen on säätää hintakatto tukkumarkkinoille, ja jos sellaista EU:ssa ei saada aikaan ja hallitus ei kykene sellaiseen vaikuttamaan, [Puhemies koputtaa] niin sitten kansallisesti säätää riittävän tehokas hintakatto, jolla alennetaan kaikkien sähkön hintaa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Nyt kuullaan, mitä edustaja Huru viimetteeksi toteaa tähän asiaan.

1.02 Petri Huru ps: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Pakko vastata edustaja Kettuselle, kun hän mainitsi, että perussuomalaisten vaihtoehtobudjetissa ei ollut selkeää kirjausta... [Tuomas Kettunen: Ei ollut!] — Mihin tämä olikaan, mihin ei ollut kirjausta? [Tuomas Kettunen: Maatalouden tukemiseen!] — Maatalouden tukemiseen? — Perussuomalaisten vaihtoehtobudjetissa on niin sanottu kriisivara, jossa lisätalousarviovarauksena on 500 miljoonaa euroa, jota voidaan käyttää äkilliseen tarpeeseen, eli kyllä siellä, edustaja Kettunen, on varattu myös rahallinen panostus, jos sille tulee tarvetta.

Edustaja Vestman nosti tässä sikatilalliset ja heidän ahdinkonsa kohonneiden kustannusten myötä. Meille tulee eduskuntaan käsittelyyn myös eläinsuojelulaki, ja tässä aikaisemmin puhuin kotikutoisesta sääntelystä, jota ei ole meidän kilpailijamailla, että ketkä vaikkapa ruuantuotannossa tuottavat ruokaa, ja esimerkkinä on vaikkapa tiineyshäkki: jos niistä luovutaan ja joudutaan muuttamaan rakenteita, niin siellä tulee lisää kustannuksia sekä myös emakot alkavat tappelemaan, ja sen myötä keskenmenot lisääntyvät huomattavasti.

Pöytäkirja PTK 133/2022 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Pysytäänpä tässä elintarvikemarkkina- laissa nyt tähän aikaan yöstä.

Niin, tämä on vain esimerkki siitä, miten voimme kotikutoista sääntelyä tehdä, ja se olisi nimenomaan kotikutoisessa lainsäädännössä huomioitava, että emme aiheuta tuottajille merkittävästi lisää kuluja. — Kiitos, herra puhemies.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja sitten edustaja Lundén vielä haluaa sanoa viimetteeksi.

1.04 Mikko Lundén ps: Kiitos, herra puhemies! Ihan tähän loppuun haluan vielä sanoa, kuten äskeisessäkin puheessa aloitin, että turha riidellä täällä keskenään, koska oikeasti tämä on tosi vakava paikka. Joka ikisessä puolueessa, mistä tahansa katsoo, oikeasti pitäisi meidänkin täällä kääriä hihat ja tehdä oikeasti konkreettisia tekoja, että maatalous nousee tästä todella syvästä ahdingosta. Ei tämä homma voi mennä näin. Minä en ainakaan halua mennä kauppaan ostamaan saksalaista porsaanlihaa tai espanjalaista kurkkua, minä haluan oikeasti ostaa kotimaista ruokaa. Se on meidän huoltovarmuuden takia niin tärkeä juttu, että halusin kiteyttää tähän loppuun vielä, että oikeasti nyt yhteistyötä tähän peliin, oppositio ja hallitus, ja hoidetaan maatalous siihen, missä sen kuuluu olla. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

9. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi metsätuhojen torjunnasta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 284/2022 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Avaan keskustelun. Edustaja Kalmari, olkaa hyvä.

Keskustelu

20.03 Anne Kalmari kesk: Arvoisa herra puhemies! Tässä laissa huolehditaan siitä, että jatkossakin metsätuhoja pystytään torjumaan. Tämä on itse asiassa pääasiallisesti hyvän lainsäädännön jatkamista.

Tässä yhteydessä haluaisin ottaa kuitenkin esille myös sen todella epäreilun asian, että kun EU:ssa ennallistamisasetuksen yhtenä osiona on kasvinsuojeluaineiden vähentäminen 50 prosenttiin ja vaikka Suomi sijoittuu nykylaskennoillakin kolmanneksi vähiten Euroopassa kasvinsuojeluaineita käyttävien tilalle, niin mitä arvelette siitä, että meidän peltojen

Pöytäkirja PTK 133/2022 vp

kasvinsuojeluaineiden käyttöön lasketaan meidän metsissä tapahtuvan kantokäsittelyn urea — sama urea, mitä muualla Euroopassa käytetään lannoitteena, ja kukaan ei laske sitä kasvinsuojeluaineisiin, kun se pellolle laitetaan. Meillä metsissä käytettävä kasvinsuojeluaine, urea — jonka jokainen tietää, mitä se urea on, aika luonnollinen tuote sinänsä — lasketaan Suomelle kasvinsuojeluaineeksi tähän samaan joukkoon. Ja meidän pitäisi — vaikka se on lakisääteinen toimenpide, että meidän on pakko kantokäsittelyä tehdä — nyt sitten pystyä tämä urea poistamaan taikka vähentämään 50 prosenttia ja vähentämään meidän entisestään pientä kasvinsuojeluaineiden määrää.

Toivon, että EU:ssa sentään joku oikeus ja kohtuus on, että näin ei tarvitsisi tehdä. Tälle urealle yritetään tietysti keksiä vaihtoehtojakin — tällainen harmaaorvakkasieni pystyy jonkun verran korvaamaan sitä, mutta se ei vain toimi oikein samaan tapaan kuin urea ja on tällä hetkellä huomattavasti kalliimpikin. Kukaan ei varmaan halua, että kun me menemme kohti jatkuvaa kasvatusta monilla alueilla, niin me samalla aiheutamme metsätuhoja. Meidän tulee huolehtia siitä, että emme päästä tällaisia vaarallisia, metsiä tuhoavia tauteja leviämään, vaan hoidamme kasvinsuojelun asiallisesti.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Kettunen, olkaa hyvä.

20.06 Tuomas Kettunen kesk: Kunnioitettu herra puhemies! Tosiaan väliaikaisesti voimassa olevien laajojen metsätuhojen torjunnasta aiheutuneista kustannuksista ja vahingoista maksettavia korvauksia ja korvauksen saajia koskevien säännösten voimassaoloa nyt jatkettaisiin vähäisin muutoksin tuonne vuoden 2027 loppuun.

Lakiin lisättäisiin nyt säännökset tilanteista ja olosuhteista, joiden vallitessa metsänhakaajalla ei olisi velvollisuutta huolehtia juurikäävän torjunnasta ja tätä koskevasta ilmoitusvelvollisuudesta. Lisäksi tämän lain toimeenpanoon liittyvien virastojen nimet tarkistettaisiin siltä osin, kun ja jos ne ovat muuttuneet.

Puhemies! Laajojen metsätuhojen torjunta on tarkoituksenmukaista jatkossakin metsien hyvän terveydentilan ylläpitämiseksi, puuraaka-aineen saatavuuden turvaamiseksi sekä metsäomaisuuden suojelemiseksi.

Niin, nämä sienitaudit ovat merkittävä metsiemme terveyttä heikentävä, tuhoa aiheuttava ryhmä. Taloudellisesti haitallisin näistä on juurikääpä, ja nämä tartunnat aiheuttavat puunlaadun asteittaisen heikkenemisen, ja se johtaa lopulta tartunnan saaneen puun kuolemaan, ja on laskettu, että taloudelliset tappiot suomalaiselle metsätaloudelle ylittävät jopa 50 miljoonan euron rajan. Onkin hyvä, että tätä lainsäädäntöä nyt muutetaan.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Kiviranta, olkaa hyvä.

20.07 Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies! Maanomistajien metsäomaisuuden kannalta on tärkeää, että metsät ovat terveitä ja kasvukykyisiä. Terveet ja hyväkasvuiset metsät mahdollistavat myös metsäteollisuuden toiminnan jatkuvuuden ja parantavat sen raaka-ainesantia. Laajojen metsätuhojen torjunnalla on yhteiskunnallista merkitystä. Laajan metsätuhon torjumiseksi määrätyistä toimenpiteistä aiheutuneet kustannukset korvattaisiin jatkossakin valtion varoista. Tällaisten tapausten laajuutta ja lukumäärää ja niistä aiheutuvien valtionvaroista korvattavien vahinkojen ja kustannusten määrää on hyvin vaikeaa ennakoida. Ja näihin edustaja Kalmarin äsken esille tuomiin ureahuoliin on kyllä helppo yhtyä.

Pöytäkirja PTK 133/2022 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Huru, olkaa hyvä.

20.08 **Petri Huru ps:** Kiitos, arvoisa herra puhemies! Nyt käsittelyssä oleva lakiehdotus, jossa esitetään muutettavaksi metsätuhojen torjunnasta annettua lakia, on kannatettava. Esityksen mukaan väliaikaisesti voimassa olevia laajojen metsätuhojen torjunnasta aiheutuneista kustannuksista ja vahingoista maksettavia korvauksia ja korvauksen saajia koskevien säännösten voimassaoloa ollaan jatkamassa vuoden 27 loppuun. Lakiin ollaan lisäämässä säännökset tilanteista ja olosuhteista, joiden vallitessa metsänhakkaajalla ei olisi velvollisuutta huolehtia juurikäävän torjunnasta ja tätä koskevasta ilmoitusvelvollisuudesta. Lisäksi tämän esityksen perusteena on päivittää laajojen metsätuhojen korvauksia koskevan tukijärjestelmän voimassaoloaikaa ja notifioida tukijärjestelmä uusien valtiontuen suuntaviivojen mukaiseksi.

Arvoisa puhemies! Laajojen metsätuhojen torjunta on tärkeää jatkossakin metsän hyvän terveydentilan ylläpitämiseksi, jotta turvataan puuraaka-aineen saatavuus sekä suojellaan metsäomaisuutta. Tämä on erittäin merkittävää myös metsäteollisuudelle, joka on yksi hyvinvointimme peruspilareista.

Arvoisa puhemies! Yhdyn myös näihin aikaisempiin puheisiin ureasta, joka luokitellaan siis kasvinsuojeluaineeksi, ja se on kyllä merkittävää, kun miettii Suomen metsäpinta-alaa, joka on Euroopan suurimpia, eli tämä on todellakin merkittävä kysymys meillä, kun näitä kasvinsuojeluaineiden määriä yritetään vähentää. Kyseessä on kuitenkin tavallaan luonnontuote, joten jopa sen luokitusta tulisi muuttaa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitos. — Edustaja Pitko, olkaa hyvä.

20.10 **Jenni Pitko vihr:** Kiitos, arvoisa puhemies! Tämä lakiesitys on melko tekninen. Sen tarkoitus on jatkaa näitä tukia niin, että ne täyttävät nämä valtiontukisäännösten ehdot. Hyvä niin, että se on täällä käsittelyssä. Tämä metsätuhotematiikka on tietenkin meillä tärkeä asia Suomessa. Sen rooli tulee myös lisääntymään politiikassa, koska ilmastonmuutoksen edetessä myös metsätuhot mahdollisesti ja yhä todennäköisemmin meitä tuolla metsissä kurittavat, talousmetsissä siis tietenkin pääsääntöisesti, myös totta kai luonnon metsissä voi tuhoja aiheutua.

Olen itse ollut huolissani siitä, että usein näillä metsätuhoalueilla on tapahtunut niin, että myös metsässä ollut lahoppu on sieltä poistettu. Metsänomistajallahan on velvoite poistaa näitä tuhoutuneita puita ja kantoja ja muita metsän osia tällaisen metsätuhotilanteen osalta, mutta kuitenkin pitäisi muistaa lahoppuun merkitys ja se, että itse asiassa lahoppuun merkitys myös siellä uusien tuhojen ennaltaehkäisyssä on tosi tärkeää, koska monimuotoinen luonto myös auttaa suojautumaan näiltä tuholaisilta. Pidänkin tärkeänä, että tässä metsätuholain käsittelyssä myös muistetaan tämä lahoppuun merkitys.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

20.12 **Hannu Hoskonen kesk:** Arvoisa herra puhemies! On aivan erinomaista, että tämä metsätuhojen torjunta otetaan vakavasti, ja siihen saatava, lain nojalla tuleva tuki on äärimmäisen tärkeä. Kuten tiedämme, Suomi on johtava metsätalouden maa ja täällä osataan nämä metsähygieniasiat. Onhan meillä voimassa muun muassa ötökkälaki, jonka mukaan hakattu puutavara pitää ennen heinäkuuta raivata tienvarsilta pois, että erilaiset hyön-

Pöytäkirja PTK 133/2022 vp

teiset eivät pääse lisääntymisen kautta tuhoamaan paikalla olevaa puustoa, ja Metsäkeskus valvoo tätä lakia ihan säännönmukaisella otannalla ja varmistaa sen, että tätä ötökkälakia noudatetaan.

Hakkuun yhteydessä tämä kantokäsittely, mihin moni edustaja on omassa puheenvuorossaan aikaisemmin viitannut, on erinomainen asia. Siinä käytetään tätä harmaaorvakka-sientä tai myös ureaa, joka toimii kantoon ruiskutettuna sillä hetkellä, kun monitoimikone katkaisee sen puun kannosta irti, ja samalla se ruiskuttaa sen kemikaalin siihen kantoon, joka estää tämän maannousemasienen leviämisen siitä kannosta minnekään. Sinne ei pääse mitään, eikä sieltä pääse mitään lähtemään, ja silloin alkaa tämä maannousemasieniriski olemaan lähes olematon.

Tämän maannousemasieniriskin kanssa leikkiminen on minusta aika vastuutonta, kun nyt varsinkin valtakunnan media on tämän jatkuvan kasvatuksen ottanut suorastaan lempilapsekseen, mutta se on kaikista varmin tapa tuhota Suomen metsät, koska nyt, kun mennään isoilla koneilla korjaamaan järeintä puustoa, sieltä otetaan sitä isointa puustoa pois, niin samalla katkotaan sen puuston juuret ihan varmasti. Metsäntutkimuslaitoksen pitkien seurantatutkimusten mukaan juurivaurio tai juuren niska, eli ihan puun alaosaan tullut kuorivaurio tai katkennut juuri, aiheuttaa sille kuusikolle 99,9 prosentin varmuudella lahovian.

Olen vaatimattoman metsäurani aikana nähnyt leimikoita, joissa oli reilu kymmenen vuotta sitten huonon kelin aikaan korjattu puuta ja metsäkoneella jätetty syvät urat, niin yhtä tai kahta puuta lukuun ottamatta koko uran varressa puut olivat pitkälle menevässä lahotilassa, elikkä niistä ei ollut enää metsätaloudellista arvoa. Ainut arvo, mikä voisi olla, on polttopuuna, ja sitä ei kyllä kannata ruveta erikseen kasvattamaan. Sitä tulee muutenkin luonnossa, muutenkin ilmaiseksi ilman eri kasvatuksia. Elikkä asia on äärimmäisen vakava.

Ja kolmantena asiana vielä se, että kun puuta kasvatetaan ja metsää hoidetaan, niin erilaisten metsään kaatuneiden myrskytuhopuiden korjaaminen on välttämätöntä tänä päivänä senkin takia, että ne tuholaiset eivät pääse iskemään siihen puuhun kiinni ja levittämään tauteja vaikka naapurimetsänomistajan puolelle. Viime viikonloppuna kävin Tohmajärvelä puhumassa, ja yksi metsänomistaja toi minulle semmoisen laudanpätjän tai puupöllin, johon oli Venäjän puolelta levinnyt nimenomaan näitä puutuholaisia, ja se puu oli tuhoutunut. Siellä oli valtava määrä erilaisia tuholaisia siinä pienessä puupalassa. Elikkä asia on äärimmäisen vakava.

Suomi osaa tämän, kunhan annamme vain metsätaloudelle mahdollisuuden hoitaa met-siä ja [Puhemies koputtaa] pitää metsät kasvukunnossa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Kettunen, olkaa hyvä.

20.15 Tuomas Kettunen kesk: Kunnioitettu herra puhemies! Edustaja Pitko tuossa toi omassa puheenvuorossaan esille, että näitä metsätuhoja varmaan tarkoittitte, että juurikin näitä lahovaurioita syntyy talousmetsissä, niin kuin edustaja Hoskonen toi esille. Juurikin näin tämän jatkuvan kasvatuksen myötä. Jos isoilla koneilla mennään ottamaan ylipuita, niin voi käydä näin, että syntyy näitä juurivaurioita, kun isot koneet jylläävät siellä metsissä. Toivoisinkin, että nytten, kun Mannerheimintiellä istutaan aina aika ajoin kuumana kesäpäivänä, nämäkin voimavarat sitten otettaisiin hyötykäyttöön varsinkin jatkuvan kasvatuksen myötä, että nämä Mannerheimintiellä istuskelevat valjastaisivat vaikka suomenhevoset ja lähtisivät sitten tukkisavottaan tuonne jatkuvan kasvatuksen leimikoiden suuntaan

Pöytäkirja PTK 133/2022 vp

ja teroittaisivat samalla myös nälkäviulut, kuten meillä Kainuussa aikoinaan puhuttiin pokasahoista.

Mutta, puhemies, itse tähän asiaan. Laajojen metsätuhojen torjunnassa on tosiaan yhteiskunnallista merkitystä. Halusin, puhemies, ottaa tämän puheenvuoron, kun unohdin sen sanoa äsken, että maanomistajien ja metsäteollisuuden lisäksi metsien terveydentilan hyvänä säilymisen voidaan katsoa parantavan metsien muitakin käyttömuotoja, kuten virkistyskäyttömahdollisuuksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Toivon, että nyt keskitytään tämän asian käsittelyyn. — Edustaja Kalmari, olkaa hyvä. [Tuomas Kettunen: Kuului tähän asiaan myöskin!]

20.16 Anne Kalmari kesk: Arvoisa herra puhemies! Edustaja Pitko sanoi tuosta laho-
puitten jättämisestä, ja kun olen tutkinut asiaa enemmän, niin olen täysin samaa mieltä. Ennen ajattelin näin, että jos jätämme niitä lahopuita, niin sekin on tuholaisriski, mutta se on ihan totta, joo, että pystyyn kuolleet eivät enää levitä esimerkiksi tuhohyönteisiä. Sen sijaan esimerkiksi Etelä-Ruotsissa on jättöpuitten määrä ihan toista luokkaa: siellä kielletään jättämästä yli kolmea kuutiota hehtaarille, kun meillä suositukset ovat nyt kymmenen kuutiota hehtaarille. Nämäkin ovat asioita, joita pitää myös tuholaisriskin kannalta arvioida, mutta tässä nyt ollaan sienitautiriskeissä. Ja tosiaankin on tärkeää myös se, että sitten jos oikein paha metsätuho tulee, niin yhteiskunta vastaa sen torjunnasta, ettei se sitten leviä eteenpäin.

Tärkeää on ylipäätään, että säilytämme tämän hyvän toimintatavan, että nekin ihmiset, jotka eivät varallisuuden puolesta muuten olisi halukkaita tätä torjuntaa, juurikäävän torjuntaa, tekemään, saadessaan hakkuutuloja joutuvat sitten torjunnan tekemään, kun se tehdään siinä hakkuun yhteydessä, juuri kuten edustaja Hoskonen ansiokkaasti kuvasi.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Pitko, olkaa hyvä.

20.18 Jenni Pitko vihr: Arvoisa puhemies! Haluaisin nopeasti kommentoida näitä väitteitä jatkuvaan kasvatukseen ja metsätuhojen lisääntymiseen liittyen — siinä mielessä ollaan aiheessa, että puhutaan näistä metsätuhoista. Itse asiassa kirjanpainajan suhteenhan riski jatkuvassa kasvatuksessa on pienempi siinä mielessä, että usein jatkuvassa kasvatuksessa on useita puulajeja ja siinä mielessä riski on hajautettu. Lisäksi jatkuvassa kasvatuksessa elinympäristö sille kirjanpainajalle on huono, koska siellä on hämärää ja ei niin paah-teista ja kirjanpainajat nimenomaan lisääntyvät ennen kaikkea hakkuuaukkojen lämpimis-sä reunoissa. On totta, että jatkuvassa kasvatuksessa näitä haasteita liittyy ajouraan ja kan-toihin, mutta siitäkin meillä on paljon tietoa, miten niitä voidaan suojata. Lisäksi tärkeä asia on myös se, että kun jatkuvassa kasvatuksessa ei synny hakkuuaukkoja, niin myös tuu-lituhoilta on helpompi suojata sitä metsää.

Mutta tärkeää ylipäätään on saada paljon tietoa siitä, minkälaisia erilaisia hoitomenetel-miä on ja miten me voidaan niitä kehittää yhä paremmiksi niin, että ne torjuvat itsessään metsätuhoja, ja sitten jos niitä syntyy, niin miten niiden leviäminen torjutaan.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 133/2022 vp

20.20 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Vielä metsätuhoista. Nimenomaan tämä kantojen käsittely on äärimmäisen tehokasta, ja sitä pitää jatkaa. Joku sanoi ja on totta, että tietyissä olosuhteissa sitä ei tarvitse tehdä, mutta uskoakseni tänä päivänä metsäyhtiöt tarjoavat sen palvelun. Se ei kovin paljon hehtaarille maksa, eli periaatteessa onko se sitten sillä rajalla, kannattaako tehdä vai eikö kannata tehdä. Se on niin halpa toimenpide, että se kannattaa tehdä, koska kuka sen tietää, milloin on se maannousemasien pieni itiö lentämässä siihen kantoon, ja silloin on peli pelattu.

Ihmettelen edustaja Pitkon puheista sitä, millä hän todistaa sen. Jatkuvan kasvatuksen idea nimenomaan on niitä isoja puita kerätä sieltä pois, ja niitä ei saa sieltä pois millään muulla kuin painavilla koneilla. [Petri Huru: Juuri näin!] On aivan käsittämätöntä tällainen silmien ummistaminen tosiasioille. Kun usko on vahva, niin näköjään pystyy väittämään valkoisenkin punaiseksi ja vaikka miksi.

Arvoisa puhemies! Toivon, että nämä metsätuhoasiat otetaan vakavasti. [Jenni Pitkon välihuuto] Meillä on esimerkki Keski-Euroopasta viime kesältä. Toistasataa miljoonaa mottia puuta happani pystyyn kahdesta syystä: hoitamattomuuden ja yli-ikäisten metsien takia. Tätäkö Suomeen halutaan? Tämä nykyinen linja, jota näköjään tässä maassa helli-tään, tuhoaa Suomen metsät, tuhoaa Suomesta metsäteollisuuden ja pudottaa Suomen kansantalouden polvilleen.

Siksi metsätuhojen hoitaminen järkevästi ja tämän lain puitteissa on erittäin järkevää, erittäin edullista, ja sitä paitsi metsänomistaja vastaa sen kustannuksista. Tärkeintä on pitää metsät kasvukunnossa, koska ihan kiistämätön luonnontieteellinen tosiasia on — vihreät nimenomaan kaipaavat aina tieteellistä todistusta — tieteellinen tosiasia on se, että vain kasvava, elinvoimainen metsä pystyy tuholaisia vastustamaan. Kaikki muu puhe on enempi tai vähempi turhaa.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

10. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kalastuslain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 285/2022 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Avaan keskustelun. Edustaja Kalmari, olkaa hyvä.

Keskustelu

20.22 Anne Kalmari kesk: Arvoisa herra puhemies! Valiokunnassa voi vaikuttaa. Meidän valiokuntamme on pitkään, ehkä muutaman vuodenkin jo huomionut, että samalla kun uhanalaisia kalalajeja yritetään elvyttää ja ammattikalastajien toimintaa säädellään

Pöytäkirja PTK 133/2022 vp

vahvasti, olemme ikään kuin katsoneet läpi sormien, mitä tapahtuu vapaa-ajankalastuksen puolella. Nyt kalastuslakiin ehdotetaan lisättäväksi säännökset, joiden nojalla voitaisiin vapaa-ajankalastajat velvoittaa ilmoittamaan saalis- ja pyyntitietonsa Luonnonvarakeskukselle, jos se on tarpeen kyseisen lajin tai kannan kestävän käytön ja hoidon suunnittelemiseksi sekä järjestämiseksi tai luontaisen elinkierron varmistamiseksi tai vieraslajin seurannan järjestämiseksi.

Olemme puhuneet applikaatiosta, jolla tämä asia tehtäisiin helpoksi. En ole ihan varma, mutta ilmeisesti on näin, että myös tämän lainsäädännön yhteydessä se helppo järjestelmä, minne näitä ilmoituksia voidaan tehdä, tulee nyt tänne Omakala-tietojärjestelmään. Joka tapauksessa erittäin hyvää on se, että myös vastuulliset vapaa-ajankalastajat tulevat nyt sitten tähän samaan järjestelmään kuin muutkin kalastajat ja pystymme myös siltä osin uhanalaisia kalalajeja, niitten kantoja, elvyttämään.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Kettunen, olkaa hyvä.

20.24 Tuomas Kettunen kesk: Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on esitys eduskunnalle laiksi kalastuslain muuttamisesta. Elikkä nyt kalastuslakiin ehdotetaan lisättäväksi säännökset, joiden nojalla voitaisiin vapaa-ajankalastajat velvoittaa ilmoittamaan saalis- ja pyyntitietonsa Luonnonvarakeskukselle, jos se on tarpeen kyseisen lajin tai kannan kestävän käytön ja hoidon suunnittelemiseksi sekä järjestämiseksi tai luontaisen elinkierron varmistamiseksi tai vieraslajien seurannan järjestämiseksi. Luke, Luonnonvarakeskus, laatisi kolmen vuoden välein raportin Suomen kalakantojen tilasta ja kalastuksesta sekä merialueen että sisävesien osalta Suomessa.

Tämä esityshän, puhemies, toteuttaa hallitusohjelman kirjausta kaikkea saalistettua kalaa koskevan vaelluskalojen saalisilmoituksen käyttöönotosta, ja niin kuin tuossa aikaisemmassa puheenvuorossa edustaja Kalmari totesi, niin olisi tällainen applikaatio, Omakala-tietojärjestelmä.

Puhemies! Viime vuosina kalataloudessa painopisteenä on ollut vaelluskalakantojen elvyttäminen ja niiden luontaisen lisääntymisen mahdollistaminen. Tämä esitys antaisi aikaisempaa paremmat mahdollisuudet elvytystoimenpiteiden tulosten seurantaan sekä luonnonkalojen ja istukkaiden esiintymisen huomioon ottamiseen kalastuksen sääntelyssä. Tämä on todella arvokasta ja tärkeää työtä, ja olen tyytyväinen, että tämä esitys on tullut eduskuntaan ja saa asianmukaisen käsittelyn myös valiokuntatyössä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Pitko, olkaa hyvä.

20.25 Jenni Pitko vihr: Arvoisa puhemies! Tiedon saaminen on todella tärkeää, jotta me voimme arvioida, minkälaiset keinot ovat toimivia ja mitä meidän tulisi tehdä, jotta me voidaan palauttaa yhä enemmän kaloja vesistöihin. Mutta aika monia keinoja me tiedetään, mitä me voisimme tehdä. Olen itse todella harmissani siitä, että tällä hallituskaudella jäi uusimatta vesilaki ja niihin sekä isoihin että pieniin jokiin, missä meillä vaelluskalakanat ovat hävinneet, ei vielä kukaan näillä meidän päätöksillämme tulla tekemään luonnonmukaisia ohitusuomia, mikä olisi kaikista tärkein teko, jotta me voitaisiin vaelluskalakantoja palauttaa. Sen sijaan pienempiäkin asioita oltaisiin voitu edistää.

Hallitus antoi esityksensä luonnonsuojelulaista, jota myös tänään täällä käsitellään. Harmittavasti ympäristövaliokunta siinä päätyi poistamaan nämä vesilain pykälät, mitkä

Pöytäkirja PTK 133/2022 vp

olisivat suojanneet erityisesti uhanalaista puroluontoa. Saa nähdä, mitä täällä salissa päätetään. Toivon itse, että tällä salilla olisi arvostusta meidän vesiluontoamme kohtaan, vaelluskalakantoja ja ylipäänsä kalakantoja kohtaan, ja sen verran kunniaa, että voisimme palauttaa nämä pykälät siihen luonnonsuojelulakiin. Jos ajatellaan vaelluskalojen selviytymistä, niin meidän täytyy tehdä kaikki teot sen eteen, että me pystytään niitä palauttamaan. Purojen kunto on pienin niistä ja valitettavasti siinäkin emme ole onnistuneet, mutta tietenkin tärkeintä on näiden vaellusesteiden purkaminen sekä maa- ja metsätalouden vesistö päästöjen vähentäminen.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Kiviranta, olkaa hyvä.

20.27 Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies! Vapaa-ajankalastuksen saalis- ja pyyntitietoja ei ole riittävästi saatavissa kalastuksen sääntelyn tarpeisiin. Erityisesti harvemmin saaliiksi saaduista lajeista ei ole riittävästi tietoa, koska kalastustiedustelujen avulla saatavat tiedot harvalukuisista saalislajeista ovat epätarkkoja. Kuitenkin kalastuksen sääntelyn näkökulmasta niiden osalta tietotarve on suurta, koska monet näistä lajeista ovat uhanalaisia tai heikentyneitä. Vapaa-ajankalastajilla ei ole lainsäädäntöön perustuvaa velvollisuutta ilmoittaa saalis- ja pyyntitietojaan viranomaisille lukuun ottamatta Tenojokea ja sen sivuvesistöjä. Ilmoitusvelvollisuuden avulla varmistetaan, että saadaan päätöksentekoa ja ohjausta varten riittävästi tutkimustietoa kalastuksesta ja kalakannoista. Lisäksi varmistetaan, että kaikilla toimijoilla on kalakantojen käytön ja hoidon päätöksentekoon riittävästi tietoa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

20.29 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa puhemies! Vaelluskalojen seuranta on tärkeä asia, jotta saamme alkuperäisiä kalakantoja elvytettyä, mutta samalla toivon, että kun tällaista seurantaa tehdään, niin ei mentäisi liiallisuuksiin. Ymmärrän, että luonnon vaelluskaloista moni on uhanalainen ja ne pitää saada kyllä elvytettyä, se on aivan oikein. Monta hyvää asiaa onkin tehty ihan vapaaehtoisuuden pohjalta. Tiedän Pohjois-Karjalassakin yhden pienen voimalaitoksen, joka on purettu jo pois, ja paria muutakin suunnitellaan, niin että siellä on aidosti tehty töitä tämän eteen. Ja siihen ovat uhrautuneet rahaansa panemaan paikalliset yhtiöt ja ennen kaikkea vesialueiden omistajat ja kalastajat. He ovat ansiokkaasti tehneet tämän hyvän päämäärän eteen töitä.

Se, minkä eteen Suomessa pitäisi paljon enemmän tehdä töitä, on se, että sisävesikalastusta saataisiin lisää. Meillä on valtava aarre tuolla järvissä uimassa. Siellä on erittäin hyvää suomalaista huippuravintoa, puhdasta ja terveellistä. Se palvelisi myös näitä vaelluskalakantoja, kun sieltä poistettaisiin tätä niin sanottua vähempiarvoista kalaa — jotkut sanovat sitä roskakalaksi, itse en käytä sellaista termiä. On kalakantojen hoidossa äärimmäisen tärkeää, että sieltä poistetaan sitä liikaa kasvanutta, esimerkiksi särkeä, pientä ahventa.

Tiedän esimerkiksi — jos puhemies sallii, kerron lyhyen esimerkin — että Kiteellä, Orivedellä, järven lahtia puhdistettiin niin, että vedettiin sieltä nuotalla keväällä kalaa, ja viidellä vedolla tuli 32 tonnia sitä pientä kalaa pois. Sillä keinoin puhdistetaan vesistöjä, koska valtava määrä fosforia poistui siitä järvestä. Se puhdistaa sitä kalakantaa, ja se antaa tilaa muun muassa vaelluskaloille. Eli tällainen pieni toimenpide, joka tuntuu jonkun mielestä vähäiseltä, auttaa nimenomaan vaelluskalojen hoidossa erittäin hyvin.

Pöytäkirja PTK 133/2022 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Huru, olkaa hyvä.

20.30 **Petri Huru ps:** Arvoisa herra puhemies! Tällä kalastuslain muutoksella on tarkoitus parantaa tiedon saamista kalakannoista ja vapaa-ajankalastuksesta, ja sen on tarkoitus myös lisätä kalastuksen ohjauksen ja sääntelyn tietopohjaa sekä vaikutusten arviointia.

Tässä laissa on paljon hyviä tavoitteita. Ehkä pari asiaa, joita olisi syytä ottaa huomioon sen valmistelussa, on, että mahdollisimman vähän lisättäisiin hallinnollista taakkaa tai lisättäisiin kustannuksia.

Ja ehkä yksi asia vielä, jonka haluaisin nostaa esiin: kalapaikat usein ovat jopa hyvin arkaluontoista tietoa, jotka vuodenajan, kalalajien ja pyyntivälineiden mukaan, kun kalastuspaikat vaihtuvat, kulkevat jopa perimätietona, ja näitä tietoja ei aina haluta saattaa julkisesti tietoon tarkkana paikkatietona, joten tästä syystä olisikin hyvä pitää esimerkiksi henkilö- ja saalistiedot ja paikkatiedot erillään toisistaan. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Kalmari, olkaa hyvä.

20.32 **Anne Kalmari kesk:** Arvoisa herra puhemies! Todella hyvää keskustelua, ja edustaja Hurulla erittäin hyvä nosto, järkevä nosto. Ei kukaan haluaa marjapaikkojaankaan antaa toisille tietoon. Tämä on tärkeä huomio, ja koetetaan järjestää niin, että tämä, ikään kuin salaisuus, hiljainen tieto, säilyy.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

11. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi eläintautilain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 286/2022 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 11. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Avaan keskustelun. Edustaja Kettunen, olkaa hyvä.

Keskustelu

20.32 **Tuomas Kettunen kesk:** Kunnioitettu herra puhemies! Käsittelyssä on hallituksen esitys eduskunnalle laiksi eläintautilain muuttamisesta. Tosiaan eläintaudeista aiheutuvien kustannusten ja menetysten korvaamisesta koskeviin säännöksiin nyt ehdotetaan tehtäväksi muutokset, jotka ovat tarpeen vuoden 2023 alusta voimaan tulevan EU:n valtiontukisääntöjen uudistuksen vuoksi. Muutoksista huolimatta korvausjärjestelmä säilyisi pääosin nykyisellään, ja lisäksi korvaussäännöksiin tehtäisiin eräitä sääntelyä selkeyttäviä täsmennyksiä ja rajoituksia.

Pöytäkirja PTK 133/2022 vp

Puhemies! Tämän esityksen ei arvioida juurikaan vaikuttavan elinkeinotoimintaa harjoittavien eläintenpitäjien asemaan, vaan ehdotus mahdollistaisi valtion varojen käyttämisen eläintautikustannusten korvaamiseen pääosin nykyiseen tapaan.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Kalmari, olkaa hyvä.

20.34 Anne Kalmari kesk: Arvoisa herra puhemies! Valtiontukisäännösten takiahan näitä varsin teknisiä uudistuksia tehdään, mutta on tärkeää myöskin se, että kun siellä on epäselvyyksiä siitä, mitkä ovat nämä rajausvyöhykkeet silloin, kun tällainen eläintautitapaus tehdään ja tehdään taudin torjuntatoimenpiteitä — näillä on nimittäin merkittäviä kustannuksia alueelle toimijoille, saavatko he korvaukset, ja miten nämä rajoitukset toimivat — niin on todella tärkeää, että tämä lainsäädäntö on tarkkarajaista, mitä ylipäätään lainsäädännöltä vaaditaan.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

12. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kasvinterveyslain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 287/2022 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 12. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Avaan keskustelun. Edustaja Kalmari, olkaa hyvä.

Keskustelu

20.35 Anne Kalmari kesk: Arvoisa herra puhemies! Myöskin kasvin terveys on merkittävä asia, mutta tässäkin lainsäädännössä ei tehdä oikeastaan juuri muuta kuin teknisiä korjauksia näitten EU:n valtiontukisääntöjen puitteissa. On kuitenkin huomioitava se asia, että näitä kasvintuhoojien aiheuttamia menetyksiä ei nykyisellään enää ole muutama vuoteen korvattu juurikaan valtion varoista vaan on oletettu, että viljelijät hakevat itse vapailta markkinoilta vakuutuksia, mutta näitten vakuutusten hinnat ovat niin tähtitieteellisiä, että tätä toimintaa ei oikeastaan lainkaan ole, koska sen sadon arvo sitten olisi matalampi kuin sen vakuutuksen arvo. No, tätä koetettiin paikata silloin, kun ajateltiin, että jos pa vapailta markkinoilta tämä homma toimisi, koetettiin verohuojennuksilla paikkaa tätä, mutta se on ilmeisesti teknisesti niin haasteellista laittaa — vähän sama asia kuin tuli tuossa HSL:n lippumaksujen vastaantulossa — että sen järjestelmän toteuttaminen on kalliimpaa kuin se saatava hyöty, kun pyrittiin tätä vakuutusmaksua alentamaan. Elikkä tämäkään ei ole sellainen keino, jota järkevästi pystyttäisiin toteuttamaan. Tosiasiassa kasvintuhoojat jäävät tällä hetkellä pääosin viljelijöitten kontrolle, ja tämä ei ole hyvä asia. Tämän asian

Pöytäkirja PTK 133/2022 vp

kanssa on pärjätty, kun onneksi ei sen vakavampaa ole sattunut, mutta turvallisuus tässä asiassa ei ole ihan asianmukaisella tasolla.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

13. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi metsästyslain 41 a §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 288/2022 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 13. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Avaan keskustelun. Edustaja Kiviranta, olkaa hyvä.

Keskustelu

20.37 **Esko Kiviranta kesk:** Maa- ja metsätalousvaliokunta edellytti tätä metsästyslain muutosta käsitellessään suden kannanhoidollisen metsästyksen aloittamista ja susivahinkojen estämistä koskevaa kansalaisaloitetta.

Tämä verrattain tekninen esitys ei mullista Suomen petopolitiikkaa. Tämä koskee sitä, että hyvin harvojen yksilöiden tappamista koskevia poikkeuksia voidaan myöntää tapauskohtaisesti, vaikka lajin suojelun taso ei ole vielä suotuisa. Silloin edellytetään, että poikkeus on lajin suojelun tason kannalta neutraali, mikä tarkoittaa, että se ei vaaranna susikannan palauttamista ja säilyttämistä koskevan päämäärän saavuttamista sen luontaisella leviämisalueella. Tässä poikkeuslupan myöntämisen edellytyksenä olisi, että poikkeuslupa ei haittaa lajin suotuisan suojelutason säilyttämistä tai saavuttamista lajin luontaisella levinneisyysalueella. Tämä esitys vastaa EU-tuomioistuimen ratkaisulinjaa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Kalmari, olkaa hyvä.

20.38 **Anne Kalmari kesk:** Arvoisa herra puhemies! Tässä on kyse siitä, että myös suotuisan suojelutason saavuttaminen on nyt merkitty näihin kannanhoidollisen metsästyksen pykäliin, ja se tarkoittaa sitä, että kun valiokunta perustelutekstissään myöskin perustelee kaikki ne perusteet, millä kannanhoidollista metsästystä voidaan toteuttaa, niin siihen oikeuslaitoksen tulkintaan tulee nyt vaikuttamaan se, että tämä on lainsäädännössä määrätty, ja toivon oikeusasteitten kunnioittavan Suomen korkeimman päätöksentekoinstanssin päätöksentekoa.

Tulemme perehtymään tähänkin mietintöön sillä tavalla huolella, että siellä perusteluteksteissä on tätä lainsäädännön tulkintaa ohjaavaa perustelutekstiä siten, että meidän oikeuskäytäntömme muuttuisi samaan tapaan, se tulkinta, kuten Ruotsissa on. Oikeuskansleri totesi, että totta kai sitten, kun tätä lainsäädäntöä tulkitaan, pitää ottaa huomioon se, että

Pöytäkirja PTK 133/2022 vp

samaa EU-direktiiviä esimerkiksi Ruotsissa pystytään tulkitsemaan toisin, vaikka samassa EU:ssa ollaan.

Meillä oikeuslaitos on torpannut tähän asti kaikki kannanhoidolliset luvat jopa niin, että nyt suden lisäksi karhun ja ilveksen kohdalla näistä luvista on valitettu, vaikka se kanta on suotuisan suojelun tasolla. Ja tämä on erittäin valitettava piirre, sillä jos petojen, suurpetojen ihmisarkuus vähenee, niin siitä on vääjäämättä edessä jossain kohtaa kriisitilanne. Meillä on esimerkkejä esimerkiksi Romaniasta, missä karhun kannanhoidollinen metsästys kiellettiin muutama vuosi sitten — nyt siellä on jo kuolonuhreja useampikin kappale, muistaakseni kahdeksan kappaletta, ja hyvin paljon loukkaantumisia.

Meillä Suomessa on näyttöä siitä, että kannanhoidollisella metsästyksellä kanta ollaan saatu näittenkin lajien, ilveksen ja karhun, osalta kasvuun ja näille lajeille on saatu hyväksyttävyyttä maaseudulla, koska peto kuuluu luontoon, ei ihmisten pihoihin, ja jos se luontainen ihmisarkuus menetetään, niin sitä rinnakkaiseloa ei pysty toteuttamaan.

Suden kohdallahan tämä homma ei toimi, vaan pedot ovat pihoissa, ja siksi valiokunta mietinnössään kansalaisaloitteeseen, hyväksyessään kansalaisaloitteen suden kannanhoidollisen metsästyksen aloittamisesta vaatii, että tämä pykälä, jossa myös suotuisan suojelutason saavuttaminen kirjataan lakiin, [Puhemies koputtaa] tulee nyt voimaan, ja myöskin tämän myötä tulee suden kannanhoidollisen metsästyksen tulkinta perustumaan siihen, että se on laissa määrätty.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Kettunen, olkaa hyvä.

20.41 Tuomas Kettunen kesk: Kunnioitettu herra puhemies! Tosiaan tällä ehdotetulla lailla nyt täsmennettäisiin eräiden riistaeläinlajien pyydystämiseen ja tappamiseen tarkoitettujen poikkeuslupien myöntämisedellytyksiä, ja tähän tulee tosiaan maa- ja metsätalousvaliokunnan ansiokkaan mietinnön pohjalta. Minä kiitän vielä valiokuntaa, valiokunnan puheenjohtaja Kalmaria, että te teitte ansiokkaan mietinnön, jossa oli lausumaesityksiä, ja lausuma numero kolmosen pohjalta nytten me käsittelemme tätä asiaa.

Lausuma numero 3:han kuului näin: ”Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto valmistelee esityksen metsästyslain 41 a §:n muuttamisesta siten, että se annetaan eduskunnalle viimeistään marraskuussa 2022.” — No, nyt ollaan joulukuun puolella, 1. päivä joulukuuta, ja arvoisalle puhemiehelle myös hyvää alkanutta joulukuuta! — Tosiaan maa- ja metsätalousvaliokunta edellytti mietinnössään, että ryhdytään nopeisiin toimenpiteisiin sellaisen lainsäädännön valmistelemiseksi, jolla täsmennetään nyt tätä metsästyslain sääntelyä siten, että se vastaa myös suden suojelua koskevien poikkeusperusteiden osalta muiden rauhoitettujen lajien osalta vallitsevaa EU:n luontodirektiivin poikkeusperusteiden tulkintaa, joka sallii myös suden metsästyksen poikkeuslupan perusteella, jos siitä ei ole haittaa lajin suotuisan suojelutason säilymiselle tai sen saavuttamiselle.

Puhemies! Tänään Maaseudun Tulevaisuus otsikoi — nyt susiasista mennään karhujen kannanhoidolliseen metsästyksen — uutisoi tänään Kuhmon karhuluvista, kun niistä valitettiin. Meillekin Kuhmoon oli 18 kannanhoidollista lupaa karhujen osalta, ja niistä valitettiin. Tänään tuli uutinen, elikkä Suomen riistakeskuksen päätös 18 karhun pyytämiseksi ei ollut metsästyslain vastainen eikä sitä olisi ollut syytä kumota. Sitä ei olisi ollut syytä kumota, näin on hallinto-oikeus tämän asian ratkaissut. Kyllä tämmöiseen toimintaan, missä lähdetään valittamaan ilman mitään perusteita... Nyt se 18 karhua jää kaatamatta, ja minäkalaiset vaikutukset tällä on esimerkiksi ensi kesän osalta, kun karhukanta Kuhmossa kas-

Pöytäkirja PTK 133/2022 vp

vaa. Siellä on jo aikaisempina vuosina tullut vahinkoja muun muassa maatalouden suuntaan, kun karhut repivät rehupaaleja ja muutenkin syntyy vahinkoja tuotantoeläinten suuntaan — no, onneksi nyt ei ole viime aikoina, mutta esimerkkinä otetaan vaikka nämä rehupaalien repimiset. Kuinka nyt käy ensi kesänä sen suhteen, kun metsästäjät eivät päässeet kannanhoidollista metsästystä suorittamaan karhujen osalta? Käykö nyt niin, että karhukanta lähtee hillittömään nousuun, ja sillä on negatiivisia vaikutuksia alueelle?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Pitko, olkaa hyvä.

20.44 Jenni Pitko vihr: Arvoisa puhemies! Kuten tässä yhdessä aikaisemmassakin puheenvuorossa kuulumme, niin kyseessä on pieni ja tekninen muutos. On vaikea kuvitella, että sillä ihan valtavia merkityksiä näihin myönnettäviin lupiin olisi, mutta se toki jää nähtäväksi. Suttahan suojelee tiukka EU-lainsäädäntö, mikä on tietenkin täysin perusteltua, koska susi on erittäin uhanalainen laji. Meillä Suomessakin niitä on vain alle 400. Tämän vuoden kantalaskennoissa selvisi myös, että susikanta on kasvanut vuoden takaisesta vain yhdellä yksilöllä. On päivänselvää, että jos me haluamme saavuttaa sen suotuisan suojelutason, niin kannanhoidolliselle metsästämiselle ei ole vielä lähiaikoina, todennäköisesti lähivuosina, edellytyksiä.

Sen sijaan toivoisin, että saisimme tänne eduskuntaan esityksiä siitä, miten me voisimme torjua salametsästystä. Salametsästyshän on yksi yleisimmistä syistä, miksi susi kuolee, ja tietenkin tämmöinen salametsästys vaikeuttaa sitä suotuisan suojelutason saavuttamista ja sitä kautta myös tämmöistä hallittua kannanhoidoa — joskin ”hoito” on toki erikoinen sana, kun kyse on siis kannan pienentämisestä, jota sillä yleensä tarkoitetaan. Olen sitä mieltä, että meidän pitäisi saada salametsästys kuriin. Sitä kautta me myös voisimme saavuttaa sen suotuisan suojelutason ja ehkä sitten päästä myös metsästämään susia niiltä paikoilta, missä niistä joko aiheutuu haittaa tai on tihentymiä ja näitä on perusteltua pienentää, mutta ilman, että salametsästyksen puututaan, sitä tuskin on näkyvissä.

Yllätyin, kun sain kuulla, että nämä ennaltaehkäisevät toimet, millä suurpetojen vahinkoja voidaan ehkäistä, ovat aika aliresursoituja ja edes kaikki kiinnostuneet eivät saa apua Riistakeskuksesta. Yhteiskuntahan tarjoaa apua esimerkiksi aitojen välineistöön, tai erilaisia karkotinlaitteitakin on olemassa, ja kaikki halukkaat eivät näitä saa nyt tehtyä, mikä on todella harmillista. Toivoisin, että ministeri olisi myös tästä puolesta kiinnostunut.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Huru, olkaa hyvä.

20.47 Petri Huru ps: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Tällä metsästyslain muutoksella on siis tarkoitus täsmentää eräiden riistalajien pyytämiseen tai tappamiseen tarkoitettujen poikkeuslupien myöntämisedellytyksiä.

Nyt kun susikanta on Suomessa suurimmillaan, niin on todellakin hyvä, jos saamme lainsäädäntöämme muutettua siihen suuntaan, että pääsisimme, kuten edustaja Kalmari sanoi, tähän Ruotsin mallin mukaiseen suden kannanhoidolliseen metsästyksen, jolla susikannan kokoa pystytään säätelemään ja puuttumaan myös susien aiheuttamiin ongelmiin. Esimerkki Romaniasta karhujen kannan kasvamisesta — kun metsästys on kielletty — ja sen mukanaan tuomista ongelmista on hyvä esimerkki siitä, miten haittoja tulee lisää, kun kantoja ei hoideta metsästämällä.

Pöytäkirja PTK 133/2022 vp

Täällä esiin nostettuun eduskunnan esitykseen suden kannanhoidollisesta metsästyksestä liittyy näitä lausumia, ja siellä myös on mainittu nämä EU:n direktiivit, joissa susi tulisi siirtää liitteestä viisi liitteeseen neljä, jolloin se ei olisi niin tiukasti suojeltu. Tämä olisi myös hyvä saada eteenpäin.

Haluaisin myös kysyä edustaja Pitkolta: Kun äsken mainitsitte tästä, että susien suurin kuolinsyy on salametsästys, niin haluaisin ehkä siitä kuulla lisää — onko tämä tutkittua tietoa, ja mikä se lähde on? Itselläni ei ole kyllä sitä käsitystä, että suden suurin kuolinsyy on salametsästys. Jos näin olisikin, olisi entistä tärkeämpää saada sudenmetsästys lailliseksi, jotta laillisesti pystytään kantoja hoitamaan eikä mahdollisesti väitetyllä salametsästyksellä, jota en kyllä itse allekirjoita. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitos. — Edustaja Kalmari, olkaa hyvä.

20.50 Anne Kalmari kesk: Arvoisa herra puhemies! Kun tuossa edustaja Kettunen nosti tämän valitusasian, niin on todella hienoa, että nyt hallinto-oikeudessa, ainakin siinä oikeusasteessa, tämä valitus todettiin perättömäksi. Mutta kuten huomataan, näillä valituksilla pystytään kiusaa tekemään, ja sen takia haluaisinkin, että nämä päätökset valiokunnan lausunnon mukaisesti myös susiasiassa mutta muissakin lupa-asioissa myönnettäisiin aikaisessa vaiheessa ja vaikkapa edelliseen kanta-arvioon perustuen niin, että ne ehtivät käydä tämän prosessin ja tosiasiallisesti päästään sitten metsästämään, jolloin tästä kiusavalittamisesta päästäisiin.

Myöskin ympäristövaliokunta otti tässä luonnonsuojelulain yhteydessä kantaa siihen, että tällaista pöytälaatikkofirmavalittamista, pöytälaatikkojärjestövalittamista, tulee ehkäistä, [Petri Huru: Juuri näin!] ja tulevaisuudessa oikeusasteiden, jotka ottavat näitä valituksia huomioon, pitää todentaa sitten, että todellista toimintaa siellä alueella on.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Kettunen, olkaa hyvä.

20.51 Tuomas Kettunen kesk: Arvoisa puhemies! Niin, tämäkin lakiesitys on tullut tämän ansiokkaan maa- ja metsätalousvaliokunnan mietinnön lausumien pohjalta. Siellä oli tosiaan viisi lausumaa. Kiitän vielä kerran valiokuntaa ja valiokunnan puheenjohtaja Kalmaria.

Siellä oli lausuma numero 4: ”Eduskunta edellyttää, että kannanhoidollista metsästystä koskevat luvat myönnetään niin hyvissä ajoin, että ne ovat mahdollinen muutoksenhaku huomioon ottaen käytettävissä metsästysaikana, ja että vahinkoperusteisten poikkeuslupien myöntämistä sujuvoitetaan ja niitä koskevat valitukset käsitellään kiireellisenä.” Todella tärkeä lausuma. Ja juurikin näin kuin edustaja Kalmari tuossa äsken totesi. Kuinka kävi Kuhmossa? Luvista valitettiin, 18 karhunkaatoluvasta valitettiin, hieman ennen kuin metsästyksen piti alkaa, ja kahta päivää aikaisemmin kuin kannanhoidollinen karhunmetsästys tuli aloittaa Kuhmossa, luvat kiellettiin. Satoja metsästäjiä oli jo tulossa Kuhmon suuntaan karhumetsälle, mutta toisin kävi. Luvat tosiaan menivät täytäntöönpanokieltoon, ja näinhän siinä sitten kävi, että kyllähän nämä kyseiset luvat olisivat olleet lainmukaisia. Kiitän vielä, että hallinto-oikeuskin on tämän tänään todennut.

Mutta mitä tulee vielä näihin susiin, samalla tavalla kuin edustaja Huru jäin hieman miettimään, että mihinkähän lähteeseen perustuu edustaja Pitkon puheenvuoro siitä, kun sanoitte, että suurin kuolinsyy susien osalta olisi salametsästys, että susi kuolee salamet-

Pöytäkirja PTK 133/2022 vp

sästyksen pohjalta. Haluaisin myös nähdä tilastoja sen suhteen, miten viime vuosina salametsästys näkyy susien kuolemina.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Pitko, olkaa hyvä.

20.53 Jenni Pitko vihr: Arvoisa puhemies! Tietoni salametsästyksen yleisyydestä perustuu Luonnonvarakeskuksen tietoihin. Tätä on myös käsitelty muun muassa tässä sudenhoitotuunnitelmassa, ja siellä on myös esitetty keinoja salametsästyksen puuttumiseen. Salametsästys todellakin on suden yleisin kuolinsyy. Näistä salametsästysrikoksista poliisin tietoon tulee vain noin joka kymmenes. Sama tilanne on sinänsä Ruotsissa, myös siellä suden yleisin kuolinsyy on salametsästys, mutta siellä useampi kuitenkin jää poliisin tietoon.

Olisi tietenkin tärkeää, että me täällä eduskunnassa olisimme jyvällä tästä ilmiön laajuudesta. Siihen tietenkin liittyy tämä niin sanottu susiviha, mitä susia kohtaan laajasti on viljelty, millä peloteltu, ja on myös jopa valheellista tietoa jossain määrin päässyt leviämään. Olisi tärkeää, että me täällä eduskunnassa emme antaisi hiljaista hyväksyntää salametsästykselle tai metsästysrikoksille ylipäänsä vaan tuomitsisimme suorasanaisesti salametsästäjän. On tärkeää, että meillä tämä suurpetokulttuuri ja metsästyskulttuuri perustuvat tietenkin yhteisesti sovittuihin lakeihin ja oikeusvaltioperiaatteisiin, mutta kyllä ajattelen myös niin, että eläin kuin eläin myös ansaitsee reilun lopun, ja tällainen rikokseen perustuva salametsästys ei mielestäni sitä ole.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Huru, olkaa hyvä.

20.55 Petri Huru ps: Kiitos, arvoisa herra puhemies! En siis edelleenkaan allekirjoita edustaja Pitkon käsitystä suden kuolleisuudesta, että väitetty salametsästys olisi suurin kuolinsyy, sillä käsittääkseni susilla pentukuolleisuus on hyvin suurta. Jopa puolet pennuista kuolee esimerkiksi loistartuntoihin, joten siihen verrattuna on vaikea uskoa, että susista puolet kuolisi väitettyyn salametsästyksen.

Mitä tulee vielä edustaja Kettusen ottamaan aiheeseen karhun metsästyslupien kieltämisestä, kun oikeus siis palautti ne tai totesi, että ne oli peruutettu perusteettomasti, niin vaikka ne palautettiin, käytännössä metsästysaika oli jo kuitenkin lähestymässä loppuaan ja osa karhuista oli jo talvipesissään, ja jos niitä olisi vielä siinä kohtaa lähdetty metsästämään, silloin olisi tullut syyte metsästysrikoksesta, jos koira olisi nostanut karhun esiin talvipesästään. Tämä on hyvä käytännön esimerkki siitä, miten tällainen masinoitu valittaminen luvista estää koko metsästyksen. Siksi tämä valiokunnan lausuma valitusten käsittelyistä ennen metsästyskauden alkua on hyvä, jotta saadaan selvyys siihen valitukseen, onko se aiheellinen vai aiheeton, ja jos se on aiheeton, niin metsästys pääsee alkamaan silloin, kun kausi alkaa, eikä niin, että on koko kausi pilalla. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kalmari, olkaa hyvä.

20.57 Anne Kalmari kesk: Arvoisa herra puhemies! Kuultuani Pitkon puheenvuorossa sanan ”susiviha”, mietin sitä, että SusiLIFE-hankkeen yksi päämäärä voisikin olla toisinpäin. Kun tällä hetkellä on siellä alueella koitettu käydä puhumassa siitä, miten mukavaa rinnakkaiselo susien kanssa on, niin voisi ajatella niin, että SusiLIFE voisi käyttää rahojaan siihen, että menisi sinne Tapiola-eläinsuojeluyhdistykseen, jossa ehkäpä on susirevii-

Pöytäkirja PTK 133/2022 vp

rialueilla asuvien ihmisten ihmisvihaa. Eli käännettäisiin tätä asiaa niin päin, että tuotaisiin sinne ymmärrystä siitä, että eläminen rinnakkain on mahdotonta, mikäli ihmisarkuutta ei ole, ja tuotaisiin sinne ymmärrystä siitä, miksi kannanhoidollista metsästystä tarvitaan. Eli tämä asia pitäisi kääntää aivan toisinpäin ja sitä vihan lietsomista lopettaa sieltä toiselta puolelta. Toivoisi, että tällaisia sanoja ei hirveästi käytettäisi.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Kettunen, olkaa hyvä.

20.59 Tuomas Kettunen kesk: Kunnioitettu puhemies! Edustaja Kalmarin kanssa olen täysin samaa mieltä, ja jäin myös miettimään tätä, onko salametsästys jotenkin muka täällä tuotu esille joissakin puheenvuoroissa siten, että sitä muka tuettaisiin jollain tavalla. Ei, salametsästys on lailla kielletty. Jos salametsästetään, se on tuomittavaa, siitä joutuu tilille törkeästä metsästysrikoksesta.

Totta kai tällaisia ylilyöntejä on sattunutkin muutamia. Kun katselin tuossa uutisia, niin taitaa olla vuodelta 2021 viimeinen uutinen sen osalta, että tällaisista salametsästystä olisi syntynyt ja varsinkin susien suuntaan. Mutta minun mielestäni tällaisilla puheilla siitä, että suurin osa susista kuolee salametsästyksen suunnalta, annetaan käsitys, että metsästäjät olisivat salametsästäjiä. Ei, tämä ei pidä paikkaansa. Ja tällä tietyllä tavalla jopa halvennetaan metsästäjiä, jotka kuitenkin tekevät arvokasta, ansiokasta riistanhoitotyötä laaja-alaisesti. Toivoisinkin, että mikäli ei ole semmoisia lähteitä suoraan antaa siihen, että suurin osa susista kuolee salametsästyksen osalta, niin sitten tällaisia puheenvuoroja mietittäisiin uudelleen.

Mitä tulee — niin kuin edustaja Kalmarin tuossa toi esille — siihen, että kun SusiLIFE-hankekin on perustettu sen osalta, että sitä vuorovaikutusta susien ja maaseudun ihmisten osalta etsittäisiin, niin kyllä kannatan tuota edustaja Kalmarin puheenvuoroa sen osalta, että tulisi tämän hankkeen myötä myös käydä sitäkin keskustelua, että kuitenkin tuollakin itärajan pinnassa susipopulaatio on kasvanut aika suureksi. Vaikka kuinka annettaisiin täällä tai mediassa ymmärtää, että Kuhmossakin nämä sudet asuvat erämaassa, niin siellä erämaassa, kuuluu, asuu ihmisiä — kuholaisia, suomalaisia, Suomen kansalaisia, jotka myös harjoittavat elinkeinoaan siellä. Ja tulisi pitää huoli myös näiden Suomen kansalaisten turvallisuudentunteesta sen osalta, että mikäli susipopulaatio kasvaa, mikäli pihakäynnit lisääntyvät, niin sitten näitä vahinkoperusteisiakin lupia sinne Kuhmon selkosellekin pystytään myöntämään vieläkin helpommin.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Pitko, olkaa hyvä.

21.02 Jenni Pitko vihr: Arvoisa puhemies! Toivon, että edustaja Kettunen ei äskeisessä puheenvuorossa sanonut, että salametsästäminen on kunniakasta metsästystoimintaa, koska sitä se ei kyllä totisesti ole. Ja toivoisin, että juurikin se, mitä sanoin siitä hiljaisesta hyväksynnästä tälle salametsästykselle, lopetettaisiin myös tässä salissa. Salametsästys on olemassa oleva asia, ja kuten annoin äsken sen lähteen, sen lähde on Luonnonvarakeskus. Väititte, että en olisi antanut lähdeä sille tiedolleni, että suurin kuolinsyy susilla on salametsästys, niin kyllä annoin sen väitteen, ja se on Luonnonvarakeskuksen — se on tutkimuslaitos, jolta voitte toki pyytää faktoja, jos niitä vielä kirjallisesti haluatte. [Tuomas Kettunen: Voin pyytää!] Enkä myöskään sanonut, kuten väititte minun sanovan, että suurin osa kuolisi salametsästyksen. En sanonut niin, vaan sanoin, että yleisin kuolinsyy, ja se on

Pöytäkirja PTK 133/2022 vp

eri asia kuin suurin osa. Toiseksi yleisin kuolinsyy sudelle Luonnonvarakeskuksen tutkijoiden mukaan on laillinen metsästys.

Tästä SusiLIFE-hankkeesta haluan sanoa. Olen yllättynyt, jos täällä todellakin ajatellaan niin, että niitä rahoja, joita käytetään tällä hetkellä esimerkiksi petovahinkojen ennaltaehkäisyyn — siis petojen karkottamiseen pihalta siellä, missä pedot käyvät — käytettäisiin luonnonsuojeluihmisten johonkin vaikuttamiseen. Nämä ihmiset, jotka haluavat karkottaa eläimiä, suurpetoja, pihaltaan, jotka haluavat suojautua niiden aiheuttamilta vaaroilta, eivät teidän mielestänne ansaitsisi sitä tukea, mitä SusiLIFE... [Mikrofoni sulkeutui] — Saankohan puhua loppuun? Kiitos. — Nimenomaan SusiLIFE-hankkeen myötä ollaan näitä kehitelty, ja ne ovat äärimmäisen tärkeitä. Koska vaikka me joskus oltaisimme siinä tilanteessa, että suden metsästäminen voitaisiin aloittaa, niin tarkoituksena tuskin teillä kellään — vai onko — on se, että meillä ei olisi ollenkaan susia. [Puhemies koputtaa] Meidän on opittava tulemaan toimeen susien kanssa ja hyväksyttävä se, että joskus suurpeto voi myös tulla lähelle ihmisasutusta, [Puhemies koputtaa] koska ihminen on asuttanut myös ne erämaat, kuten edustaja Kettunen tässä sanoi.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä täysistunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Asian käsittely keskeytettiin kello 21.04.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 1.05.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 13. käsittelyä. — Edustaja Kalmari poissa. Edustaja Kettunen, olkaa hyvä.

1.05 Tuomas Kettunen kesk: Kunnioitettu puhemies! Tosiaan vielä puheenvuoro tästä hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi metsästyslain 41 a §:n muuttamisesta. Tänään käytiin aikaisemmin keskustelua asian osalta, ja keskustelussa tuli esille se, kun käytiin keskustelua susista ja susien kuolleisuudesta, että annettiin ymmärtää, että susia kuolee merkittävä määrä salametsästyksen kautta. Peräsin sitten, mihinkä lähteeseen tämä pohjautuu, ja kaivelin sitten tässä, puhemies, Luken tilaston.

Tosiaan annettiin semmoinen kuva — ainakin minulle itselleni jäi siitä keskustelusta semmoinen kuva — että suurin kuolinsyy susien kuolemalle olisi salametsästys. Mutta, puhemies, kaivoin tilastoa. Tämä on siis Luken Luonnonvara- ja biotalouden tutkimuksesta 59/2022: Susien tilastoitu tunnettu kuolleisuus 1.8.2021—31.3.2022. Täällä kuolinsyitä ovat vahinkoperusteinen lupa Kainuussa, seitsemän sutta, vahinkoperusteinen kuolinsyy Lapissa, yhdeksän sutta, vahinkoperusteisia kuolinsyitä eliikkä vahinkoperusteisella luvalla poistettuja susia Oulussa, seitsemän, ja sitten Varsinais-Suomessa yksi kappale. Tämä tekee yhteensä 24. Sitten liikenteen suunnalla Etelä-Hämeessä yksi, liikenteeseen on kuolleet susia Kainuussa kaksi, liikenteen osalta Oulussa yksi, Pohjois-Savossa yksi, Uudellamaalla kaksi, Varsinais-Suomessa kaksi. Eli yhteensä susia on joutunut liikenteessä auto-

Pöytäkirja PTK 133/2022 vp

jen alle yhdeksän. Ja sitten poliisin päätöksellä Satakunnassa yksi, Pohjanmaalla yksi ja Pohjois-Karjalassa yksi. Elikkä kolme sutta on poistettu poliisin päätöksellä. Ja sitten pakotilan myötä Pohjois-Karjalassa yksi. Tässä ovat nämä susien tilastoidut tunnetut kuolleisuudet, ja yhtään kappaletta ei ole salametsästyksen osalta susia poistunut.

Kun tästä on näin selvää faktaa, toivoisin, että ei luotaisi semmoista mielikuvaa, joka itselleni jää, kun itsekin metsästystä harrastan, [Puhemies koputtaa] että salametsästettäisiin susia.

Puhemies, haluan vielä, jos saan tästä paikaltani, kun tämä on illan viimeisiä puheenvuoroja, todeta sen...

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Jos se on viimeinen, niin saat.

Kunnioitettu puhemies! Tämä on viimeinen puheenvuoro. — Haluan vain siitä muistuttaa, että missään nimessä ei tässä salissa, varsinkaan tässä salissa eikä missään, saa antaa semmoista mielikuvaa, että salametsästys olisi hyväksyttävää. Se ei ole hyväksyttävää. Sitä ei saa missään nimessä hyväksyä. Se on lailla kielletty, ja mikäli joku salametsästäisi, niin siitä saisi asianmukaiset sanktiot, syytettäisiin törkeästä metsästysrikkomuksesta. [Puhemies: Näin, kiitoksia!]

Kunnioitettu puhemies! Tämän metsästäjät ymmärtävät täysin hyvin: susi kuuluu suomalaiseen luontoon. Sen ymmärtävät kaikki suomalaiset. Mutta ne eivät kuulu tässä laajuudessa ihmisten pihapiireihin, eivät ne kuulu tuotantoeläinten lähipiiriin, vaan ne kuuluvat sinne suomalaiseen luontoon. Ja sen myötä onkin pidettävä huoli siitä, että kannanhoidollista metsästystä voidaan harjoittaa tässä maassa, koska se loisi sen mahdollisuuden, että susi olisi tarpeeksi arka, ihmisarka. Näin me vältettäisiin näitä vahinkoja, mitä nyt vain valitettavasti on syntynyt sen myötä, kun suurpetotihentymiä on syntynyt sen myötä, kun esimerkiksi suurpedoista susia ei ole pystytty metsästämään vahinkoperusteisesti.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Näin, kiitoksia. — Nyt on edustaja Hurun vuoro. — Olkaa hyvä, Edustaja Huru.

1.10 Petri Huru ps: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Nyt käsittelyssä on metsästyslain muutos, ja edustaja Kettunen tässä hyvin toi esiin näitä susien tunnettuja kuolinsyitä. Täällä siis aiemmin tänään päivällä sanottiin, että susien yksi suurimmista kuolinsyistä olisi salametsästys, mutta ainakaan itselläni ei tästä ole tieteellistä tietoa. Tähän edustaja Kettusen informatiiviseen tilastoon, joka siis perustui Luken tilastoihin tunnetuista kuolinsyistä, on todettava, että myös susien pentukuolleisuus on suurta, jopa yli 50 prosenttia kuolee ensimmäisen puolen vuoden aikana erilaisiin loisiin tai tauteihin tai sairauksiin. On myös kohtuutonta syyttää metsästäjiä salametsästyksestä, varsinkaan kun siitä ei ole tieteellistä tutkimusta, että sitä jotenkin laajassa mitassa tapahtuisi tai että se todellakin olisi susien yksi suurimmista kuolinsyistä.

Kuten edustaja Kettunen sanoi, yhdyn siihen, että susi kuuluu Suomen luontoon, mutta se ei kuulu pihoihin eikä esimerkiksi tuotantoeläinten aitauksiin. Myös tämä SusiLIFE-hanke, jota osin EU-rahalla rahoitetaan mutta johon myös Suomi osallistuu ja jossa tarkoituksena on antaa siedätystä tai edistää tätä suden ja ihmisen yhteiseloä, on osaltaan toki kannatettavaa, mutta varmasti voisi siedätystä hoitaa myös siihen suuntaan, että jos sudes-

Pöytäkirja PTK 133/2022 vp

ta on haittoja, niin kyllä tätä kannanhoidollistakin metsästystä pitää voida toteuttaa kannan säatelemiseksi ja haittojen aisoissa pitämiseksi. — Kiitos, herra puhemies.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

14. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi lohenkalastuksen määräaikaisesta kieltämisestä Tenojoen vesistössä

Hallituksen esitys HE 289/2022 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 14. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään maa- ja metsätalousvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

Lähetekeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Avaan keskustelun. Edustaja Kiviranta, olkaa hyvä.

Keskustelu

21.05 **Esko Kiviranta kesk:** Arvoisa puhemies! Tenon lohenkalastusta on säädelty Tenon kalastussopimuksissa lähes koko niiden olemassaolon ajan eli 1950-luvulta lähtien. Tässä lähihistoriassa lohikannat heikkenivät hyvin nopeasti vuonna 2019, ja se johti vuosien 2021—2022 lohenkalastuskieltoon Tenojoen vesistössä ja läheisillä merialueilla. Nyt hallitus esityksessään esittää kalastuskieltoa ensi vuoden kesä—joulukuun ajaksi. Tavoitteena on tietenkin Tenon lohikantojen voimakkaan heikentymisen hillitseminen ja edellytysten luominen lohikantojen elpymiselle ja saattamiseksi kestäväälle tasolle. Siellähän on sitten vieraana Tyynen valtameren kyttyrälohi, joka on levinnyt myöskin sinne Tenojoen vesistöön, ja siitä pitäisi päästä eroon.

Kaiken kaikkiaan tämä lohikantatilanne on tietysti erittäin ongelmallinen Tenojoenvarren asukkaille ja alkuperäisväestölle, mutta myös sitten turisteille. Ja turistien kautta toisen kerran tälle alkuperäisväestölle, koska turismillahan siellä olisi merkittäviä mahdollisuuksia, jos Tenolla olisi parempi lohikanta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Kalmari, olkaa hyvä.

21.06 **Anne Kalmari kesk:** Arvoisa herra puhemies! Onneksi tänä vuonna ollaan riittävän ajoissa säätelässä tätä lakia, ettei tarvitse omalla henkilökohtaisella aloitteella estää koko Tenon lohenkalastusta, kuten tältä kesältä tapahtui. On harmillista, että me joudumme tällaista lainsäädäntöä tekemään, mutta uhanalaisen lohikannan säilyminen on kaikille tärkeä asia. On eittämättä selvää, että kun joudumme tätä totaalikieltoa tekemään, niin sillä on vaikutuksia alueen elinkeinoihin ja huonoja vaikutuksia paikallisen kulttuurin kannalta, mutta luulisin näin, että siksi tämä esitys on laajalti ymmärretty, koska me kaikki tiedäm-

Pöytäkirja PTK 133/2022 vp

me, että jos tälle uhanalaiselle lohelle ei tehdä toimia, niin tilanne on tulevaisuudessa vielä huonompi.

Valiokunta on ottanut myös kantaa kyttyrälohen poistamiseen, ja hyvä, että tähän asiaan reagoidaan ja keinoja etsitään, miten tästä kiusallisesta tulokaslajista voitaisiin päästä eroon.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Lohi, olkaa hyvä.

21.08 Markus Lohi kesk: Arvoisa puhemies! Huoli Tenojoen lohikannan säilymisestä ja tulevaisuudesta on varmasti meillä kaikilla yhteinen. Haluan kuitenkin nostaa tässä esille aivan erityisen huolen siitä, että kun nyt joudutaan tekemään aika radikaalia toimenpidettä tämän vuoden lisäksi jo ensi vuodenkin osalta, että Tenolla ei pääse kalastamaan lohta, niin sillä on erittäin merkittävät aluetaloudelliset vaikutukset tuonne aivan pohjoisimpaan Lappiin Utsjoelle, jossa matkailun osalta lohella on ollut aivan keskeinen merkitys kesäkauteina. Sillä on myös merkitys alueen ihmisten perinteiseen kalastukseen ja sen loppumiseen, sillä se on aivan keskeinen osa saamelaiden kulttuuria tuolla alueella. Vuosisatojen ajan siellä on lohta kalastettu ja on haluttu sitä perinnettä ja perinteistä kalastustapaa siirtää myös sukupolvelta toiselle. Tämä kaikki on nyt uhattuna, mikä on erittäin surkea tilanne.

Ajattelen ihan samalla tavalla kuin varmaan nyt yleisellä tasolla on keskusteltu luonnon-suojelulain osalta, että silloin, jos joudutaan luonnon, niin kuin tässä tapauksessa lohikannan, suojelemiseksi tekemään radikaaleja toimenpiteitä, joilla on vaikutuksia alueen ihmisten elinkeinoihin, toimeentuloon ja niin edelleen, pitäisi valtiovallan myös huomioida tuon alueen ihmisiä ja taloudellisia vaikutuksia ja tappioita, mitä se aiheuttaa. Nyt oikeastaan peräänkuulutan tässä sitä vastuuta. Kysymys ei ole isoista rahoista valtion budjetin tasolla tai yleisesti ottaen mutta sille alueelle aivan valtavan suurista suhteellisista menetyksistä. Jos ne vaikkapa muutettaisiin suurimpiin kaupunkeihin tai kuntiin, niin jokainen alkaisi ymmärtää, minkä tason menetyksistä on kysymys. Tämän lohikannan säilymisen takia en voi tätä esitystä vastustaa, mutta samalla minun on pakko vedota hallitukseen: huomioikaa tämän alueen ihmisten ahdinko tämän lain ja tilanteen johdosta.

Haluan tähän loppuun myös todeta, että on hyvin valitettavaa, että me emme Suomessa yksin pysty vaikuttamaan oikeastaan millään tavalla tämän lohikannan säilymiseen, emme tietenkään siihenkään, että Venäjältä lähtenyt kyttyrälohi leviää sinne. Valtaosa tästä lohestahan on kalastettu merellä Tenonvuonossa ja sillä osaa jokea, joka ei virtaa Suomen puolella tai Norjan ja Suomen rajajokena. Sen takia meidän pitäisi kyetä myös parempaan neuvottelutulokseen Norjan kanssa, jotta siellä tehtäisiin tehokkaampia toimia, jotta lohi pääsisi nousemaan ja kutemaan Tenojokeen ja kannat saataisiin elpymään.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Pitko, olkaa hyvä.

21.11 Jenni Pitko vihr: Arvoisa puhemies! Kuten edellä edustaja Lohi puhuikin, tämä totaali kiello on todella radikaali. Se on, totta kai, kalakannan säilymisen kannalta tarpeellinen ja perusteltu, mutta alueen ihmisten kannalta se on äärimmäisen radikaali keino. Itse olen keskustellut saamelaiden kanssa tästä asiasta, ja erityisesti heillä on huoli siitä, miten saamelaisnuoret ja saamelaislapset kasvavat siihen perinteiseen elinkeinoon, mikä lohien kalastus tuolla alueella, Tenojoella, saamelaisille on vuosisadat ollut. Kun perinne kat-

Pöytäkirja PTK 133/2022 vp

keaa, kun vanhempien kanssa ei voi lähteä kalalle lohta pyytämään, niin on isona vaarana, että tämä kulttuuri ei periydy enää sukupolvelta seuraavalle.

Näillä pohjoisen isoilla joilla on todellakin suuri merkitys jokiluonnon monimuotoisuuden kautta, mutta erityisesti vaelluskalakantojen kautta. Kun Euroopan yksi aikoinaan mahtavimmista lohijoista, Kemijoki, on padottu ja sitä jopa edelleen halutaan padota, niin tietenkin Tenojoella ja Tornionjoella on sitten kalastuskulttuurin ja kalastusmatkailun ja elinkeinojenkin kannalta todella iso merkitys. Toivoisin, että Tenojoen suhteen päästään vaelluskalojen suhteen parempaan tilanteeseen. Yksi ongelmahan on se, ettei täysin tiedetä, mistä nämä haitat syntyvät. Siellä todennäköisesti on ilmaston lämpeneminen, ja tiedetään, että se vain tulee etenemään, joten vaikealta näyttää.

Meillä on myös mahdollisuus palauttaa vaelluskaloja niihin jopa padottuihin jokiin. Valitettavasti valtionyhtiö Kemijoki Oy vastustaa näiden luonnonmukaisten ohitusuomien rakentamista, joita ely-keskus valtion edustajana on sinne vaatinut. Meidän tulisi poliittikkoina laittaa vauhtia siihen, että saadaan nämä luonnonmukaiset ohitusuomat esimerkiksi Kemijokeen ja Oulujokeen mahdollisimman pian.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Kettunen, olkaa hyvä.

21.14 Tuomas Kettunen kesk: Arvoisa puhemies! Pohjois-Euroopan suurin lohijoki, Tenojoki, on myös yksi maailman tärkeimmistä lohen lisääntymisjoista. Ja nytten tämän lakiesityksen tavoitteenahan on Tenon lohikantojen voimakkaan heikentymisen pysäyttäminen sekä luoda edellytykset lohikantojen elpymiselle ja saattamiseksi kestäväälle tasolle. Tosiaan Tenojoki on tänäkin kesänä ollut tyhjä tai hiljainen — se on ollut hiljainen tai tyhjä niin lohista kuin kalastajista.

Ja tosiaan lohen kalastuskiellolla nyt on merkittäviä yhteiskunnallisia vaikutuksia paikallisyhteisön kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin. Tulokset viittaavat siihen, että kalastuskiellolla on huomattavia taloudellisia, kulttuurillisia, hyvinvoinnillisia ja sosiaalisia vaikutuksia paikallisissa yhteisöissä, ja nämä vaikutukset kasvavat, mikäli tätä kieltoa joudutaan jatkamaan, ja toivonkin, että näillä toimenpiteillä nyt lohi saadaan sitten myös takaisin tuonne Tenojokeen.

Mutta, niin kuin sanottu, tällä on paljon aluetaloudellisia vaikutuksia, niin kuin edustaja Lohi tuossa aikaisemmassa puheenvuorossaan toi esille, ja toivonkin, että lohen nousu turvataan jatkossakin.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin maa- ja metsätalousvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

15. Hallituksen vuosikertomus 2021

Valtiontalouden tarkastusviraston erilliskertomus eduskunnalle valtion vuoden 2021 tilinpäätöksen ja hallituksen vuosikertomuksen tarkastuksesta

Kertomus K 2/2022 vp

Kertomus K 20/2022 vp

Valiokunnan oma asia O 27/2022 vp

Valiokunnan mietintö TrVM 8/2022 vp

Pöytäkirja PTK 133/2022 vp

Ainoa käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 15. asia. Käsittelyn pohjana on tarkastusvaliokunnan mietintö TrVM 8/2022 vp. Nyt päätetään kannanotosta kertomusten johdosta. — Avaan keskustelun. Valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Alanko-Kahiluoto, esittely, olkaa hyvä.

Keskustelu

21.16 Outi Alanko-Kahiluoto vihr (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Esittelen muutamaa teemaa, joihin valiokuntamme on kiinnittänyt huomiota.

Ensin valtiontakausten kasvu ja riskit. Valtiontakaukset ja -takuut ovat kasvaneet voimakkaasti viimeisten kymmenen vuoden aikana. Valiokunta on kiinnittänyt valtiontakauksien kasvuun huomiota viime vuosina useissa mietinnöissään ja on niissä korostanut huolellisen riskien arvioinnin ja riskien hallinnan kehittämisen merkitystä.

Valtiontakausten kaksi hallitsevaa erää ovat Finnveran myöntämät vientitakuut ja Valtion asuntorahaston asumiseen liittyvät takaukset.

Koronaviruspandemian pitkittyminen ja Venäjän hyökkäys Ukrainaan helmikuussa 2022 ovat lisänneet maailmantalouden epävarmuutta ja sitä kautta myös Finnveran vientitakaussalkun riskisyyttä. Finnveran vienninrahoitustoiminta on keskittynyt harvoille toimialueille, maantieteellisille alueille ja asiakkaille. Koronaviruspandemia onkin tuonut konkreettisella tavalla esille Suomen vienninrahoituksen keskittyneeseen rakenteeseen liittyvät riskit.

Valtio vastaa viime kädessä Finnveran myöntämistä takauksista ja takuista, minkä vuoksi valiokunnan mielestä on erittäin tärkeää, että Finnveran riskienhallinnasta ja sen kehittämisestä huolehditaan. Valiokunta pitää hyvänä meneillään olevia toimia Finnveran riskienhallinnan kehittämiseksi sekä valvontakäytäntöjen parantamiseksi.

Valtion asuntorahasto: Asumiseen liittyvät takaukset ovat suhdannetilanteesta riippumatta olleet jatkuvassa kasvussa viimeisten vuosikymmenten aikana. Valtion asuntorahaston takaussalkun riskisyyteen vaikuttavia tekijöitä ovat alueellinen reaalityalouden kehitys, väestönkehitys sekä asuntomarkkinoiden hintakehitys, joka vaikuttaa vakuuskiinteistöjen arvoon asuntorahoituksessa. Talouden epävarmuus heijastuu siten voimakkaasti myös Valtion asuntorahaston talouskannan riskisyyteen. Asuntomarkkinoiden hintakehitys on Suomessa vuosina 2020 ja 2021 entistä voimakkaammin eriytynyt alueellisesti. Tämän seurauksena Valtion asuntorahaston myöntämien takausten riskit ovat kasvaneet erityisesti väestöltään vähenevillä alueilla. Toisaalta myös Helsingissä on vuoden 2022 aikana havaittu myyntiaikojen pidentymistä sekä hintojennousun hidastumista. Tällä voi jatkua olla vaikutuksia Valtion asuntorahaston takaussalkun riskisyyteen ja tappioihin.

Valtion riskinhallinnalliset toimet takaajan ominaisuudessa ovat haasteellisia, sillä velkasuhde on rahalaitoksen ja asiakkaan välinen, mutta valtio takaajana kantaa luottoriskin. Valiokunnan mielestä asumiseen liittyvien takausten myyntivaiheen riskinhallintaa on tärkeää kehittää.

Huoltovarmuudesta: Tarkastusvaliokunta käsitteli jo viime vuonna hallituksen vuosikertomuksesta vuodelta 2020 antamassaan mietinnössä huoltovarmuuteen liittyviä kysymyksiä ja on jatkanut samojen kysymysten parissa myös nyt valtioneuvoston huoltovarmuusselonteon valmistuttua. Tarkastusvaliokunta katsoo, että huoltovarmuusselonteon

Pöytäkirja PTK 133/2022 vp

valmistuminen on erittäin tärkeää ottaen huomioon huoltovarmuuden toimintaympäristössä viime aikoina tapahtuneet muutokset, kuten koronapandemia, Venäjän Ukrainaan kohdistama hyökkäyssota sekä ajankohtaiset uhat, joita ovat muun muassa ilmastonmuutos, digitalisaatioon ja kyberturvallisuuteen liittyvät uhat sekä hybridiuhat.

Huoltovarmuusselonteko on tarkoitus päivittää säännöllisesti, mitä valiokunta pitää tärkeänä säännöllisen parlamentaarisen vuoropuhelun varmistamiseksi. Selonteon päivittäminen antaa eduskunnalle mahdollisuuden keskusteluun ja linjauksiin huoltovarmuudesta sekä sen kehittämisestä.

Talousarvion ulkopuolinen Huoltovarmuusrahasto toimii keskeisenä huoltovarmuustoimenpiteiden rahoituksen lähteenä. Talousarvion ulkopuoliset rahastot ovat ristiriidassa perustuslainvoimaisen budjetin täydellisyyperiaatteen kanssa kaventaen eduskunnan budjettivaltaa. Niillä on kuitenkin taloudenhoidon kannalta selkeitä etuja, kuten joustavuus ja mahdollisuus tulouttaa niihin suoraan verotuloja.

Huoltovarmuusselonteon mukaan Huoltovarmuusrahaston merkittävin tulonlähde on tällä hetkellä huoltovarmuusmaksu, jota kannetaan fossiilisista polttoaineista, sähköstä sekä pieniä määriä eräistä uusiutuvista polttoaineista. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan huoltovarmuusmaksun tuotto on pidemmällä aikavälillä vähentynyt, mikä vaikeuttaa Huoltovarmuusrahaston edellytyksiä säilyttää toiminnan taso edes nykyisellään. Huoltovarmuusmaksun kertymä tulee olemaan myös jatkossa laskeva, koska fossiilisista energialähteistä siirrytään muihin energialähteisiin. Tarkastusvaliokunta on huolestunut huoltovarmuusmaksun alenevasta trendistä ja pitää tärkeänä, että Huoltovarmuusrahaston kantokyky turvataan tulevaisuudessa.

Tarkastusvaliokunta kiinnitti viime vuonna huomiota siihen, ettei huoltovarmuuden kehittämisen ja ylläpidon kokonaiskustannuksista ole saatavissa tarkkoja tietoja. Valtiontalouden tarkastusviraston mukaan varautumiseen tai huoltovarmuuteen liittyviä viranomaisten kustannuksia ei seurata erikseen millään läpileikkaavalla toiminnalla. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan voisi kuitenkin olla mahdollista jälkikäteen selvittää ainakin joidenkin huoltovarmuutta koskevien toimien kustannuksia. Vaihtoehtoisesti olisi mahdollista tehdä huoltovarmuuteen liittyviä asiasisältöjä nykyistä läpinäkyvimmiksi budjettiprosessissa. Tällöin kyseessä olisi kuitenkin kustannusseurannan sijasta ennakollinen arvio. Valiokunta tiedostaa huoltovarmuuteen liittyvien toimintojen kustannusten selvittämisen olevan hankalaa mutta pitää samalla tärkeänä, että erilaisten toimintatapojen toteuttamismahdollisuuksia selvitetään, jotta huoltovarmuuden kustannuksista pystyttäisiin jatkossa muodostamaan edes karkean tason käsitys.

Tarkastusvaliokunta kiinnitti viime vuonna huomiota myös huoltovarmuustoiminnan organisointiin ja piti erittäin huolestuttavana asiantuntijakuulemisissa esiin tullutta tietoa siitä, että varautumistoiminnan organisointi näytti ministeriöissä jääneen heikolle hoidolle ja ministeriöiden velvollisuutta varautua oli ulkoistettu Huoltovarmuuskeskukselle samalla, kun valmiuspäällikköorganisaation toimintaedellytykset olivat heikentyneet. Valiokunta korostaa vastuiden selkeyttämisen tärkeyttä huoltovarmuusorganisaatiossa ja yhtyy selonteon kirjaukseen siitä, että huoltovarmuudesta vastaavien ministeriöiden toimivaltuuksien on oltava selkeästi määriteltyjä ja poikkihallinnollisen yhteistyön toimivaa.

Huoltovarmuuskeskus on ensisijassa varautumisorganisaatio, jolla on operatiivisia tehtäviä häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa. Valiokunta painottaa yli hallinnonalarajojen tehtävän yhteistyön ja harjoittelun tärkeyttä, sillä poikkeustilanteiden vaikutukset ulottuvat käytännössä aina useille sektoreille, jolloin tarve poikkihallinnolliselle yhteistyölle on suu-

Pöytäkirja PTK 133/2022 vp

ri. Lisäksi valiokunta toteaa, että myös läpikäydyistä kriiseistä saadut opit tulee ottaa huomioon ja hyödyntää toiminnassa.

Omistajaohjauksesta: Asian taustalla on tarkastusvaliokunnan mietintö vuodelta 2017, Finavia ja valtionyhtiöiden riskinhallinta. Eduskunnan kyseisen mietinnön pohjalta hyväksymät kaksi kannanottoa ovat edelleen voimassa. Näihin kannanottoihin liittyen valiokunta on kuullut valtioneuvoston kanslian omistajaohjausosastoa valtio-omisteisille yhtiöille annetusta riskinhallinnan ohjeistuksesta sekä omistajaohjauksen toimintaperiaatteista.

Valtion yhtiöomistusta koskevat omistajapolitiittiset periaatteet ja yleiset tavoitteet linjataan valtioneuvoston omistajapolitiikkaa koskevalla periaatepäätöksellä. Voimassa oleva valtioneuvoston omistajapolitiittinen periaatepäätös on vuodelta 2020 ja sisältää myös riskinhallintaa koskevia ohjeita. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan valtioneuvoston kanslian omistajaohjausosasto arvioi omistajan näkökulmasta yhtiöiden merkittäviä riskejä jatkuvasti osana yhtiöanalyysiä. Yhtiöiden riskinhallinnan prosessia seurataan ja yhtiöiden hallituksen ja johdon kanssa käydään jatkuvaa keskustelua. Valiokunta pitää hyvänä sitä, että riskienhallintaa koskevaa ohjeistusta on sisällytetty omistajapolitiittiseen periaatepäätökseen. Samalla valiokunta kuitenkin kiinnittää huomiota siihen, että olemassa olevista riskien hallintaohjeista huolimatta nousee aina aika ajoin ongelmia esiin, kuten tänä vuonna energiayhtiö Fortumin Uniper-omistusten osalta tapahtui. Vastaavasti viime vaalikaudella samoin kävi Finavian osalta, kun esiin nousivat yhtiön tekemistä johdannaissopimuksista seuranneet ongelmat.

Omistajapolitiittisessa periaatepäätöksessä linjataan myös yhtiöiden ja valtio-omistajan välisestä tiedonkulusta ja keskustelusta. Valiokunta pitää tärkeänä, että tiedonkulku valtio-omistajan ja yhtiöiden välillä toimii saumattomasti. On aivan olennaista, että omistaja on informoitu ja selvillä siitä, mitä yhtiössä tapahtuu.

Valiokunta pitää valtioyhtiöiden riskinhallintaan liittyviä kannanottoja edelleen ajankohtaisina, joten kannanotot säilytetään. Valiokunta tulee jatkamaan valtionyhtiöiden riskinhallintaa koskevien kysymysten käsittelyä.

Myöskin ulkoasiainhallinnon tietoturvasta olemme lausuneet, ja siitä olemme huolestuneet. Siinä riittää edelleen huomattavan paljon kehitettävää. Tämä näin lyhyesti sanottuna, kun aika tässä näyttää loppuvan.

Valiokunnan kannanottoehdotus kuitenkin on: Eduskunta edellyttää, että hallitus ottaa asianmukaisesti huomioon sekä tähän mietintöön että sen liitteinä oleviin erikoisvaliokuntien lausuntoihin sisältyvät eduskunnan aiempia lausumia ja muitakin seikkoja koskevat kannanotot. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia esittelystä.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi valiokunnan ehdotuksen kannanotoksi kertomusten K 2/2022 vp ja K 20/2022 vp johdosta. Asian käsittely päättyi.

16. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi yrittäjän eläkelain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 102/2022 vp

Valiokunnan mietintö StVM 32/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 16. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 32/2022 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Esittelypuheenvuoro, edustaja Lohi, olkaa hyvä.

Keskustelu

21.26 Markus Lohi kesk (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Esittelen tiiviisti sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnön koskien hallituksen esitystä eduskunnalle laeiksi yrittäjän eläkelain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta.

Esityksen tavoitteena on parantaa yrittäjien eläketurvaa ja tukea yrittäjän eläkelain toimeenpanoa niin, että yrittäjän eläkelain mukainen työtulo vastaa nykyistä paremmin yrittäjän työpanoksen arvoa koko yrittäjän työuran ajan. Esityksellä pyritään vähentämään niin kutsuttua alivakuuttamista eli tilannetta, jossa yrittäjän YEL-työtulotaso ei vastaa hänen työpanoksensa arvoa. Esityksen taustalla on huoli yrittäjän eläke- ja muun sosiaaliturvan jäämisestä alhaiseksi. Lisäksi tavoitteena on yhdenmukaistaa eläkelaitosten soveltamiskäytäntöä työtulon vahvistamisessa.

Esityksessä ehdotetaan lisättäväksi yrittäjän eläkelakiin säännös työtulon säännöllisestä seurannasta ja seurannassa noudatettavasta työtulon tarkistamisen menettelystä eläkelaitoksissa. Uudistuksen myötä eläkelaitoksille tulee velvollisuus tarkistaa yrittäjälle vahvistettu työtulo kolmen vuoden välein. Lisäksi esityksessä ehdotetaan täsmennettäväksi yrittäjän eläkelain sääntelyä työtulon vahvistamisessa huomioon otettavista tiedoista, jotta työtulon arviointi olisi eri eläkelaitoksissa nykyistä yhdenmukaisempaa.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta toteaa, että ehdotetut muutokset vähentävät alivakuuttamisesta seuraavia ongelmia ja parantavat yrittäjän työeläketurvan lisäksi yrittäjän muuta sosiaaliturvaa sairauden, työkyvyttömyyden ja vanhemmuuden varalle. Lisäksi esitys yhdenmukaistaa lain toimeenpanoa ja lisää yrittäjien yhdenvertaista kohtelua. Valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena ja kannattaa lakiehdotusten hyväksymistä tässä mietinnössä ehdotetuina muutoksina — siis korostan: tässä mietinnössä ehdotetuina muutoksina.

Esityksessä ei ehdoteta muutoksia työtulon vahvistamista ja tarkistamista koskevaan yrittäjän eläkelain 112 §:n peruseriaatteeseen työtulon määrittelystä. Näin ollen vahvistetun työtulon tulee edelleen vastata yrittäjän työpanoksen taloudellista arvoa, ei yritystoiminnan taloudellista tulosta. Esityksessä ehdotetaan kuitenkin täsmennettäväksi työtulon vahvistamista ja tarkistamista koskevaa yrittäjän eläkelain 112 §:ää siltä osin, mitä tietoja eläkelaitos käyttää työtuloja vahvistaessaan.

Valiokunta pitää myönteisenä, että ehdotetut työtulon vahvistamisessa huomioon otettavat tiedot lisätään lakiin, jotta varmistetaan lain yhdenmukainen soveltaminen kaikissa eläkelaitoksissa. Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa on kuitenkin kiinnitetty huomiota

Pöytäkirja PTK 133/2022 vp

siihen, että ehdotetun säännöksen sanamuodosta ei käy tarpeeksi selkeästi ilmi se, että kysymyksessä on kokonaisharkinta ja että mediaanipalkan lisäksi otetaan huomioon muita seikkoja. Lisäksi on kiinnitetty huomiota siihen, että erityisesti aloittavien yrittäjien, yksinyrittäjien ja pienten yrittäjien mediaanitaso jää usein alhaisemmaksi kuin palkansaajien mediaaniansiotaso.

Valiokunta ehdottaa säännöstä muutettavaksi jäljempänä yksityiskohtaisissa perusteluissa tarkemmin kuvatulla tavalla niin, että säännöksen sanamuoto ohjaa eläkelaitosta kokonaisarvion tekemiseen. Kokonaisarvion osana otetaan huomioon mediaanipalkka mutta tasapuolisesti myös muut ehdotetussa 112 §:n 2 momentissa mainitut seikat, kuten yrittäjän työpanoksen määrä, yrittäjätoiminnan laajuutta, yrittäjän ammattitaitoa ja yrittäjän työpanoksen arvoa kuvaavat tiedot. Näin ollen YEL-työtulo voidaan asettaa mediaanipalkkaa pienemmälle tai suuremmalle tasolle yrittäjätoiminnan laadun ja laajuuden mukaan.

Valiokunta korostaa ihan erityisesti, että aloittavien yrittäjien työtulon arvioinnissa tulee ottaa huomioon, että työpanoksen suuruudesta riippumatta yritystoiminnan alussa ei välttämättä synny taloudellista tulosta eikä siten maksukykyä, jolloin mediaanipalkan käyttäminen kaavamaisesti työtulon perusteena ei johda kohtuulliseen lopputulokseen.

Arvoisa puhemies! Valiokunta esittää myös muutoksia lain voimaantulosäännöksiin. Hallituksen esityksessä voimaantulosäännöksen mukaan eläkelaitos voi nostaa yrittäjän vuosityötuloa korkeintaan 8 000 euroa tai 20 prosenttia riippuen siitä, kumpi tarkoittaisi suurempaa muutosta työtuloon. Maksimikorotus minimityötulolla vakuuttaneen kuukausivakuutusmaksuun olisi tällöin noin 170 euroa kuukaudessa.

Valiokunta pitää asiantuntijakuulemisen perusteella tarkoituksenmukaisena, että tarkistamisesta seuraavien muutosten vaikutuksia kohtuullistetaan ja jaksotetaan pidemmälle aikavälille, jotta yrittäjällä on aikaa sopeuttaa toimintaansa niin, että hänellä on mahdollisuus maksaa korkeampia YEL-vakuutusmaksuja. Valiokunta katsoo, että tarkistamisen ajallinen jaksottaminen on perusteltua erityisesti sen vuoksi, että Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan on vaikuttanut hyödykkeiden hinnannousun vuoksi välillisesti kansalaisten ostovoimaan ja siten myös yritystoimintaan. Lisäksi yrittäjän työtulo on vakiintunut tietylle tasolle sen vuoksi, että eläkelaitokset ovat mahdollistaneet YEL-työtulon määrittämisen yrittäjän ilmoituksen mukaisesti. Yrittäjien voidaan siten olettaa luottaneen vahvistetun YEL-työtulon olevan lain mukainen.

Valiokunta ehdottaa yksityiskohtaisissa perusteluissa tarkemmin kuvatulla tavalla voimaantulosäännöksen 4 momenttia muutettavaksi niin, että tarkistamisrajoituksia sovellettaisiin kahteen ensimmäiseen lain voimaantulon jälkeen tehtävään tarkistukseen. Nämä tarkistukset voisivat olla kumpikin enintään 4 000 euroa kerrallaan. Tämä tarkoittaisi yrittäjän YEL-maksun nousua kuukausitasolla enintään 80 euroa. Valiokunta myös kiinnittää huomiota siihen, että YEL-vakuutusmaksu on verovähennyskelpoinen, jolloin voidaan karkeasti arvioida, että kustannusten nousu kuukausitasolla yrittäjälle olisi enintään 50—60 euroa.

Arvoisa puhemies! Valiokunta esittää myös yhtä lausumaa, joka kuuluu seuraavasti: ”Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto selvittää yrittäjän eläke- ja sosiaaliturvajärjestelmän laajemmat muutostarpeet ja että järjestelmän kehittämistä jatketaan.”

Tämä mietintö ei ollut yksimielinen, vaan siitä on jätetty yksi vastalause.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia esittelystä. — Edustaja Kiviranta, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 133/2022 vp

21.34 Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies! Totean heti alkuun, että eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta on tehnyt erittäin hyvää työtä ja ymmärrän hyvin sen pienyrittäjän tuskan, kun kaiken muun lisäksi pitäisi maksaa YEL-eläkevakuutusmaksut ja pitää huolta eläke- ja muusta sosiaaliturvasta. Tähän eläkevakuutusmaksuun liittyvät vanhuudenturvan lisäksi työkyvyttömyysturva ja muu sosiaaliturva, kuten sairaus-, työttömyys- ja perhe-etuudet. On siis erittäin tärkeää, että YEL-vakuutus on olemassa, siinä ei saisi olla alivakuutusta. Mutta kuten sanottu, ymmärrän pienyrittäjän ongelmat. Tähän liittyy vielä sitten muitakin näkökohtia. Työeläkejärjestelmään on rahastoiva, mutta yrittäjä- ja maatalousyrittäjäeläkejärjestelmä ei ole sitä. Ja tässähän on se tilanne ollut, että budjetissa on veronmaksajien varoja käytetty yrittäjäeläkkeitten maksamiseen vuosittain muistaakseni noin 430 miljoonaa euroa, kun nämä maksetut vakuutusmaksut eivät ole riittäneet maksussa olevien eläkkeiden maksamiseen.

Mutta sitten tästä valiokunnan ratkaisusta. Valiokunta on tehnyt tämän ratkaisunsa hyvin, sanotaan, selväpiirteisillä piirroilla, ei ole käyttänyt kovin paljon sanoja vaan muuttanut tekstiä nimenomaan todeten, että työeläke vahvistetaan kokonaisarvion perusteella. Ainoa seikka ei ole palkatulle työntekijälle kyseisestä yrittäjän työtä vastaavasta työstä maksettu mediaanipalkka, vaan huomioon otetaan myöskin muut yrittäjän työpanoksen määrää, yrittäjätoiminnan laajuutta, yrittäjän ammattitaitoa ja yrittäjän työpanoksen arvoa kuvaavat tiedot. Kaikkia näitä seikkoja tarkastellen työtulo sitten vahvistetaan ”kokonaisarvion” perusteella. Tätä sanaa valiokunta on käyttänyt, ja se on ihan hyvä, antaa väljyyttä tähän päätöksentekoon. Ja hyvää on myöskin se, että tässä ollaan säätämässä ja eduskunta tulee säätämään nämä kertaenimmäistarkistukset työtuloon.

Kaiken kaikkiaan tämä asia on nyt saanut semmoisen ratkaisun, joka varmaan tyydyttää yleisesti, ja yrittäjäjärjestöhän on ilmoittanut olevansa tähän ratkaisuun tyytyväinen.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Aittakumpu, poissa. — Edustaja Kinnunen, Mikko, olkaa hyvä.

21.37 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa herra puhemies! Kun hallitusohjelmaa neuvoteltiin, yksi keskustalle tärkeä kysymys liittyi yrittäjien sosiaali- ja eläketurvan parantamiseen. Se kirjattiin hallitusohjelmaan. Tällä lakiesityksellä puututaan juuri näihin kysymyksiin. Meillä on ollut pitkään tilanne, että liian moni yrittäjä on niin sanotusti alivakuuttanut itsensä. Nykyistä lakia on valvottu puutteellisesti, se on johtanut riittämättömään sosiaaliturvaan ja eläketurvaan. On ikävä tilanne yrittäjän kannalta, jos vuosikymmenten mittainen yrittäminen ei ole tuonut riittävää eläketurvaa.

Arvoisa puhemies! Sosiaali- ja terveysvaliokunta teki puheenjohtaja Lohen johdolla hallituksen esitykseen tarpeellisia muutoksia. Kenenkään yrittäjän kohdalla ei käy siten, että arvioitua työtuloa nostetaan kohtuuttomasti. Oleellista on, että työtulon määrittely perustuu kokonaisharkintaan, siinä otetaan siis huomioon tulojen lisäksi työpanoksen määrä, alan mediaanipalkka ja liiketoiminnan laajuus. Yrittäjän omalla näkemyksellä on siinä suuri painoarvo. Yrittäjäuran alussa olevat tilanteet otetaan aiempaa paremmin huomioon. Yrittäjän maksamaa eläkemaksua tarkastetaan kolmen vuoden välein. Maksu voi nousta enintään 80 euroa kuukaudessa kolmen vuoden aikana. Tavoitteena on, että yrittäjälle vahvistettava työtulo vastaisi nykyistä paremmin lain edellyttämää työtulon tasoa myös yritys-toiminnan jatkuessa.

Pöytäkirja PTK 133/2022 vp

Arvoisa puhemies! Nämä nyt tehtävät muutokset eivät ole kovin suuria, mutta tarpeellisia. Sosiaali- ja terveysvaliokunta toteaa, että esitys lähinnä täsmentää yrittäjän työtulon arviointia koskevaa sääntelyä, mutta siinä ei ehdoteta laajempia muutoksia yrittäjän eläke- tai sosiaaliturvaa koskevaan sääntelyyn. Jatkossa kannattaakin selvittää myös yrittäjän eläkelain laajemman uudistamisen tarve. Järjestelmää on syytä edelleen kehittää.

Kaikessa tässä pidämme mielessä, että Suomen pitää olla maailman paras maa yrittää.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Holopainen Mari, olkaa hyvä.

21.40 Mari Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Hallituksen YEL-uudistus on nyt edennyt eduskuntaan asti päätettäväksi, ja valiokunta on tehnyt siihen tarpeellisia muutoksia ja hieman viilannut sitä parempaan ja täsmällisempään suuntaan.

Tässä huoli nousi monen yrittäjän taholta siitä, miten heidän tulonsa voidaan arvioida oikein, ja on niin, että vieläkin yrittäjyyden moninaiset muodot jäävät osittain tunnistamatta meidän yhteiskunnassamme, ja se heijastuu toki myös lainsäädäntöön. Aika moni yrittäjä hankkii tulonsa useista lähteistä ja myöskin vaihtelevista toimialoista, ja on hyvin haastavaa luoda tällöin kuva siitä, mikä on sopiva keskiarvo- tai mediaanitulo. On myös niin, että meille on tullut palautetta siitä, että nykyiset yrittäjyysjärjestöt eivät kaikilta osin edusta riittävästi erilaisia yrityksiä, ja toivonkin, että yhä vahvemmin kuuluu monien yrittäjäjärjestöjen ääni ja myöskin toki sitten uusia aina tarvittaessa perustetaan tai tehdään yhteistyötä nykyisten kanssa, jotta yhä useammalla yrittäjällä on sellainen tunne, että he tulevat kuulluiksi niin omissa järjestöissään kuin sitten täällä eduskunnassa.

Yrittäjyydestä tulee tehdä yhä houkuttelevampi vaihtoehto, ja meidän kaikkien pitää tehdä töitä sen eteen. Sellaisten esitysten, joita me täällä hyväksytään ja käsitellään, tulee olla sellaisia, että ne kannustavat yrittäjyyteen eivätkä estä eivätkä hidasta yrittäjyyttä. Myöskin pandemian jälkeen moni yrittäjä on edelleen vaikeuksissa, ja nyt ennätyskorkea inflaatio tuo talouteen ja usealle alalle poikkeuksellista epävarmuutta. Sen takia myös eläketurvamuutosten pitää olla harkittuja, ja on hyvä, että valiokunta on tätä punninnut pitkään.

On totta myös, että yrittäjillä ei ole riittävästi sosiaaliturvaa ja että maksut ovat jääneet yhä enemmän valtionosuuksien katettaviksi. Sen takia tähän uudistukseen on ryhdytty. On pidettävä huolta siitä, että kaikki mallit, joita tuodaan, ovat myös yrittäjien kesken reiluja ja tasapuolisia, jotta esimerkiksi pienet ja pienimmän tulon ansaitsevat yrittäjät eivät suhteessa kantaisi isompaa kuormaa näistä maksuista. Kyllä reilu peli on sitä, että ne, joilla on enemmän varaa ja liikkumavaraa, kantavat isompaa vastuuta myös näistä maksuista, toki jokainen suhteessa kantokykyynsä. Alivakuuttamisessa on siis omat ongelmansa, ja tämä on tämän lainsäädännön pohjana.

Haluaisin vielä kiinnittää huomiota siihen, että tämä lausuntokierros valitettavasti oli puutteellinen. Syystä tai toisesta sosiaali- ja terveysministeriön valmistelemissa uudistuksissa ei alun perin riittävästi tunnistettu yrittäjien näkökulmaa tai kuultu riittävästi tutkijoita. Ministeriö pyysi lausunnon vain Finanssivalvonnalta, mikä on poikkeuksellista. Tässä esitystä valmistelevalle työryhmälle on kuitenkin ollut mukana muita sidosryhmiä, kuten Suomen Yrittäjät, joka on jättänyt oman lausuntonsa. Vapaaehtoisesti heiltäkään sitä ei valitettavasti pyydetty. Ei ole perusteltua, että näin tärkeässä uudistuksessa lausuntopyyntö osoitettiin vain yhdelle taholle, ja toivon, että tällaista käytäntöä ei jatkossa synny. Paremm-

Pöytäkirja PTK 133/2022 vp

malla vuoropuhelulla voidaan jo varhaisemmassa vaiheessa välttää tämänkaltaisia ongelmia. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Lohi, olkaa hyvä.

21.45 **Markus Lohi kesk:** Arvoisa puhemies! Haluan tuon esittelypuheenvuoron lisäksi käyttää tässä ihan toisenkin puheenvuoron, jossa tuon muutaman asian vielä esille.

Haluan aloittaa tämän kiitoksilla. Haluan lausua aivan erityisen kiitoksen valiokunnan jäsenille. Hallituspuolueitten jäsenten kanssa jumppasimme tätä esitystä, ja luonnollisesti vastuuministerin kanssa, jolle kuuluu myös erityinen kiitos. Täällä taitavat valiokunnan varsinaisista jäsenistä olla paikalla edustaja Nurminen ja varajäsen Kinnunen. Lämmin kiitos kaikille valiokunnan jäsenille. Tämä oli lopputulos, minusta aivan erinomainen, ja siitä kertoo myös se, että paitsi Suomen Yrittäjät niin myös mikro- ja yksinyrittäjien järjestö, joka keräsi 67 000 nimeä sisältävän adressin tätä vastaan, antoivat tästä erittäin myönteisen lausunnon ja sanoivat, että nyt tässä on huomioitu ne näkemykset: heidät on kuultu. Ja näin minusta lainsäädäntöä pitää tehdä: valiokunnassa kuullaan, kuulemisella on merkitystä, otetaan huomioon ja pyritään yhdessä mahdollisimman parhaaseen lopputulokseen.

Toinen, minkä haluan tässä nostaa esille vielä, niin haluan kiteyttää tavallaan ne muutokset, mitä me teimme valiokunnassa hallituksen esitykseen. Ne voi kiteyttää neljään oikeastaan.

Ensinnäkin 112 §:n 2 momenttia muutimme niin, että siihen tuli, kun siinä määritellään, mitä otetaan huomioon, kun työtuloa määritellään, että alkuun lähdetään heti virkkeellä, että kyseessä on kokonaisarvio, ja sitten kerrotaan mitä kokonaisarvioon kuuluu, että se mediaanipalkka-alalla on vain yksi tekijä, mutta sitten on paljon muuta, ja nekin virkkeet yhdistettiin, jotta ne ovat tasavertaisesti tekemisissä toisten kanssa.

Kun me muutimme pykälää, tulee seuraava muutoksemme, eli kaksi. Se mahdollisti, että perusteluja muutetaan ja valiokunnan mietinnön teksti on sitten oikeuslähdeaineistona tulkinta-aineistoa, että miten tätä muutettua pykälää pitää tulkita. Ja siellä me pääsimme ottamaan kantaa siihen, että aloittaville yrittäjille ei voida heti käyttää sitä mediaanipalkkaa, koska heillähän on tilanne, että se vaatii paljon työpanosta, mutta tulosta ei vielä alkuun synny, ja silloin pitää huomioida, että ei voida lähteä edes ottamaan pohjaksi mediaanipalkkaa arvioinnissa.

Kolmanneksi, voimaantulosäännöksiin teimme erittäin voimakkaan pehmennyksen. Kuten tuossa esittelyssä kerroin, kenenkään yrittäjän YEL-maksut eivät voi nousta, kun tehdään tarkistus, kuin enintään 80 euroa kuukaudessa, ja kun otetaan verovaikutus huomioon, 5—60 euroa kuukaudessa, kolmen vuoden ajan, ja seuraavan kolmen vuoden päässä oleva tarkistus taas voi nousta vain 80 euroa, eli kuuden vuoden pehmennys.

Ja sitten me teimme vielä sen lausuman siitä kokonaisuudistuksesta.

Erittäin hyvä lopputulos, ja minusta tämä vastalause, joka tehtiin tässä ja jossa viitataan tähän rahastointiin, kertoo vain, [Puhemies koputtaa] että ei ole ymmärretty, mistä on kysymys.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Nurminen, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 133/2022 vp

21.48 **Ilmari Nurminen sd:** Arvoisa puhemies! Myös itse olen tyytyväinen, että tämä laki on nyt saatu tähän vaiheeseen, ja kiitän myös valiokuntaa erittäin hyvästä yhteistyöstä tämän asian eteen.

Tässä hallituksen esityksen lähtökohtana oli kolmikantainen valmistelu, ja tätä on valmisteltu kolmikantaisesti ja hyvin laajasti. Lähtökohtanahan meillä on se, että me halutaan parantaa yrittäjien eläketurvaa. Me tiedetään, että tällä hetkellä tapahtuu paljon alivakuuttamista, ja toisaalta taas tämän koko järjestelmän kestävyys pitää saada vahvemmalle tasolle, koska me tiedetään, että valtio rahoittaa jo lähes 400 miljoonaa näistä eläkkeistä. Eli tämä oli se lähtökohta tälle.

No, kun me lähdettiin rakentamaan tätä esitystä, niin me käytiin tästä hyvin pitkää vuoropuhelua ja kuultiin laajasti asiantuntijoita. Etenkin yrittäjäpuolen ja ministeriön kanssa jumpattiin näitä esityksiä niin, että tavoite saavutetaan, mutta sitten katsotaan, että se siirtymä on oikeudenmukainen ja hyvä.

Kuten tässä edellä puheenvuoroissa on kuvattu, niin ensimmäinen muutos liittyy tähän kokonaisharkintaan. Alussa oli pelko, että heti ruvetaan soveltamaan mediaanipalkkaa kaikilla aloilla. Tämä olisi aiheuttanut kohtuuttomia tilanteita etenkin pienyrittäjille, jotka eivät pysty saamaan sitä maksua heti suoraan sinne hintoihin. Eli kokonaisharkinnan kautta me nähdään enemmän erilaiset ja erityyppiset yrittäjät ja pystytään sovittamaan se maksu heidän lähtökohdistaan paremmin. Lisäksi me vahvistettiin myös yrittäjien turvaa siihen, miten tätä kokonaisharkintaa määritellään.

Lisäksi tämä pidempi siirtymä mahdollistaa sen, että jokainen yrittäjä pystyy varautumaan myös tähän tulevaan muutokseen. Mielestäni tämä noin kuuden vuoden siirtymä, jolla me päästään lopulta tähän meidän tavoitteeseen, on ihan perusteltu ja oikeudenmukainen. Lisäksi nämä lausumat, joita valiokunta teki, tukevat tämän kokonaisharkinnan ja kokonaisuudistuksen tarvetta, koska nämä, mitä me nyt tehtiin, tukevat vain voimassa olevaa lakia ja voimassa olevan lain parempaa soveltamista, mutta tätä uudistustyötä tarvitaan.

Valiokunta oli hyvin yhtenäinen ja ratkaisukeskeinen ja otti huomioon vahvasti yrittäjäkentän ja halun tukea meidän yritystoimintaa ja yrittäjiä. Mielestäni tämä uudistus saa koko järjestelmän kestävämmälle tasolle ja huolehtii yrittäjien eläketurvasta myös tulevaisuudessa, mutta siirtymä on inhimillinen ja oikeudenmukainen. Olen tyytyväinen, että hallitus on nyt tämän uudistuksen saanut tänne saliin. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Huru, olkaa hyvä.

21.51 **Petri Huru ps:** Kiitos, arvoisa herra puhemies! Tämä laki yrittäjäeläkkeen muuttamiseksi on tarpeellinen. Alkuperäinen esitys koettiin monin osin ongelmalliseksi lähinnä mediaanitulon osalta ja siirtymäajan pituuden osalta. Näihin on nyt tosiaan valiokunnassa tehty muutoksia ja hyvään suuntaan. On toki esitetty niitäkin arvioita, että muutokset eivät olisi olleet riittäviä. Hyvä, että niitä on kuitenkin tehty, ja toivottavasti tätä tullaan vielä jatkossa seuraamaan, että nämä muutokset olivat riittäviä, ja jos siellä on ongelmia, niihin kuitenkin sitten jatkossa vielä voidaan puuttua, jos tarvetta ilmenee. Hyvä, että on otettu kuitenkin näitä ongelmia huomioon tässä valmistelussa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Lohi, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 133/2022 vp

21.52 Markus Lohi kesk: Arvoisa puhemies! Haluan vielä kaksi näkökulmaa nostaa esille.

Ensimmäinen on se, että kun tässä vastalauseessa nostetaan esille, että tätä yrittäjän eläkelakia ja -järjestelmää pitäisi kehittää myös rahastoivaksi — että olisi rahastoja ja ei tarvitsisi niin paljon maksaa — niin tämä ajatus kuulostaa kivalta, mutta jos siihen pikkusen perehtyy, huomaa, että se ei ole kyllä kovin realismia. Nimittäin rahastohan voisi kertyä vain sillä, että aloitettaisiin jossain vaiheessa kerryttämään suurempaa eläkemaksua kuin mitä eläkemenoihin käytetään, ja nyt me olemme toisin päin olevassa tilanteessa. Eli nyt sisään maksettavat YEL-maksut eivät riitä YEL-eläkkeiden maksamiseen tällä hetkellä, vaan valtio joutui 2010 kompensoimaan 96 miljoonaa, tänä vuonna arviolta reilu 400 miljoonaa ja kolmen vuoden päästä arviolta 600 miljoonaa. Jos me haluttaisiin rahastoida, meidän pitäisi ekana nostaa yrittäjien eläkemaksuja niin paljon, että saataisiin tämä gäppi kiinni, tämä 400:n gäppi kiinni, ja se ei vielä parantaisi yhtään yrittäjän eläketurvaa eikä sosiaaliturvaa, saataisiin vain tämä kurottua kiinni. Ja sitten sen jälkeen pitäisi vielä nostaa niin paljon, että alettaisiin rahastoimaan.

No, sitten on esitetty, pitäisikö valtion subventoida, että saataisiin tämä rahastointi sille tasolle kuin työeläkejärjestelmissä. Valtion pitäisi panna kuusi miljardia euroa tänä päivänä rahaa siihen, jotta se aste olisi sama kuin työeläkejärjestelmässä. Ajatus on täysin epärealistinen ja mahdoton.

Sekin on minusta mahdoton, että me lähdetäisiin korottamaan yrittäjän eläkemaksuja voimakkaasti, niin että heidän eläketurvansa ei paranisi ollenkaan. Nyt meillä on ongelma, että yrittäjillä ei oikein ole varaa maksaa edes nykyjärjestelmän mukaisia maksuja, ja ne ovat sen takia alivakuuttaneet. Tällä yritetään sitä ongelmaa korjata, ettei ole eläkeläisköyhyyttä yrittäjien parissa.

Arvoisa puhemies! Haluan päättää puheenvuoroni siihen, että näillä yhdessä tehdyillä korjauksilla, joita me teimme valiokunnassa hyvässä yhteisymmärryksessä — siellä myös perussuomalaiset yhtyivät tähän mietintöön — olen aika vakuuttunut sen palautteenkin perusteella, että suomalaiset yrittäjät, pienyrittäjät, yksinyrittäjät, mikroyrittäjät, voivat nukkua yönsä rauhassa. Kenenkään yritystoiminta ei ole uhattuna, kukaan ei joudu ehdinkoon taloudellisesti tämän muutoksen takia sen johdosta, että yrittäjän eläkemaksut nousisivat niin paljon, että tulisi ongelmia. Ei nouse, kaikkiin pystyy sopeutumaan. Tämä on kohtuullinen ratkaisu, ja näin pitääkin olla. Suomi nousee vain työllä ja yrittäjyydellä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Holopainen Mari, olkaa hyvä.

21.55 Mari Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! On totta, että rahaston perustaminen tässä vaiheessa olisi todella kallista ja haastavaa, mutta toki on huomioitava, että mikäli tällainen päätös oltaisiin tehty jo paljon, paljon aiemmin, niin sen arvo olisi toki mittava ja myöskin tämä järjestelmä olisi kestävämmällä pohjalla, mutta on aivan totta, niin kuin valiokunnan puheenjohtaja toteaa, että nyt laskelmat tästä ovat jopa epärealistisia tai ainakin erittäin haasteellisia enää toteuttaa. Ehkä opimme siitä jotain vastaisuuden varalta.

Haluan toki kiittää valiokuntaa hyvästä työstä, mutta haluan kiittää erityisesti yrittäjiä, jotka ovat ottaneet kantaa ja hyvin selkeästi tuoneet esiin epäkohtia ja vaikuttaneet lopulta myös tämän lain täsmennyksiin ja näihin muutoksiin.

Täällä eduskunnassa on juuri tällä viikolla perustettu myös yrittäjyysryhmä, johon liittyi ennätysmäärä kansanedustajia, jopa kenties noin 80 minun tietojeni mukaan, ja on hie-

Pöytäkirja PTK 133/2022 vp

noa ja on erittäin tarpeellista, että kuulemme paremmin erilaisissa tilanteissa olevia yrittäjiä. Erityisesti huolta on tullut juuri sieltä mikroyrittäjien, itsensä työllistäjien suunnalta, että kuullaanko heitä tarpeeksi tässä meidän päätöksenteossa, ja olen aivan varma, että tämäkin ryhmä tulee osaltaan myötävaikuttamaan siihen, että Suomi on kaikissa tilanteissa ja kaikenkokoisille yrityksille parempi maa toimia.

Kiitos myös Suomen yrittäjille, jotka ovat tässä toimineet hyvin rakentavasti tämän prosessin aikana.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

17. Hallituksen esitys eduskunnalle lääkehuollon kustannustehokkuuden parantamista koskevaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 245/2022 vp

Valiokunnan mietintö StVM 33/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 17. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 33/2022 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Edustaja Lohi, valiokunnan puheenjohtaja. — Toinen puheenjohtaja jo otti ennakkoa. [Hanna Kosonen käveli puhujakorokkeelle.]

Keskustelu

21.57 Markus Lohi kesk (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Melkein tekisi mieli sanoa pahoittelut edustaja Kososelle, että tässä nyt oli välissä vielä yksi sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö, emme päässeet tähän luonnonsuojelulain käsittelyyn.

Mutta, arvoisa puhemies, haluan tässä hyvin lyhyesti esitellä sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnön, joka koskee hallituksen esitystä eduskunnalle lääkehuollon kustannustehokkuuden parantamista koskevaksi lainsäädännöksi.

Esityksen tavoitteena on parantaa lääkehuollon kustannustehokkuutta varmistaen lääketurvallisuus ja neuvonta sekä palveluiden sujuvuus, saatavuus ja saavutettavuus. Tavoitteena on lisäksi alentaa avohuollon lääkkeiden hintoja, kohtuullistaa lääkkeiden käyttäjien lääkehoidon kustannuksia ja vähentää valtion ja vakuutettujen lääkekorvausmenoja. Esityksen tavoitteena on lisäksi lääkkeiden hintakilpailun edistäminen ja lääkkeiden julkisen rahoituksen tasapainottaminen ja turvaaminen.

Esityksellä pyritään yhdessä lääketaksa-asetukseen ehdotetun muutoksen, lääkkeen määräämisestä annettuun asetukseen ehdotettujen muutosten ja biologisten lääkkeiden apteekkivaihtoa koskevan, valmisteilla olevan hallituksen esityksen kanssa myös rahoittamaan vanhuspalvelulain mukaista sitovaa henkilöstömitoitusta.

Apteekkiverolain 5 §:n muuttamista koskevan ehdotuksen tavoitteena on korjata ja lieventää suunnitellusta reseptilääkkeiden lääketaksaleikkauksesta aiheutuvaa negatiivisen myyntikatteen ongelmaa ja pienentää taksaleikkauksesta apteekkeille aiheutuvia taloudellisia vaikutuksia.

Pöytäkirja PTK 133/2022 vp

Vuonna 2020 lääkekorvauksia maksettiin yhteensä 1,6 miljardia euroa, ja valtion rahoitusosuus korvattavien avohoidon lääkkeiden sairausvakuutusrahastosta maksettavista korvauksista on 67 prosenttia. Esityksen perustelujen mukaan lääkkeiden vähittäishintataso on Suomessa korkeampi kuin muissa Pohjoismaissa, vaikka eri maiden lainsäädäntöeroista johtuen hinnat eivät ole suoraan vertailukelpoisia.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta pitää lääkesäästöjä erittäin tärkeänä sekä lääkkeiden käyttäjien että yhteiskunnan kustannusten kannalta ja säästöjen kohdentamista erityisesti kaikkein kalleimpiin lääkkeisiin tarkoituksenmukaisena. Valiokunta toteaa, että esityksessä on asianmukaisesti pyritty vähentämään ehdotettujen toimenpiteiden negatiivisia vaikutuksia myös lääkehuollolle ja apteekkiverkostolle. Valiokunta puoltaa lakiehdotusten hyväksymistä vähäisin muutoksin. Tähän mietintöön on jätetty kuitenkin kaksi vastalauseita.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitoksia. — Edustaja Nurminen.

22.00 Ilmari Nurminen sd: Arvoisa puhemies! Ihan lyhyesti vaan. Eli tämä on osa hallituksen esitystä, jolla myös rahoitetaan tätä 0,7:n ympärivuorokautisen hoivan esitystä. Tässähän tavoitteena on parantaa lääkehuollon kustannustehokkuutta ja parantaa lääketurvallisuutta ja neuvontaa ja erityisesti näitä järjestelmiä, että nämä toimivat yhtenevästi.

Keskeistä tässä on ehkä se, että edullisempien biologisten lääkkeiden määräämistä ehdotetaan siten, että ”lääkärin velvoite määrätä kaupan olevista, keskenään vertailukelpoisista ja vaihtoehtoisista biologisista lääkkeistä edullisinta...”, eli tässä lääkäreitä myös edellytetään tekemään tämä muutos. Lisäksi hallitus antoi eilen näistä biosimilaareista esityksen, joka nyt tulee sosiaali- ja terveysvaliokuntaan käsittelyyn ja hieman risteää tätä. Mutta ehkä keskeistä on se, että tällä parannetaan kustannustehokkuutta ja saadaan säästöjä täältä koko ajan nousevista kustannuksista, ja siinä suhteessa tämä on oikeudenmukainen esitys.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

18. Hallituksen esitys eduskunnalle luonnonsuojelulaiksi ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 76/2022 vp

Toimenpidealoite TPA 69/2020 vp, 19/2021 vp

Lakialoite LA 19/2021 vp

Valiokunnan mietintö YmVM 17/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 18. asia. Käsittelyn pohjana on ympäristövaliokunnan mietintö YmVM 17/2022 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Edustaja Kosonen, valiokunnan puheenjohtaja, olkaa hyvä.

Keskustelu

22.02 **Hanna Kosonen kesk** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Esittelen ympäristövaliokunnan mietinnön luonnonsuojelulaista. On tärkeää, että saamme lain uudistettua, jotta monimuotoisuuden heikentyminen saadaan pysäytettyä ja luonnon tilaa parannettua ja jotta muu olemassa oleva lainsäädäntö on uudistetun luonnonsuojelulain kanssa samassa tahdissa. Hallituksen esitykseen tuli lukuisia pykälien tarkennuksia, joista osan tässä esittelen, sekä myös kolmen pykälän poisto ja neljä lausumaa.

Uhanalaisuusarviointien perusteella Suomen luonnon monimuotoisuus vähenee kaiken aikaa. Uhanalaisia lajeja kaikista arvioituista lajeista on nyt lähes 12 prosenttia, luontotyypeistä uhanalaisia on lähes puolet. Lakia todella tarvitaan. Uudella luonnonsuojelulla säädetään luontotiedon hallinnasta, vahvistetaan luonnonsuojelun suunnittelua ja sen valmistelun vuorovaikutteisuutta, kehitetään luontotiedon hallintaa ja vapaaehtoisen suojelun markkinan muodostumista, vahvistetaan ilmastomuutokseen sopeutumista ja edistetään suojelun tarpeessa olevien luontotyyppien ja eliölajien oikeudellista suojaa sekä edistetään luontoarvoille aiheutuvien heikennysten hyvittämistä omaisuudensuojaan. Luonnonsuojelulaki on soveltamisalaltaan yleinen, eli se läpäisee muun lainsäädännön, ja sitä soveltavat myös muut kuin luonnonsuojeluviranomaiset.

Arvoisa puhemies! Käyn nyt yksityiskohtaisemmin läpi uudistuksen vaikutuksia.

Ensiksikin laissa on varovaisuusperiaatteeseen liittyvä pykälä, joka tulee edellyttämään huomion kiinnittämistä epävarmoihin ympäristöön kohdistuviin uhkiin, vaikka niistä ei olisi tieteellistä näyttöä. Pykälää täsmennettiin käsittelyn aikana. Laki säättää lähtökohdiltaan Ilmastopaneelia vastaavasta Luontopaneelistä, jonka tehtävä on tukea luonnonsuojelulain toimeenpanoa tieteellisen tiedon avulla, antaa lausuntoja sekä viestiä monimuotoisuuden merkityksestä. Lakiin ehdotetaan saamelaisten oikeuksien huomioon ottamista luonnonsuojelulain toimeenpanossa. Saamelaiskulttuurin harjoittamisen edellytyksiin ei saa tulla vähäistä suurempia heikennyksiä. Ympäristövaliokunta ottaa perustuslakivaliokunnan lausuntoon viitaten huomioon sen, että yleisön osallistuminen huomioidaan selkeämmin ja että suurelle yleisölle viestitään mahdollisimman aktiivisesti hyödyntäen tiedottamisessa monipuolisia keinoja.

Arvoisa puhemies! Luonnonsuojelulaki uudistuu siten, että kansallispuistossa, luonnonpuistossa ja valtion muulla luonnonsuojelualueella on jatkossa kiellettyä ottaa maa-aineksia tai kaivosmineraaleja tai vahingoittaa maa- tai kallioperää taikka tehdä mitään muita kaan toimia, jotka vaikuttavat epäedullisesti alueen luonnonoloihin. Ehdotuksen mukaan Metsähallitus ei voi enää jatkossa myöntää lupaa malminetsintään kansallis- ja luonnonpuistoissa. Muutokset koskevat myös muita luonnonsuojelualueita.

Luonnonsuojelulaissa säädetään myös tiukasti suojelluista luontotyypeistä sekä suojelluista luontotyypeistä. 66 ja 67 §:issä turvataan luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeät kohteet oikeudellisesti. 66 §:n suojeltavia luontotyyppejä koskee hävittämis- ja heikentämiskielto, joka tulee voimaan vasta ely-keskuksen rajauspäätösmenettelyn kautta. Kielto astuu voimaan, kun päätös tulee maanomistajille tietoon, ja menettely turvaa maanomistajien korvaukset. Näitä tyyppejä ovat jalopuumetsät, pähkinäpensaitot, tervaleppämetsät, rannikon metsäiset dyynit, sisämaan tulvametsät ja harjumetsien valorinteet. 67 §:ssä säädetään uutena luontotyyppien suojelukeinona uhanalaisten tiukasti suojeltavien luontotyyppien hävittämis- ja heikentämiskielto, joka tulee voimaan suoraan lain nojalla. 67 § koskee kahta hyvin harvinaista luontotyyppiä: serpentiinikallioita, -kivikoita ja

Pöytäkirja PTK 133/2022 vp

-sorakoita sekä rannikon avoimia dyynejä. Suojelusta voi hakea ely-keskukselta poikkeamista, ja siihen on kytketty 113 §:n mukainen korvausmahdollisuus. Ympäristövaliokunta ehdottaa, että vaikeasti tunnistettavista serpentiinikallioista on asiantuntijoiden informoitava maanomistajaa ja että pykälässä muutetaan tekstiä siten, että suojelu rajoittuu maanpäällisiin osiin.

Uudistetussa laissa tullaan säätämään uhanalaisten eliölajien suojelusta — rapuja ja kaloja tämä ei koske. Valiokunnan muutoksen johdosta 78 §:ää muutettiin siten, että huomioon ottaminen tapahtuu asianomaisen lain mukaisessa lupaharkinnassa tai kaavoitusta koskevassa päätöksenteossa.

Ympäristövaliokunta pitää tärkeänä, että perustuslakivaliokunta on lakiehdotusta arvioidessaan viitannut pysyvään käytäntöön siinä, että mahdollisista rajoituksista aiheutuva merkittävä haitta on maanomistajalle korvattava. Valiokunta on tehnyt tätä varten tarpeelliset muutokset.

Arvoisa puhemies! Esittelen sitten pykälien poistot.

Valiokunta ehdottaa 64 ja 65 §:ien poistoa maa- ja metsätalousvaliokunnan lausunnon mukaisesti. Pykälät sisältävät asetuksenantovaltuuden uhanalaisten luontotyyppien informatiivisesta luettelosta, jossa on mainittu 79 luontotyyppiä. Kuulemisissa valiokunta sai hyvin monenlaista tietoa siitä, kuinka luettelo vaikuttaisi suojelutoimiin. Maa- ja metsätalousministeriön lausunnossa todetaan mahdolliseksi muun muassa se, että luettelo voisi vaikuttaa välillisesti jopa kahden miljoonan metsätaloushehtaarin suojeluun ja maanomistajille useiden miljardien eurojen menetyksiin ilman korvauksia. Vaikka uusi laki perustuslakivaliokunnan lausunnon edellyttämänä varmistaisi suojeluun liittyvästä merkittävästä haitasta täyden korvauksen, nähtiin mahdolliset välilliset vaikutukset pykälien kohdalla asiantuntijalausuntojen pohjalta merkittäviksi. Siksi pykälät oli poistettava.

Valiokunta ehdottaa poistettavaksi myös vesilain 2 luvun 11 §:stä suojeltuihin luontotyypeihin lisättyjä kalkkilampia, puroja ja lähteikköjä. Uhanalaiset luontotyypit otetaan siten muussa lainsäädännössä huomioon Suomen ympäristökeskuksen oppaan perusteella.

Pykäläpoistot nähtiin tarpeellisiksi maanomistajien omaisuudensuojan takia. Omaisuudensuoja on perusoikeus, ja siitä säädetään perustuslaissa, eikä se saa vaarantua. Luonnon-suojelun toteutumisen kannalta on olennaista, että maanomistajat hyväksyvät myös keinot.

Arvoisa puhemies! Lopuksi esittelen vielä valiokunnan neljä lausumaa ja niihin liittyvät sisällöt.

Uusi luonnonsuojelulaki luo sääntelykehikon ekologisen kompensaation yksityiselle markkinalle. Tämä tarkoittaa sitä, että maanomistajat voivat markkinan kehittyttyä hakea rahoitusta kompensatiotoimijoilta monimuotoisuuden vahvistamiseen, luonnontilan parantamiseen ja luonnonsuojeluun. Luonnonsuojelulaki tuo Suomeen siis kokonaan uuden tavan rahoittaa luonnon monimuotoisuuden kannalta kestäviä toimia. Selkeät säännöt on kuitenkin oltava. Toiminnan on oltava luotettavaa, ja kuluttajansuojan on toteuduttava. Valiokunta ehdottaa lausumaa, että ”hallitus edistäisi ekologisen kompensaation pilottihankkeiden kautta parhaiden käytäntöjen keräämistä järjestelmän vapaaehtoisen käyttöönoton ja luotettavuuden kehittämiseksi”.

Luonnontieteellinen keskusmuseo toimii tieteellisenä viranomaisena, säilyttää sekä ylläpitää luonnontieteellisiä kansalliskokoelmia ja harjoittaa tutkimusta. Valiokunta ehdottaa lausumaa, että ”hallitus huolehtii Luonnontieteellisen keskusmuseon resurssien riittävyydestä laissa asetettujen tehtävien hoitamisen turvaamiseksi”.

Pöytäkirja PTK 133/2022 vp

Kolmanneksi valiokunta toistaa lausuman, että ”poikkeusluvalla ammuttujen valkoposkikihanhien hyödyntäminen sallitaan ja että hallitus valmistelee välittömästi esityksen luonnonsuojelulain muuttamisesta siten, että lintudirektiivin 9 artiklan 1 kohdan c alakohdan mukaisen poikkeuksen perusteella mahdollistetaan poikkeusluvalla tapetun valkoposkihanhen haltuunotto ja asiallinen käyttöönotto”.

Neljänneksi valiokunta ehdottaa lausumaa, että ”hallitus selvittää luonnonsuojelulain rikkomiseen liittyvien rangaistussäännösten osalta syyksiluettavuutta koskevien säännösten johdonmukaisuuden ja valmistelee tarvittavat korjausehdotukset”, kuten lakivaliokunta on lausunnossaan ehdottanut.

Esitykseen liittyy yksi vastalause.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitoksia, valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Kosonen. — Seuraavaksi edustaja Kari.

22.11 Emma Kari vihr: Arvoisa puhemies! Harva laki on minulle itselleni yhtä tärkeä kuin luonnonsuojelulaki. Samaan aikaan harvaa asiaa on tässä salissa yhtä vaikea edistää kuin luontokadon pysäyttämistä. Aina löytyy jokin syy, vaikka sitten yhdestä sittemmin kadonneesta tukkimiehen kirjanpidosta.

Mutta kyllä me tiesimme tämän. Juuri siksi tätä lakia on valmisteltu pitkään. Laista on neuvoteltu lukemattomia tunteja. On tuotu selvitys toisensa jälkeen. Pykälä on jumpattu, niitä on muokattu, niitä on poistettu. On tehty aikamoisia kuperkeikkoja, kompromisseja, ponsia. Ja lopulta pitkään jatkuneen työn jälkeen saimme yhteisen esityksen, joka neuvoteltiin valmiiksi edellisen maa- ja metsätalousministerin Jari Lepän kanssa, joka käytiin läpi myös maa- ja metsätalousvaliokunnan puheenjohtaja Anne Kalmarin kanssa, jonka kuittasi myös nykyinen maa- ja metsätalousministeri Antti Kurvinen ja joka lopulta hyväksyttiin yksimielisesti valtiovarainministeri Annika Saarikon johtamassa valtioneuvoston istunnossa.

Tuntuu käsittämättömältä, että sopu on rikottu ja maan hallitus ajettu kriisin partaalle samaan aikaan, kun Euroopassa on sota. Ja minkä takia? Sen takia, saako tämän lain asetuksessa avoimesti kertoa, mitkä luontotyytit ovat tässä maassa uhanalaisia ja vaarassa kadota — siis kertoa, antaa tietoa. Sen, mikä on uhanalaista, arvioivat tässä maassa tutkijat, eivät poliitikot. Uhanalainen luontotyyppi on jatkossakin uhanalainen, eikä tätä faktaa voi piilottaa äänestämällä tieto siitä pois lakiesityksestä.

Minun on vaikea uskoa, että suomalainen metsäteollisuus oikeasti hyötyisi siitä, että heidän nimissään piilotetaan tietoa siitä, miten luonto tässä maassa voi. Minä en usko, että metsäyhtiöt kaipaavat sellaista mainetta. Minä uskon, että suomalaiset yritykset haluavat toimia ilmastokriisiä ja luontokatoa vastaan, eivät peitellä sitä. Se, että laki kertoo, että jokin on uhanalaista, ei tarkoita sitä, etteikö tätä saisi hyödyntää. Sen arvon kollegat tässä salissa ovat tehneet erittäin selväksi. Toisin kuin uhanalaiset luontotyytit, uhanalaiset lajit ovat olleet osa luonnonsuojelulainsäädäntöä jo 25 vuotta. Silti juuri muutama viikko sitten tässä salissa äänestettiin sen puolesta, että vaikka laji on vaarassa kuolla sukupuuttoon, sitä saa kyllä jatkossakin metsästää. Uhanalaisuus ei siis anna mitään automaattista suojaa, ei eläimille eikä elinympäristöille.

Arvoisa puhemies! Suuresti arvostamani Pertti Salolainen totesi minulle tällä viikolla, että tässä talossa ei kyllä aina ole helppoa olla luonnonsuojelija, ja tämän myllyn läpikäyneenä voin kyllä sanoa, että Pertti tiesi, mistä puhui. Erityisen omituista on se, että vesis-

Pöytäkirja PTK 133/2022 vp

töjen suojelulla profiloitunut kokoomus on käymässä juuri vesistöjen suojelua vastaan. Uskon, että ne lukemattomat vesistöjen, virtavesien ja vaelluskalojen suojelijat, jotka ovat laittaneet uskonsa kokoomukseen, odottavat perusteluja sille, miksi puolue kävi juuri suojeltujen vesiluontotyyppien kimppuun ja haluaa ne pois laista. Luonnonsuojelulain heikentäminen ei ole sen tukemista. — Ja sen voin sanoa, Pertti, jos kuuntelet tätä keskustelua nyt: sinua kyllä kaivataan tässä talossa kipeästi.

Arvoisa puhemies! Luontokato on aivan yhtä vakava kriisi kuin ilmastokriisi. Jokainen puolue tässä salissa on vuorotellen sitoutunut pysäyttämään luontokadon. Sukupuuttoaalto piti pysäyttää ensin vuoteen 2010 mennessä — siinä epäonnistuttiin — sitten vuoteen 2020 mennessä — siinä epäonnistuttiin. Uudet uhanalaisuusarviot kertovat, että luontotyyppien tila ei ole parantunut, päinvastoin: luonnon tila heikkenee edelleen. Nyt me olemme sitoutuneet pysäyttämään luontokadon vuoteen 2030 mennessä, ja ystävät, me olemme jälleen epäonnistumassa.

Arvoisa puhemies! Tutkijat ympäri maailmaa kertovat meille viestiä siitä, miten luonnon monimuotoisuuden hävittäminen on nyt ennennäkemättömän nopeaa ja että luontokato uhkaa ihmiskunnan hyvinvointia, ja jos Suomi luontoa rakastavana, korkean osaamisen vauraana länsimaana ei itse pysty pysäyttämään luontokatoa omassa maassaan, miten me voimme tätä vaatia paljon meitä köyhemmiltä mailta? Suomalaista luontoa ei voi suojella Kiinassa tai Brasiliassa. Sen voi tehdä vain täällä Suomessa. Sen voimme tehdä vain me suomalaiset. Siksi tämän lähes sata vuotta vanhan lain uudistus on niin tärkeää. Ei se luontokatoa pysäytä, mutta se on elintärkeä askel eteenpäin.

Arvoisa puhemies! Minä haluan kiittää ympäristöministeriön valmistelijoita, jotka ovat itseään ja työtuntejaan säästämättä tehneet työtään arvokkaasti, rehellisesti, avoimesti ja vastuullisesti. Samalla haluan kiittää kaikkia niitä lukemattomia tutkijoita, jotka ovat vuosia yrittäneet tuoda meille tietoa siitä, miten hälyttävässä tilassa luontomme on, ja haluan kiittää niitä tuhansia vapaaehtoisia, joiden rakkaus tämän maan luontoa kohtaan on pelastanut monta arvokasta metsää, suota, tunturia ja rantaa. Haluan kiittää kaikkia niitä suomalaisia, jotka vaativat tältä salilta toimia norpan, järvilohen ja hömötiaisen puolesta. Me kuulemme teitä. Me teemme tätä yhdessä.

Arvoisa puhemies! Monimuotoisuuden suojelu on lopulta ihmisen suojelua. Yksikään lapsi ei voi enää tehdä niitä päätöksiä, jotka pitää tehdä ympäristökriisin pysäyttämiseksi, mutta jokainen heistä elää sen maailman kanssa, jonka me heille jätämme.

Siksi, arvoisa puhemies, tulen tekemään sen mukaisen vastaesityksen, joka oli hyvässä hengessä ympäristövaliokunnassa valiokunnan puheenjohtajan johdolla neuvoteltu ja joka tukee hallituksen esitystä uudeksi luonnonsuojelulaiksi.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Elo.

22.18 Tiina Elo vihr: Arvoisa puhemies! Me emme ole lupauksista ja sitoumuksista huolimatta onnistuneet pysäyttämään luontokatoa. Luontotyypeistämme uhanalaisia on lähes puolet ja lajeista joka yhdeksäs. Siksi on tärkeää, että luonnonsuojelulaki viimein päivitetään tälle vuosituhatkaudelle.

On tosiasia, että tarvitsemme luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen uusia keinoja. Niitä luonnonsuojelulain uudistustyössä on etsitty parhaaseen tutkittuun tietoon perustuen. Tämä laki on todella huolellisesti valmisteltu. Viimeiset puoli vuotta olemme käsitelleet sitä ympäristövaliokunnassa kokonaisuuteen huolellisesti perehtyen ja laajasti asian-

Pöytäkirja PTK 133/2022 vp

tuntijoita kuullen. Olemme saaneet kattavat vastaukset kaikkiin esiin nousseisiin huoliin, ja nämä huolet myös huomioimme mietinnön valmistelussa.

Työstimme tätä lakia valiokunnassa hyvässä yhteisymmärryksessä. Siksi on vieläkin vaikea käsittää, että keskusta rikkoi viime metreillä hallitusyhteistyön ja lähti kokoomuksen tuella vesittämään yhdessä hiottua kompromissia — tähän olen todella pettynyt.

Arvoisa puhemies! Keskustan pois vaatimissa kahdessa pykälässä on kyse uhanalaisten luontotyyppien suojelusta. Uhanalaiset luontotyypit ovat uhanalaisten lajien elinympäristöjä ja siksi luonnon monimuotoisuuden vahvistamisen kannalta aivan olennaisen tärkeitä.

Hallituksen esityksessä esitetään, että noin 80 uhanalaista luontotyyppiä listattaisiin valtioneuvoston asetukseen. Tällä ei olisi välittömiä oikeusvaikutuksia, eikä tällä säädettäisi yhdestäkään uudesta suojelualueesta. Nyt nämä luontotyypit on listattu niin sanotussa punaisessa kirjassa, ja ne on jo nyt huomioitava muussa lainsäädännössä, esimerkiksi kaavoituksessa ja ympäristölupia myönnettäessä. Merkilläpantavaa on, että perustuslakivaliokunta ei nähnyt tässä ongelmaa omaisuudensuojan kannalta.

On vastuutonta, että poistetuista pykälistä on levitetty perusteettomia uhkakuvia ja saatu näin maanomistajat huolestumaan mahdollisuuksistaan hyödyntää esimerkiksi metsiään. Helsingin Sanomien tuoreen uutisen mukaan laskelmaa uhanalaisten luontotyyppien kahden miljoonan hehtaarin määrästä, jolla pykälien poistamista on perusteltu, ei ole edes olemassa paperilla tai tiedostomuodossa. Kysymys omaisuudensuojasta on ollut pöydällä koko lainvalmistelun ajan. Se ei siis tullut yllätyksenä valiokuntavaiheessa. Tiedämme myös, että esitystä muutettiin keskustan vaatimuksesta tältä osin jo hallituksen neuvotteluissa.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksen tarkoitus on, että nostamalla uhanalaiset luontotyypit lain tasolle nostettaisiin tietoisuutta niiden olemassaolosta ja vahvistettaisiin niiden huomioimista kaikessa maankäytössä. Keskusta, opposition tuella, vastustaa siis tietoisuuden lisäämistä uhanalaisesta luonnostamme. Tämä on nähdäkseni vastoin hyvän hallinnon periaatteita.

Olen todella pettynyt myös kokoomukseen, joka ei ole tehnyt elettäkään puolustaakseen uhanalaisia luontotyyppejämme. Kaiken tämän jälkeen pykälien poistamista laista onkin vaikea nähdä muuna kuin periaatteellisena luonnonsuojelun vastustamisena, jossa tieteesen perustuvalla tutkimustiedolla ei näytä olevan merkitystä.

Arvoisa puhemies! Uusi luonnonsuojelulaki ei yksin pysäytä luontokatoa, mutta se on perusta, jonka päälle suomalaisen luonnon vaaliminen voidaan rakentaa. Yksi tärkeistä uudistuksista on lakiin esitettävä vapaaehtoinen ekologinen kompensatio. Jatkossa maanomistaja voi halutessaan tuottaa luontoarvoja ja saada niille luonnonsuojelulain mukaisen virallisen varmennuksen. Ekologinen kompensatio on yksi tulevaisuuden tärkeistä keinoista luontokadon pysäyttämiseksi. Jos vihreät olisivat saaneet päättää, ekologinen kompensatio olisi tuotu lakiin suoraan velvoittavana.

On myös tärkeää, että uusi laki vahvistaa luontotiedon merkitystä suojelun perustana. Luonnontieteellisen keskusmuseon resurssit on turvattava, jotta luonnonsuojelulaissa asetettujen tehtävien hoitaminen voidaan turvata. Tutkitun tiedon asemaa vahvistaa myös Luontopaneelin tehtävien kirjaaminen luonnonsuojelulakiin.

Arvoisa puhemies! Suomalaisen luonnon säilyttäminen tuleville sukupolville on meidän velvollisuutemme. Tätä lakiuudistusta on valmisteltu vuoden 2020 alusta lähtien, ja työhön on osallistunut laaja joukko ministeriöitä, tutkijoita, tutkimusorganisaatioita, järjestöjä ja edunvalvontatoimijoita. Haluan osaltani kiittää asian valmistelijoita, kaikkia työ-

Pöytäkirja PTK 133/2022 vp

hön eri vaiheissa osallistuneita sekä kaikkia teitä suomalaisia, jotka olette vaatineet meiltä tiukempia toimia Suomen luonnon puolesta.

Valitettavasti tämä viimeinen näytös on arvoton päätös tälle arvokkaalle ja pitkäjänteiselle työlle suomalaisen luonnon puolesta. Toivonkin, että tästä salista löytyy enemmistö tukemaan uhanalaisten luontotyyppien kirjaamista lakiin hallituksen esityksen mukaisesti.

Kannatan ympäristövaliokunnassa jättämämme vastalauseen mukaisia pykäläesityksiä, ja tulen äänestämään niiden puolesta.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitoksia. — Edustaja Kivelä.

22.24 Mai Kivelä vas: Arvoisa puhemies! Luontokadon pysäyttämiseen ei ole sitoutunut, jos mitkään toimet eivät käy. Tämä on fakta, eikä siitä pääse yli eikä ympäri. Jos puheissa seisoo suomalaisen luonnon puolella ja teoissa ei, niin ei puheilla ole arvoa. Keskusta ja oikeisto-oppositio ovatkin jälleen kerran osoittaneet luontovastaisuutensa. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että keskusta ei halua puolustaa maaseudun kestävästä tulevaisuudesta, kokoomus vastustaa vesiensuojelua ja perussuomalaiset tietenkin vastustavat kaikkea jo vastustamisen vuoksi. [Petri Huru: Ei pidä paikkaansa!] Keskusta on lisäksi osoittanut, ettei itse arvosta edes sitä, pidetäänkö puoluetta kykenevänä toimimaan hallituksessa ja kantamaan vastuuta.

Arvoisa puhemies! Suomalaiset ansaitsevat parempaa. Suomalaiset ovat hyvin laajasti huolestuneita luonnontilasta — esimerkiksi 80 prosenttia ihmisistä haluaa lisää luonnonsuojelua, ja aivan syystä, ja kiitos siitä. Suomi on myös sitoutunut luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen. Tämä ei ole asia, josta me voimme perääntyä. Suojelemalla luontoa suojelemme myös ihmistä, meidän mahdollisuuksiamme elää turvallisessa ympäristössä. Myös ilmastokriisi kytkeytyy luontokatoon, ja me yksinkertaisesti tarvitsemme tervettä luontoa myös sopeutuaksemme kuumenevaan ilmastoon. Tämä tarkoittaa, että on myös kyettävä tekemään vaikuttavia toimia. Tämä luonnonsuojelulaki on menetetty mahdollisuus, ja te olette siitä vastuussa. Te olette siitä vastuussa ihmisille, jotka luottavat siihen, että päättäjät kantavat vastuun kestävästä tulevaisuudesta. [Heikki Vestman: Informatiiviset pykälät poistettiin!]

On häpeällistä, miten helposti annatte periksi suomalaisen luonnon suojelemisesta. Keinotekoinen huoli uhanalaisten luontotyyppien säätämisestä asetuksella uhanalaisiksi on perusteluiltaan vailla pohjaa. Ei myöskään saisi edes edistää uhanalaisista luontotyypeistä olemassa olevan tiedon käytettävyyttä. Huolet omaisuudensuojasta oli myös jo otettu huomioon. Itse luontotyyppien uhanalaisuuteen se, onko siitä pykälä luonnonsuojelulaissa, ei vaikuta, mutta tämä ei teitä tietenkään kiinnosta. Mutta kertokaa te, miten luonnonsuojelulailla voidaan parantaa luonnon tilaa, jos pykälillä ei saa olla mitään luonnon tilaa parantavia vaikutuksia. Tämän takia me vasemmistoliitossa olisimme halunneet alun perinkin luonnonsuojelulaista vahvemman ja velvoittavamman. Koska keskusta on koko prosessin ajan vaatinut laista mahdollisimman vähän velvoittavaa ja vain informatiivista, juuri nämä pykälät, jotka nyt vaaditaan poistettaviksi, olivatkin juuri tässä muodossa. No, sekään ei riittänyt, vaan myös luontotyyppien pelkkä toteaminen uhanalaisiksi oli keskustalle liikaa.

Oikea syy heikentää lakia on nyt keskustan gallup-paniikki [Tuomas Kettunen: Ei pidä paikkaansa!] ja se, että suomalainen luonto ja sen osin katastrofaalinen tila eivät vain kiinnosta. Luonto saa jäädä jalkoihin, kun etujärjestöt laittavat uhkakuvia maalaillemalla poliitikkojen rivejä suoriksi. Gallup-paniikki on ruma syy jättää suomalaiset uhanalaiset luon-

Pöytäkirja PTK 133/2022 vp

totyypit uhanalaistumisen ja katoamisuhan alle. [Tuomas Kettunen: Tuo ei pidä paikkaansa!] Muistutan, että laji voi kuolla sukupuuttoon vain kerran. Kun puolueet täällä yrittävät epätoivoisesti nostaa kannatustaan, toisessa vaakakupissa on katoava, mittaamattoman arvokas oma suomalainen luontomme. Haluatteko te todella, että tästä teidät muistetaan, luonnonsuojelun vastustamisesta?

Arvoisa puhemies! Kysyn myös teiltä, kokoomus, miten ihmeessä te voitte esiintyä vesiensuojelun puolustajina, kun nyt te lähdette keskustan kelkkaan heikentämään nimenomaan vesiensuojelua? Te olisitte voinut valita toisin. Te näytitte, että te ette välitä vesiensuojelusta. [Heikki Vestman: Ei pidä paikkaansa!] Luonnontilaiset kalkkilammet, lähteet ja purot eivät ansaitse teidän mukaanne suojelua — niinpä ne jäävät nyt suojelematta.

Arvoisa puhemies! Meille vasemmistossa tämä laki oli ja on tärkeä. Suomalaisen luonnon tilaa ei voida parantaa missään muualla kuin Suomessa, ja tällä lailla sitä työtä olisi helpotettu — ei riittävästi, ei tarpeeksi eikä tarpeeksi kunnianhimoisesti, mutta paremmin kuin nykylain mukaan. Me olemme käyttäneet paljon aikaa tämän lain läpiviemiseksi, ja me olemme olleet valmiita neuvottelemaan niin, että siitä olisi hyötyä meitä kaikkia koskevan haasteen ratkaisemiseen: luontokadon pysäyttämiseen. Sitä työtä on pakko jatkaa tästä tappiosta huolimatta.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Pitko.

22.30 Jenni Pitko vihr: Arvoisa puhemies! Suomi on rakas maa, jossa on upea ja kaunis luonto. Nyt käsittelemme lakia, joka on aivan keskeinen suomalaisen luonnonsuojelun kannalta, luonnonsuojelulakia. Luontomme nimittäin tarvitsee suojelua, ja suomalaiset haluavat sitä suojella. Jopa yli 80 prosenttia suomalaisista haluaa lisää luonnonsuojelua. Rakkaus luontoon ja luonnonsuojelun hyväksyminen yhdistää meitä suomalaisia. Se yhdistää ihmisiä kaupungeissa ja maalla. Se yhdistää eri-ikäisiä ihmisiä. Se ei ole peikko tai mörkö, se on meille tärkeä asia. Suomalaiset haluavat suojella luontoa.

Tämä luonnonsuojelulaki tehtiin juuri siitä syystä. Lakia tehtiin huolella, vuosia huolellisesti punniten, mutta täällä eduskunnassa lakiesitys ei ehtinyt valiokuntaa pidemmälle, kun se jo vesitettiin. Hallitusohjelmassa sanotaan, että laadukas lainvalmistelu on keskeistä politiikan uskottavuuden ja legitimitietin näkökulmasta ja että me sitoudumme tietopohjaisen politiikan tekoon. Keskustan, kokoomuksen ja perussuomalaisten toimesta kuitenkin eduskunnassa löytyi koalitio luonnonsuojelua heikentämään vastoin olemassa olevaa tietoa ja tiedemaailmaa. Tämä sama koalitio toki viime vaalikaudella teki ennennäkemättömiä leikkauksia luonnonsuojeluun, joten moni onkin sanonut, että ei ollut kauhean yllätynyt.

Vaikuttaa siltä, että houkutus kieltää luontokadon olemassaolo ilmiönä on kasvanut tässäkin talossa suureksi. [Petri Huru: Kuka sen on kieltänyt? — Keskustan ryhmästä: Ei kukaan!] Näyttää olevan toive, että voisimme pyyhkiä luontokadon aiheuttamat uhat pois, jos olisimme niistä ihan hiljaa, mutta näinhän asia ei toimi. Luontokato ja luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen eivät pysähdy sillä, että uhanalaisia luontotyyppäjä ei mainita laissa. Luontokato on tieteellinen fakta, ja tarkkasilmäinen sen voi jo huomata myös omin silmin. Ympäristö muuttuu, mutta ei parempaan. Luontokato ei tapahdu jossain muualla, vaan se tapahtuu myös täällä meillä, ja se tapahtuu meidän toimesta.

Ihmistoiminta on heikentänyt luonnon tilaa jo pitkään. Näitä lukuja tuodaan aina välillä esille tässä salissa, mutta koen tärkeäksi toistaa ne. Suomen luonnossa joka toinen luonto-

Pöytäkirja PTK 133/2022 vp

tyyppi on uhanalainen, siis puolet luontotyypeistä on vaarassa kadota pidemmällä aikavälillä, jos emme tee jotain. Lajeistamme uhanalaisia on joka yhdeksäs. Luonnonsuojelu on juuri se laji, jolla me suojaamme meidän metsien, rantojen, vesien, niittyjen ja soiden luontoja. Mutta tässä talossa tämä onkin nähty uhkaksi suomalaisille, uhkaksi metsätaloudelle, uhkaksi omistamiselle.

Arvoisa puhemies! On täysin vastuuton ajatus, että luontoa ei tarvitsisi suojella, jos sillä on pienintäkään vaikutusta yksityiseen omistukseen. Merkittäviä vaikutuksia tällä lailla ei olisi ollut, sen on muun muassa perustuslakivaliokunta sanonut. Nämä pykälät, mitä nyt esitetään poistettavaksi, eivät uhkaa omistusoikeutta tai omaisuuden suojaamista, näin on perustuslakivaliokunta lausunut. Omaisuuden suojaamista käytetään tässä tapauksessa vain ja ainoastaan keppihevosenä vastustamaan itse luonnonsuojelua.

Tämä esitys ei myöskään poistaisi alueita metsätalouden piiristä suoraan, vaikka niinkin tästä laista on yritetty väittää. Näitä väitteitä on kummastellut tänään mediassa jopa metsäteollisuuden etujärjestö. He eivät tunnista tällaista vaikutusta.

Itse koen kansanedustajan työnä suurimman vastuun siitä, että me jätämme tuleville sukupolville elinkelpoisen planeetan ja sen kauniin, rakkaan suomalaisen luonnon. [Tuomas Kettunen: Täysin samaa mieltä!]

Arvoisa puhemies! Olin tänä aamuna yhdessä eri puolueiden edustajien kanssa keskustelemassa vaelluskaloista. Puhuimme vaelluskalojen palauttamisesta ja virtavesistä. Suomen vesistöt ovat se keskeinen asia, joka kaipaakin nykyistä enemmän huomiota, vesiluonnon monimuotoisuus turvaamista. Moni puolue kertoi tässä tilaisuudessa tukevuksensa vaelluskala-aktiivien työtä. Kuitenkin nyt tästä käsittelyssä olevasta luonnonsuojelulaista otettiin pois juuri ne vesiluontoa suojaavat tärkeät linkit vesilakiin ja vesistöjen luontotyyppien lisääminen lakiin. Tämä muutos jättää pois esimerkiksi todella tärkeän puroluonnon. Puroluonnot ovat esimerkiksi kalakannoille ja vaelluskaloille erittäin tärkeitä, ja niiden parempi suojelu olisi tärkeää, [Tuomas Kettusen välihuuto] jos me haluamme meidän kalakantojen elpävän. Jos me haluamme, että taimenet ja lohet uivat nykyistä useammin joessa, niin me tarvitsemme parempaa suojelua puroille.

Arvoisa puhemies! Suomi on sitoutunut pysäyttämään luontokadon ensin vuonna 2010, sitten vuonna 2020, ja näissä molemmissa on epäonnistuttu. Nämä ovat sitoumuksia, jossa epäonnistuminen on kiusallista ja häpeällistä, mutta etenkin se on surullista. Me olemme nyt sitoutuneet pysäyttämään luontokadon vuoteen 2030 mennessä. Tästä on pidettävä kiinni, jos me välitämme siitä, minkälaisen maapallon me jätämme tuleville sukupolville. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Ja edustaja Kiviranta.

22.36 Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies! En ole käsitellyt tätä hallituksen esitystä missään valiokunnassa mutta kirjoitin tästä artikkelin heinäkuussa, ja juristillehan kirjoittaminen on hyvä tapa opiskella. Hallituksen esityksessä kiinnitän huomiota ainoastaan näitten luontotyyppien suojeluun.

Hallituksen esityksessähän oli kolme kategoriata: suojellut luontotyypit, tiukasti suojellut luontotyypit ja uhanalaiset luontotyypit. Näistä suojellut luontotyypit perustuvat elykeskuksen päätökseen, jossa määritellään luontotyyppien esiintymän rajat. Sen sijaan uhanalaiset luontotyypit perustuisivat suoraan lain delegointisäännökseen, siitä seuraavaan valtioneuvoston asetukseen, eikä niihin liittyisi nimenomaista rajauspäätöstä. Luontotyyppi

Pöytäkirja PTK 133/2022 vp

siis voitaisiin säätää uhanalaiseksi luontotyyppiä valtioneuvoston asetuksella eduskunta ohittaen.

Mielestäni uhanalaisuudella sinänsä ei saa olla suoria eikä epäsuoria oikeusvaikutuksia. Tällainen joku valtioneuvoston asetuksen luettelo, jonka perusteella ei tiedetä, missä joku uhanalainen luontotyyppi on, lähentelee mielivaltaa. Säädöshierarkkinen ratkaisu, jossa sisällöltään muuttuva uhanalaisten luontotyyppien luettelo olisi sijoitettu luonnonsuojelulain viittaussäännökseen perustuen valtioneuvoston asetukseen, olisi murentanut omaisuusdensuojaa ja oikeusturvaa. Suojelumekanismi olisi johtanut siihen, että uusiutuvien luonnonvarojen käyttöä rajoittavien korvaamatta jäävien tilanteiden määrä olisi voinut olla hyvinkin suuri: kun puun ostaja ei olisi tehnyt tarjousta, niin eihän siinä tietenkään sitten olisi ollut mitään korvattavaa. Se olisi hyvinkin halpaa suojelua. Tällainen on erittäin kavala tapa suojella.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Aittakumpu poissa. — Edustaja Holopainen, Mari.

22.39 Mari Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Suomi sitoutui luontokadon pysäyttämiseen ensin vuonna 2010, sitten 2020. Tässä on epäonnistuttu. Tavoite on aina karannut kauemmaksi, nyt se on vuosi 2030. Tästä on pidettävä kiinni, ja siksi myös luonnonsuojelulakia uudistetaan. Luonnonsuojelulain tavoitteena on muun muassa luonnon monimuotoisuuden turvaaminen, ilmastonmuutokseen sopeutumisen edistäminen ja luonnonvarojen ja luonnonympäristön kestävä käytön tukeminen.

Keskustelin tänään luonnonsuojelulain uudistamisesta, johon keskusta teki heikennyksiä valitettavasti kokoomuksen ja perussuomalaisen tuella. Keskustelussa keskustan kansanedustaja kysyi, pitäisikö linnuilta tai luonnolta pyytää lupaa rypselien korjaamiseen. Tämä kommentti avaa keskustan luontosuhdetta. Luonto on sitä varten olemassa ainoastaan, että ihminen hyödyntää sitä. Tämä strategia on kuitenkin kääntynyt ihmistä itseään vastaan. [Markus Lohi pyytää vastauspuheenvuoroa] Suomen lajeista joka yhdeksäs ja luontotyypeistä lähes puolet ovat uhanalaisia.

Käsittelyssä on vasta toinen laajempi luonnonsuojelulain päivitys Suomen itsenäisyyden aikaan. Alkuperäinen luonnonsuojelulaki täyttää ensi vuonna 100 vuotta. Luonnonsuojelulakia uudistetaan laajasti, ja se vaikuttaa osittain myös 54 muuhun lakiin. Lakiin kirjataan myös vapaaehtoinen ekologinen kompensatio, malminetsintäkielto luonnonpuistoissa ja kansallispuistoissa, ilmastonmuutokseen sopeutuminen. Myös Luontopaneelin asema kirjataan lakiin, ja varovaisuusperiaate kirjataan, samoin kuten myös ympäristötietoisuutta edistetään.

Laki vie luonnonsuojelua eteenpäin. Valitettavasti esimerkiksi malminetsinnän osalta on tehty kovin kapea raja — ei ole kovin todennäköistä, että kansallispuistoissa tai luonnonpuistoissa olisi avattu kaivoksia ylipäätään. Me tarvitsemme vahvempaa suojaa luonnollemme ja vesistöillemme. Vihreät onkin omassa poliittisessa ohjelmassaan sitoutunut siihen, että arvokkaat luontoalueet ja vesistöt rajataan malminetsinnän ulkopuolelle. Tämänkin jälkeen riittää alueita, joita voidaan hyödyntää muuhun tarkoitukseen.

No, mitä keskustaa ja kokoomus ja perussuomalaiset sitten heikensivät? Luonnonsuojelulain esityksestä on muun muassa poistettu 64 §, jonka perusteella Suomessa tieteellisesti uhanalaisiksi määritellyt luontotyypit olisi tuotu asetuksella lain tasolle, kuten lajien osalta on jo nykyisin aikaan viimeiset 25 vuotta tehty. Luonnonsuojelulakiesityksestä poistettiin

myös 65 §, jonka perusteella todettiin, että uhanalaiset luontotyypit tulisi huomioida osana päätöksentekoa. Keskusta väitti, että laki ylisuojelee ja uhkaa omaisuudensuojaa. Perustuslakivaliokunta ei näin todennut, vaan sanoi: ”Luonnonsuojelulakiehdotuksen 64 §:n mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää uhanalaiseksi luontotyyppi sellainen luontotyyppi, jonka riski hävitä luonnosta on Suomen luontotyyppien kansallisen uhanalaisuuden arvioinnin mukaan vähintään korkea. Ehdotuksen perustelujen mukaan luontotyyppin säätämiseksi ei olisi kansalaisiin tai oikeushenkilöihin kohdistuvia välittömiä oikeusvaikutuksia. Vastaavan kaltaisella asetuksenantoon perustuvalla tavalla säädetään voimassa olevassa laissa uhanalaisista lajeista. Ehdotettua uhanalaisen luontotyyppin sisällöllisten kriteerien ja niiden arvioinnin laintasoista määrittelyä voidaan pitää riittävän täsmällisenä.” — ja valiokunta teki muita huomioita lausunnossaan. Mutta tämä väite, jota keskusta on levittänyt, ei pidä paikkansa.

On todella valitettavaa, että siinä, missä suuri osa suomalaisista arvostaa Suomen luontoa ja haluaa suojella sitä, niin enemmistö eduskuntapuolueista ei näytä haluavan suojella suomalaista luontoa riittävästi. [Keskustan ryhmästä: Ei pidä paikkaansa! — Heikki Vestman: Virheellinen väite!] Tämä on nähty useissa lakiesityksissä. Siellä on erittäin vähän puolueita, jotka nostavat esimerkiksi Luontopaneelin huomioita ensisijaisesti esiin tai tuovat tutkittua tietoa päätöksentekoon. Tämä on valitettavaa, ja toivon, että tämä rintama laajenee myös eduskunnassa. Uskon, että sillä voisi olla myönteistä vaikutusta myös tiettyjen puolueiden kannatusongelmiin.

Pähkinäpensaikat, kedot, rannikon metsäiset dyynit, harjumetsien valorinteet ja monet luontotyypit saavat kuitenkin suojaa lain myötä. Ne eivät ole puupeltoja. Uhanalaista luontoa on suojeltava. On myös huomioitava, että meidän metsäteollisuutta tulee uudistaa — siitähän tässä on pitkälti kyse. On uskottu tietyissä puolueissa uhkakuviin, jotka eivät pidä paikkaansa. Meidän täytyy saada parempaa arvonalisäystä myös metsistä, ja se tarkoittaa sitä, että niitä metsiä voidaan käyttää määrällisesti vähemmän, mutta metsänomistajat, sadatuhannet suomalaiset, tulevat saamaan enemmän arvoa metsistään. Tulevaisuudessa metsät ovat myös arvokkaita hiilinieluja, joilla on yhä suurempi rahallinen kompensatio näköpiirissä mitä todennäköisemmin. Ne puolueet, jotka vastustavat luonnonsuojelua, vastustavat myös elinkeinojen uudistumista Suomessa ja vaikuttavat siihen, että Suomen taloudellinen asema ei kehity niin suotuisasti kuin se voisi kehittyä muutoin. [Markus Lohi pyytää vastauspuheenvuoroa]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Myönnän nyt minuutin mittaisen vastauspuheenvuoron edustaja Lohelle, mutta koettakaa puhua sillä tavoin, että kukaan muu ei pyydä enää vastauspuheenvuoroa. [Mari Holopainen: En maininnut Lohta tässä puheenvuorossa!] [Mikrofoni on kiinni] — Edustaja Lohi, laittakaa mikrofoni päälle.

22.46 Markus Lohi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Halusin varata tämän vastauspuheenvuoron sen takia, että edustaja Holopainen omassa puheenvuorossaan väitti, että keskustalle luonto on vain ihmisen hyödyntämistä varten. Tämä väite ei pidä paikkaansa. Keskusta haluaa suojella suomalaista luontoa yhtä lailla kuin muutkin puolueet täällä. Ja toivoisin, että kun kukaan meistä muistakaan ei ole halunnut lähteä sanoittamaan, mikä on vihreiden luontosuhde, niin annettaisiin jokaisen puolueen itse sanoittaa oma luontosuhteensa. [Mari Holopaisen välihuuto] Ei toisten tarvitse kertoa, mitä mieltä sinä olet. Annetaan jokaisen kertoa itse, mitä mieltä me olemme.

Pöytäkirja PTK 133/2022 vp

Keskustalle luonto on tärkeä, suomalainen luonto, yhtä kuin kaikille muillekin suomalaisille. Me haluamme sitä suojella ja me haluamme sitä varjella, mutta samalla kestäväällä tavalla hyödyntää. [Mai Kivelä ja Ilmari Nurminen pyytävät vastauspuheenvuoroa] Ei pilata suomalaista luontoa. [Mai Kivelä: Tyhjää puhetta!]

Kannattaa tämän lain yhteydessä muistaa, että on tärkeää, että eduskunnan enemmistön tahto toteutuu, Suomen luonnon suojelu edistyy. Ja ymmärrän sen paheksunnan, mikä näihin muutoksiin liittyy, mutta iso kuva kannattaa aina muistaa: luonnonsuojelu edistyy [Puhemies koputtaa] tällä lailla.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja nyt, arvoiset edustajat, meillä on tänään kuitenkin kello 2 tämä takaraja, ja täällä jää monta esitystä käsittelemättä, jos me nyt aloitamme debatin, niin luotan siihen, että... [Eduskunnasta: Tuleeko ollenkaan debattia?] — Edustaja Harjanne. — Puhujalistaan.

22.48 Atte Harjanne vihr: Arvoisa puhemies! Sen totean tähän keskusteluun, että tässä salissa on kyllä sanoitettu vihreiden suhdetta luontoon ja moneen asiaan myös keskustapuolueen toimesta aika värikkäin, joskus henkilökohtaisesti, jopa loukkaavin sanankäntein.

Mutta, arvoisa puhemies, suomalaiset ovat luonnon tilasta huolissaan. Suomen luonto köyhtyy. Uhanalaisuus on tieteellinen tosiasia, luki se pykälissä tai ei, ja sen edessä meiltä odotetaan asianmukaisia toimia eikä välttelyä.

Suomalaiset rakastavat luontoaan, arvostavat luontoaan. Se tiedetään. Suomalaiset arvostavat myös minun tietääkseni, uskoakseni, rehellisyyttä — sitä, että kun jotain soviataan, se pidetään. Tämä laki vie eteenpäin suomalaista luonnonsuojelua, [Keskustan ryhmästä: Kyllä!] mutta tämän lain käsittely syö uskottavuutta suomalaiselta politiikalta näiden viimeisten käänteiden, mitä on nähty, takia.

Omaisuuksensuoja on tärkeä arvo. Sitä ei kiistä kukaan. Sen takia on hyvä, että tämänkin lain käsittelyssä sitä on arvioitu. Sitä arvioi perustuslakivaliokunta, joka ei nähnyt mitään tarvetta puuttua tällä viimeisen käänteen mukaisella tavalla näihin kahteen pykälään, ja näihin liittyvä argumentaatio osoittautuu koko ajan olevan hatarammalla ja hatarammalla pohjalla.

Pidän erinomaisena, että tämä laki ja nämä pykälät ja ne muutokset tulevat äänestykseen tänne saliin, ja se äänestys kertoo melko paljon siitä, miten täällä suhtaudutaan luontoon ja politiikan tekemiseen, ja uskon, että se on äänestys, joka on monella mielessä myös keväällä, kun sitten tehdään muita päätöksiä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Hoskonen poissa. — Edustaja Hyrkkö.

22.50 Saara Hyrkkö vihr: Arvoisa puhemies! Tämän piti olla iloinen päivä. Sen sijaan tästä tulikin ristiriitainen yö. 100-vuotias luonnonsuojelulaki olisi ansainnut parempaa, ja suomalainen luonto olisi ansainnut parempaa. Myös suomalainen politiikka olisi ansainnut parempaa.

Arvoisa puhemies! Suomalaiset rakastavat ja arvostavat luontoa, silti luonto hupenee Suomessakin. Se näkyy muun muassa lintujen uhanalaistumisena. Yli kolmannes Suomen pesimälinnuista on uhanalaisia, ja tämä on vain yksi lukemattomista esimerkeistä. Suomalaista luontoa voidaan suojella vain Suomessa. Me päättäjät saamme jatkuvasti viestiä tie-

Pöytäkirja PTK 133/2022 vp

demaailmasta, kuinka luontokadon pysäyttäminen on kriittinen kysymys myös ihmisen turvallisuudelle ja mahdollisuuksille elää tällä planeetalla. Meillä ei kerta kaikkiaan ole varaa jättää yhtäkään kiveä kääntämättä, ja kaiken lisäksi meillä on kiire.

Arvoisa puhemies! Silti politiikassa luonnonsuojelu ja luontokadon torjunta ovat jakevia ja paikoin tulenarkojakin kysymyksiä. Jokainen askel eteenpäin vaatii monien eri näkemysten yhteensovittamista ja lukemattomia kompromisseja, harppauksia tapahtuu aika harvoin. Luonnonsuojelulaki on eräänlainen luonnonsuojelun peruskallio, jota tällä uudistuksella on tarkoitus vankistaa. Luonnonsuojelulainsäädäntöä uudistetaan, jotta sen avulla voidaan turvata Suomen luontoa ja sen monimuotoisuutta entistä paremmin.

Uudistuksen valmistelu pohjaa monipuoliseen tutkimus- ja selvitystietoon, ja sen taustalla on lukemattomien ihmisten työ. Aivan erityisesti haluan antaa tunnustusta edustaja Emma Karille, joka ympäristöministerinä toimiessaan teki aivan valtavan työn, jotta hallituksessa löytyi vihdoinkin sopu tästä 500-sivuisesta järkäleestä, sen isoista linjoista ja yksityiskohdista. Kiitoksia edustaja Karille ja kaikille muille lain puolesta työskennelleille luonnonsuojelijoille.

Arvoisa puhemies! Mieluummin puhuisin täällä vain hömötiäisistä ja serpentiinikallioista, mutta vallitsevissa olosuhteissa on tarpeen sanoa pari sanaa myös politiikasta. Kuten kaikki tiedämme, keskusta liittoutui ympäristövaliokunnassa opposition kanssa muutukseen hallituksen yksimielisesti hyväksyttyä luonnonsuojelulakia. [Mari-Leena Talvitie: Esitystä!] Haluan jälleen muistuttaa, että lain on kuitannut koko keskustan ministeriryhmä, ja siitä on neuvoteltu poikkeuksellisen tiiviisti myös keskustan eduskuntaryhmän kanssa. Täytyy sanoa, että ulkoasiainvaliokunnan jäsenenä olen erityisen pettynyt, että keskusta ryhtyy tällaisiin hävyttömiin irtiottoihin juuri tällaisena aikana, kun maailma ympärillä myrskyää. Yhtenäisyyttä ja luottamusta tarvittaisiin nyt enemmän kuin aikoihin.

Arvoisa puhemies! Olen todella yrittänyt ymmärtää, mikä sai keskustan heittämään tällä tavalla romukoppaan ainakin kahden miljoonan hehtaarin verran luottamusta, politiikan kovinta pääomaa. Helsingin Sanomat perkasi tänään uhanalaisia luontotyyppejä koskevien pykälien poistamisen perusteluna käytettyä laskelmaa — tai olisi perannut, jos sellainen laskelma olisi ollut olemassa. [Heikki Vestmanin välihuuto] Toisaalla kävi ilmi, että metsäteollisuus ei oikeastaan tunnista tätä ongelmaa, jolla muun muassa MTK ja keskusta ihmisiä pelottelevat.

Hyvät kollegat, luontotyyppien uhanalaisuus on tieteellinen tosiasia riippumatta siitä, lukevatko ne asetuksessa vai eivät. Pään työntäminen pensaaseen ei auta. Ihmisten pelottelu ei auta. Meidän poliitikkojen tehtävä on johtaa tätä maata vastuullisesti ja tehdä kaikkemme sen puolesta, että jätämme sen lapsillemme entistä paremmassa kunnossa. Mielestäni on vastuutonta antaa ymmärtää, että kaikki voisi tästä ikuisuuteen jatkua ennallaan. Jos mikään ihmisen toiminnassa ei muutu, luonto ympärillämme jatkaa katoamistaan. Se, jos mikä, aiheuttaa aivan dramaattisia muutoksia ihan jokaisen ihmisen elämään, omisti sitten metsää taikka ei.

Arvoisa puhemies! Kokoomus paljasti tässä ehkä myös todellisen luontonsa. Puolue, joka puhuu julkisuudessa vaelluskalojen puolesta ja sinivihreydestä, asettui valiokunnassa keskustan käsittämättömän teatterin tueksi. Seurauksena oli kahden uhanalaisia luontotyyppejä koskevan pykälän poistaminen ja vesistöjen paremmassa suojelussa peruuttelu. Oppositioista käsin kokoomus olisi voinut valita myös tukea luonnonsuojelulain alkuperäisiä pykäläiä, jolloin niiden takana olisi ollut enemmistö valiokunnasta. Vetoan jokaiseen tämän salin luonnonystävään puoluekirjasta riippumatta: äänestyksessä voitte valita toisin.

Pöytäkirja PTK 133/2022 vp

Arvoisa puhemies! Poliitikassa törmää toisinaan naureskeluun ja vähättelyyn, kun puhuu katoavien lajien, hupenevien luontotyyppien, kapenevien elinympäristöjen tai vaikkapa eläinten oikeuksien puolesta. Moni tuntuu aidosti yllättyvän kuullessaan, että nämä asiat ovat joillekin meistä ihan oikeasti tosi tärkeitä, politiikan kovaa ydintä. Ne ovat tosi tärkeitä muuten myös suomalaisille. Meille vihreille luonnon puolustamisessa ei ole kyse imagosta, vaan puolueen olemassaolon tarkoituksesta. Suojelemalla luontoa suojelemme elämää.

Toivon, että keskusta tulee järkiinsä ja palaa asialliseen hallitusyhteistyöhön. Ja toivon, että jokainen tämän salin luonnonystävä äänestää myös näiden valiokunnassa poistettujen pykälien palauttamisen puolesta. Varmaa on se, että työ luonnon puolesta jatkuu, vastoin käymisistä huolimatta.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Ja edustaja Taimela.

22.56 Katja Taimela sd: Arvoisa herra puhemies! Luontokato on aikamme suuri uhka ilmastomuutoksen rinnalla. Sen torjuntaan Suomen valtio, Suomen eduskunta, me kaikki olemme sitoutuneet jo kansainvälisten sitoumustenkin kautta. Kun tämän viikon tapahtumia on saanut itse seurata kovin läheltäkin, herää kyllä kysymys, onko todella näin.

Oman puolueeni puolesta voin sanoa, että olemme sitoutuneet luontokadon torjuntaan ja otamme sen hyvin vakavasti. SDP:ssä ymmärrämme sen, että luontokato voi viedä lopulta pohjan myös taloudelta. Se vie elämisen edellytykset tältä maapallolta yhdessä ilmastomuutoksen kanssa, mikäli emme todella käännä kehityksen suuntaa yhdessä. Tämä laki on toki vain yksi pieni askel isossa, globaalissa kokonaisuudessa, mutta tällä lailla suojelemme suomalaista luontoa, minkä lopulta vain me täällä Suomessa itse voimme tehdä.

Iloinen voi olla siitä, että luonnonsuojelulaki nyt vihdoin etenee. Siihen tulee useita tärkeitä muutoksia. Puutteineenkin se on parempi kuin vanhentunut laki. Olisin kuitenkin toivonut, että luontotyyppisuojaus olisi tässä eduskunnassa otettu vakavasti ja ymmärretty se, että lajit asuvat aina jossakin ympäristössä ja lajien suojelun lähtökohta on luontotyyppien suojelu. Uhanalaiset luontotyypit ovat uhanalaisia nimenomaan siksi, että luonto on laaja-alaisesti aktiivisen maankäytön piirissä, ja laajapinta-alaisetkin luontotyypit heikkenevät, koska ne sijoittuvat suojelualueiden ulkopuolelle, eikä niitä siksi ja tiedonpuutteen vuoksi ole aina otettu huomioon, vaan ne väistyvät muun maankäytön tieltä. Tämän heikkenemiskehityksen vuoksi on tärkeää, että uhanalaiset luontotyypit tunnistetaan lainsäädännössä ja tämä tieto otetaan huomioon aikaisempaa jäsenytyneemmin niissä päätösprosesseissa, joissa luontoarvot on säädetty huomioon otettaviksi. Mutta tämä ei sopinut ympäristövaliokunnan työssä opposition lisäksi keskustalle.

Erityisen harmissani olen siitä, että vesilaista poistettiin kolme luontotyyppiä. Äänin 9—8 päädyttiin siis siihen, että ei vahvisteta vesilain luontotyypejä koskevaa suojelua lisäämällä sen soveltamisalaan purot, lähteiköt ja kalkkilammet. Tämä muutos on jollain tavalla, itse asiassa ajattelen niin, jopa isompi kuin 64 ja 65 §:ien poistaminen, mitä tietysti myös pidän äärimmäisen harmillisena.

Erityisesti mietin minäkin tämän lakiesityksen kohdalla myös kokoomusta, että kuinka sitoutuneita he puolueena tosiasiallisesti ovat luonnon- ja ympäristönsuojeluun. Erityisen usein olen kuullut heidän huolestaan esimerkiksi vesistöjen hyvinvoinnista, mutta tämänviikkoiset temput eivät oikein anna uskottavuutta näille puheille. Vaalit on tulossa, ja suomalaiset ovat tutkimusten mukaan erittäin huolissaan luontokadosta. On hyvä, että kannan-

Pöytäkirja PTK 133/2022 vp

tushuipulla oleva puolue tuo esiin myös todelliset ympäristölinjauksensa. Ne ovat luettavissa mietinnöstä, jossa kokoomus on mukana heikentämässä luontotyyppien suojelua.

Arvoisa herra puhemies! En edes aloita siitä, miten hankalaa on toimia hallituksessa, jossa yhteisistä pelisäännöistä ei pidetä kiinni. Olen tavallaan myös pahoillani suomalaisten puolesta, kun he joutuvat seuraamaan poukkoilevaa ja epävakaa politiikantekoa ja vielä ajassa, jossa Venäjä käy sotaa Ukrainan kanssa, jokaisen arjessa näkyy energiakriisi ja edessämme on nähtävissä taloudellinen taantuma.

Haluan myös todeta sen, että niin ministeri Saarikko kuin aiemmin maa- ja metsätalousministerinä toiminut Leppä ovat tämän hallitusohjelman mukaisen esityksen hyväksyneet. Ensi viikolla itsenäisyyspäiväjuhlallisuuksien jälkeen — itsenäisyyspäivänä myös aika usein puhutaan luonnosta, suomalaisesta ihanasta maaseutumaisesta tekemisestä, mitä me voimme vapaa-aikana erilaisissa luontokohteissa tehdä — itsenäisyyspäivän jälkeisenä keskiviikkona täällä salissa tämän lain käsittelyssä me olemme sellaisessa tilanteessa, että osa hallituspuolueista esittää tässä salissa pykälävastalause-esityksiä. Se ei, hyvät kollegat, onneksi ole kovin tavanomaista.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Hopsu on poissa. — Edustaja Lohi.

23.01 Markus Lohi kesk: Arvoisa puhemies! Luonto on minulle erityisen tärkeää. Talvella liikun luonnossa hiihtäen, maastopyörällä, kävellen, kesällä retkeillen, patikoiden Lapin tuntureissa, ja esimerkiksi korona-aikana, 1,5 vuoden aikana, kävimme perheen kanssa 21 kansallispuistossa tai retkeilyalueella. Mutta ei voi sanoa niin, että vain se luonto on arvokasta, jossa ihminen liikkuu ja josta saa nauttia. Luonnolla on itseisarvo, ja puhdas ympäristö ja luontomme suojelu on myös perustuslain tunnistama perusoikeus. Luonto on tärkeä, ei pelkästään minulle tai meidän perheelle tai täällä oleville kansanedustajille, se on valtavan tärkeä suomalaisille ihmisille. Suomalaiset ovat luontoihmisiä. He haluavat pitää huolta suomalaisesta luonnosta, nauttia siitä, ja he arvostavat suomalaista luontoa. Siksi luonnonsuojelu on meille kaikille yhteinen asia, ja se on hyvä muistaa myös näiden puheenvuorojen keskellä.

Arvoisa puhemies! Edustaja Kiviranta avasi erittäin hyvin sitä juridista problematiikkaa, joka vielä aivan erityisesti valiokuntakäsittelyn yhteydessä, lausuntovaliokuntien lausuntojen yhteydessä, nousi esille, joka liittyy siihen asetuksenantovaltaan, jota tämä laki olisi antanut. Täällä on yritetty todistaa, että ei näillä poistettavilla pykälillä olisi ollut juurikaan merkitystä, mutta miksi niiden puolesta taistellaan niin kovasti, jos ei niillä mitään merkitystä ole. On tietenkin niillä merkitystä.

Arvoisa puhemies! Kun katsotaan suomalaisten toimeentuloa vähän laajemmin, miten suomalaiset pärjäävät, kuinka paljon he tarvitsevat sosiaaliturvaa, niin on hieman hämmentävää se, kuinka paljon esimerkiksi Helsingissä ja Uudenmaan alueella ihmiset tarvitsevat perustoimeentulotukea tullakseen toimeen. Helsingin alueella joka kymmenes asukas saa perustoimeentulotukea, Kerava—Vantaan hyvinvointialueella luku on vieläkin suurempi. Kun katsotaan perinteisesti köyhinä pidettäviä maakuntia, Kainuuta, Lappia, Pohjanmaan maakuntia, siellä luku on viisi prosenttia väestöstä. Absoluuttisina lukuinahan ne ovat vielä paljon vähemmän, euromäärät ovat aivan minimaalisia. Jos Kainuussa menee 5 miljoonaa euroa, pelkästään Helsingin kaupungissa käytetään 100 miljoonaa perustoimeentulotukeen.

Pöytäkirja PTK 133/2022 vp

Miksi puhun tästä, kun puhutaan tämän lain yhteydessä luonnonsuojelusta? Siksi, että miksi täällä raukoilla rajoilla, Kainuussa, Pohjois-Suomessa, ihmiset eivät tarvitse perustoimeentulotukea, vaikka he ovat pienituloisia. Sen takia, että he elävät aika niukasti, asuuskustannukset ovat pienempiä — he eivät tarvitse muuten asumistukeakaan — mutta he elävät luonnossa ja luonnosta. He hakevat lisää elantoa luonnon kautta marjastaen, sienestäen, kalastaen, metsästäen, ja Kainuussa pienituloisella eläkeläiselläkin saattaa olla pieni metsäpalsta, josta hän saa pienen eläkkeen lisäksi puun myyntituloja, joilla hän pitää itsensä elannossa, eikä hänen tarvitse turvautua toimeentulotukeen, niin kuin täällä kaupungeissa. Ja nyt tämä lakikokonaisuus olisi pahimmassa tapauksessaan vienyt leivän sen kainuulaisen köyhän eläkeläisen suusta, kun metsäyhtiö ei olisikaan ostanut siitä palstasta mitään, kun siitä olisi tullut harmaa alue. [Välihuutoja vihreiden ryhmästä]

Ei hyvät ihmiset näin voi, arvoisa puhemies, ei näin voi toimia, että ei oteta ihmistä huomioon tässä. Suomalainen luonto on niin arvokas, että sitä pitää meidän kaikkien yhdessä suojella. Ja jos me suojelemme sitä yhdessä, osallistutaan yhdessä niitten kustannusten maksamiseen, mitä siitä aiheutuu, eikä aiheuteta pienelle ihmiselle, jolla ei ole muuta kuin se pieni metsäpalsta, jolta hän saa tuloja siellä, jotta hän pysyy hengissä, ei panna häntä sen takia ahdinkoon. Tämä kääntyy muuten tätä meidän kaikkien arvokkainta voimavaraa, suomalaista puhdasta luontoa ja sen suojelua, vastaan, jos me pannaan ihmiset vastakkain niin, että joltakin viedään se ainoa toimeentulo. [Satu Hassi: Kukas nyt vastakkain asettelee? — Välihuutoja vihreiden ryhmästä] Tätä vastakkainasettelua ei pidä täällä synnyttää, ja sen takia minusta meidän pitää yhdessä mieluummin iloita siitä, että tällä lailla luonnonsuojelun tila paranee, eikä pidä lähteä tekemään siitä, että täältä eduskunnan enemmistö, parlamentaarinen enemmistö, haluaa muutaman pykälän poistaa varmistaakseen, ettei tule vahinkoja, liian isoa kysymystä, [Saara Hyrkön välihuuto] vaan iloitaan mieluummin siitä, että luonnonsuojelu etenee täällä eduskunnassa ja eduskunnan enemmistön tahto toteutuu ja suomalaisten enemmistön tahto toteutuu siitä, että suomalaista luontoa lähdetään suojelemaan.

Emme halua edistää sellaista ajattelutapaa, jota jonkun verran näyttää olevan myös valalla, jota jotkut kutsuvat vihersosialismiksi, että voidaan ympäristönsuojelun nimissä lähteä ihmisiltä ottamaan omaisuutta yhteiseen hyvään ilman, että he saavat korvauksia. Meidän pitää yhdessä huolehtia, että luonnonsuojelu saa kaikkien suomalaisten tuen ja että me voimme myös luontokatoa lähteä ehkäisemään ja estämään sen etenemistä. Se on oikea tapa, että me lähdemme tekemään sitä yhdessä, annamme reilun korvauksen silloin, kun suojellaan, asianmukaisen korvauksen. Näin me voimme parantaa yhdessä sen hyväksyttävyyttä suomalaisten keskuudessa ja huolehtia myös siitä, että suomalaiset pystyvät kestäväällä tavalla hyödyntämään luontoa. Luonto on meidän tärkein voimavara. Etenkin Lapisissa me olemme ymmärtäneet, että se on myös meidän tulevaisuuden elinkeinojen tärkein voimavara. Suojelkaamme yhdessä suomalaista luontoa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Kinnunen Mikko, olkaa hyvä.

23.09 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa herra puhemies! Tehtävämme on viljellä ja varjella luontoa, olemme osa luomakuntaa. Elämme maasta ja metsistä. Luonto on meille suomalaisille myös tärkeä paikka virkistyä ja harrastaa. Pidän tärkeänä, että hyödynnämme luonnonvaroja kestäväällä ja vastuullisella tavalla. Huolehdimme samalla luonnon monimuotoisuudesta, estämme luontokatoa ja suojelemme luontoa tuleville sukupolville.

Pöytäkirja PTK 133/2022 vp

Me keskustalaiset tuemme sitä, että uudistuksia tehdään toteuttamalla mahdollistavaa ja kannustavaa lainsäädäntöä. Nyt tähän tärkeään luonnonsuojelulakiin kirjattava ekologinen kompensatio on tästä oikein hyvä esimerkki. Se on vapaaehtoinen mutta kannustava. Se mahdollistaa sen, että taloudellisen toiminnan käynnistäjä voi kompensoida luonnon monimuotoisuudelle aiheutuvat haitat. Erittäin hyvää on myös se, että vapaaehtoisuuteen perustuvia Helmi- ja Metso-ohjelmia vahvistetaan.

Arvoisa puhemies! Ihmisten omaisuudensuojan tulee toteutua kaikissa oloissa. Luonnonsuojelun kustannuksien tulee jakaantua oikeudenmukaisesti. Perustuslakivaliokunta linjasi, että lakiesitys perustuu täyden korvauksen periaatteelle. Kun suojellemme luontoa, turvaamme samalla maahan ja metsään liittyvien elinkeinojen toimintaedellytykset ja suojellemme maan- ja metsänomistajan oikeusturvaa joka puolella Suomea, huolehdimme omaisuudensuojasta.

Lain eduskuntakäsittelyn aikana tuli esille lain välillisiä vaikutuksia, joita emme voineet hyväksyä. Metsänomistajat olisivat esimerkiksi voineet joutua epäoikeudenmukaiseen tilanteeseen, jossa he eivät olisikaan saaneet korvausta taloudellisista menetyksistään.

Arvoisa puhemies! Tästä laajasta tärkeästä laista poistettiin ympäristövaliokunnassa muutama ongelmallinen pykälä, jotta ihmisten omaisuudensuoja turvataan ja oikeudenmukaisuuden vaatimus toteutuu.

Luonnonsuojelulaki tuodaan nyt joka tapauksessa tähän päivään, eli luonnon suojeleminen etenee monella tavalla. Se on minusta tässä pääasia, että viljellään ja varjellaan. Luonto ja sen suojeleminen on kaikkien minulle hyvin tärkeä asia. Suojellaan luontoa ja estetään luontokatoa yhdessä, ja korvataan tämän suojelutoimen seuraukset riittävällä tavalla.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Kettunen, olkaa hyvä.

23.12 Tuomas Kettunen kesk: Kunnioitettu herra puhemies! Suomen Keskustan arvoja ovat kestävä luontosuhde ja ylisukupolvisuus, eli että luonto ja koti jätetään pikkuisen paremmassa kunnossa seuraaville sukupolville. Niin kuin edustaja Pitko sanoi, meidän tulee säilyttää tämä meidän kaunis maapallo myös tuleville sukupolville. Luonnon tilaa pitää parantaa, mutta samalla pitää turvata maan- ja metsänomistajien omaisuudensuoja ja kustannusten oikeudenmukainen jakautuminen.

Nyt tänäänkin tämän keskustelun keskellä se tärkein aihe on unohtunut: Tämä hallitus on ollut luonnonsuojelun osalta Suomen historian paras hallitus, ja me keskustalaiset olemme ylpeitä siitä. Nyt tämä etenevä luonnonsuojelulaki parantaa tätä tilannetta entisestään.

Kunnioitettu puhemies! Asiat kuitenkin pitäisi asettaa asianmukaisiin mittasuhteisiin. Nyt tätä luonnonsuojelulakia ollaan säätämässä yli 140 pykälän osalta, ja erimielisyyksiä on vain neljän pykälän kohdalla. Ja muutosten tarkoituksena on lisätä luonnonsuojelulain hyväksyttävyyttä myös maanomistajien keskuudessa. Sen takia näitä neljää pykäläkohtaa tulee muuttaa, ja olen tyytyväinen siitä, että valiokunta sen on tehnyt, koska luonnonsuojelu on meidän kaikkien suomalaisten yhteinen asia.

Edustaja Hyrkkö toi puheenvuorossaan esille, että sitä tärkeintä pääomaa, eli politiikassa luottamuksen pääomaa, nyt on syöty yli kahden miljoonan hehtaarin edestä. No, metsäalan asiantuntijoiden mukaan — nyt tämä liittyy tähän uhanalaisten luontotyyppien listaukseen — se olisi kuitenkin kohdistunut tosiaan jopa yli kahteen miljoonaan hehtaariin, josta suurin osa on metsätalousmaata, ja vaikutukset omaisuudensuojaan olisivat olleet vä-

Pöytäkirja PTK 133/2022 vp

lillisiä myös esimerkiksi puumarkkinoitten kautta. Ja mihinkä minä perustan tämän väitteeni: metsäalan asiantuntijoitten mukaan tämä olisi tapahtunut.

Puhemies! Olen tyytyväinen, että tämä laki etenee ja luontoa suojellaan entistä paremmin [Puhemies koputtaa] tämän lainsäädännön toteutuessa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Huru, olkaa hyvä.

23.15 Petri Huru ps: Arvoisa herra puhemies! Nyt käsittelyssä olevaan ympäristövaliokunnan mietintöön saatiin neuvottelujen kautta selvennettyä hyvin sitä kantaa, millä perustein luontotyyppi määritellään. Tällä erää asia täsmennetään esimerkiksi niin, että sääntöksen soveltamisala ja suojelu kohdistuu vain kallioiden maanpäällisiin osiin. Tämä on yksiselitteisempi ja ymmärrettävämpi kanta kuin alkuperäinen. Niin ikään tällä kannanmuodostuksella otetaan huomioon perusteellisuuden edellytyksien sekä suojelutavoitteiden yhteensovittamista. Näen myös, että nyt tehdyllä sääntelyllä pyritään lisäksi turvaamaan esimerkiksi metsänomistajien omaisuudensuojaa. Muiltakin osin esitys muuttui valiokuntakäsittelyssä enemmän ennakoitavaan suuntaan, mikä on ehdottoman oikea suunta, etenkin kun puhutaan tämän tason lainsäädännöstä.

Arvoisa puhemies! Nyt on salissa kuultu kiivastakin kritiikkiä valiokunnan tekemistä muutoksista. Tämä on sikäli erikoista, että poistettujen pykälien on mainittu olevan vain informatiivisia, joilla ei olisi myöskään oikeusvaikutuksia. Näiden poistaminen ei millään osin estä luonnon suojelemista. Sitä pystytään tekemään nykyistenkin lakien nojalla ja esimerkiksi rajauspäätösmenettelyllä, jonka perusteella tulee myös valituskelpoinen päätös ja josta on myös mahdollista hakea korvauksia. Kukaan ei ole myöskään kieltänyt luontokaatoa, vaikka niinkin on kuullut mainittavan. Tärkeää on myös varmistaa, ettei vapaaehtoiseksi tarkoitettua informatiivisesta lainsäädännöstä tule jatkossakaan pakollista, eikä varsinkaan sellaista, josta ei maksettaisi korvauksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Vestman, olkaa hyvä.

23.18 Heikki Vestman kok: Arvoisa puhemies! Kello on paljon, mutta tämä keskustelu on erittäin tärkeä. Luonnon monimuotoisuuden heikkenemisen pysäyttämisen tavoite on meille kaikille tärkeä, ja luonnonsuojelulakiin ollaankin nyt tekemässä useita tuettavia ja kannatettavia muutoksia — hyvä. Luonnonsuojelu etenee — hyvä — ja kokoomus tukee ympäristövaliokunnan mietinnön mukaista luonnonsuojelulakia.

Tämän lakiuudistuksen tavoitteena on ollut muun muassa selkeyttää ja ajantasaistaa luonnonsuojelulakia, parantaa lainsäädännön toimivuutta ja lisätä luonnonsuojelun hyväksyttävyyttä. Nämä ovat oleellisen tärkeitä ja kannatettavia tavoitteita. Esityksessä on paljon hyvää konkreettista. Esimerkiksi vapaaehtoiseen suojeluun perustuvat Metso- ja Helmi-ohjelmat saavat lakiperustan sekä perinteisen säilyttävän suojelun rinnalle on laissa tunnistettu monimuotoisuuden turvaaminen aktiivisin toimenpitein. Erityisen tärkeänä pidän vapaaehtoisen ekologisen kompensaation sääntelyperustaa. Tämän nojallahan taloudellisena toimintana yksityinen yritys tai maanomistaja voi tuottaa luontoarvoja, jolloin taloudellisesta toiminnasta johtuva heikennys suojelluille luontoarvoille voitaisiin hyvittää toisessa paikassa kuin missä heikennys tapahtuu.

Sitten on korjattava tässä keskustelussa toistuvasti esitetty virheellinen, jopa härskillä tavalla virheellinen väite. Täällä on väitetty, että luonnonsuojelulaki on vesitetty ympäris-

Pöytäkirja PTK 133/2022 vp

tövaliokunnassa tehdyillä muutoksilla. [Satu Hassi: No niinhän se tehtiin!] No niin, tässä on suora sitaatti ympäristöministeriön lainsäädäntöneuvos Pasi Kalliolta, joka on vastannut tämän luonnonsuojelulain valmistelusta ministeriössä. Suora sitaatti kysymykseen, vesittykö luonnonsuojelulaki sillä, että ympäristövaliokunta poisti laista nämä pykälät, suora sitaatti: ”Ei millään tavalla. [Petri Huru: Juuri näin!] Laki on iso, 150 pykälää, siinä on paljon merkittäviä asioita. Poistetut pykälät vaikuttavat tietysti kokonaisuuteen, mutta ne eivät vesitä lakia, niin en millään tavalla ajattele.” Vastuuvirkamiehen lausunto tästä laista, ja täällä vihreät toistelevat, että laki on vesitetty. Mihin te perustatte tämän väitteen, kun ympäristöministeriön lainsäädäntöneuvos toteaa, että ei millään tavalla ole vesittynyt? [Jenni Pitko: Luontotyyppisuojaus on vesitetty!] Täytyy todeta näistä vihreiden väitteistä ja puheenvuoroista, että nehan ovat siis olleet aikamoista teatteria.

Tosiaan tietyiltä osin luonnonsuojelulain muutosten vaikutukset ja soveltaminen jäivät valiokuntakäsittelyn perusteella epäselviksi ennakoitavuuden sekä omaisuudensuojan ja oikeusturvan kannalta. Luonnonsuojelulainsäädännön toimivuuden ja luonnonsuojelun hyväksyttävyyden maassamme pitää parantua. Epäselvä ja ennakoimaton lainsäädäntö vähentää luonnonsuojelun hyväksyttävyyttä. [Petri Huru: Juuri näin!]

Edustaja Lohi kuvasi aiemmin puheenvuorossaan erinomaisella tavalla kainuulaista todellisuutta. Onkin hyvä meidän etelän ihmisten, uusmaalaisten, ymmärtää se, kuinka arvokasta on se, että luonnonsuojelulla on koko maassa mahdollisimman laaja hyväksyttävyyden. Tämän hyväksyttävyyden ja ennakoitavuuden turvaamiseksi on tärkeitä, että tätä suojelua tehdään rajauspäätöksillä ja suojelu katetaan valtion korvausvelvollisuudella. Hallituksen esityksessä oltiin kuitenkin säätämässä rajauspäätösmenettelyn rinnalle uutta uhanalaisten luontotyyppien suojeluluokkaa, voisi sanoa, tällaista epäselvää, harmaata suojeluluokkaa, [Petri Huru: Automaattisuojaus!] johon oltiin liittämässä vielä viranomaisen huomioonottamisvelvoite. Kuten tässä keskustelussa on käynyt ilmi, luontotyyppejä voidaan suojella viranomaisen rajauspäätösmenettelyyn perustuvalla tavalla, joka on oikeusturvaltaan parempi vaihtoehto ja joka turvaa maanomistajalle korvauksen suojelusta.

No, maa- ja metsätalousministeriö on arvioinut tosiaan, että kaksi miljoonaa hehtaaria metsätalosaluetta olisi tullut harmaan suojelun piiriin. Tällainen arvio on siis esitetty. Tämä arvio on kiistetty tässä keskustelussa. Kysymykseni on: minkä takia vastuuministeriö, siis ympäristöministeriö, ei ole esittänyt omaa arviotaan siitä, minkä verran pinta-alaa tulisi tämän uuden harmaan suojelukategorian piiriin? Nyt ollaan kuultu, että ympäristöministeriö vasta selvittelee, mikä mahdollinen pinta-ala näiden uhanalaisten luontotyyppien kohdalla olisi ollut. Tällaiset asiathan pitäisi olla selvillä jo lakia säädettäessä. [Tuomas Kettunen: Kyllä!] Ehkäpä edustaja Kari, joka on ollut tämän lain esittelevä ministeri aikoinaan, osaisi vastata, minkä takia tällaista asiaa ei ole selvitetty lainvalmistelussa, mutta huomaa, että edustaja Kari ei olekaan paikalla, vaikka käynnissä on niin tärkeä keskustelu. [Petri Huru: Kuvaavaa!]

Luontotyyppien säätämällä uhanalaiseksi ei olisi ollut perusteluiden mukaan kansalaisiin tai oikeushenkilöihin kohdistuvia välittömiä oikeusvaikutuksia. Eduskuntakäsittelyssä on kuitenkin jäänyt epäselväksi, mikä tämä huomioon ottamisen oikeudellinen vaikutus lopulta tai välillisesti olisi voinut olla. Tällä olisi voinut olla merkittäviäkin vaikutuksia esimerkiksi maankäytössä, kaavoituksessa ja luvituksessa. Tulkinnanvaraiseksi olisi siis jäänyt, mitä tämä huomioon ottaminen lopulta olisi eli miten se olisi vaikuttanut. Uhanalaiset luontotyypit ja niitä koskevat alueet [Puhemies koputtaa] eivät olisi olleet suoraan suo-

Pöytäkirja PTK 133/2022 vp

jelussa näiden pykälien mukaan, vaan se olisi ollut selvitysten ja perusteluidenkin mukaan käytännössä informaatioluonteinen pykälä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Nyt tulee aika täyteen, kiitos. — Edustaja Holopainen, Hanna, olkaa hyvä.

23.25 Hanna Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Olemme täällä keskustelemassa luonnonsuojelusta, ja sekä näistä puheenvuoroista, mitä täällä on edellä pidetty, että tässä pitkän koko tätä viikkoa käydyistä keskusteluista tämän salin ulkopuolellakin kuka tahansa on pystynyt toteamaan, että puolueilla on eroja. Puolueilla on eroja siinä, kuinka puheet ja teot vastaavat toisiaan. Luonnonsuojelu herättää suuria tunteita. Suomalaisten enemmistö on sitoutunut luonnon suojelemiseen ja arvostaa suomalaista luontoa ja myös haluaa vahvempaa luonnonsuojelua, vahvempia toimia ja vahvempaa lainsäädäntöä. Tämä on todettu tutkimuksissa, ja jotenkin tämä sama viesti, jota suomalaiset tuolla salin ulkopuolella jakavat, ei välity tänne eduskunnassa käytävään keskusteluun, koska on ihan selväksi tullut, että osa puolueista haluaa nostaa luonnonsuojelun vastustamisen valitettavasti keppihevosiksi oman kannatuksensa kasvattamiseen. Sitä on jotenkin äärimmäisen vaikea ymmärtää tilanteessa, jossa luonnonsuojelun kannatus kansalaisten parissa näin voimakkaasti on vahvistunut.

Arvoisa puhemies! Olemme tilanteessa, jossa tutkimus ja tiede ovat todenneet, että suomalaista luontoa uhkaa luontokato. Meillä on ollut useita mahdollisuuksia kääntää luontokato eli luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen parempaan suuntaan, mutta olemme epäonnistuneet näitten tavoitteitten saavuttamisessa. Nyt olemme käsittelemässä täällä luonnonsuojelulakia, jonka merkitys tässä tilanteessa, jossa monimuotoisuuden heikkeneminen uhkaa yhä useampaa lajia ja lähes puolet suomalaisista luontotyypeistä on määritelty uhanalaiseksi, on tämän suunnan kääntämisessä varsin merkittävä. Se on yksi tämän vaalikauden tärkeimmistä lakihankkeista kaikille niille, jotka arvostavat suomalaista luontoa ja ovat huolissaan tulevaisuudesta.

Arvoisa puhemies! Olemme tällä vaalikaudella kohdanneet useita kriisejä. Koronakriisi sekä Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan ovat järjestyttäneet turvallisuusympäristöämme. On ollut helppo huomata, että silloin kun tässä salissa jaetaan yhteinen tilanneymmärrys kriisistä ja uhkista ja vaikutuksista, niin tämä sali yhtenäisesti pystyy tekemään päätöksiä näitten uhkakuvien torjumiseksi. Se on ollut hienoa. Mutta selvästi meiltä puuttuu nyt tämän luontokadon suhteen tällainen yhteinen tilanneymmärrys.

Onkin äärimmäisen tärkeää, että kaikki se keskustelu, joka tästä aiheesta käydään, perustuu nimenomaan tutkittuun tietoon ja tieteeseen ja tosiseikkoihin. Täällä on nyt tämän lain käsittelyprosessissa ollut monta semmoista kohtaa, joissa keskusteluissa on noussut esiin tällaisia uhkakuvien maalailuja, jopa vääristelyä tietoa, jota on levitetty joko tahallisesti tai tahattomasti. Se on johtanut siihen, että aika harva tätä keskustelua tuolta ulkopuolelta seuranneista pystyy hahmottamaan, mikä näistä väitteistä on totta. Ja meillä on tässä salissa vahva velvollisuus siihen, että nimenomaan emme lisää uhkakuvia vaan me pysymme pitämään omassa päätöksenteossa keskiössä sen, että kaiken pitää perustua tutkittuun tietoon ja yhteisen tilanneymmärryksen kasvattamiseen ja pitää välttää tällaisia polarisaatiota ja vastakkainasettelua. Tässä asiassa suomalaiset edellyttävät, että pystymme tekemään päätöksiä. Meidän on välttämätöntä varmistaa, että pystymme luontokadon pysäyttämään.

Pöytäkirja PTK 133/2022 vp

Olin tänä aamuna täällä eduskunnan Kansalaisinfossa, oli vaelluskaladelegaation järjestämä tilaisuus. Sali oli täynnä luonnonystäviä, luonnosta huolestuneita, vaelluskalojen tulevaisuudesta huolestuneita ihmisiä, ja lähes kaikissa puheenvuoroissa siellä viitattiin myös tähän luonnonsuojelulain käsittelyyn. Ja siellä ihmeteltiin, kuinka on mahdollista, että tilanteessa, jossa on niin vahva tietoinen näkemys siitä, mitä toimia tarvitaan, täällä päätöksentekijät eivät sitten pysty yhdessä näitä toimia tekemään.

On ihan selvää, että jatkossa yhä vahvemmin kansalaisilta sekä yrittäjiltä tulee viesti siitä, että meidän pitää kantaa ympäristövastuuta. Tulen itse tuolta Saimaan rannalta, ja olen käynyt paljon keskustelua esimerkiksi luontomatkailuyrittäjien kanssa, ja heidän viestinsä on ihan selvä: he haluavat vahvempaa luonnonsuojelua, he haluavat sitä, että on vakaa toimintaympäristö toimia. Heidän on esimerkiksi ollut tosi vaikea ymmärtää sitä, miten on mahdollista, että meillä esimerkiksi kaivosteollisuudella on semmoinen ohituskaista, joka pystyy vaarantamaan muitten yrittäjien toimintaedellytykset sillä, että aiheuttaa epävarmuutta näillä kaivosvarauksilla. On aivan selvää, että luonnonsuojelu ja liiketoiminta eivät ole toisilleen vastakkaisia asioita — päinvastoin kestävä ja menestyvän liiketoiminnan edellytys on puhdas luonto ja kestävä luonnonvarojen käyttö.

Meillä on rajalliset resurssit, ja on jotenkin kummallista aina seurata näitä keskusteluja, joissa nostetaan esiin, että luonnonsuojelu on liian kallista. Aika monessa puheenvuorossa täällä salissakin sitä kuulee, että meillä ei ole varaa suojella luontoa, ja se on jotenkin täysin hämmentävää, kun tosiasiaissa meillä ei ole varaa kuluttaa luonnonvaroja yli sen kestävä ekologisen tason, koska se nimenomaan vaarantaa kaiken toiminnan tällä planeetalla. [Petri Huru: Silloin pitäisi vähentää kulutusta!] Meidän pitää pystyä tuottamaan vähemmästä enemmän. Ja meillä totta kai suomalaiset ovat ainoita, jotka voivat suojella suomalaista luontoa ja vastata sen tulevaisuudesta. Meillä on vastuu siitä, että turvaamme sen, että myös lapsillamme on mahdollisuus nauttia suomalaisesta luonnosta ja luoda omaa elinvoimaisuutta elinvoimaisen luonnon pohjalta.

Tässä luonnonsuojelulaissa on monia hyviä asioita, joilla edistetään luonnonsuojelua, mutta on todella valitettavaa, että valiokunnassa valiokunnan enemmistö päätyi [Puhemies koputtaa] myös heikentämään tämän luonnonsuojelulain pykälä. Toivottavasti jatkossa [Puhemies: Nyt tulee aika täyteen!] tässä salissa löytyy parempi yhteisymmärrys siitä, mitä luonnon suojelemisessa tarvitaan.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Hassi, olkaa hyvä.

23.33 Satu Hassi vihr: Arvoisa puhemies! Vihreät ja vasemmistoliiton ja sosiaalidemokraattiset kollegat ovat hyvin perustelleet sen, miksi luonnonsuojelulaki on tärkeä uudistus ja miksi se olisi ollut tärkeä nimenomaan hallituksen neuvottelemassa ja yksimielisesti esittämässä muodossa. En toista näitä argumentteja.

Sen sijaan haluan nostaa esille virkavastuun. Olen ollut eduskunnassa yli 20 vuotta. En muista kuulleen ministeriön virkamiehen ministeriön virallisessa lausunnossa eduskunnan valiokunnassa esittäneen yhtä kiihkeää vastustusta hallituksen esitystä kohtaan kuin kuulin maa- ja metsätalousministeriön virkamiehen lausunnossa luonnonsuojelulaista maa- ja metsätalousvaliokunnassa. Tämän lausunnon kirjallisessa versiossa sanotaan, että maa- ja metsätalousministeriön arvion mukaan uhanalaiseksi säädettyjen luontotyyppien pinta-ala on yli kaksi miljoonaa hehtaaria ja pääosa siitä on metsätaloukskäytössä. Maa- ja metsätalousministeriö toteaa, että esitykseen liittyy merkittävä riski siitä, että uhanalaisik-

Pöytäkirja PTK 133/2022 vp

si luontotyypeiksi määriteltävät alueet siirtyvät tosiasiaassa talouskäytön ulkopuolelle. Tätä lukua, kaksi miljoonaa hehtaaria, toisti muun muassa MTK:n metsävaltuuskunnan puheenjohtaja Tirola. Muun muassa edustaja Kettunen äskeisessä puheenvuorossaan viittasi siihen.

Helsingin Sanomat ryhtyi peräämään tältä maa- ja metsätalousministeriön virkamieheltä, mihin tämä perustuu. Virkamies kertoi, että hän teki sen esityslistan reunaan jossakin kokouksessa — paperiin, joka on sittemmin päätnyt roskikseen. Tällä arviolla, että kaksi miljoonaa hehtaaria talousmetsää siirtyisi niiden pykäliden myötä, jotka ympäristövaliokunnan enemmistö laista poisti, niin sanotusti harmaan suojelun piiriin, on ollut ratkaiseva vaikutus tästä laista käydyssä keskustelussa ja siinä pelkojen levittelyssä, mitä tämän lain tiimoilta on harjoitettu. Kuitenkin sama virkamies sanoi, että näissä uhanalaisissa luontotyypeissä metsäisiä luontotyyppejä on puolitoista miljoonaa hehtaaria eli vähemmän kuin se kaksi miljoonaa, mitä hän väittää, eikä ole mitään arviota siitä, kuinka suuri osa tästä puolestatoista miljoonasta oikeasti on talousmetsissä ja kuinka suuri osa esimerkiksi luonnon-suojelualueilla.

No, kuten kollegat tässä ovat jo todenneet, esimerkiksi lajin uhanalaisuus ei Suomessa tarkoita sitä, etteikö sitä saisi esimerkiksi ampua. Esimerkiksi aika vähän aikaa sitten tämä sali äänesti siitä, voivatko uhanalaiset lajit edelleen olla metsästyslain riistalajien luettelossa, ja suuri enemmistö eduskunnasta päätti, että kyllä voivat. Kuten kollegat ovat todenneet, se, että elinympäristö on määritelty uhanalaiseksi, ei mitenkään väistämättä tarkoita sitä, että se on suojeltu. Nämä ovat kaksi eri asiaa.

Tällä väitteellä, jonka siis maa- ja metsätalousministeriö on virallisesti esittänyt eduskunnan valiokunnissa, on ollut erittäin suuri vaikutus tämän lain käsittelyyn, ja se on ollut minun havaintojeni mukaan keskeinen palanen siinä prosessissa, jossa tosiaan ympäristövaliokunnan oikeistoenemmistö sitten päätyi esittämään tiettyjen pykäliden muuttamista tästä laista. Mainitsen myöskin, että se teksti, jonka maa- ja metsätalousvaliokunnan puheenjohtaja kertoen asiasta vasta myöhään edellisenä iltana toi maa- ja metsätalousvaliokunnan kokoukseen uudeksi pohjaksi valiokunnan lausunnolle ja joka myös maa- ja metsätalousvaliokunnassa keskustan ja oikeiston äänin päätyi maa- ja metsätalousvaliokunnan lausunnoksi, hyvin pitkästi siteeraa tätä samaa maa- ja metsätalousministeriön lausuntoa maa- ja metsätalousvaliokunnalle, jossa siis ainakin tämä kahden miljoonan hehtaarin väite kyseisen virkamiehen tunnustuksen mukaan perustui jonkinikäiseen tukkimiehen kirjanpitoon eli siis toisin sanoen on käytännössä ihan tuulesta temmattu väite.

Me täällä eduskunnassa olemme tottuneet luottamaan siihen, että kun ministeriön virkamies käy eduskunnassa virkavastuulla antamassa lausuntoa, niin hän puhuu totta ja esimerkiksi hänen esittämänsä luvut perustuvat johonkin lähteeseen, jonka voi tarkistaa. Haluan nyt tässä eduskunnan salissa todeta, että mielestäni tässä asiassa maa- ja metsätalousministeriön menettely on ollut aivan luokatonta. Sitä en pysty sanomaan, missä määrin on kyse tämän kyseisen virkamiehen omatoimisuudesta ja missä määrin ministerin hyväksyntä on siinä taustalla, mutta tällaisia prosesseja ei pitäisi olla.

Ja arvoisat kollegat, tässä on nyt aika vähän mainittu siitä pykälästä, jossa puhutaan purojen ja lähteiden suojelusta ja jonka ympäristövaliokunnan enemmistö laista myös poisti. Olen tästä erittäin pahoillani. Se liittyy itse asiassa myös metsälakiin jo vuonna 2014 tehtyyn heikennykseen, jossa heikennettiin purojen ja lähteiden suojelua metsissä, ja silloin yksi perustelu oli se, että on muita lakeja, joilla niitä suojellaan, ja nyt sitten luonnonsuojelulaistakin tämä asia on poistettu. Kuten monet kollegat, [Puhemies koputtaa] esimerkik-

Pöytäkirja PTK 133/2022 vp

si edustaja Pitko, ovat todenneet, tällä on erittäin vahingollinen merkitys esimerkiksi vaeluskalojen ja ylipäättänsä vesistöjen suojelulle.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Autto, olkaa hyvä.

23.40 Heikki Autto kok: Arvoisa herra puhemies! Tässä edellä edustaja Hassi käytti ilmaisua, että eduskunnan oikeisto on voimakkaasti nyt vaikuttanut tämän mietinnön syntymiseen, ja varmasti näinkin voi sitä kutsua. En tiedä, miten sitten edustajakollegat Suomen Keskustassa tämän kokevat, mutta perinteisestihän on käytetty tällaista ilmaisua, että Suomen eduskunnassa on tällainen laaja ei-sosialistinen enemmistö, ja tässä mielessä toivotan keskustan ikään kuin tervetulleeksi nyt tänne kotiin, tänne ei-sosialistiseen enemmistöön, joka vastuullisesti hoitaa isänmaan asioita.

Arvoisa puhemies! Edustaja Vestman puhui aivan erinomaisesti tuossa aiemmin, ja voin kaiken sen allekirjoittaa, ja tosiaan, joka joskus haluaa historiankirjoista lukea, mitä mieltä asiasta olen, voi tosiaan lukea myös tuon edustaja Vestmanin puheenvuoron. Myös edustaja Lohi käytti täällä hyvän puheenvuoron, johon on jo viitattu muissakin puheenvuoroissa, tästä asian myös laajemmasta sosiaalisesta merkityksestä.

Arvoisa puhemies! Me suomalaisethan elämme luonnosta, ja varmasti kaikki kansanedustajat olemme luonnonsuojelijoita, siitä ei varmasti ole mitään epäilystä. Ja olen itsekin ylpeä siitä, että Suomessa on maailman korkeatasoisin ympäristölainsäädäntö, varmasti ihan luonnonsuojelulakimme on maailman korkeatasoisin, ja tässä nyt tämän vastuullisen ei-sosialistisen enemmistön laatiman mietinnön mukaan saadaan hyviä parannuksia aikaan.

Tosiaan sitä olen tässä keskustelun kuluessa pohtinut, kun varsinkin vihreiden riveistä varsin rajujakin uhkakuvia maalataan tämän luontokadon osalta, joka eittämättä on globaali ongelma, että se on kysymys, jossa ihmiskunnan täytyy tehdä töitä, että pääsemme paremmin tasapainoon planeettamme kanssa. Voisin kuitenkin ajatella, että meillä Suomessa, jos tällaista klassista sanontaa saa tässä käyttäen, lasi on kuitenkin puoliksi täynnä mieluummin kuin puoliksi tyhjä. On eittämättä totta, mitä tiedemiehetkin sanovat, että meillä on esimerkiksi näitä vaarantuneita luontotyyppejä, meillä on uhanalaisia lajeja, mutta pitää olla iloinen siitä, että meillä edes on niitä. Hyvin monessa Euroopan maassa nämä luontotyypit on tuhottu kokonaan. Hyvin monesta Euroopan maasta näiltä uhanalaisilta lajeilta on menetetty kokonaan niiden lajien biotyypit, mitä ne kodikseen tarvitsevat. Ja tässä mielessä siis pitää olla iloinen siitä, että Suomessa on maailman korkeatasoisin ympäristölainsäädäntö, ja sitä on, totta kai, jatkuvasti syytä kehittää, ja pitää pyrkiä siihen, että Suomi pystyy näyttämään tässä asiassa koko maailmalle esimerkkiä. Suomi voi näyttää maailmalle mallia siinä, kuinka voi olla korkeatasoinen ympäristölainsäädäntö, mutta samaan aikaan kansakunta voi menestyä, kansakunta voi vaurastua, voimme nauttia laajasti sellaisesta hyvinvointiyhteiskunnasta, jota pohjoismaiseksi hyvinvointiyhteiskunnaksi kutsutaan. Ja tässä mielessä, jos ajattelemme vaikkapa esimerkiksi suomalaisen vastuullisen metsätalouden merkitystä, niin vaikka eduskunta päättäisi korvata maanomistajille kaikki ne kaksi miljardia euroa, mitä suomalaiset vuosittain saavat kantorahatuloina tästä vastuullisen metsätalouden harjoittamisesta, niin kun meiltä sitten katoaisivat kaikki ne tuhannet ja tuhannet työpaikat ja ne 20 miljardia euroa meidän kansantuotteesta metsätuotteiden jalostusketjuista, niin se on, arvoisat kollegat, sitten jo tekemätön paikka. Eli meidän täytyy ymmärtää, että jotta meillä voi olla niitä korkean jalostusarvon tuotteita, jotta meillä voi

Pöytäkirja PTK 133/2022 vp

olla myös sitten sen teollisuuden palveluliiketoimintaa ja siihen teollisuuden vaikkapa koneiden ja laitteiden valmistamiseen liittyvää todella korkean osaamisen vientitoimintaa Suomesta maailmalle, niin meillä pitää olla myös sitä ihan sieltä luonnosta lähtevää perustuotantoa, alkutuotantoa, josta nämä pitkät arvoketjut lähtevät liikkeelle.

Arvoisa puhemies! Sen takia juuri ajattelen, että se, että Suomessa osaamme toimia vastuullisesti, meillä on maailman korkeatasoisin ympäristölainsäädäntö, mutta emme kuitenkaan vedä tätä mutteria niin kireälle, että meillä esimerkiksi metsätalouden harjoittaminen vaarantuu, että Suomeen tulevat investoinnit vaarantuvat, niin sillä tavoinhan me, kun mahdollistamme nämä kaksi asiaa yhtä aikaa, sen korkeatasoisen, maailman korkeatasoisimman ympäristölainsäädännön ja investoinnit Suomeen, jotka tuovat meille vaurautta, niin ne myös samalla mahdollistavat suomalaisille yrityksille ne korkean osaamisen referenssit, joilla sitten saamme vietyä myös maailmalle sitä osaamista, jolla pystytään toimimaan energiatehokkaasti, jolla pystytään toimimaan resurssiviisaasti, jolla pystytään autamaan ihmiskuntaa pääsemään planeettansa kanssa tasapainoon, ja en ymmärrä, miksi esimerkiksi vihreät kollegat eivät tahdo tätä yhtälöä tässä tunnistaa. Meillä on vastuu laajemminkin planeetastamme kuin vain se vastuu, mikä meillä on, totta kai, suojella suomalaista luontoa, mutta meidän pitää nähdä myös tämä paljon isompi kuva tässä asiassa.

Ja tässä mielessä, arvoisa puhemies, aivan lyhyesti vielä haluan todeta myös tästä EU:n strategisesta autonomiasta, Suomen strategisesta autonomiasta tai meidän resurssi-itäisyydestä, niin kuin hienosti on tänään eri puheenvuoroissa puhuttu. Kyllä meillä pitää olla arvoketjut meidän omissa käsissämme, jotta pystymme vapautumaan vaikkapa Kiinan kommunistisen diktatuurin vallasta, mitä tulee vaikkapa meidän metallinjalostukseen aina aivan huippuelektroniikkatuotteisiin asti. On päivänselvää, että näihin tarvitaan raaka-aineita, ja Euroopalla pitää olla kykyä niitä myös itse tuottaa menetelmillä, jotka ovat maailman parasta teknologiaa, joilla säästämme luontoa, luomme semmoista osaamista, jolla sitten autamme myös muita maita saavuttamaan tällaisen korkeatasoisen ympäristönsuojelun tason, joka Suomessa on saavutettu. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Nurminen, olkaa hyvä.

23.47 Ilmari Nurminen sd: Arvoisa herra puhemies! Luonnonsuojelulain uudistaminen on todella tarpeen, koska luonnon monimuotoisuuden heikentymistä ei ole saatu pysäytettyä. Luontotyyppien ja lajien uhanalaisuudesta on saatu myös runsaasti uutta tietoa, ja myös ilmastonmuutos nopeuttaa ja voimistaa entisestään monia luonnossa tapahtuvia muutoksia. Lisäksi tämä meidän voimassa oleva lainsäädäntö ja sen ohjauskeinot ovat hyvin vanhentuneita, ja tätä pitää päivittää. Nykyinen laki on vuodelta 1997, ja Sanna Marinin hallitusohjelman keskeisenä tavoitteena on pysäyttää luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen Suomessa.

Täällä on käyty hyvää keskustelua tästä lain sisällöstä, ja tietenkin sosiaalidemokraatit kannattavat tätä hallituksen esitystä ja tiukkaa ja kunnianhimoista luonnonsuojelulakia, se on ihan päivänselvä asia. Sinällään ehkä olen hieman surullinen tästä, koska jos me ei pystytä ratkaisemaan yhdessä näitä isoja kysymyksiä, niin nämä muut ponnistelut ovat käytännössä turhia. Sen takia jollain tavalla ehkä itse pohdin, kun en ollut tässä lainvalmistelussa, jossa valiokunnat ja hallitus ovat tehneet eittämättä hyvää työtä, että jollain tavalla toivoisin tällaisista konsensushenkeä. Ja koska varsinkin keskustakin on jo kertaalleen hyväksynyt tämän kompromissiesityksen, jossa päästiin tähän, niin toivon, että isossa salissa

Pöytäkirja PTK 133/2022 vp

keskustalta tulee kuitenkin sitten myös tukea tälle hallituksen esitykselle ja sitä kautta saadaan tämä meidän pitkään valmisteleva esitys maaliin. Sinällään tässä ajassa tämä on tärkeä, mutta totta kai tätä pitää kehittää. Ihmiset, kansalaiset, olettavat meidän päättäjien myös huolehtivan luonnon monimuotoisuudesta ja vähän niin kuin velvoittavat siihen. Siinä mielessä pidän tärkeänä, että tämä luonnonsuojelulaki saadaan tällä hallituksen valmistelemalla mallilla maaliin ja sitä kautta sitten käytäntöön — ihmiset odottavat sitä meiltä — ja etenkin toivon, että keskusta asettuu tukemaan tätä hallituksen esitystä täällä isossa salissa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Talvitie, olkaa hyvä.

23.50 Mari-Leena Talvitie kok: Arvoisa puhemies! Ympäristö ei ole lahja menneiltä sukupolvilta, vaan se on lainaa tulevilta. Se on ollut oman poliittisen polkun yksi ohjenuora lähes 20 vuotta vähän Pikku Prinssiä mukaillen.

Luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen on monin paikoin karua todellisuutta. Sen pysäyttäminen on tärkeää, ja toivon ja uskon, että olemme kaikki tästä samaa mieltä. Siksi tämä uudistettu luonnonsuojelulakikin on merkityksellinen, ja vaikka hallituksen esitykseen teimmekin ympäristövaliokunnassa lukuisia tarkennuksia ja muutoksia — ja niistä muutoksista siis suurimman osan yksimielisesti — niin kaikkein tärkeintä on se, että laki etenee. Lakiuudistuksen tavoitteena on selkeyttää ja ajantasaistaa luonnonsuojelulakia, parantaa lainsäädännön toimivuutta ja lisätä luonnonsuojelun hyväksyttävyyttä sekä parantaa lajien ja luontotyyppien suojelua.

Esityksessä on paljon hyvää. Esimerkiksi suojeltujen luontotyyppien määrä nousee, lähes tuplaantuu, ja suojelussa jo pitkään vapaaehtoiseen suojeluun perustuvat ja pitkään käytössä olleet Metso- ja Helmi-ohjelmat saavat lakiperustan sekä perinteisen säilyttävän suojelun rinnalle on laissa tunnistettu monimuotoisuuden turvaaminen aktiivisin toimenpitein. Hyvää on myös vapaaehtoisen kompensaaation sääntelyperusta.

Tietyiltä osin lakimuutosten vaikutukset ja soveltaminen kuitenkin jäivät hallituksen esityksessä epäselviksi etenkin ennakoitavuuden sekä omaisuudensuojan ja oikeusturvan kannalta. Tavoitteena piti olla nimenomaan luonnonsuojelulainsäädännön toimivuus, ja luonnonsuojelun hyväksyttävyyden maassamme piti parantua.

Suojelua olisi hyvä tehdä rajauspäätöksillä, ja suojelu tulisi kattaa valtion korvausvelvollisuudella. Nyt esityksessä oltiin kuitenkin säätämässä rajauspäätösmenettelyn rinnalle uutta tiukasti suojeltujen luontotyyppien suojeluluokkaa, joka olisi ollut voimassa suoraan lain nojalla. Uusi luontotyyppien automaattisuoja olisi tässä yhteydessä koskenut vain harvoja luontotyyppisiä, mutta huolta oli myös mekanismin käytön laajentamisesta, koska se nosti esiin enemmän kysymyksiä ja epäselvyyttä kuin linjausta ja selkeyttä uhanalaisten luontotyyppien suojelusta. Kyseiset luontotyypit voitaisiin suojella nykyisellä viranomaisen rajauspäätökseen perustuvalla rajauspäätöksellä, joka olisi oikeusturvaltaan selkeämpi vaihtoehto.

Uhanalaiset luontotyypit ja niitä koskevat alueet eivät olisi olleet suoraan suojelussa näiden pykäliden mukaan, vaan ne olisivat olleet selvitysten ja perusteluiden mukaan käytännössä informatiivisia pykälä. Voi siis kysyä, miksi säätää informatiivisia pykälä, joilla ei olisi oikeusvaikutuksia, ja miksi juuri nämä pykälät olisivat olleet kaikista tärkeimmät, jos kyseessä olivat vain informatiiviset pykälät. [Välihuutoja] — Niin, no juurikin sen takia, että se ei ole sitä selkeää lainsäädäntöä.

Pöytäkirja PTK 133/2022 vp

Nämä poistettavat pykälät, uhanalaiset luontotyypit: Ensimmäisessä 64 §:ssä siis annettiin asetuksenantovaltuutus siitä, että määriteltäisiin nämä uhanalaiset luontotyypit, ja siten tämä toinen pykälä, poistettava 65 §, siis kuului näin: ”Viranomaiset ottavat 64 §:n nojalla annetun asetuksen informatiiviseen luetteloon sisältyvät uhanalaiset luontotyypit huomioon asianomaisen lain mukaisessa lupaharkinnassa tai kaavoitusta koskevassa päätöksenteossaan noudattaen muussa lainsäädännössä luontoarvojen turvaamisesta erikseen säädettyä.” Kun lainsäätäjänäkin luen tuon 65 §:n, niin täytyy sanoa, että täytyi lukea kolme kertaa se, ennen kuin ymmärsin, mitä siinä tarkoitetaan, ja senkin jälkeen nimenomaan se ei ollut selkeä, toisin kuin 66 §, joka jää sinne lakiin. Tässä käsitellään nämä suojellut luontotyypit, joissa siis luontotyyppien määrä nousee 13:een ja kolmeen määritelmään ehdotetaan myös laajennusta. Uutenahan tänne luontotyypeihin tulevat muun muassa rannikon metsäiset dyynit, sisämaan tulvametsät ja harjumetsien valorinteet muutamia mainitakseni. Pykälän mukaan siis ely-keskus päättää suojelun pykälänmukaisten luontotyyppien luonnontilaisen tai luonnontilaiseen verrattavan esiintymän, joka on suojellun luontotyyppin säilymiselle tärkeä. Tämän 66 §:n suojeltujen luontotyyppien lisäksi, joka siis lakiin tulee, tulee myös tiukasti suojeltuja luontotyypejä, kuten serpentiinikalliot, -kivikot ja -soraikot sekä rannikon avoimet dyynit, ja lain nojalla näiden hävittäminen ja heikentäminen on siis kiellettyä.

Sitten muutamaan muuhun asiaan:

Tässähän hallituksen esitys, joka meille eduskuntaan tuli, ei siis ollut se, jota asiaa valmistellut työryhmä oli tehnyt — luonnonsuojelulakiahan valmisteltiin laajassa työryhmässä — vaan se oli tämä ympäristöministeriön oma ehdotus, mutta siitäkin huolimatta, kuten sanoin, pääosin luonnonsuojelulain ehdotus oli hyvä.

Sitten tässä ovat muutamat kollegat käyttäneet sellaista ilmaisua, että tämä hallituksen esitys oli jo hallituksessa hyväksytty laki. Kyllä eduskunnalla on se lainsäädäntöoikeus, hallituksella on ainoastaan esitysoikeus. Ymmärrän sen, että se on neuvottelutulos ja se on näin ollen hallituspuolueiden hyväksymä, [Puhemies koputtaa] mutta toivoisin kuitenkin, että käytettäisiin sitä sanamuotoa, että se on esitys [Puhemies huomauttaa ajasta] niin kauan, kunnes tämä sali lain vahvistaa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Hyrkkö, olkaa hyvä.

23.57 Saara Hyrkkö vihr: Arvoisa puhemies! Minä en ainakaan ajattele, että kaikki keskustalaiset vihaavat luontoa, en missään tapauksessa. Sellaista huolta täällä on ollut. Mutta se on kuitenkin kiistaton tosiasia, että juuri tietyt puolueet ovat monesti jarruttamassa luonnonsuojelua kaikin voimin, toisinaan näköjään myös keinoja kaihtamatta. Tämä ehkä selittää, miksi nämä puheenvuorot luonnonsuojelun fantastisuudesta kuulostavat joillekin meistä hieman falskeilta. Meillä ei oikein ole aikaa tällaiselle jatkuvalle jarruttamiselle, jos ja kun haluamme pitää lupauksen tuleville sukupolville. Tämän päivän päähenkilö on luonto, jonka tilasta olemme syystäkin vakavasti huolissamme.

Huolta herättää hiukan myös kuitenkin se, että kollegat tässä viereisessä puolueessa eivät aivan tunnu ymmärtävän, miten vakava isku se keskustan ennenkuulumaton toiminta on luottamukselle kyseisen puolueen kykyyn kantaa vastuuta. Sen sijaan on pyydetty asettamaan asiat mittasuhteisiin, ja en oikein tiedä, pitääkö tämä tulkita siis niin, että luottamus ei ole keskustalle kovin kummoinen asia.

Pöytäkirja PTK 133/2022 vp

Arvoisa puhemies! En oikein tiedä, mitä pitäisi ajatella myöskään siitä, kun kokoomuksen edustaja täällä ihmetteli, miksi luontokadolla, joka siis uhkaa myös todella ihmiselämän edellytyksiä, pelotellaan, mutta heti perään maalaili itse varsin värikkäitä uhkakuvia siitä, mitä tapahtuu teollisuudelle, taloudelle, ihmisten toimeentulolle, jos luontoa suojellaan ikään kuin liian hyvin. Tämähän on siis klassista argumentaatiota ympäristöpolitiikan saralla, tuttua myös noin jokaisesta ilmastopolitiikan väännöstä viime vuosikymmenten aikana. Haluan muistuttaa, että kaikkein kohtalokkainta paitsi luonnolle ja ihmisille myös teollisuudelle ja taloudelle on se, jos ekosysteemit pääsevät romahtamaan, jos epäonnistumme luontokadon pysäyttämisessä.

Arvoisa puhemies! Tuntuu tärkeältä, että luontokadosta nyt kuitenkin puhutaan tässä salissa, sillä vaikuttaa ilmeiseltä, että sen vakavuutta ei ehkä aivan vielä täysin ymmärretä. Olen silti luottavainen, että ehkä tämän salin hitaudesta huolimatta ihmiset ovat hereillä, yritykset ovat hereillä, vetoapua kyllä tulee, aivan kuten ilmastopolitiikan saralla, vetoapua tulee, painetta tulee, ihmiset haluavat, että luontoa suojellaan. Toivon sydämeni pohjasta, että emme kuitenkaan myöhästy luontokadon pysäyttämisessä, ja vetoan vielä keran luonnonystäviin tässä salissa: äänestäkää avoimuuden, äänestäkää uhanalaisten luontotyyppien puolesta, äänestäkää purojen ja muiden vesistöjen puolesta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Harjanne, olkaa hyvä.

0.00 Atte Harjanne vihr: Arvoisa puhemies! Luottamus on tosiaan asia, jonka rakentaminen ottaa aikaa, ja sen romahtaminen voi käydä sitten nopeammin. Itse suosisin, että sitä luottamustakin kannattaisi viljellä ja varjella.

Mutta tähän itse asiaan.

Edustaja Auttolle haluaisin ehkä korjata sen verran, että kuulostaa taas siltä, että olisi ajatus, että vihreät olisivat jotenkin luonnnonvarojen hyödyntämistä vastaan. Ei ollenkaan. Totta kai niitä tarvitaan, mutta on tärkeää ymmärtää, että meidän talous voi pyöriä vain ekologisesti kestävässä raameissa. Niitä raameja on syytä kunnioittaa ja ymmärtää ja kunnioittaa sitä tietoa, joka meille niistä raameista kuvan muodostaa.

Täällä oli myös puhetta sosialismista eri muodoissaan. Ilmeisesti jonkunlaisia rajoja täällä nyt salissa vedetään, ja itse tunnustaudun ei-sosialistiksi. Olen itse asiassa aikamoinen markkinamies. Tähän liittyen itse asiassa ekologinen kompensatio on hirvittävän tärkeä työkalu. Me halutaan säilyttää luonnon monimuotoisuuden kokonaisuikkeenemättömyys. Me tarvitaan tällainen kompensatiotyökalu, ja on hieno asia, että se tulee tässä. Suosittelen, jos täällä on muita markkinoiden ystäviä, lukemaan talousvaliokunnasta professori Lassi Ahlvin lausunnon aiheesta, jossa hän aika hienosti argumentoi sitä, kuinka juuri velvoittava ekologinen kompensatio on erittäin kustannustehokas taloudellinen ohjauskeino ja luo ne markkinat, joilla itse asiassa ne maanomistajat ja ne ihmiset, joilla on luontoarvoja, voivat niistä myös tässä suhteessa hyötyä. Suosittelen tutustumaan tähän.

Täällä on ollut niin kaunista puhetta luonnosta. Olennaista on, että myös teot vastaavat niitä puheita. Jotkut meistä ovat ehkä täällä myös ensi kaudella, ja oletan, että näitä puheita lunastellaan tulevassa lainsäädännössä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Kettunen, olkaa hyvä.

0.02 Tuomas Kettunen kesk: Kunnioitettu herra puhemies! Olen peräänkuuluttanut tässä keskustelussa sitä, että laitetaan asiat asianmukaisesti mittasuhteisiin: hyvä, iso lakikonaisuus, moni asia luonnonsuojelun osalta menee nyt eteenpäin, jopa parempaan suuntaan kuin aikaisemmin.

Puhemies! Nostaja tästä luonnonsuojelulaista. Vapaaehtoisten suojeluohjelmien, kuten Helmi- ja Metso-ohjelmien, asemaa nyt vahvistetaan, se vahvistuu nyt tämän lainsäädännön myötä. Metsästäjien oikeudet paranevat. Haitallisten vieraslajien poistoa helpotetaan, esimerkiksi minkin ja supikoiran pyydystäminen ei vaadi nyt erityistä lupaa. Tämä tulee auttamaan meidän lintukantaamme tässä maassa. Nyt lakiin lisätään luku vapaaehtoisesta ekologisesta kompensatiosta eli luonnonarvoille aiheutuvien heikennysten hyvittämisestä. Hyvittämiseen ei olisi velvollisuutta, vaan se olisi vapaaehtoisuuteen perustuvaa. Ekologista kompensatiota voi verrata vapaaehtoiseen hiilimarkkinaa esimerkiksi.

Nytten tässä ansiokkaassa mietinnössä on myös lausumia, sivuilla 133 ja 134. Siellä on lausuma numero 2. Lausumassa edellytetään, että hallitus valmistelee välittömästi luonnonsuojelulain muutoksen, jossa poikkeusluvalla ammuttujen valkoposkikihanhien hyödyntäminen sallitaan. Tätähän ei siis ehditty sisällyttää tähän lakiin, mutta nyt se on tänne ansiokkaasti lausumana laitettu, niin että saamme sitten valkoposkikihanhien hyötykäyttöön, koska pitää puhua ekologisuudesta myös ruoan osalta, niin että hyödynnetään ruokana, varsinkin valkoposkikihanhien osalta.

Kunnioitettu puhemies! Hieman, vähän olen oudoksunut puheenvuoroja siitä, ja muutenkin, kun viime aikoina on tulkittu, että edustamani puolueen, Suomen Keskustan, toimintaa nytten tulkitaan meidän puolueemme kannatuksen kautta. Nyt on annettu ymmärtää, tässäkin keskustelussa, että nämä muutamat neljä lakipykäläkohtaa vaihdetaan vain sen takia, että puolueemme kannatus nousisi. Tämähän ei pidä paikkaansa.

Puhemies! Uskallankin kysyä: etteivät vaan kannatus ja lähenivät vaalit vaikuttaisi muiden puolueiden reaktioon, tässä kysymyksessä, [Puhemies koputtaa] liittyen luonnonsuojelulain uudistamiseen?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Pitko, olkaa hyvä.

0.05 Jenni Pitko vihr: Arvoisa puhemies! Tässä salissa on käyty sinänsä arvokasta keskustelua resurssien hyödyntämisen ja resurssien säästämisen suhteesta. On kuitenkin harmi, että tätä tasapainoa peräänkuulutetaan ainoastaan silloin, kun me puhumme ympäristöpolitiikasta. Kun me puhumme taloudesta tai teollisuudesta, nämä samat henkilöt eivät ole peräänkuuluttamassa sitä ympäristökestävyyttä. Kestävään kehitykseen todellakin kuuluu monta eri aspektia, mutta valitettavasti vain ympäristöpäätöksiä tehdessä niitä muita peräänkuulutetaan.

On mielestäni myös hyvä tavoite pyrkiä Suomen osalta resurssi-itsenäisyyteen, mitä täällä äsken vihreiltä peräänkuulutettiin, että meidän pitäisi kantaa vastuu myös resurssien saatavuudesta ja resurssi-itsenäisyydestä. Se on ihan hyvä tavoite, mutta olemmeko samaa mieltä siitä lähtökohdasta, että tällä hetkellä kuitenkin tämä resurssien hyödyntäminen ja luonnon tasapaino eivät ole tasapainossa? Luontokato etenee siinä, missä talous monilla mittareilla kuitenkin kasvaa ja porskuttaa. Jos voimme hyväksyä sen lähtökohdan, että me tarvitsemme resursseja ja me haluamme, että meidän talous kasvaa jatkossakin, mutta emme ole kyenneet tekemään sitä luonnon kannalta kestävällä tasolla, niin tämä olisi hyvä tilanne. Ja jos olemme tästä samaa mieltä, niin ihmettelen, miksi emme sitten yhteisesti

Pöytäkirja PTK 133/2022 vp

täällä voisi suojella niitä luontotyypppejä, mitkä ovat kaikista eniten vaarassa hävitä. Miksi niidenkin suojeleminen on vaikeaa? Jos me haluamme löytää sen tasapainon, niin eikö se kannata aloittaa niistä luontotyypeistä, siitä luonnosta, mikä on kaikista eniten ja kaikista nopeimmin vaarassa hävitä? Jos vastaus tälle on ”ei”, niin valitettavasti en usko, että nämä kauniit sanat luonnon huomioimisesta tai luonnon suojelemisesta kantavat mitään tekoja mukanaan.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Vestman, olkaa hyvä.

0.08 Heikki Vestman kok: Arvoisa puhemies! Kun minua juristina kiinnostavat nämä pykälät, niin palaan nyt niihin poistettuihin pykäliin ja niiden luonteeseen, koska siitähän tässä keskustelussa itse asiassa on kysymys koko ajan ollut. Mitä ne pykälät, jotka hallituksen esityksessä olivat, olisivat tarkoittaneet, ja mitä se tarkoittaa, että ne ympäristövaliokunnan enemmistön tuella ollaan jättämässä siitä laista pois? Tämän lakiesityksen perustelujen mukaan kyseessä on informatiiviset pykälät. Täällä vihreiden puheenvuoroissa on lisäksi korostettu useampaan kertaan sitä, että sillä, että nämä kyseiset uhanalaiset luontotyytit siellä laissa ovat, ei ole itse asiassa merkitystä niiden uhanalaisuuden kannalta. Ne ovat silti uhanalaisia. Juuri näin. Toisaalta täällä on väitetty, että näiden informatiivisten pykäliden, joilla ei ole mitään oikeusvaikutuksia, poistaminen on häikäilemätöntä lain veistämistä ja luonnonsuojelun vastustamista. Jokin tässä yhtälössä ja logiikassa ei nyt toimi. Minkä takia sellaisten pykäliden, jotka ovat esityksen mukaan informatiivisia, poistaminen olisi häikäilemätöntä luonnonsuojelun vastustamista? Tätä en ymmärrä, ja tämä logiikkavirhe osoittaa sen, mistä tässä keskustelussa on ollut kysymys: osin teatterista. [Eduskunnasta: Pääosin teatterista!] — Pääosin teatterista.

Sitten, arvoisa puhemies, haluan kiinnittää huomiota perustuslakivaliokunnan lausuntoon, kun täällä on siihen viitattu ja on esitetty, että perustuslakivaliokunta ei nähnyt ongelmia tässä lakiesityksessä. Muutama lainaus: ”Valiokunta on edellyttänyt, että sääntelyn kohderyhmän tulee kyetä ilman vaikeuksia soveltamaan säännöksiä. Valiokunta on korostanut myös, että sääntelyn selkeyteen on syytä kiinnittää erityistä huomiota perusoikeuskytkentäisessä sääntelyssä, joka koskee luonnollisia henkilöitä heidän tavanomaiseen elämänsä kuuluvissa toiminnoissa.” Lisäksi perustuslakivaliokunta totesi, että ”ympäristövaliokunnan on syytä mietinnössään vielä pyrkiä parantamaan sääntelyn ennakoitavuutta ja konkretisoimaan uhanalaisuuden vaikutuksia” — viittaa siis nimenomaan näihin poistettavaksi esitettäviin pykäliin. Ja tältä osin ympäristövaliokunta on todennut, että ”valiokunta katsoo, että muutettunakaan ei olisi mahdollista hälventää esitettyjä epäilyksiä siitä, että säännöksellä olisi välillisiä vaikutuksia ottaen huomioon, että myös perustuslakivaliokunta on kytkenyt 64 §:n asetuksenantovaltuuden asianmukaisuuden arvioinnin osaltaan siihen, ettei uhanalaisuuden määrittely sellaisenaan saa aikaan välittömiä oikeusvaikutuksia”. Ja valiokunta on todennut, että niitä epäselvyyksiä, jotka perustuslakivaliokuntakin oli nostanut esille, ei ole kyetty valiokunnassa hälventämään. On huonon lain merkki, että edes vihreät, jotka täällä niitä pykäläiä ovat puolustaneet, eivät tunnu tietävän, [Puhemies: Kiitoksia, aika!] mitä niillä pykälillä tavoitellaan.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Elo, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 133/2022 vp

0.11 Tiina Elo vihr: Arvoisa puhemies! Palaan vielä siihen, miksi uhanalaisten luontotyyppien kirjaaminen lakiin on tärkeää. Voimassa olevan luonnonsuojelulain toimivuutta ovat sen voimaantulon jälkeen arvioineet Suomen ympäristökeskuksen tutkimusryhmät. Luontotyyppien suojelun vahvistamista pidetään toimivuusarvioinnissa yhtenä keskeisimmistä keinoista luonnonsuojelulain kehittämiseksi ja tavoitteiden saavuttamiseksi. Hallituksen esityksen 64 §:n mukaan uhanalaiseksi luontotyyppiä voitaisiin säätää sellainen luonnonvaraisesti maassamme esiintyvä luontotyyppi, jonka riski hävitä luonnosta on Suomen luontotyyppien kansallisen uhanalaisuuden arvioinnin mukaan vähintään korkea. Tämä häviämiskäytännön mukaisesti Kansainvälisen luonnonsuojeluliiton kehittämän menetelmän, kriteerien ja niiden soveltamisohjeiden mukaisesti.

Säännös toisi siten luontotyypeille vastaavan uhanalaisuuden säätämismenettelyn kuin lajeilla on nykyisen luonnonsuojelulain 46 §:n mukaan ollut vuodesta 1996 lähtien. Eli tämä osoittaa, että se pelkkä lajien suojelu ei riitä, me tarvitaan se luontotyyppien suojelu siihen rinnalle. Luontotyyppien uhanalaisuus on yksi selvimmistä indikaattoreista luonnon monimuotoisuuden heikentymiselle. Tärkeimmiksi luontotyyppien uhanalaistumisen syiksi Suomessa arvioitiin metsien uudistamis- ja hoitotoimet, ojitus, pellonraivaus sekä rakentaminen ja vesien rehevöityminen.

Kuten täällä on todettu, luontotyyppien säätäminen uhanalaisiksi luonnonsuojelulaissa toteaa tämän luonnontieteellisen arvioinnin tuloksen mutta ei tarkoittaisi näiden luontotyyppien oikeudellista suojelua. Miksi se on tärkeää edelleen, se perustuu siihen, että luonnonsuojelulain 1 §:n 1 momentin 1) kohdan mukaan lain tavoitteena on luonnon monimuotoisuuden turvaaminen ja saman pykälän 2 momentin mukaan näiden tavoitteiden saavuttamiseksi luonnonsuojelussa on tähdättävä maamme luontotyyppien ja luonnonvaraisten eliölajien suotuisan suojelutason saavuttamiseen ja säilyttämiseen. Tämä on tämän lain periaate ja tavoite, ja tämän takia niitä luontotyypejä on tärkeää suojella, ja sen takia nimenomaan tämä 64 § on tärkeä sinne lakiin palauttaa.

Arvoisa puhemies! Uhanalaista luontoa voi suojella vain suojelemalla uhanalaista luontoa, ja sitä täällä lakiesityksellä kokonaisuudessaan haetaan. Ja kuten täällä on todettu, uhanalaiset luontotyypit sinänsä eivät muutu sen vähemmän uhanalaisiksi, vaikka niitä ei laissa mainittaisi, vaan tässä nimenomaan pyritään siihen, että olisi avointa ja olisi selkeää se, mitä nämä luontotyypit ovat ja miten niitä muussa lainsäädännössä sitten mahdollisimman hyvin pystytään ottamaan huomioon. Siitä tässä pykälässä on kyse, kun se on luonteeltaan informatiivinen.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Huru, olkaa hyvä.

0.14 Petri Huru ps: Kiitos arvoisa herra puhemies! Palaan tähän, mitä täällä aikaisempi edustaja puhui informatiivisten pykälien poistamisesta. Nimenomaan, jos ne ovat informatiivisia, ei niiden poiston silloin pitäisi merkitä sitä, etteikö suojelua edelleen voi tehdä. Siihen nähden en ymmärrä tätä kritiikin suuruutta. Meillä on edelleen käytettävissä rajauspäättömenettely, jonka perusteella voidaan suojella, jonka perusteella saa valituskelpoisen päätöksen ja jonka myötä voi myös saada korvauksia.

Täällä on myös paljon vedottu tutkittuun tietoon, mutta kuten lainvalmistelun yhteydessä kuulimme, niin ei meillä esimerkiksi ole tarkkaa tietoa pinta-aloista, kuinka paljon suojeluun sitten pinta-aloja tulisi menemään, tai kuinka vaikeaa on ammattilaisellekin tunnis-

Pöytäkirja PTK 133/2022 vp

taa erilaisia luontotyypppejä, niin ei silloin pelkkään tutkittuun tietoon vetoaminenkaan auta siinä suojelussa. Tämä luo nimenomaan niitä epävarmuustekijöitä, kun ei ole tarkkaa tietoa, kuinka paljon sitä pinta-alaa pitää suojella. Siihen sopii silloin tapauskohtaisesti esimerkiksi tämä rajauspäätösmenettely.

Toinen oli, että mainittiin kaivosteollisuus ja kaivosteollisuuden ohituskaista. On selvää, että kaivosteollisuudenkaan ei pidä tuhota Suomen luontoa, mutta toki meillä pitää olla mahdollisuus hyödyntää meidän luonnonvarojamme varsinkin kriittisten mineraalien osalta ja mielellään saada se arvoketju mahdollisimman suureksi Suomessa eikä niin, että olemme vain raaka-aineiden tuottaja. Toki voimme sulkea silmämme ja kaivoksemme ja siirtää tuotannon Afrikan epävakaiden maiden osalle, jotka ovat Kiinan ja Venäjän vaikutuspiirissä. Kun esimerkiksi Kongosta lapsityövoimalla louhittava koboltti käytetään Kiinan kautta, ennen kuin se tulee Suomeen tai Eurooppaan, niin onko tämä sitten parempi vaihtoehto, suljetaan silmät? Pois silmistä, pois mielestä.

Toinen oli, kun viitattiin näihin PeVin lausuntoihin. Esimerkiksi metsästysmuistojen tuonti oli alkuun rajattu myös EU:n sisällä, mutta kun perustuslakivaliokunta tästä lausui, että se rajoittaa tavaroiden vapaata liikkuvuutta, niin sekin pykälä muutettiin. Kun edelleen siellä 90 §:ssä metsästysmuistojen tuontia rajataan, vaikka metsästys EU:n ulkopuolellakin tapahtuu täysin laillisesti, niin tästä herää kysymys, onko tämä sääntely pelkästään ideologiasta johtuvaa, halutaanko kieltää laillinen metsästys.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Kettunen, olkaa hyvä.

0.17 Tuomas Kettunen kesk: Puhemies! Kiitän edustaja Vestmania tuosta aikaisemmasta puheenvuorosta, kun toitte esille juurikin näitä poistettavia pykäläiä, informatiivisia pykäläiä: 64 §, uhanalaisten luontotyyppien listaus ja asetuksenantovaltuus, ja 65 §, luontotyyppien huomioonottaminen päätöksenteossa.

Puhemies! Lain käsittelyn aikana on tullut asiantuntijakuulemisissa ilmi, että uhanalaisten luontotyyppien listaus olisi heikentänyt maan- ja metsänomistajien omaisuudensuojaa. Metsänomistaja olisi voinut joutua tilanteeseen, jossa puu ei mene kaupaksi mutta valtio ei ole velvollinen korvaamaan taloudellista menetystä — niin sanottu harmaa suojelu, minkä myös edustaja Vestman ansiokkaasti toi aikaisemmassa puheenvuorossa esille. Ja niin kuin on puheenvuoroissa myös tuotu keskustelun aikana ilmi, kyllä luonnonsuojelulla pitää olla koko maassa laaja hyväksyttävyyys. On aina tärkeää, että mahdollisimman moni suomalainen hyväksyy eduskunnan tekemät päätökset, ja keskustan johdolla tehtyjen muutosten myötä luonnonsuojelulain hyväksyttävyyys kansalaisten parissa nyt vain vahvistuu. Näitten pykäläpoistojen osalta lakiin oli jäämässä valuvirhe, joka olisi loukannut omistajan suojaa. Ei voi olla niin, että yhteinen asia, luontomme, jäisi jonkinnäköiseen välitilaan.

Puhemies! Tämän halusin ottaa vielä tähän keskusteluun lopuksi. Ollaan menty jo pitkälle seuraavaa päivää, mutta tämä on niin tärkeää keskustelua, ja kiitän kyllä kaikkia tästä hyvästä keskustelusta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Vestman, olkaa hyvä.

0.19 Heikki Vestman kok: Arvoisa puhemies! Haluan kiinnittää huomiota vielä siihen, että ilmasto- ja ympäristötavoitteiden saavuttaminenhan edellyttää investointeja, ja se edellyttää sitä, että Suomeen voidaan investoida teolliseen tuotantoon ja energian tuotan-

Pöytäkirja PTK 133/2022 vp

toon. Me olemme viime aikoina kuitenkin valitettavasti Suomessa nähneet sen, että tällainen ympäristöoikeudellinen varovaisuusperiaate on käytännössä johtanut siihen, että tällaisia tärkeitä investointeja on tuomioistuimessa kumoutunut, esimerkiksi Harjavallan akkutehdas tästä esimerkkinä.

Tämän johdosta onkin tärkeää huomata, että ympäristövaliokunnan enemmistö on esittänyt tähän lakiesitykseen muutoksen myös tuon varovaisuusperiaatteen määritelmään. Valiokunnan enemmistö on esittänyt sellaista muotoilua, että ”tämän lain tai sen nojalla annetun asetuksen mukaisessa päätöksenteossa kiinnitetään huomiota luonnon monimuotoisuuden merkittävän vähenemisen tai häviämisen uhkaan, vaikka siitä ei olisi olemassa varmistettua tieteellistä tietoa”. Tuo hallituksen esityksen muotoilu oli alun perin huomattavasti tiukempi.

Tämä varovaisuusperiaatehan siis edellyttää puuttumista epävarmoihin ympäristöön kohdistuviin uhkiin, mutta sen vakiintunut tulkinta erityisesti EU-oikeudessa ei tarkoita sitä, että toiminnalta edellytettäisiin täyttä nollariskiä. Se on järjenvastainen vaatimus, ja se on käytännössä todellisuudelle vieras vaatimus. Hallituksen esityksessä ollut varovaisuusperiaatteen määritelmä lähestyi nähdäkseni tällaista nollariskin vaatimusta ja olisi ollut ongelmallinen nimenomaan niiden ilmasto- ja ympäristötavoitteiden kannalta tärkeiden investointien kannalta.

Haluan huomauttaa, että tähän on kiinnittänyt huomiota myös talousvaliokunta omassa lausunnossaan, jota edustaja Harjanne on ollut käsitykseni mukaan hyväksymässä. Talousvaliokuntahan totesi, että varovaisuusperiaatteen ohjaava vaikutus ei saa johtaa tulkintaan, joka muodostuisi esteeksi uusiutuvan energian hankkeiden luvitukseen tavalla, joka voisi johtaa myös luonnonsuojelulain tavoitteiden vastaiseen lopputulokseen. Tämän johdosta on todella tärkeää, että ympäristövaliokunnan enemmistö on tehnyt tämän täsmennyksen, jolla huolehditaan siitä, että Suomeen voidaan investoida ja sitä kautta edesauttaa näiden tärkeiden ympäristötavoitteiden ja myös luonnonsuojelulain perimmäisten tavoitteiden saavuttamista.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Huru, olkaa hyvä.

0.22 Petri Huru ps: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Edustaja Vestmanilta erittäin hyviä nostoja. Varsinkin tämä Harjavallan BASF:n akkumateriaalitehdas on hyvä esimerkki, miten hyvätkin hankkeet voivat estyä, jos sääntely on liian tiukka.

Haluaisin tähän lopuksi vielä todeta kuitenkin sen, että kun täällä salissa tänään mainittiin, että perussuomalaiset vastustavat kaikkea pelkästä vastustamisen ilosta, niin täytyy nyt ainakin omasta puolestani sanoa tässä kohtaa se, että kun aktiivisena metsästäjänä luonnossa liikun ja saalistakin joskus tulee, niin esimerkiksi metsästys perustuu todellakin kestävään luonnonvarojen hyödyntämiseen. Esimerkkinä haluaisin mainita, että jos nyt tänään menen metsään ja ammun kaikki hirvet, niin mitä minä siellä sitten huomenna metsästäisin? Eli haluan tällä vain tuoda sen esiin, että emme me kaikkea vastusta vastustamisen ilosta ja luonnonsuojelu on meillekin tärkeä asia, mutta on luonnostaan selvää, että siinä on myös pidettävä jonkunlainen maalaisjärki mukana. — Kiitos.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

Pöytäkirja PTK 133/2022 vp

19. Hallituksen esitys eduskunnalle sairausvakuutuslain 2 ja 3 luvun muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 237/2022 vp

Valiokunnan mietintö StVM 34/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 237/2022 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

20. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ympäristövahinkorahastosta ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 183/2022 vp

Valiokunnan mietintö YmVM 16/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 20. asia. Käsittelyn pohjana on ympäristövaliokunnan mietintö YmVM 16/2022 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Avaan yleiskeskustelun. Edustaja Hopsu poissa. Edustaja Kettunen, olkaa hyvä.

Keskustelu

0.24 Tuomas Kettunen kesk: Puhemies! Tosiaan esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki ympäristövahinkorahastosta sekä muutettaviksi ympäristönsuojelulakia, pelastuslakia, valmisteverotuslakia ja lakia oma-aloitteisten verojen verotusmenettelystä. Öljy-suojarahastosta ja ympäristövahinkovakuutuksesta annetut lait sitten kumoutuisivat. Uudessa laissa säädettäisiin ympäristövahinkorahastosta, joka olisi uusi valtion talousarvion ulkopuolinen rahasto.

Tässä hieman esittelyä tuosta laista, joka on nytten ollut ympäristövaliokunnan käsittelyssä, ja nyt tosiaan tässä käsittelemme tuota ympäristövaliokunnan mietintöä ensimmäisen käsittelyn osalta, ja sehän on yksimielinen.

Täytyy nostaa esille, nimittäin valiokunta on laittanut sinne kaksi lausumaa, jotka ajatelin lukea, koska nämä ovat ihan kohtuullisen hyviä.

”Eduskunta edellyttää, että ympäristöministeriö lain toimivuusseurannassaan arvioi erityisesti sitä, toteutuuko maksukertymä ja maksurasituksen kohdistuminen eri toimialoihin ja erikokoisiin yrityksiin käytännössä siten kuin hallituksen esityksen vaikutusarvioinnissa on esitetty, raportoi seurannan ja arvioinnin tuloksista valiokunnalle ja ehdottaa tarvittaessa muutosta maksujärjestelmään vuoden 2026 loppuun mennessä.”

Toinen lausuma: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus varmistaa sen, että hyvän öljyntorjuntavalmiuden ylläpidosta huolehditaan.”

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Huru, olkaa hyvä.

0.26 Petri Huru ps: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Nyt käsittelyssä on ympäristövaliokunnan mietintö ympäristövahinkorahastosta ja siihen liittyvistä laeista. Kuten edustaja

Pöytäkirja PTK 133/2022 vp

Kettunen äsken mainitsi, tähän lakiin lisättiin lausuma, jossa edellytetään tämän öljyntorjuntavalmiuden ylläpidon seurantaa, ja olen siitä erittäin iloinen, että valiokunta tämän yksimielisesti lisäsi.

Olen itse 35 vuotta palomiehenä toiminut, ja pelastuslaitos on yksi merkittävä öljyntorjunnan suorittaja. Tässä on tietty uhka, tuleeko tämä rahoitus olemaan riittävä, jotta jatkosakin voidaan pitää hyvä öljyntorjunnan valmius, ja sen vuoksi tämä valiokunnan yksimielisesti tekemä lausuma riittävän rahoituksen turvaamisesta öljyntorjuntavalmiuden pitämiseksi on erittäin merkittävä. Tästä haluan kiittää erityisesti koko valiokuntaa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Vestman, olkaa hyvä.

0.27 Heikki Vestman kok: Arvoisa puhemies! Haluan yhtyä näihin edustaja Hurun terveisiin siitä, kuinka kriittisen tärkeää on, että tuo öljyntorjunnan rahoitus saadaan kuntoon. Tulen itse alueelta, jolla sijaitsee Suomen suurin öljysatama, Itä-Uudeltamaalta, ja on todella ongelmallista, että Öljysuojarahaston lakkauttamisen tilalle ei ole vielä hallitus järjestänyt korvaavaa rahoitusta. Nythän on niin, että hyvinvointialueiden rahoitusmalli ja siellä erityisesti pelastustoimen rahoitusmalli eivät myöskään ota huomioon näitä öljyntorjunnan erityistarpeita. Tämä näkyy siinä, että Itä-Uudenmaan ja Keski-Pohjanmaan, jossa on samoja riskejä, rahoitus ei ole riittävä takaamaan näitä erityisiä tarpeita, joita niiden alueiden pelastustoimelle johtuu näistä öljyntorjunnan vaatimuksista. Tämä lausuma todella on tärkeä, ja toivon, että valtioneuvosto ryhtyy välittömiin toimenpiteisiin tämän rahoitusvajeen korjaamiseksi.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 183/2022 vp sisältyvien 1.-5. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

21. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi arvonnäisäverolain muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 226/2022 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 31/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 21. asia. Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 31/2022 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Avaan yleiskeskustelun. Edustaja Kettunen, olkaa hyvä.

Keskustelu

0.29 Tuomas Kettunen kesk: Puhemies! Kyse on arvonnäisäverolain melko teknisestä muutoksesta, jonka mukaan vakuutusyhtiölaissa ja vakuutusyhdistyslaissa tarkoitettu vakuutusomistusyhteisö sekä sijoituspalvelulaissa tarkoitettu omistusyhteisö voivat kuulua verovelvollisuusryhmään.

Pöytäkirja PTK 133/2022 vp

Yksimielinen mietintö on tullut tuolta valiokunnan suunnalta.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 226/2022 vp sisältyvien 1.-4. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

22. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi koneiden, kaluston ja muun niihin verrattavan irtaimen käyttöomaisuuden korotetuista poistoista verovuosina 2020–2023 annetun lain muuttamisesta sekä peitellyn osingonjaon verotuksen laajentamista koskevaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 227/2022 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 32/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 22. asia. Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 32/2022 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Avaan yleiskeskustelun. Edustaja Kiviranta, olkaa hyvä.

Keskustelu

0.30 Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies! Meillä on nyt voimassa neljäksi vuodeksi, vuosiksi 2020—2023, säädetty koneiden kalustoon ja näihin verrattavan irtaimen käyttöomaisuuden kahdenkertainen poisto, siis enintään 50 prosentin poistomahdollisuus, ja nyt tätä sääntelyä on tarkoitus jatkaa kahdella vuodella vuosiksi 2024 ja 2025. Tämä on erittäin hyvä sääntely. Se koskee elinkeinotoiminnan ja maatalouden verotusta. Tämähän mahdollistaa tulorahoituksen, jos yritys tuottaa kohtuullisen hyvin, ja tietysti vähentää velkarahoituksen tarvetta. Ainoa puute, mikä on hiukan ihmetyttänyt nyt ja jo aikaisemmilla kerroilla, kun tätä lakia on tehty, on se, että tämä ei koske lainkaan käytettyjä koneita, ainoastaan uutena ostettuja koneita. Tämän on sanottu johtuvan siitä, että pelätään taksiautojen tuontia jostain tuolta Keski-Euroopasta. Minusta se nyt ei oikeastaan ole riittävä syy jättää käytetyt koneet ulkopuolelle tämän sääntelyn, mutta hyvä näinkin.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 227/2022 vp sisältyvien 1.-4. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

Pöytäkirja PTK 133/2022 vp

23. Hallituksen esitys eduskunnalle digitaalisen alustatalouden toimijoiden tiedonantovelvollisuutta verotuksen alalla koskevaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 225/2022 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 33/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 225/2022 vp sisältyvien 1.-5. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

24. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 21 ja 32 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 155/2022 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 28/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 155/2022 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

25. Hallituksen esitys eduskunnalle lähestymiskiellon tehostamista koskevaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 143/2022 vp

Valiokunnan mietintö LaVM 19/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 143/2022 vp sisältyvien 1.-8. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

26. Hallituksen esitys eduskunnalle kuluttajien yhteisten etujen suojaamiseksi nostettavia edustajakanteita koskevan direktiivin täytäntöönpanoa koskevaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 111/2022 vp

Valiokunnan mietintö LaVM 20/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 111/2022 vp sisältyvien 1.-12. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

27. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi brexit-mukautusvarauksen kansallisesta toimeenpanosta ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 134/2022 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 28/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 27. asia. Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö TaVM 28/2022 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Avaan yleiskeskustelun. Edustaja Kettunen, olkaa hyvä. — Edustaja Kettunen on poissa. [Tuomas Kettunen: Hei, puhemies, olen täällä!] — Anteeksi, en huomannut.

Keskustelu

0.33 Tuomas Kettunen kesk: Niin, kunnioitettu puhemies, en ole lähtenyt vielä mihinkään, vaikka kello onkin 00.30.

Tosiaan brexit-mukautusvarauksesta on päätetty 6.10. Sen tavoitteena on torjua brexitin haitallisia seurauksia erityisesti niissä jäsenvaltioissa ja niillä alueilla ja toimialoilla, joilla Britannian eron haitalliset vaikutukset ovat suurimmat. Brexit-mukautusvaraus toteutetaan avustusmuotoisena tukena, ja se on luonteeltaan määräaikainen toimi. Sen käyttöaika jäsenvaltioissa päättyy 31.12.2023, ja myös maksut tuensaajille on saatava tehtyä vuoden 23 loppuun mennessä. Varauksesta Suomelle kohdennettu kokonaismääräraha on noin 23 200 000 euroa. Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki brexit-mukautusvarauksen kansallisesta toimeenpanosta, ja lisäksi muutamaan muuhun lakiin tehtäisiin varauksesta johtuvat muutokset ja tekniset päivitykset. Tähänhän tosiaan valiokunta on antanut... Ensinnäkin se on puoltanut esityksen hyväksymistä muuttamattomana ja antanut seuraavia huomioita:

Ehdotuksen mukaan brexit-mukautusvarauksen kautta tuleva tuki myönnettäisiin pienille ja keskisuurille yrityksille kehittämisavustuksena niin, että elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset eli elyt toimisivat tukea myöntävinä viranomaisina. Asiantuntijalausunnoissa on katsottu, että olemassa olevan, yrityksille tutun rahoitusmuodon hyödyntäminen helpottaa sekä yritysten että viranomaisten toimintaa ja minimoi hallinnollista taakkaa. Talousvaliokunta on yhtynyt tähän näkemykseen ja pitää valittua ratkaisua onnistuneena.

Talousvaliokunta on myös todennut, että tuen myöntämisen kriteerit ovat tiukat, koska tukea hakevien yritysten on osoitettava, että niille aiheutunut taloudellinen haitta on aiheutunut nimenomaan brexististä. Lisäksi brexit-mukautusvarauksen nojalla liittyviin tukiin liittyy tavallista suurempi riski siitä, että komissio kansallisten toimien toteuttamisen jälkeen toteaa tuet sääntöjen vastaisiksi ja määrää ne perittäväksi takaisin. Valiokunta on näköjään korostanut tässä yhteydessä tehokkaan, laadukkaan ja oikea-aikaisen tiedottamisen merkitystä. Kattavalla ja konkreettisella tiedottamisella ja ohjeistuksella tarjolla oleva EU-rahoitus voidaan hyödyntää mahdollisimman täysimääräisesti ja pienentää olennaisesti riskiä tukien takaisin perinnässä.

Ja vielä talousvaliokunta on myös pitänyt, puhemies, tärkeänä, että Suomelle osoitettu brexit-mukautusvaraus saadaan hyödynnettyä mahdollisimman tehokkaasti. Valiokunnan näkemyksen mukaan brexit-mukautusvarauksen kautta jaettavaa rahoitusta tulisi myöntää

Pöytäkirja PTK 133/2022 vp

erityisesti sellaiseen tutkimus- ja kehittämistoimintaan, joka loisi pienille ja keskisuurille yrityksille mahdollisuuksia kehittää uusia kilpailukykyisiä tuotteita ja toimia myös kansainvälisillä markkinoilla. Ely-keskuksia tulisi myös tässä kannustaa ohjaamaan brexit-mukautusvarausta saaneita yrityksiä esimerkiksi Business Finlandin tai Finnveran palvelujen piiriin.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 134/2022 vp sisältyvien 1.—5. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

28. Hallituksen esitys eduskunnalle tuotteiden ja palvelujen esteettömyysvaatimuksia koskevan direktiivin täytäntöönpanoa koskevaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 41/2022 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 29/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 41/2022 vp sisältyvien 1.-6. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

29. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on perjantaina 2.12.2022 klo 13.00. Täysistunto lopetettiin klo 1.13.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Maija-Leena Paavola